

51510

T.C.

ANKARA UNIVERSITESI
SOSYAL BILIMLER ENSTITUSU
HALK EGITIMI ANABILIM DALI

HALK KUTUPHANELERININ HALK EGITIMINDEKI YERI
(YENIMAHALLE ILCE HALK KUTUPHANESI ÖRNEGI)

51510

YUKSEK LISANS TEZI

TEZ DANISMANI

DOC.DR. SERAP AYHAN

HAZIRLAYAN

AYFER YAKAR

ANKARA, 1996

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ÖZET

Yakar, Ayfer. "Halk Kütüphanelerinin Halk Eğitimindeki Yeri (Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Örneği)", Yüksek Lisans Tezi (Danışma:Doc.Dr. Serap Ayhan), I-XIV + 265 sayfa, Ankara: 1996

"Betimsel" olan bu araştırmanın amacı, çağın gerektirdiği gelişmelere paralel olarak halk kütüphanelerinin halk eğitiminde etkin kılınması için var olan durumu ortaya koymak, halk eğitiminde ne ölçüde başarı sağlanabildiğini ve varsa aksayan yönleri saptayarak alınması gereken önlemlere ilişkin öneriler geliştirmektir.

Bu amaçla, çalışmanın kuramsal bölümünde halk kütüphaneleri tanıtılmış ve halk eğitimi açısından değerlendirilmesini kapsayan ilgili yazına geniş ölçüde yer verilmiştir.

Araştırmanın saha çalışmasında, halk kütüphanelerinden biri olan ve araştırmanın örneklemini oluşturan "Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi"ni kullanan kullanıcıların genelde halk kütüphaneleri özelde Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi hakkında görüş, algı, tutum ve beklentilerine ilişkin var olan durumu saptamak üzere Haziran 1995 ayı içinde kütüphanenin tüm kullanıcılarına (210 kişi) araştırma için oluşturulan anket uygulanmış ve kütüphane personelinin her biriyle görüşmeler yapılmıştır.

Elde edilen tüm araştırma bulguları ilgili değişkenlere göre çapraz dağılımlar üzerinden yüzde ve ki-kare (X^2) çözümlenmeleri ile incelenmiştir. Veri analizi sonucunda elde edilen bulgular tartışılmış ve aşağıda araştırmaya temel teşkil eden sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Araştırma, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin bir halk kütüphanesi olarak hizmet vermesinin olanaklarının bulunduğunu göstermektedir.
2. Kullanıcılar kütüphaneyi okul kütüphanesi gibi kullanmakta ve kütüphane de okul kütüphanesi gibi hizmet vermektedir.
3. Yetişkinler, kütüphaneden gerektiği kadar yararlanamamaktadırlar.
4. Kullanıcılar, kütüphanenin "Kültür Merkezi" olarak hizmet vermesi yönünde beklenti icindeyken, kütüphanenin harcadığı cabaların yetersiz olduğu görülmektedir.

ABSTRACT

Yakar, Ayfer. "Place of Public Libraries in Public Education (The Sample Case of Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi)", Master of Thesis (Supervisor: Assoc. Prof.Dr. Serap Ayhan) I-XIV + 265 page, Ankara:1996

This study of "descriptive" model aims at determining the present situation for the activation of public libraries in public education in accordance with the contemporary developments, finding out to what extent success is achieved at public education, and offering suggestions for measurements to be taken in case failures should be observed.

To this end, public libraries are introduced in the theoretical section of the study and literature on assessment of public libraries in term of public education is thoroughly studied.

During the field study of the present study, "Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi", a public library to from the sampling of the study, has been taken into consideration and in order to determine the views, ideas, attitudes and expectations on Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi specifically and public libraries in general of all those who use the library (a total of 210 users), a questionnaire was given on June 1995 and further interviews were held with each of the library personnel.

All data obtained has been analyzed according to their percentage and k-square (X^2) analysis on cross-distribution of related variables. Findings obtained through data analysis have been discussed and the results below that form the base of the study have been obtained.

1. The study has shown that Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi does have the opportunities of serving as a public library.
2. Users use the library as if it were a school library and the library provides service likewise.
3. Adults cannot benefit from the library efficiently.
4. While users would like it that the library serve as a "culture center", it has been observed that the efforts the library has made to meet this demand largely fails.

TESEKKUR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, birçok kimsenin dolaylı ya da doğrudan katkı ve yardımları olmuştur. Bunların hepsini tek tek sıralama olanağım bulunmamakla birlikte, bir kısmını belirtmek isterim.

Basta, araştırmanın ortaya çıkışı ve gelişmesinde, eğitici ve özverili yardımlarıyla bana yol gösteren, yapıcı eleştirileriyle farklı bakış açısı geliştirmemi sağlayan Danışmanım Doç.Dr. Serap Ayhan'a; beni her zaman destekleyen ve yardımlarını esirgemeyen sevgili hocam Prof.Dr. Cevat Geray'a, Doç.Dr. Meral Tekin'e, Araş. Gör. Ramazan Günlü'ye tesekkürü borç bilirim.

Aynı zamanda araştırmam süresince eğitici katkıları, yapıcı eleştirileriyle konuyu irdelememde yardımlarını gördüğüm Prof.Dr. Üzer Soysal'a; Prof.Dr. Osman Ersoy'a; Araş.Gör. Bulent Yılmaz'a; Okutman Ceylan Türksen'e tesekkür ederim.

Ayrıca, yüksek lisans öğrenciliğim süresince desteklerini benden esirgemeyen tüm amirlerime ve mesai arkadaşlarıma; kaynaklara ulaşmamda yardımlarını içtenlikle sergileyen A.U. Eğitim Bilimleri Fakültesi Kütüphanesi'nin tüm personeline; öğrenciliğim boyunca ilgi ve içtenliklerini gördüğüm A.U. Sosyal Bilimler Enstitüsü Personeline; tezin yazılmasında büyük bir özveriyle çalışan Metin Uzuner'e yürekten tesekkür ederim.

Gerek tez öncesi, gerekse tez çalışmalarım sırasında her türlü desteklerini esirgemeyen, özellikle bana uygun bir çalışma ortamı sağlayan eşime, oğluma ve aileme minnettarım.

Ayfer Yakar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÇİZELGELER LİSTESİ	IX-XIV
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
Araştırmanın Sorunsalı	17
Araştırmanın Amacı	19
Araştırmanın Önemi	19
Varsayımlar	20
Kapsam ve Sınırlılıklar	21
Tanımlar	21
BÖLÜM II	
HALK KÜTÜPHANELERİ VE HALK EĞİTİMİ	23
A. HALK KÜTÜPHANELERİ	23
1. Halk Kütüphanesi Olgusu ve Tanımları	23
2. Halk Kütüphanesinin Amaçları	26
3. Halk Kütüphanesinin Görevleri	33
4. Halk Kütüphanelerinin Gereği ve Önemi	34
B. TÜRKİYE'DE HALK KÜTÜPHANELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	38
1. Millet Mektepleri/Halk Okuma Odaları	38
2. Türk Ocakları	39
3. Halkevleri	40
4. Köy Enstitüleri	42
5. Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Halk Kütüphaneleri	44
6. Gezici Kütüphaneler	48
C. HALK KÜTÜPHANELERİNİN HALK EĞİTİMİ BOYUTU VE UYGULAMALARI	53
1. HALK KÜTÜPHANELERİNİN HALK EĞİTİMİ BOYUTU	53
1.1. Okuma Materyali	55
1.2. Materyal Sağlama	56
1.3. Danışma Hizmeti	57
1.4. Toplumsal Kurum ve Derneklere Verilen Hizmetler	58
1.5. Özel Gruplara Verilen Hizmetler	58
1.6. Küçük Grup Programları	59

2. HALK KUTUPHANELERİNİN HALK EĞİTİMİ UYGULAMALARI	59
2.1. Bazı Gelişmiş Ülkelerden Örnekler	59
2.1.1. Amerika Birleşik Devletleri	60
2.1.2. İngiltere	67
2.2. Türkiye'deki Durum	73
D. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	76
BÖLÜM III	
YÖNTEM	80
Çalışma Evreni	80
Verilerin Toplanması	82
Bilgi Toplama Aracının Geliştirilmesi	82
Bilgi Toplama Aracının Uygulanması	84
Verilerin İşlenmesi, Çözümü ve Yorumlanması	85
BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUM	87
A. ARAŞTIRMANIN ALANINA İLİŞKİN BİLGİLER	87
1. YENİMAHALLE İLÇESİ	87
1.1. İlçenin Tarihçesi ve Coğrafi Konumu	87
1.2. Nüfus Durumu	88
1.3. Ekonomik Durumu	88
1.4. Kültürel Etkinlikler	90
1.5. Eğitim Durumu	90
2. YENİMAHALLE İLÇE HALK KUTUPHANESİ	94
2.1. Kütüphanenin Tarihsel Gelişimi	94
2.2. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Mevcut Durum	95
2.2.1. Kullanıcı Durumu	96
2.2.2. Derme	99
2.2.3. Personel Durumu	101
2.2.4. Yapı ve Donanım Durumu	103
2.2.5. Kültürel Etkinlikler, Diğer Kurumlarla ve Halkla İlişkiler	104
2.2.6. Gezici Kütüphanenin Durumu	106
B. ARAŞTIRMA BULGULARI	109
1. ARAŞTIRMAYA KATILAN KULLANICILARIN SEÇİLMİŞ BAZI SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ	109
1.1. Cinsiyet	109
1.2. Yaş	110
1.3. Öğrenim Düzeyi	111
1.4. Mesleği (Yaptığı İş)	112
1.5. Medeni Durumu	113
1.6. Boş Zaman Etkinlikleri	114
1.7. Yenimahalle'de Oturma Süresi	117
1.8. Ailenin Net Aylık Gelir Durumu	118
1.9. Anne ve Baba Öğrenim Düzeyi	119

2. KULLANICILARIN OKUMA ALISKANLIKLARINA İLİSKİN DURUMLARI	120
2.1. Okuma Sıklıkları (Yılda)	121
2.2. Son Okudukları Kitabı Hatırlama Durumu	123
2.3. Okumayı Tercih Ettikleri Kitap Türleri	123
2.4. Yeterince Kitap, Dergi v.b. Okuyabilme Konusundaki Görüşleri	125
2.5. Yeterince Okuyamama Nedenleri	125
3. KULLANICILARIN KUTUPHANEYİ KULLANMA SIKLIKLARI VE KULLANMA DURUMLARI	126
3.1. Kütüphaneyi Kullanma Sıklıkları	126
3.1.1. Genel Olarak Kütüphaneleri Kullanma Sıklıkları	126
3.1.2. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesini Kullanma Sıklıkları	127
3.1.2.1. Cinsiyete Göre	128
3.1.2.2. Yaşa Göre	128
3.1.2.3. Medeni Duruma Göre	130
3.1.2.4. Öğrenim Düzeyine Göre	131
3.1.2.5. Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre	132
3.1.2.6. Kitap Okuma Sıklığına Göre	133
3.1.2.7. Ailenin Net Aylık Gelirine Göre ...	134
3.1.2.8. Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre	136
3.2. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesine Gelmeye İlk Yöneltilenler	137
3.3. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesini Kullanma Durumları	138
3.3.1. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni Kullanma Amaçları	138
3.3.1.1. Yaşa Göre	140
3.3.1.2. Öğrenim Düzeyine Göre	142
3.3.1.3. Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre	144
3.3.1.4. Ailenin Net Aylık Gelirine Göre ...	146
3.3.1.5. Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına Göre	147
3.3.2. Kütüphaneye Bugün Gelme Nedenleri	148
3.3.3. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesini Tercih Etme Nedenleri	149
3.3.4. Kütüphane Kataloglarını Kullanma Durumu ...	150
3.3.4.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	151
3.3.5. Kütüphane Kataloglarını Kullanmayı Kimin Öğrettiği	152
3.3.5.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	152
3.3.6. Kütüphaneye Üye Olma Durumu	154
3.3.6.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	154
3.3.7. Kütüphaneye Üye Olmama Nedenleri	155
3.4. Halk Kütüphanelerinde Materyalleri Hor Kullanmaya Karşı Tutumlar	156

4.	YENİMAHALLE İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ'NİN KULLANICILARIN GEREKSİNİMLERİNİ KARŞILAMA DURUMLARI	157
4.1.	Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesinin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Durumu	157
4.1.1.	Öğrenim Düzeyine Göre	157
4.1.2.	Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre	159
4.1.3.	Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	160
4.2.	Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri	161
4.2.1.	Öğrenim Düzeyine Göre	163
4.2.2.	Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre	165
4.2.3.	Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	166
4.3.	Kütüphanede Önemli Görülen Sorunlara İlişkin Görüşler	167
4.3.1.	Yaşa Göre	169
4.3.2.	Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	171
5.	KULLANICILARIN GENEL OLARAK HALK KÜTÜPHANELERİNDEN VE YENİMAHALLE İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ'NDEN BEKLENTİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	172
5.1.	Halk Kütüphanelerinde Doğrudan Kullanıcıya Hizmet Veren Personelden Beklentiler	172
5.1.1.	Öğrenim Düzeyine Göre	174
5.1.2.	Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	176
5.2.	Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklere İlişkin Bilgi, Görüş ve Beklentiler	177
5.2.1.	Kullanıcıların Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklerle İlgili Mevcut Duruma İlişkin Bilgisi	177
5.2.1.1.	Öğrenim Düzeyine Göre	178
5.2.1.2.	Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	179
5.3.	Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstenen Kültürel Etkinlikleri	180
5.3.1.	Cinsiyete Göre	181
5.3.2.	Yaşa Göre	182
5.3.3.	Öğrenim Düzeyine Göre	184
5.3.4.	Medeni Duruma Göre	184
5.3.5.	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına Göre	185
5.4.	Kullanıcıların Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Düzenlenebilecek Kültürel Etkinliklere Katılma Biçimine İlişkin İstekler	187
5.4.1.	Yaşa Göre	188
5.4.2.	Öğrenim Düzeyine Göre	190
5.4.3.	Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre	191
5.4.4.	Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	193
5.5.	Halk Kütüphanelerinde Bulunması İstenen Araçlara Birimlere İlişkin Beklentiler	194
5.5.1.	Halk Kütüphanelerinde Bulunması İstenen Araçlara İlişkin Beklentiler	195
5.5.1.1.	Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre	196
5.5.1.2.	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına Göre	197
5.5.2.	Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Bulunması İstenen Birimlere İlişkin Beklentiler	198

5.5.2.1. Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre	199
5.5.2.2. Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına Göre	201
5.6. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ne Yeni Alınan Yayınlardan ve Düzenlenen etkinliklerden Haberdar Edilme Biçimine İlişkin Beklentiler	202
5.6.1. Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına Göre	203
5.7. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin Hizmet Verdiği Gün ve Saatlerin Uygunluğu ve Beklentileri	205
6. KULLANICILARIN YENİMAHALLE İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ'NDEN ETKİLENME DURUMLARI	208
6.1. Kütüphanenin "Tanımlanma" Biçimine İlişkin Görüşleri	208
6.1.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	209
6.2. Kütüphane Ortamındaki Atmosferin Algılanma Durumu	211
6.3. Kütüphanenin Yaşamlarında Bir Etki Yaratıp Yaratmadığına İlişkin Görüşler	212
6.3.1. Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına Göre	212
6.4. Kütüphanenin Yaşamlarında Yarattığı Etkiye İlişkin Algıları	213
6.4.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	213
6.5. Kütüphanenin Kapatılması Durumunda, Tepki Verme Biçimlerine İlişkin Görüşleri	216
6.5.1. Yaşa Göre	217
6.5.2. Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre	219
6.5.3. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	220
7. YENİMAHALLE İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ'NDE VERİLECEK HİZMETLERE KULLANICI KATILIMINA İLİŞKİN TUTUM VE GÖRÜŞLER	221
7.1. Kütüphanede Çeşitli Hizmetlerde Gönüllü Olarak Çalışıp-Çalışmama İsteği	221
7.1.1. Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre	222
7.1.2. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	223
7.2. Kütüphanede Verilecek Gönüllü Hizmetler İlişkin Görüşler	224
7.2.1. Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre	225
7.2.2. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre	226
BÖLÜM V	
ÖZET SONUÇ VE ÖNERİLER	
Özet	228
Sonuç	235
Öneriler	241
EKLER	
Ek-1 Kullanıcı Anket Formu	246
Ek-2 Kütüphane Personeline Uygulanan Görüşme Formu ...	256
KAYNAKÇA	258-265

CİZELGELER LİSTESİ

	Sayfa
Cizelge 1: Yenimahalle İlçesi'nin 12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfusun Faal Olma Durumu	89
Cizelge 2: Yenimahalle İlçesi'nde İktisaden Faal Olmayan Nüfusun Ekonomik Nitelikleri	89
Cizelge 3: Yenimahalle İlçesi'nin Temel Okur Yazarlık Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	91
Cizelge 4: Yenimahalle İlçe Merkezi (Kadın-Erkek) Nüfusunun Eğitim Düzeyleri	92
Cizelge 5: Yenimahalle İlçe Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu'nun 1994-1995 Öğretim Yılı Etkinlik Durumu	93
Cizelge 6: Yenimahalle İlçesi'ndeki Eğitim ve Öğretim Kurumları	94
Cizelge 7: Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Yıllara Göre Kullanıcıların Cinsiyeti	96
Cizelge 8: Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Kullanıcılarının Yıllara Göre Kütüphaneden Yararlanma Biçimleri	97
Cizelge 9: Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Üye Durumu	99
Cizelge 10: Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin 1990-1994 Yılları Arasındaki Mevcut Dermesi	100
Cizelge 11: Kullanıcıların Cinsiyet Durumu	109
Cizelge 12: Kullanıcıların Yaş Durumu	110
Cizelge 13: Kullanıcıların Öğrenim Düzeyi	112
Cizelge 14: Kullanıcıların Mesleği (Yaptığı İş)	113
Cizelge 15: Kullanıcıların Medeni Durumu	113
Cizelge 16: Kullanıcıların Boş Zaman Etkinliklerinin Önem Derecesine Göre Dağılımı	115
Cizelge 17: Kullanıcıların Yenimahalle'de Oturma Süresi	117
Cizelge 18: Kullanıcıların Aile Net Aylık Gelir Durumu	118

Cizelge 19: Kullanıcıların Anne-Baba Öğrenim Düzeyi	119
Cizelge 20: Kullanıcıların Kitap Okuma Sıklıkları	122
Cizelge 21: Son Okudukları Kitabı Hatırlama Durumu	123
Cizelge 22: Kullanıcıların Okumayı Tercih Ettikleri Kitap Türlerinin Önem Derecesine Göre Dağılımı	124
Cizelge 23: Kullanıcıların Yeterince Kitap, Dergi vb. Okuyup-Okuyamama Konusundaki Görüşleri	125
Cizelge 24: Yeterince Okuyamama Nedenleri	125
Cizelge 25: Kullanıcıların Diğer Kütüphaneleri Kullanma Sıklıkları	126
Cizelge 26: Kullanıcıların Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni Kullanma Sıklıkları	127
Cizelge 27: Cinsiyete Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı	128
Cizelge 28: Yaşa Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı	129
Cizelge 29: Medeni Duruma Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı	130
Cizelge 30: Öğrenim Düzeyine Göre Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı	131
Cizelge 31: Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı	132
Cizelge 32: Kitap Okuma Sıklığına Göre, Kullanıcıların Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı	133
Cizelge 33: Ailenin Net Aylık Gelirine Göre, Kullanıcıların Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı	135
Cizelge 34: Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı	136
Cizelge 35: Kütüphaneye Gelmeye İlk Yöneltilenler	138
Cizelge 36: Önem Derecesine Göre Kütüphane Kullanma Amaçları	139
Cizelge 37: Yaşa Göre, Kütüphaneyi Kullanma Amaçları	141
Cizelge 38: Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphaneyi Kullanma Amaçları	143
Cizelge 39: Mesleğe (Yaptığı İşe) Göre, Kütüphaneyi Kullanma Amaçları	145

Cizelge 40: Ailenin Net Aylık Gelir Durumuna Göre, Kütüphaneyi Kullanma Amaçları	146
Cizelge 41: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kullanma Amaçları	147
Cizelge 42: Kütüphaneye Bugün Gelme Nedenleri	148
Cizelge 43: Önem Derecesine Göre, Kütüphane Tercih Etme Nedenleri	149
Cizelge 44: Kütüphane Kataloglarını Kullanım Durumu	150
Cizelge 45: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Katalogları Kullanma Durumu	151
Cizelge 46: Kütüphane Kataloglarını Kullanmayı Kimin Öğrettiği	152
Cizelge 47: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre Katalogları Kullanmayı Kimin Öğrettiği	153
Cizelge 48: Üye Olma Durumu	154
Cizelge 49: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre Üye Olma Durumu	154
Cizelge 50: Üye Olmama Nedenleri	155
Cizelge 51: Kullanıcıların Kütüphanede Materyalleri Hor Kullananları Uyarıp-Uyarmama Durumu	156
Cizelge 52: Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimleri Karşılama Durumu	157
Cizelge 53: Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Durumu	158
Cizelge 54: Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphanenin Gereksinimleri Karşılama Durumu	159
Cizelge 55: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Gereksinimlerini Karşılama Durumu	160
Cizelge 56: Önem Derecesine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri	161
Cizelge 57: Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri	163
Cizelge 58: Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri	165

Cizelge 59: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılamanın Nedenleri	166
Cizelge 60: Önem Derecesine Göre, Kütüphanede Görülen Sorunlar	168
Cizelge 61: Yaşa Göre, Kütüphanede Önemli Görülen Sorunlar	169
Cizelge 62: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanede Önemli Görülen Sorunlar	171
Cizelge 63: Halk Kütüphanelerinde Kullanıcıya Doğrudan Hizmet Veren Personelden Beklentiler	173
Cizelge 64: Öğrenim Düzeyine Göre, Halk Kütüphanelerinde Kullanıcıya Doğrudan Hizmet Veren Personelden Beklentiler	174
Cizelge 65: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Kullanıcıya Doğrudan Hizmet Veren Personelde Görmek İstedikleri Davranışlara İlişkin Beklentiler	176
Cizelge 66: Kullanıcıların Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklerle İlgili Mevcut Duruma İlişkin Bilgisi	177
Cizelge 67: Kullanıcıların Öğrenim Düzeyine Göre, Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklerle İlgili Bilgisi Olma Durumu	178
Cizelge 68: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklerle İlgili Kullanıcıların Bilgisi Olma Durumu	179
Cizelge 69: Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklere Yer Verilmesine İlişkin İstek	180
Cizelge 70: Cinsiyete Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstene Kültürel Etkinlikler	182
Cizelge 71: Yaşa Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstene Kültürel Etkinlikler	183
Cizelge 72: Öğrenim Düzeyine Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstene Kültürel Etkinlikler	184
Cizelge 73: Medeni Durumuna Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstene Kültürel Etkinlikler	186
Cizelge 74: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstene Kültürel Etkinlikler	187

Cizelge 75: Kùltürel Etkinliklere Katılma Biçimine İlişkin İstekler	188
Cizelge 76: Yaş'a Göre, Kullanıcıların Kùltürel Etkinliklere Katılma Biçimi	189
Cizelge 77: Öğrenim Düzeyine Göre, Kullanıcıların Kùltürel Etkinliklere Katılma Biçimi	190
Cizelge 78: Mesleğine (Yağtığı İşe) Göre, Kullanıcıların Kùltürel Etkinliklere Katılma Biçimi	192
Cizelge 79: Kùtùphane Kullanma Sıklığına Göre, Kullanıcıların Kùltürel Etkinliklere Katılma Biçimi	193
Cizelge 80: Halk Kùtùphanelerinde Bulunması İstenen Araçlara İlişkin Beklentiler	195
Cizelge 81: Mesleğine (Yağtığı İşe) Göre, Halk Kùtùphanelerinde Bulunması İstenen Araçlar	196
Cizelge 82: Kùtùphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kùtùphanelerinde Bulunması İstenen Araçlar	197
Cizelge 83: Yenimahalle İlçe Halk Kùtùphanesi'nde Bulunması İstenen Birimlere İlişkin Beklentiler	198
Cizelge 84: Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre, Kùtùphane'de Bulunması İstenen Birimlere İlişkin Beklentiler	200
Cizelge 85: Kùtùphane Kullanma Sıklığına Göre, Kùtùphane'de Bulunması İstenen Birimlere İlişkin Beklentiler	201
Cizelge 86: Kullanıcıların Yeni Alınan Yayınlardan ve Düzendiği Etkinliklerden Haberdar Edilme Biçimine İlişkin Beklentiler	203
Cizelge 87: Kùtùphane Kullanma Sıklığına Göre, Kùtùphaneye Yeni Alınan Yayınlardan ve Düzendiği Etkinliklerden Haberdar Edilme Biçimine İlişkin Beklentiler	204
Cizelge 88: Kùtùphanenin Açık Olduğu Gün ve Saatlerin Uygun Olup-Olmadığı	205
Cizelge 89: Hizmet Verilmesi İstenen Gün ve Saatlere İlişkin Beklentiler	206
Cizelge 90: Kùtùphanenin "Tanımlanma Biçimine İlişkin Görüşler	208

Cizelge 91:	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin "Tanınlanma Biçimine İlişkin Görüşler	210
Cizelge 92:	Kütüphane Ortanımındaki Atmosferin Algılanma Durumu	211
Cizelge 93:	Kütüphanenin Kullanıcıların Yaşamlarında Bir Etki Yaratıp-Yaratmadığına İlişkin Görüşleri	212
Cizelge 94:	Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Yaşamlarında Bir Etki Yaratıp-Yaratmadığı	213
Cizelge 95:	Kütüphanenin Yaşamlarında Yarattığı Etkiye İlişkin Algıları	214
Cizelge 96:	Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Yaşamlarında Yarattığı Etkilere İlişkin Algılar	215
Cizelge 97:	Kütüphanenin Kapatılması Durumunda, Kullanıcıların, Tepki Verme Biçimine İlişkin Görüşleri	217
Cizelge 98:	Yaşa Göre, Kütüphanenin Kapatılması Durumunda, Tepki Verme Biçimlerine İlişkin Görüşler	218
Cizelge 99:	Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphanenin Kapatılması Durumunda, Tepki Verme Biçimlerine İlişkin Görüşler	219
Cizelge 100:	Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Kapatılması Durumunda, Tepki Verme Biçimlerine İlişkin Görüşler	220
Cizelge 101:	Kütüphanede Çeşitli Hizmetlerde Gönüllü Olarak Çalışma İsteği	222
Cizelge 102:	Mesleğine Göre, Kütüphanede Çeşitli Hizmetlerde Gönüllü Çalışma İsteği	222
Cizelge 103:	Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanede Çeşitli Hizmetlerde Gönüllü Olarak Çalışıp-Çalışmama İsteği	223
Cizelge 104:	Kütüphanede Verilecek Gönüllü Hizmetlere İlişkin Görüşler	224
Cizelge 105:	Mesleğe Göre, Verilecek Gönüllü Hizmetlere İlişkin Görüşler	225
Cizelge 106:	Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Verilecek Hizmetlere İlişkin Görüşler	226

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın sonuna yaklaşırken çağdaş gelişmeler kuşkusuz insanlığa yeni bir yön verir niteliktedir. Araştırma verileri yirmibirinci yüzyıl insanının kendisini; bilgiye dayalı ve bireye dönük bir sistemde, artan bir iletişim akışına tanıklık eden hızlı bir değişim, istikrarsızlık ve demografik yapıdaki değişim içinde bulacağını göstermektedir (Hacıoğlu, 1993, s.307). Toplumlar kaçınılmaz olan bu değişimleri sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebildikleri oranda istikrarlı bir gelişme ve kalkınma sağlayabilir. Çünkü, bugünün insanı bilime dayalı bir toplum düzeni içinde, bilimin ürünlerinden, yöntem ve uygulamalarından yararlanarak yaşamak durumundadır (Ertürk, 1986, s.7).

Bu durum, toplumları "nitelikli insan" gereksinimi içinde bırakmaktadır. Çünkü; günümüzde gelişmişlik, bir ülkede yaşayan insan sayısına göre değil, onların niteliklerine bağımlı görünmektedir. Nitekim yaşamakta olduğumuz gelişmişlik-azgelişmişlik döngüsü, iletişim ve bilgilenme sorunları bize bu konuda açıklayıcı fikir vermekte ve nüfusun niteliklerini artırıcı çalışmalara hızla yönelmemizi zorunlu kılmaktadır.

Bu olgu, nesnel düşünebilen ve değerlendirebilen; doğru anlayan ve doğru anlatan yaratıcı insanların yetiştirimini gerekli kılmaktadır (Polat, 1991, s.16).

Bu nedenle, gelecek yüzyıl insanını bugünden başlayarak çağın koşullarına uyum sağlayabilecek şekilde hazırlamak gerekir.

Bireyin yaşamını dengeli bir biçimde sürdürebilmesi, içinde yaşadığı çağa ve topluma yapıcı ve yaratıcı bir üye olarak katkıda bulunabilmesi ve toplumsal gelişmenin itici gücü olabilmesi ancak eğitim yoluyla olanaklıdır. Eğitim denildiğinde ise, bireyin yaşamı boyunca maddi ve manevi varlığını geliştiren ve sadece okulla sınırlı olmayan etkiler sistemi anlaşılmalıdır (Altunya, 1990, s.21).

Bu kavramda eğitim, bir süreci dile getirmektedir. Bu süreçte insanlar birbirleriyle düşünsel alışverişe geçerler. Bu anlamda eğitim, okulun çevresini aşarak tüm insanlara açılım göstermekte ve çağdaşlık boyutu ortaya çıkmaktadır (Tanilli, 1988, s.14-15; Özgen, 1994, s.19). Yeni buluşları yapabilecek ve toplumsal değişmeyi başlatabilecek yetenekte istekli bireyleri yetiştirmek eğitimin yenilikçi işlevi olarak kabul edilmektedir. Bu olgu eğitimin işlevsel yani yaşama dönük olmasını kapsar (Aydın, 1991, s.17).

Bu, günümüz dünyasını geliştirmek ve yarınkini hazırlamak bakımından bütün insanlığın evrensel alandaki düşünce zenginliğinin temel bir konusu olmaktadır. Bunun için eğitimin tamamen bilimsel çabalara dayanarak geliştirilmesi zorunludur (Aslan, 1991, s.318).

Geçmişte eğitimin amacı bireye bilgi ve beceri kazandırmak ve topluma hazırlamaktı. Bugün ise, eğitimin amacı, ihtiyaç

duyduğu bilgi ve beceriyi nerede ve nasıl kazanabileceğini bireye öğretmek, sürekli değişen toplum koşullarına uyum sağlayabilecek her türlü soruna yeni çözümler getirebilecek, üretken bireyler yetistirmektir. Bu nedenle ezbere dayalı eğitimin yerini bireydeki yaratıcılığı keşfeden ve geliştiren çağdaş eğitim-bireysel eğitim almıştır (Razon,1990,s.215-216).

Çağdaş eğitim; bireyin doğuştan kazandığı gizil güçlerin ve yeteneklerin açığa çıkarılmasına, onun daha güçlü, daha olgun, yaratıcı ve yapıcı bir varlık olarak gelişme ve büyümesine hizmet eden "kişilik eğitimi" olarak tanımlanabilir (İpsiroğlu, 1990, s.13-19; Sayın, 1990, s.26-32; Ekşi, 1990, s.223-229; Özgen, 1994, s.19).

Bu olgu, her ülkenin özgün koşullarına göre belirlenen ve giderek eğitimde bireylerin ömürleri boyu gelişimlerini biçimlendiren, bütün toplumsal kurumları ve etkileşimleri dikkate alan "Yaşam boyu Öğrenme" ya da "Sürekli Eğitim" anlayışının eğitim sistemlerinin temel felsefesi olarak benimsenmesini içermektedir. Yaşam boyu öğrenme, yaşam boyu eğitim ya da sürekli eğitim kavramına göre;

"..... Yaşam, kendi başına sürekli bir öğrenme sürecidir,ancak her insan teknik ve toplumsal değişime ayak uydurabilmek, kendi çevresine ilişkin şartlar altında meydana gelen değişiklikler karşısında hazırlıklı olabilmek ve bireysel gelişim bakımından tüm gizilgücünü harekete geçirebilmek amacıyla sürekli, amaçlı ve ardışık bir öğrenim görmesi için özgül fırsatlara ihtiyacı vardır. Yaşam boyu eğitim hem amaçlı, hem de rastgele öğrenme yaşantılarını kapsar".

şeklinde tanımlanmaktadır (UNESCO, 1985, s.19).

Eğitim olgusundaki bu gelişmeler hiç kuşkusuz, buna bağlı olarak, eğitim kurumlarını değismeye zorlamıştır.

Bu nedenle eğitim sistemlerinin, amaçlarının ve yapılarının da bireyin farklı gelişme aşamalarındaki ihtiyaçlarına uyarlanması ve çağdaş bir nitelik kazanması gerektiği ileri sürölmektedir (Ayhan, 1988, s.4).

Böylece; daha önceleri yalnızca gençler ve okullarla sınırlı olarak tanımlanan eğitim kavramı ve örgün eğitime bağlanan değerler de temel bir dönüşüm gecirmiş ve eğitimde sürekliliği sağlamayı amaçlayan "Halk Eğitimi" yaşamın her alanında kendini göstermiştir (Ayhan, 1988, s.3).

Halk eğitimi: cocuklara, gençlere, yetişkinlere ve yaşlılara yani tüm bireylerin yaşamı boyunca mevcut sorunlarına, gereksinimlerine yönelen, eğitime katılanların toplumsal rollerini fiziksel ve psikolojik yeterliliklerini, geçmiş öğrenmelerini vb. özelliklerini dikkate alan yaşamın pek çok mekanını ve kurumunu öğrenme ortamı olarak kullanabilen, bireyin kendini geliştirmesine, bilgi edinmesine, yaşam düzeyini yükseltmesine, öğrenme gizilgücünü ortaya çıkarmasına yardımcı olan planlı ve örgütlü bir eğitim biçimidir (Geray, 1978, s.1-7; Gedikoğlu, 1991, s.40-42; Bulbul, 1987, s.12-22). Bu tanımdan da halk eğitiminin akla gelebilecek hemen hemen her konuyu kapsayan bir genişliğe sahip olduğu görölmektedir (Lowe, 1985, s.19).

Günümüzde halk eğitimi, biçimsel eğitim olanaklarını artırmak ve kalkınmanın gerektirdiği nitelikli insangücü

açığını sağlamakla yetinmemektedir. Bu işlevlerinin yanısıra bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine, kendi sorunlarını çözer duruma gelmelerine, yaşadıkları toplumdaki değişmelerin ve gelişmelerin cesitli alanlardaki etkilerini anlayabilmelerine fırsat ve olanak sağlamaya yönelmektedir (Malkoç, 1990, s.318). Bu amaçla hiç bir ayırım gözetmeksizin herkese okulla sınırlı olmayan geniş bir alanda eğitim olanağı sunarken, eğitimde fırsat eşitliğini de sağlamaya yardımcı olmaktadır (Geray, 1978, s.41). Halk eğitimi bunun için tüm bireylere zamana, mekana ve yaşa bağlı olmaksızın sürekli öğrenme fırsatları sunmaktadır. Bunlar arasında temel amaçları ister eğitim olsun, ister olmasın toplumda öğrenmeye yardım etme durumunda olan bütün kuruluşlardan yararlanmak durumundadır. Dini kuruluşlar, kitle iletişim araçları, yayın organları, müzeler, sanat galerileri, toplum merkezleri, kütüphaneler bu kapsamda düşünülebilir (Lowe, 1985, s.24).

Bunlar arasında "amaç ve görevleriyle halk eğitimine yönelmiş kurumlar olan halk kütüphaneleri" (Ersoy, 1966, s.12; Geray, 1978, s.230; Dağlı, 1979, s.134) özel bir önem taşımaktadır.

Halk kütüphanelerinin kuruluş nedenlerinin başında eğitim gelmektedir (Keseroğlu, 1989, s.36). Bu kütüphane türü, Avrupada 1850'li yıllarda ortaya çıkmış, sosyal özgürlüğü ve işçi sınıfının eğitimi ön plana aldığı için doğal olarak amacı da kitlelerin eğitimi olmuştur. İste bu amaç, halk kütüphanesi çalışmalarının temelini oluşturmıştır (Alpay, 1991, s.167-168).

Bu kütüphane içerik kapsam ve örgüt açısından bilimsel amaçlı nitelik taşımayıp, yalnızca geniş ölçüde halka dönük ve halk eğitimini ön plana alan bir kütüphane türü olmuştur (Alpay, 1991, s.168-169).

Tüm toplum kurumları gibi kütüphaneler de içinde buldukları dönemin ve toplumun dünya görüşüne, siyasal yönetimine, ekonomik gücüne, sosyal ve kültürel yapısına bağlı olarak, işlev ve etkinliklerini sürdürmüşlerdir. Siyasal ve ekonomik güçler kütüphanelere biçim vermiş, ortaya çıkan her kütüphane, topluma yeni bilgiler sunarak toplum düzeninin geliştirilmesine hizmet etmiştir (Alpay, 1975, s.289; Geray, 1978, s.223; Özdemirci, 1987, s.196).

Halk kütüphanesi yetişkinlere, gençlere ve çocuklara çağımızdaki olayları izleme, kendilerini sürekli eğitime, bilim ve sanattaki ilerlemeleri izleme olanağı vermektedir.

Bu yolla, insanların kendi fikirlerini, yaratıcı ve eleştirici yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Keseroğlu, 1989, s.41). Bu doğrultuda dünyanın her yerinde kurulan halk kütüphanelerinin ortak özellikleri şunlardır:

- "1. Halka açık ve kolay ulaşılır olması,
2. Halkı eğitmek istemesi,
3. Hangi sosyal sınıftan veya yaştan olursa olsun, halk üzerinde bir baskı veya sınırlama yapmaması" (Alpay, 1991, s.169).

"Halkın Üniversitesi" olduğu da iddia edilen (Ersoy, 1966, s.1) halk kütüphaneleri "cins, yaş, ırk, milliyet, din, dil, eğitim, kültür, sosyo-ekonomik düzey ve politik görüş farkı gözetmeksizin her tür kütüphane materyali ve çeşitli iletişim

yolları aracılığıyla kültür ürünlerini ve bilgiyi insanlığın hizmetine ücretsiz sunarak, onlara ömür boyu eğitim ve boş zamanları değerlendirme olanağı veren, toplumla bütünleşip, sağlıklı kamuoyunun oluşmasına olanak sağlayan, toplumun ekonomik, sosyal, eğitsel, kültürel ve teknik kalkınmasının gerçekleştirilmesini etkileyen, dünya barışının sağlanmasına yardımcı olan demokratik kuruluslardır (Sağlamtunc, 1990, s.54; IFLA, 1992, s.74-78).

Halk kütüphaneleri bilginin toplandığı, korunduğu, düzenlendiği, yayıldığı ve aktarıldığı kurumlar olarak, biçimsel olmayan öğrenme etkinlikleri, bağımsız ve gönüllü öğrenme ortamlarıyla son derece geniş kullanma alanına ve yaratıcı olanaklara sahiptir. Öte yandan halk kütüphaneleri yaşa, cinsiyet ve sınıfa bağlı kalmaksızın tüm bireylere, giriş sınırlamaları getirmeksizin sürekli öğrenme fırsat ve olanakları da sunmaktadır.

Bu durumda, "hic bir ayırım yapılmaksızın herkesin gizilgüc ve yeteneklerini en elverişli biçimde geliştirmede eğitim hizmetlerinden eşit ölçüde yararlanma şansına sahip olmaları (Unal, 1984, s.3) şeklinde tanımlanan eğitimde fırsat eşitliğini de sağlamayı amaçlayan halk eğitimine en güçlü dayanaklardan birisi halk kütüphaneleridir.

Bu anlayış içinde hizmetlerini yürütmekte olan halk kütüphaneleri fırsat eşitliğini sağlayan bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Gelişmiş Ülkelerde, insanın dolayısıyla toplumun gelişmesine kaynaklık eden halk kütüphaneleri;

"..... toplumun vazgeçilmez bilgi merkezidir, toplumun eğitici ve kültürel etkinlikler merkezidir; resmi ve kişisel eğitimi destekleme merkezidir; özgür öğrenme merkezidir; herkes tarafından en çok aranan popüler materyal merkezidir; okul öncesi öğretimin kapısıdır, halk için araştırma merkezidir" (Standart'tan aktaran Aksakal, 1993, s.108).

ve üstlendikleri bu görevleri tam anlamıyla yapabilen işlevsel bir eğitim ve kültür kuruluşlarıdır. Bu kurumlar aracılığıyla toplumu oluşturan kadın, erkek her düzeyden her yaşta bireylere, her türlü materyal sağlama yanında tartışma, konferans, sergi, film gösterileri, müzik konserleri gibi kültürel etkinliklerle bireyin bilgi birimleri arasında bağlantılar kurarak düşünmesi, okuması, anlaması, öğrenmesi ve bilgilenmesi amaçlamıştır.

Görüldüğü gibi gelişmiş ülkelerde halk kütüphaneleri yaşamın bütünleyici bir parçası olarak görülür. Bu nedenle bu ülkelerde, insan yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelen halk kütüphaneleri halkın gereksinme duyduğu ve sahip çıktığı kurumlar olarak eğitim ve kültür hizmetlerinde kullanılmaktadır. Bu ülkelerde halk kütüphaneleri eğitim, hukuk gibi toplum kurumlarının yerini tutacak bir seçenek olarak görülmemekte, bireyin gizil güçlerini açığa çıkarabilmek için çeşitli kaynaklardan zengin seçenekler ve olanaklarla donatılmış bir ortam, bir öğrenme ortamı sunarak; okuyan, düşünen, yeni bilgiler üreten, yapıcı ve yaratıcı, çevreye duyarlı, sanat zevki olan, demokrasi bilinci yerleşmiş bireyler

yetişmesinde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Halk kütüphanelerinde kütüphaneler arasında birbirlerinin birikim ve deneyimlerinden yararlanmak amacıyla ciddi bir işbirliğine girişildiği ve sık sık ortak toplantılar düzenlenerek konuların ele alındığı görülmektedir (Sefercioğlu, 1987, s.13-22; Karademir, 1994, s.10-18; Acar, 1994, s.4-10).

Konuya Türkiye'deki uygulamalar açısından bakıldığında, ilk defa Cumhuriyet döneminde "Halk Kütüphanesi" kavramının kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Ancak halka ücretsiz kütüphane hizmeti verilmesi çok daha eski tarihlere inmektedir. Vakıf yoluyla işletilen kütüphanelerin bir kısmı belli bir zümreye hizmet verirken, bir kısmı da halkın tümüne açık kütüphaneler olmuştur. Sonraki yıllarda ise, Cumhuriyet'in ilk yıllarında toplum eğitimi çalışmaları yapmak amacıyla kurulan, Türk Ocakları, Millet Mektepleri bünyesindeki okuma odaları, Köy Enstitüleri ve özellikle Halkevleri tarafından kurulan pek çok kütüphane, bugünkü halk kütüphanelerinin çekirdeğini oluşturmuştur (Keseroğlu,1989,s.135;Kültür Bakanlığı,1990,s.IX).

Kültür ve eğitim kurumu olarak hemen hemen her dönemde onaylanan kütüphaneler, planlı kalkınma döneminden sonra 1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na, 1983'den sonra da Kültür Bakanlığına bağlı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü bünyesinde etkinliklerini sürdürmektedir.

Bugün Türkiye'de halk kütüphanelerinde izlenecek bazı politikaları belirleyen "Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği" 19 Ağustos 1982 tarih ve 17782 Sayılı Resmi

Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin 1.maddesine göre, Halk ve Çocuk Kütüphanelerinin temel işlevi;

"Bütün vatandaşların bilgi edinmek,kendilerini yetiştirmek ve zamanlarını değerlendirmek için kitaplardan ve diğer bilgi kaynaklarından serbestçe,Ücretsiz olarak yararlanmalarını sağlamak"tır (Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 1982, s.22).

Aynı yönetmeliğin 12. maddesine göre, halk kütüphanelerinde saptanmış amaçlara ulaşılabilmesi için yapılması gerekenler şu şekilde sıralanmıştır:

- Çevresinin okuma ve bilgi edinme ihtiyaçlarını karşılamak üzere kitap, broşür, dergi, gazete, harita, nota, film, plak, ses bantı, fotoğraf,tablo,plan,yazma eser v.b. gibi fikir ve sanat ürünleri toplanır, düzenlenir okuyucuların yararına sunulur.
- Bulunduğu çevre ile ilgili araştırmalara imkan sağlamak üzere o yöre ile ilgili eserlerden (kitap, dergi, gazete, fotoğraf, küpür, plan, ses bantı, yazma eser, plak, arşiv belgesi v.b.) kurulu bir koleksiyon meydana getirilir.
- Okuyuculara ödünç kitap verilir.
- Okuyucular tarafından aranan ve kütüphanede bulunmayan eserler sağlanır.
- Kütüphaneye başvuranlara, çeşitli konulardaki sorunlarının çözülmesi hususunda,aranan bilgi ve belgeler kütüphanede yoksa diğer kuruluşlardan yararlanmaları için yardımcı olunur.
- Bina ve personel imkanlarına göre,"Kütüphanelerde Eğitici ve Kültürel Faaliyetler Yönetmeliği" gereğince çeşitli eğitici ve kültürel faaliyetler düzenlenir. Bu faaliyetlere ait yıllık bir çalışma programı hazırlanır.
- Özürlü okuyucuların istekleri, bunlar için özel bölümleri olan Kütüphanelerden ödünç kitap getirtilerek karşılanmaya çalışılır, bu konuda körler okullarıyla da işbirliği yapılır.
- Çevresinde eğitim, öğretim, sanat, kültür kuruluşları ile hastane, cezaevi v.b. birimlerle kütüphane hizmetlerinin yaygınlaştırılması yönünden işbirliği imkanları araştırılır" (a.g.y., s.23-24).

Yine aynı yönetmeliğin 13. maddesinde halk kütüphanesi binasında bulunan çocuk bölümlerinde ya da ayrı binada olup da halk kütüphanesine bağlı olarak etkinlik gösteren çocuk kütüphanelerinde yapılması gereken görevler:

- Temel kütüphane hizmetleri yerine getirilir.
- Göze ve kulağa hitap eden araçlarla çeşitli eğitim faaliyetlerinde bulunulur. Bunlar:
 1. Öğretici filmler göstermek,
 2. Projeksiyon gösterileri düzenlemek,
 3. Radyodan, varsa televizyondan çocuk ve eğitim saatlerini takip etmek,
 4. Varsa, teyp ve pikaptan yararlanarak eğitim programları düzenlemektir.
- Çocukların yaptığı resimler ve işler sergilenir.
- Kitap okuma, şiir masal ve monolog saatleri düzenlenir.
- Türklüğe ve medeniyete hizmet eden büyükleri anma ve tanıtma programları hazırlanır ve uygulanır.
- Milli bayramlar, önemli gün ve haftalarla ilgili faaliyetlerde bulunulur.
- Okul öncesi çocukların kütüphaneden yararlanma imkanı sağlanır.
- Kütüphane imkanlarına göre çocuk piyesleri hazırlanır ve sahnelenir.
- Okuyucu ve kitap istatistikleri günlük, aylık ve yıllık olarak düzenlenir. Bu faaliyetler yıllık çalışma programı hazırlanarak valiliğin onayından sonra uygulanır".

biçiminde belirtilmektedir (a.g.y., 1982, s.24).

Belirtilen yönetmeliğin 14. maddesine göre kütüphane bulunmayan yerlere hizmet götürülen gezici kütüphanelerin "bağlı olduğu halk kütüphanesince belirlenen ve Valilikçe onaylanan yerlere Bakanlığın uygun görüşü alındıktan sonra bir program dahilinde hizmet götürür ve 15 günde bir aynı gün ve saatlerde,

programda gösterilen yerde bulunur"; "halk kütüphanesi tarafından her türlü işlemleri tamamlanmış kitaplar araçta konularına göre yerleştirilerek (çocuk kitapları aynı raflarda olmak üzere) okuyuculara ödünç verilir"; "aracın durduğu süre içinde okuyucular tarafından araçta yararlanılabilecek bir müracaat eserleri koleksiyonu bulundurulur"; ayrıca "gezici kütüphane koleksiyonu belirli aralıklarla gözden geçirilerek yenilenir" biçiminde belirtilmektedir (a.g.y., 1982, s.24-25). Ancak bu politikaların uygulamalarda eksik kaldığı görülmektedir. Bunların uygulamaya dönüştürülmesi için, ülkemizdeki halk kütüphaneleri alanındaki çalışmaların devamlı bir "araştırma-geliştirme" süreci olarak ele alınması ve ülke gerçekleri içinde toplumsal ve bireysel gereksinimlere yanıt verebilecek biçimde geliştirilip yaygınlaştırılması zorunludur.

Hızlı bir değişim sürecinde olan Türk toplumunda önceki geleneksel, ataerkil, kırsal ve tarıma dayalı sosyal yapıdan, kentsel, eşitlikçi, sanayileşen bir sosyal yapıya sağlıklı bir geçişin yaşanabilmesi ve ilgili değişimlere uyum sağlanabilmesi için insanların yeni bir bilince ulaşması, bunun için de bilgilenmesi ve eğitilmesi gerekmektedir (Malkoç, 1990, s.317).

Özgür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı ve üretken olmak gerekiyor. Bu nedenle bireyin öğrenmesi, bilgilenmesi ve eğitilmesi zorunludur.

Günümüzde teknolojinin de gelişmesiyle birlikte iletişim araçlarınının (kitap, film, gazete, kaset, televizyon, radyo,

video, bilgisayar, tele-iletisim sistemleri v.b.) yaygınlaşması toplumların bilgilenme ve öğrenme kaynaklarını artırmıştır. Bu nedenle okul, çocukların ve gençlerin tek bilgi kaynağı olmaktan çıkmış durumdadır. Ancak bununla birlikte bilimsel bilgi açısından, toplumsallaştırma açısından okulun öneminin yadsınamayacağı açıktır. Bilimsel bilgilere ulaşmanın koşulu ise, okulun bilgi araçlarının gerçekten bilimsel olması. Türk eğitim sisteminde yaygın olarak kullanılan ders kitaplarını inceleyen bir çok araştırmacıya göre, bilgi kaynağı olarak sunulan ders kitaplarının tipik özelliği, aktarılan bilgilerin eski olması; günümüzdeki gelişmeleri yansıtmaması; geçmişe bağımlı olması; toplumun sorunlarını yansıtmaması; öğretim yönteminin öğrenci-odaklı değil, konu-odaklı olması; öğreticilerin ağır basması; bireye bilgilerin mutlak doğrular olarak sunulmasıdır (Mardin, 1991, s.246; Polat, 1991, s.15-33; Adalı, 1991, s.51-61; Onur, 1994, s.12-14).

Eğitim sistemimizi inceleyen çeşitli araştırmalarla da Milli Eğitim Temel Kanunu ile Yükseköğretim Kanununun amaçlarında öğrencilerin "hür ve bilimsel düşünce"ye yönlendirilmesi öngörüldüğü halde uygulanan yöntemlerin genelde bu amacın gerçekleşmesine olanak vermediği saptanmıştır. Oğuzkan'a göre "okul sistemi çocukların ve gençlerin zihinlerinin gerekli gereksiz bilgilerle doldurulduğu kuruluşlar haline gelmiştir. Okullarımızda, anlar-anlamaz sadece kalıplaşmış resmi değerler tekrarlanmakta; farklılık, yaratıcılık kabul görmemekte; bilimsel düşüncenin temelini

oluşturan kuşkuya, sorgulamaya, eleştirmeye pek az yer verilmektedir" (Oğuzkan, 1991, s.350).

Seyda Üzil de ülkemizde yürürlükte olan eğitim sistemini konu-odaklı bir sistem olarak nitелеmektedir. Öğretilen konuya öncelik veren bu yaklaşımda bilgiler sınav vermek, sınıf geçmek için ezberlenir; kişiliğe mal edilmeden unutulur. Öte yandan bu bilgileri aktaran öğretmenin düşünceleri de mutlak doğrular olarak benimsenir, tartışılmaz, eleştirilmez (Üzil, 1990, s.38-39).

Sara Sayın'a göre, ilkokuldan başlayarak yükseköğrenimin sonuna kadar öğretmenin söylediklerini yalnızca "belleme"ye, sınavlarda "yineleme"ye, "nakletme"ye, "aktarma"ya, yönlendirilerek; öğrenimi boyunca kendisine "etken olma", yeni konusunu irdeleme, sorgulama, öğretmeniyle tartışma, diyaloga girme, öğretmenin söylediklerinden bağımsız özgür düşünme ve düşünce üretme olanağı tanınmadığı, yalnızca onun söylediklerini belleğine yerleştirmekle yetindirildiği için "edilgenlik"e itilecektir. Sayın, öğrenimi boyunca yığınla aldığı bilgiyi başkalarına aktarabilen bireyin, edilgenliği nedeniyle bilgi üretmeyeceği için yapıcı ve yaratıcı olamayacağını ileri sürmektedir (Sayın, 1990, s.25-27).

Sonuc olarak, ülkemizde örgün eğitim belli ölçüde yaygınlaşmasına karşın, eğitim sistemimizin toplumun var olan eğitim istemini karşılamakta yetersiz kaldığı, çağa ayak uydurmadığı, eğitimde verimliliğin düşük olduğu, sistemin baskıcı, tutucu ve ezberci niteliği ile geleneksel özellik taşıdığı görülmektedir (Ayhan, 1988, s.3-6; Onur, 1994, s.12-16).

Türkiye'nin nüfusu 1990 yılı nüfus sayımına göre 56.5 milyona (56.473.035) ulaşmış olup, nüfus büyüklüğü açısından ülkemiz dünyanın en kalabalık 20 ülkesinden biridir (D.I.E., 1993, s.4). Yine istatistikler göstermektedir ki Türkiye genç bir nüfusa sahiptir. Nüfusun üçte birinden fazlasını 15 yaşından küçükler oluşturmaktadır. Nüfus belli başlı üç ana yaş grubuna ayrılarak incelendiğinde; 0-14 yaş grubu nüfusun % 37.6'sını oluştururken, 15-64 yaş grubu nüfusun % 58.2'sini, 65 yaşın üzerindeki nüfus ise toplam nüfusun % 4.2'sini oluşturmaktadır (Türkiye'de Nüfus Eğitim ve Kalkınma, 1993,s.5).

Türkiye'de 1981 yılından sonra açılan okuma-yazma kampanyalarının da etkisiyle 1990 yılı itibariyle, okuma-yazma bilenlerin oranının iktisaden faal (14-44 yaşları arası) % 90'a ulaştığı ileri sürülmektedir (a.g.e., 1993, s.51).

Ülkemizin geniş ve genç bir nüfusu olmasına karşın, okur-yazarlık konusunda sağlanan gelişmelerin okuma alışkanlığına dönüştürülmediği görülmektedir.

1992 yılı kültür istatistiklerine göre Türkiye'de halk kütüphaneleri sayısı 910 olup, kütüphanelerdeki kitap sayısı 9.041.799'dur. Yine aynı yıl kütüphaneden yararlanan erkeklerin sayısı 10.939.014 iken, kadınların sayısı 8.358.753'tür. Aynı yıl toplam 19.297.767 kişi halk kütüphanelerinden yararlanmıştır (DİE, 1992, s.11).

Yine 1992 yılı kültür istatistiklerine göre, gezici kütüphaneler de dahil olmak üzere toplam 846.576 kişi halk kütüphanesine kayıt yaptırmıştır. Bunun 495.396'sı erkek,

351.280'i de kadındır. Sabit kütüphanelere kayıtlı olan erkek çocuklar 200.770 iken, kız çocukları 155.009'dur. Bu sayı erkek yetişkinlerde 235.862 olup, kadın yetişkinlerde 152.452 olarak saptanmıştır. Gezici kütüphanelerde ise; 42.438 erkek çocuğu; 33.014'de kız çocuğu kayıtlıdır. Bu sayı yetişkin erkeklerde 16.326, kadınlarda 10.805'tir (a.g.e., 1992, s.32).

Tüm bu veriler göstermektedir ki Türkiye'de toplumun büyük bir kesimi halk kütüphanelerinden yararlanamamaktadır. Çünkü ülkemizde okuma alışkanlığı ve kültürel gereksinimler henüz istenen noktaya gelememiş durumdadır.

Bu konuya dikkat çeken Soysal, okuma alışkanlığının sanat ve kültürel etkinliklerinin Türk toplumunun yaşam biçimine henüz giremediğini ve yaşam anlayışının doğal parçası durumuna gelemediğini, bunun da eğitim sistemimizle ilgili olduğunu, sistemin çağdaş bir görünüm içinde olmadığını ileri sürmektedir (Soysal, 1988, s.151-152). Doğaldır ki bu durumda Türkiye'de kitap ve kütüphaneye karşı bireysel bir gereksinim duyulması beklenemez.

Bu durumda çağdaş dünyanın gerektirdiği, yapıcı ve yaratıcı, kendi kendine öğrenen ve bilgi üreten bireyin yetişmesinde geleneksel okul öğretisinin yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu anlamda kitlesel eğitim araçları ve kurumları büyük olanaklar sunmaktadır. Televizyon, radyo, video, bilgisayar, kitap, tele-iletisim sistemleri (uydu vb. yollarla ileti gönderen araçların tümü) gibi araçların herkesin kendi kapasite ve gereksinimine göre öğrenme ve bilgilenme olanağı

sunduğu bugUn pekçok uygulamadan da anlaşılabilir. Tele-iletisim sistemlerinin sunduğu olanaklar ayrı bir çalışmanın konusu olabilir. Ancak aynı zaman bunları da destekleyecek ayrı bir öğrenme ortamı olarak kütüphane hizmetleri, bugUn giderek kendini yenilemekte ve sayısız okuyucuya hizmet verme olanağı bulunmaktadır.

Bu değişme ve gelişmeler sonucu "cağdas kütüphane" olarak nitelendirilen bu kütüphaneler de artık bireylerin gelip sadece ödÜnc kitap aldıkları ya da okudukları bir yapı değil; bireylerin, erkek, kadın, genc, yetişkin ve çocukların bütÜnsel gereksinimlerine göre uyarlanabilen, oyun salonu, spor salonu, sergi salonu, okuma ve dinlenme salonu, gazete, kaset vb. ortam ve araçları olan bir merkez olma özelliği ile gelişim göstermekte ve kütüphanede çalışanlar sadece kütüphanecileri değil, canlandırıcı (animatör), toplum eğitimcisi, tiyatrocusu v.b. ilgili diğer meslekleri de kapsamaktadır.

Cağdas toplumda bu tür merkezlere duyulan gereksinimler gün gectikçe artmakta ve bunlara daha geniş bütçeler ayrılmasını kaçınılmaz kılmaktadır.

Arastırmanın Sorunsalı

Ülkemizde son yıllarda değişen toplum ve gelişen teknoloji sonucu, halk kütüphanelerinin işlevsel olması gerektiği konusunda yeni bir yapılaşma arayışına girildiği görölmektedir. Türk toplumunun istek ve gereksinimlerine yanıt verebilecek halk kütüphaneleri cağdas kütüphanecilik anlayışına uygun dinamik bir yapıya dönüşmeye başlamıştır. 1992 yılında Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nce "Örnek Kütüphane" projesi

başlatılmış, halk kütüphanelerinin artık ders çalışma ve ödev yapma yeri olmaktan çıkartılarak halkın her kesimine hizmet verebilecek; okul öncesi çocuk, okul çocuğu, gençlik ve yetişkinler bölümlerini içeren her türlü basılı ve gör-ışit materyaliyle donatılmış; buldukları yörenin kültür merkezleri ve düşünce özgürlüğünün kaynağını oluşturan kuruluşlar olarak hizmet vermeleri amaçlanmıştır.

Türk Milli Eğitim Sisteminin geleneksel, tutucu, bireyi ihmal eden vb. nitelikleri gözönüne alınınca özellikle ülkemizde bütünsel gereksinmelere uyarlanabilen nitelikteki halk kütüphaneleri toplumda önemli bir işlevi yerine getirebilir. Bu bağlamda halk kütüphanelerinin toplumun değışen gereksinmelerini bütünsel bir biçimde karşılayabilmeleri için varolan etkinlik biçimlerinin ve değışmelerin araştırılması gerekmektedir.

Bu çalışmaların başarıya ulaşabilmesi, bu konunun çeşitli boyutlarında yapılacak araştırmalarla elde edilecek verilere dayalı olarak geliştirilmesi gereken modellere bağlıdır. Kütüphanelerin hedef kitle olarak belirlediği insanların tercihlerini, koşullarını, hangi ortamların uygun olduğunu belirten ve sahadan elde edilen verilere gereksinim duyulmaktadır. Bu konuda kütüphaneler özellikle halk kütüphaneleri üzerine Batıda oldukça zengin literatür olmasına rağmen, Türk kütüphanelerinin çalışmalarına ilişkin saha araştırmaları yok denecek kadar azdır.

İşte böyle bir gereksinimden yola çıkan bu araştırmada Kütüphaneler Genel Müdürlüğü tarafından örnek kütüphaneler projesi kapsamında ele alınan Ankara Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin yöneldiği kitle ile ilgili olarak; kütüphane kullanıcılarının tercihleri, koşulları, kurumdan beklentileri gibi sorular, doğrudan bir araştırma sorunu olarak ele alınmıştır.

Arastırmanın Amacı

Bu araştırma ile: çağın gerektirdiği gelişmelere paralel olarak halk kütüphanelerinin halk eğitiminde etkin kılınması için varolan durumu ortaya koymak, halk eğitiminde ne ölçüde başarı sağlanabildiğini ve varsa aksayan yönleri saptayarak alınması gereken önlemlere ilişkin öneriler geliştirmektir.

Bu genel amacın ışığında:

1. Halk kütüphanelerinin halk eğitiminde bir araç olarak kullanılmasına yönelik uygulamalar nelerdir?
 - a) Bazı gelişmiş ülkelerdeki uygulamalar nelerdir?
 - b) Ülkemizde halk kütüphanelerinin halk eğitimine yönelik uygulamaları nelerdir?
2. Ülkemizde halk kütüphanelerinin halk eğitimi uygulamalarını geliştirmek için hangi önlemler alınmalıdır?

sorularına yanıt aranmıştır.

Arastırmanın Önemi

Son yıllarda Ülkemizde de halk kütüphanelerini daha işlevsel duruma getirmek için çalışmalar yapılmaktadır. Bunun için Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü "Örnek Halk Kütüphanesi" çalışmalarına başlamıştır. Bu çerçevede

kütüphanelerin donanımları yeniden gözden geçirilerek gerçek amaçları doğrultusunda hizmet vermeleri sağlanmaya çalışılmaktadır.

Bu anlamda, halk kütüphanelerini halk eğitiminde ki işlevlerini geliştirmek için, bu kütüphanelerin bugünkü kullanım biçimi ve daha etkin kullanım için, duyulan ve gerçek gereksinimler doğrultusunda çalışanların, ve kullananların görüşlerini belirlemek önem taşımaktadır.

Bu araştırma ile, halk kütüphanelerinin halk eğitimine yönelik çalışmalarının önemi ve halkın öğrenme olanaklarını kullanması ve bu yönde istemlerin geliştirilmesi halk kütüphanelerinin dikkatini çekeceği ve katkı getireceği düşünülmektedir.

Varsayımlar

1. Halk kütüphaneleri bireylerin, öncelikle duyulan ve gerçek amaç ve gereksinimleri doğrultusunda etkinlikte buldukları zaman, halk eğitiminde bir araç olarak kullanılabilir.

2. Son yıllarda kaydedilen bazı gelişmelere rağmen, halk kütüphaneleri, halen kullanıcıların öğrenme gereksinimleri ölçüsünde etkin bir biçimde yararlandığı, kültürel ve sosyal bir odak durumuna gelememistir.

3. Öte yandan halkın, halk kütüphanelerinden daha etkin bir biçimde yararlanmasının olanakları bulunmaktadır. Bu olanakların ve yolların belirlenmesi ile halk kütüphanelerinin, halkın toplumsal, ve kültürel yaşama katılımında önemli bir yeri olabilir.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Ülkemizde halk kütüphanelerinin sayısı 1102'ye ulaşmış bulunmaktadır. Ancak bu araştırmada, geliştirilen bilgi toplama aracının araştırmacı tarafından her kütüphaneye gelen her kullanıcıya uygulanmak istenmesi, ulaşım zorluğu ve araştırma süresinin sınırlılığı dikkate alınarak; Ankara il merkezinde bulunan ve Kütüphaneler Genel Müdürlüğü tarafından 1992 yılında donanımı yeniden yapılarak, gerçek amaçları doğrultusunda örnek halk kütüphanesi olarak hizmet vermekte olan "Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi" personeli ve kullanıcıları ile sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Bu araştırma açısından önemli olan bazı temel kavramların tanımlanması yararlı olacaktır.

Kültür: Kütüphane açısından kültürün bir kaç tanımını buraya alabiliriz. "Kültür, kendimiz, çevremiz, geçmiş ve geleceği ile hem bizim dünyamız, hem bütün dünya, bütünüyle hayat ve onun görünümleri, bütün insanlar ve insan halleri üzerine haberli olma durumudur" (Baysal, 1991, s.16). Kültürel ağ olmak açısından kütüphaneleri çağrıştıran bir başka tanım da sudur: "Kültür toplumun ruhudur, vicdanıdır, dünyayı algılayışıdır, uzak geçmişten alıp, zenginleştirip gelecek kuşaklara vereceği en önemli hazinedir" (Keseroğlu, 1989, s.43). Çok daha geniş bir tanımla kültür "insanın yaptığı, yarattığı herşeydir" (Kongar, 1982, s.16).

Duyulan gereksinme (felt needs): Belli bir anda belli bir topluluk ya da bireyin çözülmesini şiddetle istediği; üzüntüsünü çektiği; sorunlar, sıkıntılar ve dertler vardır. Bunlara "duyulan gereksinme" denilmektedir (Geray, 1978, s.61-64).

Gerçek gereksinme: Toplulukların, bireylerin henüz farkında olmadıkları, üzüntüsünü, sıkıntısını duymadıkları gereksinimleri vardır. Ancak duyulan gereksinimlerin öncelikle ele alınmasıyla bireye veya topluluklara güven gelecek ve gerçek gereksinimlerini yüzeye çıkaracak ve bunları duyabilecektir. Bunlara "gerçek gereksinme" denilmektedir (Geray 1978, s.61-64).

Öğrenme gereksinimi: Öğrenme; birey tarafından kontrol edilen ve onu zihinsel, duygusal ve fizyolojik işlevleri ile birlikte tüm varlığıyla işin içine katan içsel bir süreçtir. Bir bireyin bir hedef için çalışması, çaba sarfetmesi yani kişisel bir amacını gerçekleştirmek için öğrenmesi gerektiğine yönelmesidir (Ayhan, 1991, s.543-544).

Kendinden-yönelimli öğrenme (Self-Directed Learning): Bireylerin gerçek ve duyulan gereksinimlerinin farkında olmasıyla, bunların nerede ve nasıl giderilebileceği konusunda bilinçli ve amaçlı olarak yaptıkları öğrenmedir (Brookfield, 1993, s.227-242).

BÖLÜM II

HALK KUTUPHANELERİ VE HALK EĞİTİMİ

A- HALK KUTUPHANELERİ

1. Halk Kütüphanesi Olgusu ve Tanımları

Tarihsel gelişim süreci içinde çeşitli toplumsal, kültürel ve teknik gelişmeler, çeşitli türde kütüphanelerin doğmasına neden olmuştur. Fransız devrimine bağlı olarak millet kavramının ortaya çıkması "Milli Kütüphaneleri", geniş bir bilimsel araştırma gereksinimi ve teknik ilerlemeler "Özel Kamu Kütüphanesi"ni, demokrasi anlayışı, endüstri devrimi, okuyup yazmanın yaygınlaşması "Halk Kütüphanesi"ni yaratmıştır (Kültür Bakanlığı-Amme İdaresi Raporu, 1991, s.5).

İngilizce "Public Library", Fransızca "Bibliothèque Publique", Almanca "Vilksbibliothek" olarak ifade edilen terim Türkçeye "Halk Kütüphanesi" olarak çevrilmiştir.

Halk kütüphanesinin ilk ortaya çıktığı yer olan İngiltere'de 1850'lerde kullanılmaya başlayan terim, önceleri halka açık kütüphane şeklinde kullanılmaktaydı. Halk kütüphanesi kavramının ortaya çıkış zamanı ve gösterdiği gelişme Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri ve dünyanın değişik bölgelerindeki ülkelerde farklı olmuştur. Türkiye için de geçerli olan bu durum sonucu, halk kütüphanesi kavramı konusunda farklı tanımlamalar yapılmıştır.

1961 yılında hazırlanan Kütüphaneler Komitesi Raporu'nda halk kütüphanesinin tanımının gerçek anlamda yapılabilmesi için geniş çalışmalar yapılmış olmasına rağmen en kapsamlı tanımı Ersoy'da buluyoruz. Ersoy'a göre;

"Halk kütüphaneleri, kadın-erkek her yaşta, her seviyede ve her meslekten okuyucunun çeşitli konulardaki fikir ürünlerinden ücretsiz ve serbestçe yararlanmasını sağlayarak, bölgesinin kültürel, sosyal ve teknik kalkınmasına yardımcı olan kurumlardır" (Ersoy,1966,s.11).

Ersoy'un konumuzla ilgili olarak bir başka tanımında ise, halk kütüphanesi, halk eğitiminin en iyi aracı ve en güçlü silahı olup, halkın bilgi beceri ve kültür alanındaki her çeşit gereksinimini karşılayan bir kütüphanedir" (Ersoy, 1983, s.2).

Berin Yurdadoğ daha genel olarak; "Yurttaşlar arasında hic bir ayırım gözetmeksizin,herkese parasız olarak hizmet vermeyi amaç edinen bir kitaplık türü" biçiminde tanımlalamaktadır (Yurdadoğ, 1974, s.31).

Özer Soysal'a göre ise halk kütüphaneleri, "en etkili kitle iletişim aracı olma"ları nedeniyle "sağlıklı kamuoyu oluşturmaya yardımcı olarak halkın bilincinin mayalandığı yer"lerdir (Soysal, 1987, s.65).

Meral Alpay tarafından yapılan bir başka tanımında halk kütüphaneleri için; "halka, dil, din, ırk, yaş ve cins ayrımı gözetmeden hizmet verme, bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla örgütlenmiş kuruluşlardır" denilmektedir (Alpay, 1982, s.1).

Hasan Keseroğlu'nun tanımında halk kütüphaneleri;"bir toplumda yaşayan kişiler arasında hic bir ayırım gözetmeden, onların eğitim; kültür ve bilgi gereksinimlerini

karsılıksız olarak yerine getirmeyi ve bos zamanlarını değerlendirmeyi amaçlayan kurumlardır" (Keseroğlu, 1989, s.30).

Melahat Pınar Yener tarafından yapılan bir başka tanıma göre halk kütüphaneleri; "Toplumdaki her bir birey için varolan, onların ihtiyaçlarını karşılayarak materyal sağlamayı ve her türlü kültürel faaliyetleri içinde uygun ortamı yaratmayı amaçlayan bir eğitim ve kültür kurumudur" (Yener, 1991, s.64).

Yabancı kaynaklarda karşılaşılan halk kütüphanesi tanımları ise genellikle, Unesco'nun "Halk Kütüphanesi Bildirisi (Public Library Manifesto)'ne dayanmaktadır. Bu bağlamda, 1972 yılında yeniden düzenlenen UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirisi'nde, halk kütüphanesi:

- "- Eğitim,kültür ve bilgi için demokratik bir kuruluş;
- Sürekli ve ömür boyu sürecek evrensel eğitimde insanlığın bilgi ve kültür başarılarının değerlendirilmesinde demokrasi inancının pratik bir göstergesi;
- İnsanın düşünce ve fikirlerinin kaydının ve yaratıcı hayal gücünün ifadesinin herkesçe serbest bir şekilde kullanılmasını sağlayan temel araçtır" (IFLA, 1987, s.74).

Burada "herkese açık" olma deyimini sonradan, "halk kütüphanesi kolaylıkla girilir olmalı ve kapılarını toplumun her üyesine soy, renk, ulus, yaş, cinsiyet, dil, din, statü, ya da eğitim durumu gözetmeksizin açmalıdır" biçiminde açıklık kazanmıştır (Keseroğlu, 1989, s.29).

Buraya kadar verilen tanımlardan ve konumuzla ilgili olması açısından halk kütüphanelerini şöyle tanımlamak mümkündür:

Halk kütüphaneleri; yaşam boyu süren eğitim anlayışı içinde, yaş,cins ve sınıf farkı gözetmeden tüm bireylere, serbestçe yararlanma olanağı sağlayarak, bireyin maddi ve manevi varlığının gelişmesine ve değişmesine yardımcı olmak amacıyla fırsat eşitliği veren özgür öğrenme merkezleridir.

2. Halk Kütüphanesinin Amaçları

Halk kütüphanesinin amaçları 19.uncu yüzyılın ikinci yarısında eğitim, kültür, bilgi ve boş zamanların olumlu yönde değerlendirilmesi olarak belirlenmiş; başka bir deyişle de bugünkü amaçlarını daha kurulduğu yüzyılda kazanmıştır (Keseroğlu, 1989, s.36).

İngiltere'de 1927 yılında "Halk Kütüphaneleri Komitesi" tarafından hazırlanan rapor ile Halk kütüphaneleri, "toplum yaşamının vazgeçilmez öğeleri" olarak kabul edilmiş ve amaçları konusunda ayrıntılara inilerek şunlardan söz edilmiştir.

"Halk kütüphaneleri, ticaret ve sanayinin gelişmesi için gerekli bilgileri sağlayacak,düşünsel yaşamın her dalı için araştırma yapacak kişilere ve öğrencilere araştırmalarında yardımcı olacak ve her sınıftan halkın dinlenmesi, boş zamanlarını değerlendirmesini sağlayacaktır" (Keseroğlu, 1989, s.37).

Görüldüğü gibi rapor halk kütüphanelerinin ülkedeki eğitim araçları içerisinde yer alması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Halk kütüphanelerinin halk eğitiminde bir araç olarak kullanılmaya başlandığına ilişkin bir başka rapor ise; 1943'te Mc. Colvin'in hazırladığı "Halk Kütüphanesi Hizmetinin Savaş Sonrası Dönemdeki Gelişmesi ile İlgili Öneriler"dir. Bu raporda

halk kütüphaneleri ile eğitimin ilişkisi şöyle değerlendirilmiştir.

"Halk kütüphaneleri öncelikle resmi eğitim mekanizmasının bir parçası olarak görülmemelidir. Halk kütüphaneleri yalnız eğitimi geliştirmek için değil, kitapların yararı olabilecek her düşünce ve eylemi gerçekleştirmek için tasarlanan bir örgüt olmalıdır" (Keseroğlu, 1989, s.38).

İngiliz Kütüphane Derneği (The Library Association)'nin Londra Halk Kütüphanesi Araştırma Grubu ve Dahili İlceler Subesi'nin yaptığı araştırma sonucunda ülkedeki halk kütüphanesinin amaçları, eğitim, bilgi, kültür, ve boş zamanlar başlıkları altında ele alınmıştır. Bu başlıklar altında belirtilen amaçlar ise şöyledir:

Eğitim: Kişi ile kaydedilmiş bilgi arasındaki boşluğu kapatarak, eğitimin hangi aşamasında olursa olsun, kişi ya da topluluğun kendisini geliştirmesi için gerekli araçları geliştirmek ve sağlamak,

Bilgi: Özellikle ilgi çeken güncel konularda kişiye veya topluluğa doğru bilgiyi en çabuk ve en kapsamlı biçimde sunmak,

Kültür: Kültürel hayatın temel merkezlerinden biri olmak ve bütün sanatlara heves ile katılma, onlardan zevk alma ve beğenmeyi geliştirmek,

Boş Zamanlar: Boş zamanların olumlu bir biçimde kullanılmasını özendirilmede değişiklik ve rahatlama için materyal sağlamada rol oynamak" (Campbell, 1992, s.16-17).

Halk kütüphanesinin bir sistem olarak amaçları 1960'ların ortasından itibaren dünyanın pek çok yerinde sürekli inceleme konusu olmuş ve her on yılda bir sistemin amaç ve hedefleri değişmiştir. Bu durumun nedeni olarak, önceki kuşağın amaç ve hedeflerinin bir sonraki kuşağın karşılaştığı sorunlardan dolayı değişmesi gösterilmektedir. Böyle bir değişme de çoğu

zaman kütüphane hizmetinde yeni biçimlerin doğmasına neden olmuştur. Böylece halk kütüphanelerinin de sürekli değişen koşullarda amaç ve hedefleri geliştirilmiş ve işlevselliği sağlanmıştır (Campbell, 1992, s.14-16).

Bu anlayış içinde halk kütüphanesinin amaçları konusunda ilk uluslararası açıklama 1949 yılı sonlarında Puplic Library Menifesto: Halk Kütüphanesi Bildirisi olarak Unesco'dan gelir ve 1972 yılında gözden geçirilerek yeniden yayımlanır. Bu bildirinin tam metni şöyledir (Keseroğlu, 1989, s.40-41; IFLA, 1992, s.74-75; Campbell, 1992, s.211-213):

- "1. Halk kütüphanesi eğitim, kültür ve bilgi için demokratik bir kulüştür.
2. Halk kütüphanesi yaşamboyu süregelen evrensel eğitim, bilgi eğitimi, bilgi ve kültür ile insanlığın yükselmesi anlayışı içinde, demokrasi inancının pratik bir göstergesidir.
3. Halk kütüphanesi insanın düşünce, fikir ve yaratıcı gücünün ifadesinin toplandığı ve herkese açık olan temel bir araçtır.
4. Halk kütüphanesi insan ruhunun dinlenmesi ve zevk duyması yenilenmesi için kitaplar sağlar, öğrenciye yardımcı olur ve son teknik, bilimsel ve sosyolojik bilgiler sunar.
5. Halk kütüphanesi, yasaların tanıdığı açık yetki sonucu kurulmalı ve böylece halk kütüphanesi hizmetleri tüm Ülkeye yayılabilmelidir. Kütüphanelerarası işbirliği, tüm ulusal kaynakların yeterince kullanılması ve her okuyucuya açık olması nedeniyle zorunludur.
6. Bu işlemlerin tümü kamu devlet fonlarından karşılanmalı ve hizmetleri için kimseden ücret alınmamalıdır. Amaçlarını gerçekleştirmek için halk kütüphanesi kolaylıkla girilebilir olmalı ve kapılarını toplumun tüm üyelerine soy, renk, ulus, yaş, cins, dil, din, sosyal statü ve eğitim ayrımı gözetmeden açmalıdır".

Öbür kütüphane türlerine oranla halk kütüphanelerinin amaçları, hizmetinin çok yönlü ve değişik olmasından dolayı daha çok zorlukları taşır. Amaçların belirlenmesi, bir kütüphanenin topluma sunacağı hizmetin sınırları, canlılığı ve neyi yapıp yapamayacağını biçimlendirmesi işlemidir. Amaçların saptanması kütüphanenin bütün öbür politikalarını belirler.

Su halde halk eğitiminde halk kütüphanelerinin yerini daha iyi belirleyebilmek için halk kütüphanelerinin güncelliğini yitirmemiş amaçlarının saptanması gerekmektedir. Belirlenen amaçlar şöyle sıralanabilir:

1. Kişilerin bilgi, kültür ve eğitim gereksinimlerini karşılamak (Keseroğlu, 1989, s.47).

2. Halkı eğitmek (Alpay, 1991, s.169). Kişinin kendi kendini eğitmesi için bütün konularda güncel ve gerçek bilgiler sağlamak (Ankara Cento Kütüphaneciliği Geliştirme Semineri Raporu, 1962, s.105; Keseroğlu, 1989, s.47).

3. Yerel, ulusal, uluslararası sorunlarla ilgili her türlü kayıtlı görüş ve düşüncüyü tarafsız ve dengeli biçimde halka ulaştırmak (Keseroğlu, 1989, s.47).

4. İnsan ruhunun dinlenmesi, zevk duyması, yenilenmesi (Campbell, 1992, s.212) ve mutluluğu için fırsat eşitliğinin varolduğu demokratik bir toplum kavramı geliştirmek (Keseroğlu, 1989, s.47; Sağlamtunc, 1993, s.35).

5. Toplumun ekonomik, endüstriyel, bilimsel, eğitsel ve kültürel yönleriyle ayakta tutulması niteliğinde kaktıda bulunmak (Keseroğlu, 1989, s.47).

6. İnsanlığın deneyimlerini, kültürel kalıtlarını kitaplar ve kitap dışı belgeler (görsel-işitsel araçlar vb.) biçiminde kullanıma sunmak, bilgi ve düşünce akışının aktarımını sağlamak (Keseroğlu, 1989, s.48).

7. Boş zamanların olumlu yönde gelişmesine katkıda bulunmak (Keseroğlu, 1989, s.48).

Yukarıda belirtilen bu amaçların tümünü her halk kütüphanesinde bulmak mümkün olmayacaktır. Kuşkusuz halk kütüphanelerinin amaçlarını bulduğu ülkenin siyasal yapısı, toplumsal düzeni, ekonomik ve teknolojik durumu etkileyecektir. Ülkenin, bölgenin ya da yörenin bilgi düzeyi ile kültürü bu amaçların sınırlarını genişletecek ya da daraltacaktır. Burada önemli olan "amaçların" belirlendikten sonra "ereklerin" neler olacağıdır.

Bilindiği gibi amaç bir tasarım, bir plan durumu iken, erek ise; bu tasarım içinde ulaşılmak istenen son noktadır. Amacın içinde birden çok erek bulunurken, tek erekli amaçta erek ile amaç birleşmiştir (Keseroğlu, 1989, s.6).

Buraya kadar halk kütüphanesinin amaçları tarihi bir gelişme gözönüne alınarak incelendi. Su durumda, halk kütüphanelerinin hem amaçlarını, hem de ereklerini bir arada ele alarak saptamak, bu kurumun topluma sunacağı hizmetin sınırlarını, canlılığını, görevlerini ve işlevselliğini sağlayacaktır. Çünkü bu olgu kütüphanenin diğer politikalarını da etkileyecektir. Bu nedenle konunun irdelenmesi gerekir.

İşte bu amaçla, Library Association Records'un 1971 yılı Aralık sayısında (73. cilt) yayımlanan ve Hasan Keseroğlu'na göre halk kütüphanelerinin hem amaçlarını, hem de ereklerini bir arada ele alarak saptayan ve bu yönüyle evrensel bir nitelik taşıyan bir belgeden söz etmek gerekiyor (Keseroğlu, 1989, s.48-50). Bu belgeye göre halk kütüphanelerinin amaçları ve erekleri şöyle sıralanabilir:

"1. Birey için eğitimle ilgili merkezler olarak Halk Kütüphanelerinin kullanımını sağlamak.

2. Eğitime ilişkin resmi programları desteklemek.

Kütüphanelerde araştırmaların yürütülmesi için kolaylıklar sağlamak, öğrencilere özel ödünç verme yoluna gitmek.

3. Özel alanlardaki kaynakları geliştirmek.

Başvurma ve ödünç verme işlevlerini içeren özel konu bölgesel, ulusal ya da uluslararası işbirliği için belirli listeler altında depolamak.

4. Halk Kütüphanelerinin bilgi merkezi olarak kullanımını sağlamak.

Başvurma işlevleri ile yerel hükümet üyeleri, çalışanları, endüstri, ticaret gibi belirli grupların bilgi gereksinimini sağlayan özel hizmetler.

5. Halk kütüphanelerinin kullanımını kullanıcıya özel konularda uzmanlaşmış bilgi kaynaklarına yöneltecek noktaları sağlayıcı yönde geliştirmek.

Halk kütüphanelerinin diğer kütüphaneler ve bilgi kaynakları ile işbirliği.

6. Halk kütüphanelerinin kullanımını, kişilerin tüm sanatlara olumlu yönde katılımlarını sağlayan merkezler olarak geliştirmek.

7. Kütüphanecinin kültürel olayların düzenleyicisi ve başlatıcı rolünü benimsemesine yöreklendirici olmak.

6. ve 7.'inci maddelerde konferans, öykü saatleri, konserler, sergiler, tiyatro ve film gösterileri ile öbür kültürel etkinlikler yer almaktadır.

8. Kütüphaneciyi, sanat alanında boş zamanları yaratıcı bir biçimde kullanmayı geliştirme konusunda, yerel halk ve kültür kurumlarıyla, tartışma durumunda olması yolunda yöreklendirmek.

9. Halk kütüphanelerinin yerel dernekler ve kültürel kurumlar için bir "Özel Kütüphane" olarak kullanımını sağlamak.

10. Halk kütüphanelerini kültürel bilgi merkezleri olarak kullanmayı sağlamak ve yöreklendirmek.

11. Kişinin boş zamanında gerekli araçları sağlamak ve bu çalışmalarını geliştirmek.

Ödünç verme işlemleri.

12. Toplumda özel gruplara boş zamanlarında eğlendirici hizmetler sağlamak".

Görüldüğü gibi Halk Kütüphaneleri eğitim, kültür ve bilgilenme ortamı sağlayarak, çağdas toplumların oluşumuna hız vermektedir. Bu yönüyle düşüncelerin her ortamda özgürce yorumlanmasına katkı yaparak, demokrasi bilinciyle donatılmış insanların yetismesine de yardımcı olmaktadır. Halk kütüphaneleri evrensel olarak nitelendirilen bu amacı gerçekleştirmek için bireyler arasında hic bir ayırım gözetmeden, her türlü bilimsel, sosyal ve sanatsal düşünce ürününü görsel-itsel yöntemlerle de destekleyerek okuyucuya sunmaktadır. Bunun için gerekiyorsa yöresindeki kamuya yararlı bütün sosyal kuruluşlarla işbirliğine gitmektedir (Kızılkıran, 1993, s.11).

3. Halk Kütüphanesinin Görevleri

Halk kütüphanesinin tanımı ve amacından halka karşı görevlerinin de neler olabileceği ana hatlarıyla belirlenebilmektedir (Sağlamtunc, 1980, s.39-40).

1. Halkın kendi kendini eğitebilmesi için her türlü materyali (kitap, görsel, işitsel araçlar vb.) toplamak ve hizmete sunmak. Bunun için kendi bünyesinde çocuklara, gençlere, yetişkinlere, yaşlılara, görme ve işitme engellilerine ait materyal, görsel ve işitsel araç ve gereclere yer vermek.

2. Çevrenin bilgi gereksinmesi doğrultusunda araştırma yaparak dermesini zenginleştirmek ve danışma hizmetleri vermek.

3. Eğitim ve öğretim ile ilgili çeşitli kurum ve grupların kültürel ve eğitsel çalışmalarını desteklemek (Ersoy,1966,s.4).

4. Kişinin örgün eğitimi sırasında karşılaşacağı çeşitli güçlüklerin yenilmesinde, bilgisinin artması ve gelişmesinde destek olmak (Ersoy, 1966, s.4).

5. Kişinin boş zamanlarını iyi ve yapıcı bir şekilde değerlendirmesini sağlamak için fırsatlar sunmak.

6. Hizmetin halkın her kesimine ulaşabilmesi için hizmetler vermek (görme, işitme engellilere tutuklulara, hastalara, cocuklara, yaşlılara, kadınlara).

7. Gereksinme olduğu zaman çeşitli semtlerde şube kütüphaneleri açmak, kırsal alanlarda ya da kütüphaneye ulaşmaları güç olan yerlerde oturanlara gezici kütüphane göndererek hizmeti halka en kolay ulaşılır biçimde sunmak.

Halk kütüphanesi, topluma yararlı olabilmek ve görevini tam anlamı ile yapabilmek istiyorsa, asıl üzerinde durulması gereken husus, kütüphane hizmetlerini toplumun kolay erişebilen kesimiyle, erişemeyen bireylerine; kitap, kütüphane ve bilgi ihtiyacını duyan ve giderebilen kesimiyle bunun açlığını henüz benliklerinde ve yaşamlarında duymayan bireylerine gereksinimlerini acığa çıkartarak farkında olmalarını sağlamaktır (Artukoğlu, 1990, s.38). Bu anlayışın halk kütüphanelerinin temel felsefesi olarak benimsenmesi gerekir. Ancak bu anlayış doğrultusunda kurum, çağdaş bir hizmet sunabilecektir. Böylece; halk kütüphaneleri, tüm toplumun gereksinme duyduğu ve bu nedenle sahip çıktığı bir kurum haline dönüşebilecektir.

4. Halk Kütüphanelerinin Gereği ve Önemi

Bilgi birikiminin büyük bir hızla arttığı günümüzde toplum olarak gelişme, bu yeni bilgilere ulaşmayı ve bilgi üreten bir toplum olmayı gerektirmektedir. Bilgi toplumu olmanın yolu ise; herseyden önce öğrenen, araştırana, sorgulayan, özgür düşünen, özgün bilgi üreten yaratıcı bireylerle açılabilceği açıktır. Çünkü dünyadaki tüm gelişmelerin ve değişmelerin kaynağı bilgi, insan beyni tarafından üretilmektedir (Kültür Bakanlığı, 1990, s.5; Alakus, 1991, s.2).

Bilginin kaynağı insan olduğuna göre, toplumların en değerli zenginliği de insan kaynağı (Alakus, 1991, s.2) olmaktadır. Bu gerçeğin bilincinde olan, ve insan kaynaklarını en iyi biçimde değerlendirmek isteyen toplumlar; araştırana,

öğrenen, sorunlarını tanımlayan ve çözüm yolları üreten bireylere ihtiyacı olduğunu bilmektedir. İşte bu nitelikteki bireylerin oluşmasında halk kütüphaneleri en etkili araç durumundadır.

Görüldüğü gibi, konusu ve amacı insanlara ve insanlığa hizmet vermek olan halk kütüphaneleri; sosyal, kültürel, ve eğitimsel işlevleriyle kişilere dolayısıyla, topluma hizmet vermektedir. Bu açıdan eğitim, kültür ve bilgi aktarımı için demokratik bir kuruluş olan halk kütüphaneleri, (Sağlamtunc, 1990, s.54; Özdemirci, 1990, s.118) aynı zamanda insanlar ve milletler arasında barış ve anlayışın güçlendirilmesinde gerekli bir unsur olarak kabul edilmektedir (Çapar,1987, s.37).

İşte bu özelliklerinden de ötürü halk kütüphaneleri halkın kalkınmaya katkısını artıran kurumların içinde önemli bir yer tutmaktadır. Halk kütüphanelerinin önemini ortaya koyabilmek için, onu başka kütüphanelerle de karşılaştırmak gerekir. Bununla öbür kütüphanelerin önemsiz olduğu söylenmemektedir. Ancak, okul, üniversite ve araştırma kütüphaneleri veya özel kütüphaneler, içinde buldukları kurumun amaçlarına uygun olarak hizmet vermek zorundadırlar. Halk kütüphanesi ise, doğumdan ölüme kadar, her sınıftan herkese hiçbir ayırım gözetmeden hizmet vermek durumundadır. Diğer kütüphanelerin amaçları ve çalışma alanları sınırlı olduğu için hicbiri halk kütüphanelerinin yüklendiği sorumluluğu yüklenemez. Halk kütüphaneleri ise, toplumda yaşayan, amaçları ve çalışma alanları değişik herkesin gereksinimini karşılamak zorundadır.

Böylece, halk kütüphaneleri insanoğlunun her yaşında yararlanmak için başvurabileceği kütüphaneler olarak diğerlerinden ayrı bir özellik gösterir (Ersoy, 1966, s.28; Tosun, 1977, s.32-36). Nitekim, bu özelliklerden ötürü halk kütüphaneleri kurulduğu yıllardan günümüze kadar amaçları ve çalışma alanları sürekli gelişmiştir. Bu anlamda halk kütüphaneleri "yaşayan bir organizmadır" (Gürdal, 1990, s.75).

Günümüzde hiç bir toplumun önemini küçümsemeyeceği halk kütüphaneleri; toplumda belirli bir dönem eğitim yerine sürekli eğitim sağlayarak toplumun tümüne eğitim ve kültür hizmeti götürmektedir. Böylece halk kütüphaneleri fırsat eşitliği için bir araç olarak, bütün toplumsal süreçlerin ayrılmaz bir parçası durumuna gelmiştir. Gelişmiş ülkelerde bu anlayışla hizmet etmekte olan halk kütüphanelerinin, ülkemizde de hızla yayılmasının gereği vardır. Çünkü daha önce de belirtildiği gibi ülkemizde, çocuğun ve gencin içinde bulunduğu aile ve okulu da kapsayan çevrelerde yetkeci eğitim ve öğretim yöntemleri geçerli olup, ezberle dayalı bilgi aktarılması yaygın tutulmaktadır. Bu tür eğitim ve öğretimin bireyin gelişmesinde ve kişilik kazanmasında önemli bir katkısı olmadığı gibi toplum gelişmesine de katkısı olmadığı açıktır (Köknel, 1987, s.444).

Bu sorunun çözümü ise, demokratik bir ortamda açık bir öğrenme yapısı içinde bağımsız ve bireysel öğrenme ortamlarıyla olanaklı görülmektedir. Bunun için bireyin özelliklerini ortaya çıkaran ve geliştirmeyi amaçlayan "birey odaklı" eğitim gereklidir. Bu yaklaşımda birey edineceği bilgilerle yaşama

uyumunu kolaylaştırarak, önce kendisi, ardından çevresi sonra da koşullarıyla ilişki kurabilecektir (Özgen, 1993, s.41). Böylece bireyi yapıcı yaratıcı, üretken ve işe yarar olduğu inancıyla özgün bilgi üretebilecektir.

Bu anlamda bilgi toplumunda önem kazanan "öğrenebilir insan" için, öğrenme fırsatlarının sunulduğu halk kütüphaneleri; her eğitim kurumu gibi, kendisinden yararlananlar için gerekli araçları toplamak; onları belli bir düzen içinde her an yararlanmaya hazır bulundurmak zorundadır. Böylece; sağladığı bağımsız ve bireysel öğrenme ortamları yaratarak bireyin öğrenmesine ve kişisel gelişmesine katkıda bulunacaktır. Öte yandan, insan kişiliğinin ve zekasının % 70'inin 0 ile 7 yaşlar arasında tamamlandığı bilinmektedir (Özöduru, 1993, s.56). Halk kütüphaneleri bu açıdan da okul öncesi ve okul çağı bölümleriyle, bireyin gelişimine sağladığı yararlar kuskusuz tartışılmaz. Kurumun eğitimdeki işlevselliği nedeniyle gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de herkes tarafından kullanılmasının ve hızla yayılmasının sağlanması gerekir.

B. TÜRKİYE'DE HALK KÜTÜPHANELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Avrupa'da işçi sınıfının eğitimi sağlamak amacıyla 19.yüzyılda "Sanayi Devrimi" sırasında ortaya çıkan halk kütüphaneleri, ülkemizde Cumhuriyetin ilk yıllarında asıl hedefi toplum kalkınması olan ve kütüphaneleri ile ön plana çıkan bazı kuruluşların bünyesinde açılmıştır. Bu kütüphaneler günümüzdeki halk kütüphanesinin temelini oluşturmaktadır.

Arastırma konusu ile ilgili olarak bu kuruluşların yaptıkları etkinliklerin incelenmesi gerekmektedir. Bunlar içinde tarihsel sırayla ilk sırayı Millet Mektepleri alacaktır.

1. Millet Mektepleri / Halk Okuma Odaları

Cumhuriyetin ilk yıllarında Ülkenin çağdaş uygarlık düzeyine gelebilmesi için öncelikle latin harflerinin halka öğretilmesi ve benimsetilmesi için okuma-yazma öğretilmesi gerekiyordu. İşte bu amaçla; 1928 sonlarında Mustafa Necati'nin Milli Eğitim Bakanlığı sırasında Millet Mektepleri kurulmuştur (Akyüz, 1985, s.377). Bu kurumun 1928-1959 yılları arasında açtığı 97.317 kursu 1.867.920 kişi tamamlayarak okuma-yazma belgesi alınmıştır (Halk Eğitimi komitesi Raporu, 1961, s.16).

Millet Mekteplerinde çalışmanın en yoğun olduğu dönem ilk 5-10 yıldır. 1927'de halkın % 10.7'si okur yazarken bu oran 1935'te %19.5'e, 1940'da %22.4'e yükselmiştir (Akyüz, 1985, s.377).

1930'lardan itibaren okuma yazma öğrenenlerin okuma alışkanlığını sürdürmeleri ve öğrendiklerini unutmamaları amacıyla Millet Mektepleri Talimatnamesinin 2. maddesine göre Halk Okuma Odaları bu kuruluşun içinde yer almıştır (Öksüzöglü, 1975, s.161; Geray, 1978, s.259). Bu odalardan önceleri yalnızca ulus okuluna gidenlerin yararlanması öngörülmüşse de sonradan herkese açık tutulmuşlardır. Bu odalarda genellikle yöre halkının anlayabileceği dilde basit roman ve hikaye kitapları ile Cumhuriyet devrimlerini öğretici yayınlara da yer verilmiştir. Halk okuma odaları 1944-1945'de 230 kitaplıkta 17.657 kitap ile 39.881 okuyucuya hizmet

vermiştir. Halk okuma odalarının sayısı 1936'da 500'e yükselmisken, 1949'da 60'a düşmüştür (Geray, 1978, s.259). Kurulduğu ilk yıllarda oldukça işlevsel olan bu odalar, 1950'lerden sonra sayıca azalmış ve işlevselliğini kaybetmiştir. 1953'den sonra yeniden ele alınsa da eski canlılığına hiç bir zaman kavuşamamıştır.

1960 yılında M.E.B. içinde kurulan Halk Eğitim Genel Müdürlüğüne devredilen okuma odaları, 1970 yılında "Eğitim Odaları" adını almış ve yeni kararlarla yürürlüğe giren yönetmeliği ile okuma odalarının görevine halk eğitimi de ilave edilmiştir (Öksözoğlu, 1975, s.163-164). Okuma odalarında sadece kitap okuma yoluyla değil, düzenlenecek açık oturumlarla, söyleşilerle, konferanslarla, gösterilecek öğretici filmlerle, çevrenin gereksinimlerine uygun açılacak kurslarla, tam bir eğitim merkezi olması dikkate alınarak bu kez "Halk Eğitim Odaları" adını alan bu kuruluşlar 1960-1964 yıllarında sayısı 2042'den 5933'e, bundan sonra da 6181'e kadar artan eğitim odası sayısı, 1968'de 1975'e düşmüştür. Sayımlalarda görülen azalmalar, kimi eğitim odalarının çalışır ve işler durumda olmadıklarını belirlemektedirler (Gedikoğlu, 1991, s.167). Ancak, daha önceki Halk Eğitim Merkezlerinin en küçük birimleri olarak görülen Eğitim Odalarının günümüzde eski önem ve işlevini yitirdiği gözlenmektedir.

2. Türk Ocakları

Türk Ocakları, Türk kültürünün korunması amacıyla bir dernek olarak 1912 yılında İstanbul'da kurulmuş, kurtuluş

Savaşı'nın başlaması ile 1915'de kapanmış, 1924 yılında Cumhuriyet ile birlikte yeniden açılmıştır (Keseroğlu, 1989, s.104-105).

Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk çocuk kütüphanesi Türk Ocakları tarafından 1925 yılında Akhisar'da kurulmuş ve hizmete açılmıştır.

Yurt içinden birçok kurumun kitap bağısı yaptığı Türk Ocakları'na yurt dışından Fransız hükümeti 60.000 ciltlik bir kütüphane bağışladığı gibi başka ülkelerin de parasal destekler verdiği bilinmektedir.

Türk Ocaklarının siyasi bir çehreye bürünmesi üzerine 1931 yılında olağanüstü bir toplantı ile kendini feshetmiştir (Öksüzöglü, 1975, s.158; Keseroğlu, 1989, s.109-110).

3. Halkevleri

Halkevleri, 19 Şubat 1932 tarihinde devrimleri yaymak, kökleştirmek, halkı toplumsal ve kültürel açıdan geliştirmek ve aydınlatmak amacıyla kurulmuştur. 15 yılda sayısı 463'ü bulan Halkevleri 1940 yılından itibaren köylere yönelmiş ve buralarda 7 yıl içinde 4170 Halk Odası açılmıştır (Öksüzöglü, 1975, s.158).

Halkevleri kurulduktan sonra 20 yıla yakın bir süreyle; Halk Dershaneleri ve Kursları, Kütüphane ve Yayım, Köycülük, Dil ve Yazın, Tarih ve Müze, Sosyal Yardım, Spor, Gösteri, ve Güzel Sanatlar konularında açılan dokuz koldan çalışmalar yapmıştır. Bu kollarda yapılan çalışmalar halk eğitimi alanında hayli ilgi çekici olmuştur.

Halkevleri, etkinliklerinin toplumun her kesimine yönelebilmesi ve herkese acık olması nedeniyle o dönemdeki islevsel kurumların başında yer almıştır.

Halkevlerinde 1933-1940 döneminde 23.450 konferans, 12.350 temsil, 9050 dinleti, 7.850 film gösterisi, 1245 sergi gercekleştirilmiştir (Gedikoğlu, 1991, s.493). Aynı dönemde Uye sayısı % 506 artarken kütüphane kullanımına ve yayın organlarına da ağırlık vermiştir. Bunun en belirgin rneği, bulunduğu yerde başka kütüphane varsa bile kendi kütüphanesini kurması ve Türkiyenin en önemli imzalarını sayfalarında toplayan 40 yayın organı cıkartmasıdır. Bu yayın organları, bölgenin tarihi, coğrafyası, folklor ve rejimin ilkelerine iliskin yazılar yazan tek kültür organı niteliğindedir. 1944 yılında Halkevleri dergilerinin sayısı 50 iken bu sayı 1950 yılında 20 dolaylarındaydı (Geray, 1978, s.354).

1935-1936 yılında 165 Halkevinde bulunan 45.789 kitap, 275.588 kişi tarafından okunmuş (Kızıllkan, 1993, s.29) ve 1932-1940 döneminde ise halkevi kütüphanelerinden yararlananların sayısı 150 binden 25 milyona cıkmıştır. Ayrıca, 1945 yılında 405 halkevinde her biri 30 ile 40 bin arasında kitap bulunduran 330 kitaplık calısır durumdayken (Geray, 1978, s.354), bu rakamlar halkevlerinin kapandığı 1950 yılında kütüphane sayısı 478'e, kitap sayısı yaklaşık olarak 750.000'e, okuyucu sayısı da yine yaklaşık olarak 900.000 olmuştur (Kızıllkan, 1993, s.29).

Halkevlerine bağlı "Halk Dershane ve Kursları"nda acılan okuma-yazma kurslarıyla halka okuma-yazma öğretilmiştir.

Nitekim 1935 yılındaki nüfus sayımında okur- yazar oranındaki % 9.18'lik artışta halkevlerinin rolü büyük olmuştur.

Halkevleri çeşitli alanları kapsayan etkinlikleriyle;

- Toplumun kültürünü yaşatmak ve geliştirmek,
- Eğitilen kişiye yan gelir sağlamak,
- Bireyin toplumdaki yerini kavramasına ve kişiliğini geliştirmesine yardımcı olmak,
- Bireyin siyasal sürece bilinçle katılmasını sağlamak için gerekli eğitimi vermek amacını güder,

bir çeşit toplum merkezi olarak çalışmaktaydı (Geray, 1978, s.354-355).

Türkiye'deki halk kütüphanelerinin örgütlenmesinden çok önce "Halkevleri"nin, "Halk Kütüphaneleri"nin işlevini yerine getiren kurumlar olarak örgütlenmiş olduğu görülmektedir.

4. Köy Enstitüleri

Asıl amacı ülkenin en küçük yerleşim birimlerinde yaşayan insanların, köy kökenli önderlerin öncülüğüyle kalkınmalarını sağlamak ve pratik bilgilerle üretime yönelmelerini gerçekleştirmek olan Köy Enstitülerinin bir kütüphane oluşturma görevi olmamasına karşın, eğitimlerini kitaplıklarıyla desteklemeleri ve bunları köy halkına da acmaları dolayısıyla araştırma konusunu ilgilendirmektedir.

Türk eğitim sistemi hakkında araştırma ve inceleme yapmak için 1924 yılında Türkiye'ye davet edilen John Dewey hazırladığı ilk raporunda okur-yazar oranının artırılması ve halka kitap okuma alışkanlığının kazandırılması gerektiğini

belirtir. İkinci raporda ise, önceliğin gezici kütüphanelere ve zamanla okul içinde kurulacak kütüphanelere verilmesine değinmektedir. Bu raporun 5.maddesi "Gezici Kitaplıkların Kurulması ve Eleman Yetiştirilmesi" ile ilgilidir. Bu madde de Dewey gerekli koşulların oluşumu için;

"..... Bir öğretmen okulunda kitaplık ile ilgili derslerin konulması, Bakanlıktaki kitaplık dairesi için elemanların yetiştirilmesi, öğretmenlerin bölgelerde çevre halkına kitapları benimsetecek ve ulaştıracak biçimde eğitilmesi şarttır" (Kızıllan, 1993, s.25).

demektedir.

1937-1938 öğretim yılında hizmete giren ve 3803 sayılı yasa ile Köy Enstitüleri adını alan kurumlar için Dewey, bunların "hayalimdeki okullar" (Başaran, 1974, s.17) olduğunu söylemektedir. Gerçekten de Dewey'in kütüphanecilik açısından önerdiği gezici kütüphaneler ile okullarda açılan kütüphanelerin halka açık olması gerektiği düşüncesinin Köy Enstitülerinde uygulandığını görüyoruz. Söyle ki; 19.6.1942 tarih ve 4274 Sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilatı Kanununun 23.maddesinde, "..... Bölge okullarındaki kurumlardan bölge içindeki köyler halkı beraberce faydalanır" (Keseroğlu, 1989, s.141) denilmektedir.

Köy Enstitüleri ile ilgili Cevat Geray tarafından 1968 yılında yapılan bir çalışmada, günlük program içinde Köy Enstitülerinde bir saat serbest okuma yapıldığı, okunan kitaplardan çıkartılan özetlerin toplu tartışmalarda değerlendirildiği, kümeler-ici ve genel yarışmalar aracılığıyla okuma alışkanlığı ve değerlendirme gücünün geliştirildiği ve

Köy Enstitüsü öğrencisi için kitabın sadece hoşca vakit geçirmenin bir aracı olmadığı, gerçek gereksinim haline geldiği, böylece öğrencilerde günden güne elle tutulan bir bilinçlenmenin görüldüğü sonucuna varılmıştır (Geray, 1968, s.1-11). Öte yandan bu uygulamanın işlevsel olabilmesi için mezunlara köylerine giderken diğer araçlarla beraber, 150 kitaplı bir kitaplık verilmektedir. Uygulanan bu metodlarla öğrencinin okuma alışkanlığı kazanması ve birey olarak sorunlarının farkına varması ve demokrasi bilincinin yerleşmesi amaçlanmaktadır.

5. Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne Bağlı Halk Kütüphaneleri

Halk kütüphanelerinin temel amaçları diyebileceğimiz; halkın eğitimi, boş zamanların değerlendirilmesi, bilgilendirilmesi ve kültürel etkinliklerin sağlanması gibi amaçların giderilmesini bir ölçüde gerçekleştirebilen Halkevlerinin ve Köy enstitülerinin kapanması ile ortaya çıkan boşluğu, Bakanlık kendine bağlı kütüphanelerle doldurmak üzere yeniden örgütlemek zorunda kalmıştır. Bu zorunluluk 1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün kurulmasına yol açar.

Bu müdürlüğün kurulmasından sonra, Bakanlığa bağlı kütüphaneler köklü bir değişim yaşar. Halk kütüphanesinin amaçlarının uzman kütüphanelerce belirlendiği ve bu değişime zemin oluşturan önemli bir rapor 1961 yılında Ankara'da hazırlanır. "Kütüphaneler Komitesi Raporu" olarak adlandırılan raporda "Umumi Kütüphaneler" ve "halk kütüphaneleri" ayrı ayrı

ele alınır. Bu rapora göre umumi kütüphane: "Kadim Kütüphaneciliğimizin tabii bir sonucu olarak günümüze gelen UMUMİ KÜTÜPHANE deyimi; kitap hazinelerine herhangi bir amaç gütmeyen her çeşit ve her konuda kitap alan ve çevresine hiç bir ayrıntı göstermeden, topyekün kitap ve hizmet eden kütüphaneler anlamına gelmektedir" (Kütüphaneler Komitesi raporu, 1961, s.18). Bu kütüphanelerin 1960'lardaki etkinlikleri, danışma kütüphanesi hizmeti görmek, mevcut dermelerinden halkın yararlanmasını sağlamak, bilim adamları ile araştırmacılara, ayrıca öğrencilere, okuma ve ders çalışma olanağı sağlamak biçiminde belirlenir. Raporda bu kütüphanelerin ülkenin geleceği açısından işlevsel olmadığı ve gereksinime yanıt veremediği, bu nedenle, bu tip kütüphanelerin halk kütüphanelerine doğru bir gelişmeye tabi tutulması gerektiği (a.g.y., s.18-19) belirtilmektedir.

Komite, halk kütüphanelerini ise şöyle tanımlar:

"Halk kütüphaneleri her yaşta, her seviyede okuyucunun çeşitli konulardaki fikir ürünlerinden ücretsiz olarak serbestçe istifade etmesini temin suretiyle bölgesinin kültürel, sosyal ve teknik kalkınmasını sağlayan müesseselerden biridir.

Halk kütüphanesi, çevresinin her türlü kültürel ve sosyal hizmet merkezlerinden biri olarak, iyi insan, iyi vatandaş yetiştirme ve gerçek demokrasinin kurulması vazifesinde amacına erişebilmek için çevrenin kültürel ve sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarına göre kitap, gazete, dergi koleksiyonları bulundurabileceği gibi görme ve işitme yoluyla eğitim amaçlarından da faydalanır.

Halk kütüphaneleri, okul öncesi, okul çağı ve okul sonrası eğitim ve öğretimde olduğu gibi halk eğitimi çalışmalarının da daha verimli olmasını sağlar" (a.g.y., s.22).

Kütüphaneler Komitesi Raporunda "Kütüphaneler Kanunu"nun 1. maddesinde halk kütüphanesinin boş zamanları değerlendirmek amacı ile kurulduğu da belirtilir. Bu kanun halk kütüphanelerini Bölge Halk Kütüphaneleri, İl Halk Kütüphaneleri ve İlçe Halk Kütüphaneleri başlıkları altında örgütler ve Bölge halk kütüphanelerine buldukları ilin il halk kütüphanesi görevini verir (a.g.y., s.30-31).

Görülebileceği gibi bu rapor mevcut kütüphanelerin yeni düzenlemelerle Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ne bağlanmasına dayanak oluşturmaktadır. Ancak bu raporda tasarlanan Kütüphaneler Kanunu gerçekleşmeyince bu yasaya göre halk kütüphanelerinin bölgelere ayrılarak yeniden örgütlenmesi de gerçekleşmemiş olur.

Türkiye'de ilk kez halk kütüphanelerinin amaçları ve bu amaçların gerçekleştirilmesi için gerekli koşul ve uygulamalar, Türkiye'nin de içinde üye olarak bulunduğu CEMTO tarafından 1962 yılında Kütüphaneciliği Geliştirme Semineri Raporu olarak hazırlanmıştır. Bu rapor Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün Ulkedeki bütün halk kütüphanelerini kapsayacak şekilde örgütlenmelerine, hem yasal, hem de bilimsel dayanak oluşturacak resmi düzeydeki en son çalışmadır. Bu raporda bütün vatandaşların bilgi, eğitim ve eğlenme amacıyla kitaplara serbestçe ulaşımının sağlanması ve esas itibarıyla halk kütüphanesinin resmi eğitim araçlarından biri olmadığı ve örgün eğitim dışındaki eğitim kurumları ile kültür ve eğitim alanında işbirliği yapması gerektiği üzerinde durulmuştur (Ankara, Cemto Kütüphaneciliği Geliştirme Semineri Raporu, 1962, s.104-106).

Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün kurulmasını izleyen 1960-1965 yıllarında halk kütüphanesi sayısı 570, yine bu dönemde kitap sayısı 2.352.667 olmuştur. 1965 yılına gelindiğinde toplam nüfus içindeki okur yazar oranınının 5 yılda % 39.49'dan % 48.72'ye çıktığı gözlenmektedir. Kadın okur yazar oranı da % 9 oranında artarak % 32.83'e yükselmiştir. Bu gelişmeye özellikle 27 Mayıs ihtilalinden sonra eğitim kurumlarının yeniden ele alınması, Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı olarak yaygınlaşan Eğitim Odaları ve Halk Eğitim Merkezlerinin katkısı olmuştur. Ayrıca 1952 yılında Türkiye'ye davet edilen Lawrence Thompson Türkiye'de kütüphanelerin geliştirilmesi üzerine çalışmalar yapmış ve gezici kütüphaneler üzerinde durmuştur (Thompson, 1952, s.62).

1970 yılında toplam okur-yazar oranı ülke nüfusunun yarısını ilk kez geçerek % 56.21'e yükselmiştir. Kütüphane kullanımında özellikle kırsal alanda gözlenen artışlara koşut olarak toplam halk kütüphanesi sayısı 799'a, kitap sayısı da 3.330.615'e yükselir. Okuyucu sayısınının 4.085.076 olduğu bu dönemde halk kütüphanelerinde bulunan toplam kitap sayısı nüfusun ancak % 10'una ulaşmıştır. O dönemde Türkiye nüfusu 35.605.176'dır.

1980'de 12 Eylül Hareketi ile toplumun bütün kurumları yeni baştan ele alınır. 1981'de Atatürk'ün 100. doğum yıldönümü nedeniyle ülke düzeyinde okuma yazma seferberliği ilan edilir. Bu dönemde okur yazar oranınının toplam nüfusa oranınının % 79'a ulaşmasına karşın halk kütüphanesi, kitap ve okuyucusu ile aynı oranda artmamıştır.

Görüldüğü gibi Türkiye'de halk kütüphanesi kavramı Cumhuriyet döneminde kullanılmaya başlamış, 71 yıllık Cumhuriyet yaşamında eğitim ve kültür kurumu olarak hemen her dönemde onaylanmasına karşın, hala örgütsel bir yapı özelliğini kazanamamıştır. Bunun nedeni kuşkusuz; Türkiye'nin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısından kaynaklanmaktadır.

6. Gezici Kütüphaneler

Halk kütüphanelerine bağlı olarak çalışan gezici kütüphaneler bir vücutta en uç bölgelere kan taşıyan kılcal damarlara benzerler (Geray, 1978, s.237; Dağlı, 1979, s.137). Gezici kütüphane "halk kütüphanesi" hizmetlerine, uzaklık nedeniyle, kolaylıkla ulaştırabilmek amacıyla, özel olarak kütüphane materyali ve gerekli araç-gereçle donatılmış bir taşıt aracılığıyla hizmet veren halk kütüphanesi birimidir (Sağlamtunc, 1991, s.73).

Gezici kütüphane belirli zaman aralıklarıyla, belli süreler için ve önceden belirlenmiş duraklarda hizmet verir.

Halk kütüphanelerinin kuruluş felsefesi doğrultusunda gezici kütüphane toplumda demokratik kamuoyunun geliştirilmesine yardımcı olarak, toplumsal kalkınma sürecine katkıda bulunur (Sağlamtunc, 1991, s.73). Gezici kütüphane hizmetinde önceleri belirli yerlere, belirli süreler için kitap kutuları ya da sandıklar bırakılmış ve daha sonra değiştirilmişlerdir. Bunların taşınmasında binek hayvanları ya da motorlu araçlar kullanılmıştır. Daha sonra motorlu araçların içine yerleştirilen ve belirli aralıklarla, belirli süreler için belirli yerlere götürülen dermellerle hizmet verilmiştir.

Yapılan araştırmalarda elde edilen verilere göre de kck yerlesim bölgelerine kitap götürmenin ucuz ve yararlı yolunun gezici kitaplıklar olduğu saptanmıştır (Colvin, 1963, s.55-56).

Türkiye'de Cumhuriyet dönemi'nin ilk yıllarında eğitim konusuyla ilgili sorunları incelemek ve czm yolları bulabilmek amacıyla Türkiye'ye davet edilen Amerika'lı eğitimci John Dewey'e göre, okul bulunduğu yörenin okuma merkezi olmalıydı ve belirli bir program kapsamında okullara gelecek olan "Seyyar Kütüphaneler" bu okul kütüphanelerinin de dermelerini canlı tutabileceklerdi (Dewey, 1952, s.12).

Gezici kütüphaneler konusu Halkevlerinin de ilgisini cekmiş ve çeşitli Halkevleri, Kütüphane ve Yayın Kolu çalışmalarının kapsamında halka bu yolla da hizmet sunmaya çalışmışlardır (Sağlamtunc, 1991, s.78).

Köy Enstitülerinde 1944-1946 yılları arasında köylülere ve köylerde çalışan öğretmenlere özel cantalarla kitap dağıtımı yapılmıştır (Dickerman, 1952, s.33; Ersoy, 1991, s.59).

"Türkiye'de Kütüphaneleri Geliştirme Programı" adlı raporu 1952'de hazırlayan Thompson da, Dewey gibi, Türkiye'de düzenli bir "seyyar kütüphaneler" rgtnn kurulmasının ne denli önemli olduğunu vurgulamıştır. Her biri 1500-2000 kitap alabilen gezici kütüphanelerin 1 hafta icinde 30-40 semte, merkezi yerlerde halka hizmet vermelerini önermiştir. Karayollarımızın hızla geliştiğine işaret eden Thompson, yakında "seyyar bir kütüphanenin ulaşamayacağı ne bir kasaba ne de bir köyün kalmayacağını" ve Karayolları Genel Müdürlüğü'nün

tamamladığı her yolun bir seyyar kütüphane ile açılışını yapmak amacını gütmesini önermiştir (Thompson, 1952, s.23-25; Sağlamtunc, 1991, s.79).

Ülkemizde Urgüp Tahsinağa Kütüphanesi Müdürü Mustafa Güzelgöz ilk kez 1958 yılında gezici kütüphaneler konusunda yıllarca sürdüreceği ve çeşitli boyutlara vardırıarak yabancı ülkelerin de dikkatini çekeceği bir etkinliğin temelini atmıştır. Güzelgöz'ün kişisel çabaları sonucu 1957-1958 yıllarında 5 köyün köy odalarında kütüphane kurulmuştur. Köy kütüphaneleri açıldıktan sonra Urgüp'e bağlı az sayıda yerleşim biriminin bunlardan yararlandığı saptanınca gezici kütüphane hizmetiyle daha yaygın ve etkin hizmet vereceğini düşünen Güzelgöz, Türk halk kütüphaneciliğinde önemli bir yeniliğe önyak olarak ilk kez, literatürde "Eşekli Kütüphane" adıyla tanınan uygulamayı başlatmıştır (Ersoy, 1963, s.37; Gürtürk, 1966, s.24; Sağlamtunc, 1991, s.81).

Güzelgöz verilen hizmetin amacının "köylülerimizin kültürlerini artırmak, onların boş zamanlarında kitap okumalarını sağlamak" olduğunu vurgulamıştır (Güzelgöz, 1959, s.14).

Kütüphaneler Komitesi'nce 1961 yılında hazırlanan raporda gezici kütüphanelerle ilgili olarak;

"..... Hayvan işleyebilecek bölgelerde yol imkanları temin edilinceye kadar vatandaşın kitaptan mahrum bırakılmaması için hayvan sırtında taşınan sandıklarla, kitaplar istenilen en Uçra köşelere kadar götürülmelidir. Bu maksat için Kütüphaneler Umum Müdürlüğü'nün, memleketin bu bölgelerini çok iyi bilenlerle bir plan hazırlanması zaruridir".

denilmektedir (Küt.Komit.Raporu, 1961, s.28). Böylelikle ilk kez gezici kütüphane konusu resmi makamlarca benimsenmiş görülmekte ve moturlu araçların "asıl arzulanan" gezici kütüphane araçları olduğuna da değinilmektedir. Görüldüğü gibi hiç bir bireyin kitapsız barıkılmaması için en uzak yerleşim birimlerine kadar uzanan bir hizmet anlayışı ile vatandaşın öğrenme gereksinimi giderilmeye çalışılmıştır.

"Toplum Kalkınması" konusunun gündeme gelmesi üzerine gezici kütüphanelerin etkinliklerinin bu konuda son derece yararlı olacağı çeşitli basın organlarında vurgulanmıştır. Köylünün kitap okuma alışkanlığının kazanması ve kendini yetistirmesi sonucu, daha önce çok sayıda işlenen suçların azaldığı görülmüş, köylüler arasında işbirliği çalışmaları ve bunun sonucu olarak da ekonomik ve kültürel yaşamda önemli gelişmeler görülmüştür (Sağlamtunc, 1991, s.82).

Amerikalı uzman Watson Dickerman'ın "Türkiye'de Halk Eğitimi Hakkında Rapor (1951)"un daki önerilerine uyularak Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Halk Eğitimi Merkezleri'nde bu konuda çalışmalar yaptığı bilinmektedir (Dickerman, 1952, s.30-33). Halk Eğitimi uzmanları gezici kütüphanelerle halkı eğitme yoluna gitmeyi istemelerine rağmen çalışmalarda eşgüdüm sağlanmadığı için başarılı olunamamıştır (Ersoy, 1963, s.33).

Bugün Türkiye'de Gezici Kütüphanelerin çalışmalarını düzenleyen "Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği"nin 10.maddesinde, gezici kütüphane:

"Merkez ve bağılı birimlerin hizmet alanları dışında öncelikle okuma ve kitap satın alma imkanları olmayan vatandaşların oturdukları yerleşme yerlerine taşıtlarla kütüphane hizmeti götürülen birimlerdir"

biciminde tanımlanmıştır. Aynı maddede; "hangi semtlere gezici kütüphane hizmeti götürülecekse o semtlerin nüfus, kültürel, sosyal ve ulaşım durumlarının önceden incelenerek saptanması ve gezici kütüphane hizmetlerinin daha etkili ve düzenli biçimde ulaştırabilmesi için yerel yöneticilerle işbirliği yapılması gerektiği" belirtilmektedir. Bununla birlikte, "gezici kütüphane duraklarına aracın o semte hangi gün ve saatlerde geleceğini gösteren levhalar konulması, gezici kütüphanenin dermesinin bağılı olduğu kütüphaneye düzenlenmesi, gezici kütüphanede bir kütüphaneci veya bir memur ile bir şöför bulunacağı" belirtilmektedir (Halk ve Çocuk Kütüphaneler Yönetmeliği, 1982, s.23).

Bugün ülkemizde 1993 yılı verilerine göre 68'e yükselen gezici kütüphaneler, 19 Ağustos 1982 tarih ve 17787 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği"ne göre etkinliklerini sürdürmektedir.

Gezici kütüphanelerin sayısı 1988'de 40 iken; 1989'da 45'e; 1990'da 45; 1991'de 51'e; 1992'de 59 ve 1993'de 68'e yükselmiştir (Ustün, 1993, s.78).

Geçen yıllar her ne kadar gezici kütüphane sayısını artırmışsa da, gezici kütüphanelere karşı belirli bir ilgisizlik vardır. Nitekim Türkiye'de bugün, gezici kütüphane hizmeti istenen düzeye ulaşamamıştır. "Gezici kütüphane hizmetinin kalitesi, halk kütüphanesinin hizmetinin kalitesi

ile yakından iliskilidir" (Sağlamtunc, 1991, s.89). Halk kütüphanesinin işlevsel olmadığı ülkemizde gezici kütüphanelerin de buna bağlı olarak işlevsel olmadığı görülmektedir.

C. HALK KÜTÜPHANELERİNİN HALK EĞİTİMİ BOYUTU VE UYGULAMALARI

1. Halk Kütüphanelerinin Halk Eğitimi Boyutu

Halk kütüphaneleri gerçekte, kültürün ve her tür bilginin ve haberin bütün halk katlarına ulaştırılabilmesi için toplumların ellerinde en yaygın, okuldan daha sürekli ve temel değer taşıyan bir kurum niteliğindedir. Halk eğitiminin ayrılmaz bir parçası okul dışı ve okul sonrası eğitimin en önemli aracı durumundadır (Baysal, 1983, s.303).

Halk kütüphaneleri, sosyal farklılaşmanın kaldırılması için fırsat eşitliğine olanak sağlamak, toplumda mağdur durumda bulunanlara destek vermek (Sağlamtunc, 1993, s.35) için bilgi ve kültürün paylaşılması ve halk katmanlarının her kesimine ulaştırılmasında toplumların ellerindeki en yaygın ve sürekli temel araçlar olma şansını kazanmışlardır. Bu konuyu irdeleyen Zee'ye göre halk kütüphanelerinin kuramları ve içerikleri şu şekilde özetlenebilir (Zee'den aktaran Ustün, 1993, s.15).

1. Halk kütüphanesi, herkese açık ve herkes için yararlı bir kurumdur.

- Evrensellik anlayışı, gençler ve yaşlılar, çalışanlar ve işsizler, becerikliler ve beceriksizler, ekonomik durumu iyi olanlarla bozuk olan için evrensel bir hak olması.

2. Halk kütüphanesi, öğrencilerin (öğretmenlerin) yardımı olmadan bir çok şeyi öğrenme fırsatının mükemmel örneğidir.

- Resmi olmayan öğrenme anlayışı, okul, program ve ders sisteminden ayrı olarak eğitim sağlayacak sayısız seçeneğin ve resmi olmayan fırsatların tanınması.

3. Halk kütüphanesi; bireylerin ve toplumun ufku genişleten ekinsel bir çabadır.

- Kültürel etkinlik anlayışı eğitimin bir iş için aranacak niteliğe indirgenmesi yerine, kültürel aydınlanmanın sağlanması, yeteneklerin tam kapasiteyle kullanılabilir kılınması.

4. Kütüphaneyi kullanarak edinilen bilgi ve becerilerin bağımsız çalışmada kullanılması.

- Öğrenmeyi öğrenme anlayışı tüm eğitim ve öğretim çabalarının yaşam boyunca sürdürülmesi gereği."

Görüldüğü gibi halk eğitiminde kütüphaneye gereksinim olduğu kuşkusuzdur. Bu eğitimin yararı kütüphane kaynaklarının kullanılmasıyla artacaktır. Halk eğitimi ve kuruluşlar arasında halk kütüphaneleri belki de en uygun kuruluşlardır. Çünkü halk kütüphanesi, halk eğitimi için geleneksel olmayan eğitimin yapıldığı yerdir. Halk kütüphanelerinin halk eğitimi açısından en büyük özelliği, bireysel öğrenme ortamı, gönüllü öğrenme ortamları sunarak bireyin kendi kendilerini sürekli eğitimlerinde yardımcı olmaktır. Böyle ele alındığında, halk kütüphaneleri fırsat eşitliğini sağlayan bir araç olarak değerlendirilir.

Bütün bu nedenlerle halk eğitimi ile halk kütüphanesinin birbirlerini desteklemesi gerekir. Halk kütüphanelerinin halk eğitimine desteği sadece eli altındaki mali kaynaklara ve kütüphanecinin çalışmalarına değil, yapılan işbirliğinin şekline

de bağılıdır. Biri diğzerinin yararının artmasını sağlayabilmektedir. Bu iki hizmet aynı amaca yönelik olup, her ikisi de halk eğitimine hizmet etmektedirler (Thomsen-Sydney-Tomkins, 1962, s.17; Uyanık, 1982, s.12).

Halk kütüphanelerinin bireylere sunabilecekleri hizmet türleri ulaşılacak istenen amaçlara, personelin yeteneklerine, zamana, ve sağlanabilecek kütüphane olanaklarına bağılıdır. Bu hizmetleri şöyle sıralamak mümkündür (Uyanık, 1982, s.13).

- "- Okuma eğitimi,
- Materyal sağlama,
- Danışma hizmeti,
- Toplumsal kurum ve derneklere verilen hizmetleri,
- Özel gruplara verilen hizmetleri,
- Küçük grup programları".

1.1. Okuma Eğitimi

Hizmet verdikleri toplumun kalkınmasına her anlamda katkıda bulunan halk kütüphaneleri için okuma alışkanlığı yaratmak zorunlu bir hizmet olmaktadır. Bireylerin okuma alışkanlığına sahip olması, toplumun kültürel kalkınmasında ve doğru seçim yapmalarına katkıda bulunduğu için demokratikleşmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Halk kütüphanelerinin okuma alışkanlığının yaratılması ve geliştirilmesindeki rolleri, okuma alışkanlığının alt yapı unsurlarından birisi niteliğindeki okuma kaynakları sorununa, sahip oldukları derme ile çözüm getirmesi noktasında yoğunlaşmaktadır. Bu sorumluluğa sahip halk kütüphaneleri toplumun çeşitli nedenlerle elde edemediği okuma materyallerini onlara sunarak önemli bir rol üstlenir (Yılmaz, 1990, s.26-29).

Günümüzde halk kütüphaneleri bireyin okuma alışkanlığı kazanması için, sadece basılı materyallere değil, aynı zamanda görsel-ışitsel materyallerin, hatta, yazarlarla söyleşiler, paneller, konferanslar, kitap sergileri gibi etkinlikler düzenleyerek bireyin gizli kalmış yeteneklerini açığa çıkartmaya ve geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Böyle olunca okur-yazarlık programları bireyin kendisi ile ilgili gerçekleri görmesi, içinde bulunduğu ortama göre davranmasını sağlayıcı nitelikleri elde etmesi ve toplumsal yaşamda bilinçli, yapıcı düzeye gelmesine yardımcı olacaktır. Sonradan kendisine sunduğu materyallerle de okumanın işlevsel olmasına yardımcı olacaktır (Soysal, 1987, s.53). Bu nedenle pek çok ülkede okuma alışkanlığının kazanılmasında halk kütüphanelerinin yeri, gittikçe artan bir ilgiyle anlam kazanmaktadır (Üstün, 1993, s.38).

1.2. Materyal Sağlama

Halk kütüphanelerinin halk eğitimine yönelik hizmetlerinden belki de en önemlisi materyal sağlama hizmetidir. Kütüphane materyali denilince bugün artık; kitap yanında, süreli yayınlar, film, slayt, plak, bant vb., gibi ses kayıt ortamları, harita planı, fotoğraf makinası, evcil hayvanlar, fotokopiler, broşürler de anlaşılmaktadır.

Derme oluşturulurken kullanıcıların özellikleri göz önünde tutulmalıdır. Çevre araştırması, kullanıcı araştırması yapılarak onların ilgi ve gereksinimlerine yanıt verecek özellikteki materyal seçimi yapılmalıdır. Dermede bulunan

materyal belirli konulardaki karsıt görüŖleri de dile getirebilmelidir. Yansız bir materyal secimi temel ilke olarak ele alınmalıdır (Uyanık, 1982, s.14).

Dermedeki her tür materyalin bireylerin hizmetine bütün olanaklar kullanılarak sunulması gerekmektedir. Bunun için gezici kütüphaneler ve kitle iletişim araçları ile işbirliği yapılması olumlu sonuçlar doğuracaktır.

1.3. Danışma Hizmeti

Tüm bireylere iyi bir hizmet verebilmek için halk kütüphanesinin kaynak ve hizmetlerinin tanıtılması gerekir. Kütüphane hizmetleri ne kadar yeterli olursa olsun, bireyler bu hizmetlerden haberdar olmazlarsa kendinden yönelimli öğrenme gerçekleşemeyecek ve kütüphane amacına ulaşamayacaktır.

Bu nedenle halk kütüphanelerinin bir halkla ilişkiler servisi kurulması gerekir. Halkla ilişkiler örgüt amaçları ile toplumun karşılıklı çıkarları arasında, iki yönlü iletişime dayalı, haberleşme ve bilgi alışverişi- uyum ve denge sağlamaya yönelik sistemli ve sürekli çabalardır (Yalcındağ, 1988, s.57). Tanıtma yoluyla halk kütüphanesine yönelen birey bu kurumlardan yararlanmak isteyecektir.

Halk kütüphanelerinin iyi bir danışma hizmeti verebilmesi için yeterli bir danışma dermesine sahip olması gerekmektedir.

Kütüphaneci-kullanıcı ilişkilerinde, icten ve gönüllü olarak iletişime hazır olmak, kullanıcının bilgi isteklerini yargıcı edası ile sorgulamaktan uzak, hislerini ve çabalarını anlayan ve takdir eden bir yaklaşımla yardımcı olmak esastır (Ustün, 1993, s.22).

Halk kütüphanesi yerel kitle iletişim araçlarından da faydalanarak kullanıcı ile iletişimi sağlamada önemli rol oynayabilir.

1.4. Toplumsal Kurum ve Derneklere Verilen Hizmetler

Halk kütüphanelerinin eğitim, kültür ve boş zamanları değerlendirme görevlerinden birisi de "yerel bilgi merkezi" olmasıdır. Bu nedenle halk kütüphaneleri toplumsal kurum ve derneklerin çalışmalarını teşvik etmek ve yardımcı olmaktadır. Bunun için halk kütüphaneleri toplumsal kurum ve derneklerin konferans, sergi, açık oturum, toplantılarına salonlarını açarak, bu etkinliklerde gerekli olacak mevcut materyallerini de vererek halkın çeşitli konularda bilinçlenmelerine yardımcı olmaktadır.

1.5. Özel Gruplara Verilen Hizmetler

Halk kütüphaneleri toplumun tüm kesimine hizmet vermek durumundadır. Yaşlılar, çocuklar, gençler, ev kadınları, işçiler, hastalar, tutuklular, görme, işitme engelliler, gibi gruplardır. Halk kütüphanelerinin bu toplum içindeki bu tür grupları saptayıp hizmet götürmesi zorunludur. Bu grupların ilgi ve gereksinimlerine göre dermelerinde materyal bulundurmaları gerekir. Örneğin, yaşlılar için konuşan kitap, büyük puntolu kitaplar; okul öncesi ve sonrası çocuklar için kreşlere ve klüplere, hastalar ve tutuklular için hastane ve tutuk evlerine ödünç kitap dermeleri göndermek, zaman zaman da bunları yenileriyle değiştirmek suretiyle yardımcı olabilirler.

Hatta kütüphanelerde tartışma grupları oluşturularak güncel konuların tartışmaya açılması yoluyla bireylerin öğrenmeleri ve özgün bilgi üretmeleri olanaklı olabilecektir.

1.6. Küçük Grup Programları

Toplumun bütün bireyelerine açık olan halk kütüphaneleri artık yalnızca kitap sağlamakla yetinmemekte, çeşitli kültür çalışmalarının kaynaştığı birer merkez haline gelmektedirler. Resim ve fotoğraf sergileri, film, tiyatro ve müzik gösterileri, tartışmalar, paneller, değişik gruplara özgü kurs ve dersler, okuma saatleri, yarışmalar, azınlıklara özgü etkinlikler gibi çeşitli çalışmalar bugün artık halk kütüphaneleri içinde düzenlenmektedir.

Halk kütüphanelerinde görevli kütüphanecilerin tartışma ve araştırma konularını saptayarak, bireyleri okumaya ve araştırmaya özendirilmeleri kütüphane binası içinde konuların tartışılacağı toplantılar düzenlemeleri gerekmektedir. Böylece toplumsal ve güncel sorunları tartışmak için bireyler biraraya gelmekte (Uyanık, 1982, s.17), düşünme ve bilgilenme eylemini gerçekleştirmektedirler. Çünkü kütüphane kurumu bir düşünme ortamı ya da bu eylemin en uygun koşullarda denendiği işliktir (Soysal, 1987, s.54).

2. Halk Kütüphanelerinin Halk Eğitimi Uygulamaları

2.1. Bazı Gelişmiş Ülkelerden Örnekler

Yirmibirinci yüzyıl insanının öğrenmek ve uygulamak zorunda olduğu gerçeği karşısında düşünme-araştırma ve bilgi

edinme etkinliğini toplumun tüm katmanlarına iletebilmek için özellikle gelişmiş Ülkeler halk kütüphanelerini halk eğitiminde önemli bir araç olarak görmekte ve işlevsel olarak kullanıma sunmaktadırlar.

Bu bölümde, gelişmiş Ülkelerin halk kütüphanesi hizmetlerini ortaya koyabilmek için Türkçe literatürden ve 1994 yılında "Kütüphaneler Genel Müdürlüğü" tarafından bilgilerini artırmak ve eğitilmek üzere yurtdışına gönderilen halk kütüphanesi personelinin verdikleri rapordan yararlanıldı. İncelenen örnekler; Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'dir. Amerika Birleşik Devletleri, halk eğitiminde halk kütüphanelerinin geniş ve yaygın kullanıldığı bir Ülke oluşu nedeniyle; İngiltere ise halk kütüphanelerinin bugünkü anlamda ilk ortaya çıktığı yer olması ve halen de halk kütüphanelerini halk eğitiminde kullanma açısından dünyada ilk sıralarda yer alan Ülke olması nedeniyle seçilmiştir. Bu Ülkelerdeki uygulamalarla ilgili olarak yapılan incelemeler kuşkusuz alandaki çalışmalar bütünü kapsamamaktadır. Ancak seçilmiş örneklerin incelenmesi bunlardan yararlanma yolları hakkında bir fikir verebilecektir.

2.1.1. Amerika Birleşik Devletleri

Elli eyaletin birleşmesinden oluşan Amerika Birleşik Devletleri'nde halk kütüphaneleri 1731'de Benjamin Franklin tarafından halk için kütüphane kurma fikriyle ortaya atılmıştır. Fikir, çeşitli evrelerden geçerek halktan alınan vergilerle halka en iyi biçimde hizmet verme anlayışına

dönüştü. 1852 yıllarında bu anlayışla kurulmuş olan Boston Halk Kütüphanesinden sonra, çeşitli eyaletlerde ve diğer ülkelerde de halka hizmet vermeyi ve halkın eğitimine yardımcı olmayı amaçlayan halk kütüphaneleri benimsendi (Sağlamtunc,1985,s.70).

Amerika Birleşik Devletler'inde; genel, zorunlu ve özgür toplumsal eğitim anlayışının yaygınlaşması ve bu anlayışı yaşama kazandıracak olan halk kütüphaneleri kurmanın bir zorunluluk olarak kabul edilmesi üzerine 1876 yılında kurulan Amerikan Kütüphaneciler Derneği (American Library Association) dünyanın en eski ve ulusal kütüphane derneği olarak, Amerikan toplumunda halka açık kütüphane kavramının yerleşmesine ve gelişmesine önderlik yaptı. Ödünç kitap verme süreci ile başlayan hizmetler, çocuklara, gençlere, yaşlılara yönelik çalışmalarla genişleyerek, toplumun etnik kökenlerine kadar inecek düzeye gelmiştir (Kızıllan, 1993, s.15).

Amerika Birleşik Devletleri'nde Eyalet kütüphanesi hariç halk kütüphanelerinin tamamı bağımsız kuruluslardır. Ancak kütüphane hizmetlerini denetleyen çeşitli kurumlar mevcuttur. Eyalette halk kütüphanelerinin istenilen düzeyde hizmet vermesi ve halkın gereksinimlerini en iyi şekilde sağlamak amacıyla sorumluluk, eyalet yönetimi, yerel yönetimler ve halk tarafından paylaşılmış durumdadır. Bölge halkından seçilen kütüphane kurulları kütüphane müdürünün işe alınmasından bütçenin denetlenmesi de dahil olmak üzere verilen diğer tüm hizmetlerden sorumludurlar. Böylece bölge halkı kütüphane yönetiminde aktif rol oynamaktadırlar (Tas, 1994, s.3).

Amerika Birlesik Devletleri'nde kütüphanelerin bütçesi su gelirlerden oluşmaktadır: % 61 Yerel yönetimden; % 19 Eyalet yönetiminden; % 2 Federal hükümetten; % 3 Okul yönetimlerinden; % 15 bağış, cezalar, kitap ve hediyelik eşya satışı organizasyonlardan elde edilenler.

Amerika Birlesik Devletleri'nde halk kütüphaneleri, kitap dışı materyale büyük önem vermektedir. Kütüphane dermesi oluşturulurken toplumun her kesimi dikkate alınmakta; okul öncesi çocuklar için kitapların yanında yap-boz'lar, boyama kitapları, oyuncaklar ve hatta evcil hayvanlar bile dermeye katılmaktadır. Bunun yanında, görme gücü azalan ileri yaştaki okuyucular için iri harfli kitaplar, konuşan kitaplar ve diğer görsel-isitisel materyaller de dermeye katılmaktadır (a.g.y., s.16-17).

Öte yandan, buradaki kütüphanelerin tamamı otomasyona geçtiği için, bilgiye ulaşım çok kolay ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bazı kütüphaneler (internet) gibi bilgi ağlarına üyedir. Ancak eyaletler içerisinde bulunan diğer tüm kütüphaneler, bilgi ağı aracılığıyla Eyalette bulunan okullara, halka, araştırma kütüphanelerine ulaşabilmekte ve iyi bir şekilde işleyen kütüphanelerarası ödünç verme sistemi ile kendi okuyucusuna istediği bilgiyi ulaştırabilmektedir.

Halk kütüphaneleri, her yaştaki, her türlü eğitsel düzeydeki herkese bilgilenme, öğrenme ve eğlenme olanağı sunan yansız bir kurum olarak kullanıcılarının ilgilerini bilmek, meraklarını uyandırmak, halkta yaşamsal sorunlarla ilgili

bilgiler edinmek isteğini canlandırarak bilinçlenmelerine fırsat sunmayı görev edinmiştir. İşte bu amaçla Amerika Birleşik Devletleri'nde halk kütüphaneleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle organizasyon, personel, bina, bütçe, derme, teknik hizmetler ve okuyucu hizmetleri üzerinde önemle durulmaktadır. Burada konuyla ilgili olması nedeniyle yalnızca okuyucu hizmetlerine değinilecektir.

Okuyucuda gizil olarak bulunduğu varsayılan ilgiyi uyandırmanın birinci koşulu halkı, halk kütüphanelerinin canlı bir kuruluş olduğuna inandırmaktır. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşamsal özelliği olan her türlü bilgi hizmetleri kütüphane hizmetlerinin kapsamında ele alınmaktadır. Okuyucu hizmetleri adı altında ele alınan bu etkinlikler Tas'ın raporunda şu şekilde ele alınmıştır:

- Ödünç Verme
- Danışma Hizmeti
- İş Yeri (Work-Place) (Öğrencilere Verilen Hizmet ve İş Arayanlara Verilen Hizmet)
- Kütüphane Programları ve Okuma Saatleri (Tas,1994,s.18).

Okuyucu hizmetleri tüm halk kütüphanelerinin dışı açılan penceresidir. Kütüphaneler verdikleri okuyucu hizmetlerine göre değerlendirilmektedir. Bu nedenle yukarıda ele alınan hizmetlerin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uygulamasına ilişkin daha geniş bilgi konuyu aydınlatıcı olabilir:

Ödünç Verme: Amerika Birlesik Devletleri'ndeki halk kütüphanelerinde küçük farklılıklar bulunmasına rağmen başvuru eserleri ve süreli yayınların son sayıları haric tüm derme ödünç verilmektedir. Bunlara çocuk bölümündeki oyuncaklar da dahildir. Öyleki cocuğun eğitimi için belirli konularda hazırlanmış olan derme bir canta icinde yardımcı materyalle (teyp, kaset, oyuncak,v.b.) birlikte verilmektedir. Kitap ödünç alabilmek için kütüphaneye üye olmak gerekiyor. Okuyucu kitap okumak yerine genellikle kitabı ödünç almayı tercih etmektedir (a.g.r.,s.18).

Hizmetlerin ücretli veya ücretsiz oluşu kütüphaneden kütüphaneye değişmektedir. Kitap ve süreli yayın, CD, v.b. materyal ücretsiz ödünç verilirken, video-kasetler için bir miktar para talep edilmektedir. Her kütüphane geç getirilen kütüphane dermesi için para cezası uygulamaktadır (a.g.y.,s.18).

Ödünç verilen materyal arasında fotoğraf makinesi, daktilo, evcil hayvanlar v.b. de sayılmaktadır.

Danışma Hizmeti: Amerika Birlesik Devletleri'nde 1920 yılından sonra kütüphanelerde kullanıcıya bilgi veren, yol gösteren danışma hizmetleri (Geray, 1978, s.227) bugün de kütüphane hizmetleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Her kütüphanenin ilgili bölümünde uzman bir kütüphaneci bulunmaktadır. Sahsen veya telefonla yöneltilen soruları yanıtlamaya çalışmakta, buna yanıt verilemezse diğer kütüphanelerden yardım alınmaktadır. Danışma bölümünde araba fiyatlarından, borsadaki hareketlenmelere, tren ve otobüs

tarifelerinden otel vb. yerlerin nerede ve fiyatlarının ne kadar olduğuna ilişkin her türlü soruya yanıt verildiği gibi her hangi bir konuda istenen makale, kitap, süreli yayın da kullanıcıya verilmektedir. Kullanıcı yaşlı, malul ve kütüphaneye gelemeyecek durumda ise, sayet istenen materyal ve bilgi kütüphanede mevcut değilse fotokopi, fax, telefon, mikrofis başka kütüphanelerden temin edilmektedir (a.g.r., s.19).

İş Yeri (Work-Place): Bu hizmet henüz bütün kütüphanelerde uygulanamamakta, ancak yaygınlaştırılması için derme yolunda yoğun çaba harcanmaktadır. Bu bölümdeki çalışmalarını "öğrenciye verilen hizmet" ve "iş arayanlara yönelik hizmet" olarak iki grupta incelemek mümkündür (a.g.r., s.19).

Öğrencilere verilen hizmet, lisede okuyan ya da liseyi bitiren bir öğrencinin hangi Universityi seçeceğine yardımcı olmak için verilen bir hizmettir. Öğrenci bilgisayara kendi özelliklerini ve ilgi alanlarını yüklemekte, böylece bilgisayar bu bilgiler doğrultusunda kendisine öneriler sunmaktadır. Öğrenci bu öneriler doğrultusunda hangi Üniversitelerin hangi eğitimi verdiğini, okunan dersleri, Üniversite ücretlerini, burs olanaklarını, Universityi bittikdikten sonra elde edebileceği ortalama ücretleri araştırabilmektedir. Böylece kütüphaneler ilgili olanakları sunarak öğrencilere rehberlik hizmeti de vermektedirler.

İş arayanlara verilen hizmet ise, bir iş ve işçi bulma kurumu gibi çalışmayı amaçlamıştır. Bunun için, eyalet hatta

Ulke bazında tüm iş ilanlarını veren gazetelere abone olunarak ya da mikrofilm sağlanarak derme oluşturulmuştur.

Okuyucu iş başvurularında bilgisayarı kullanarak istediği bilgilere ulaşmakta ve iş başvurularını gerçekleştirmektedir.

Kütüphane Programları ve Okuma Saatleri: Amerika Birleşik Devletleri'nde halk kütüphaneleri ön kültür merkezi olarak benimsendiği için halkın her zaman uğradığı bir kurumdur. Bu nedenle çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan bildiriler, broşürler, vergi formları vb. kütüphanelerde sergilenip halka dağıtılmaktadır (a.g.r., s.18-20).

Kütüphanelerin toplantı odaları çeşitli derneklerin, belediyenin veya herhangi bir konuda konuşma yapmak isteyen kişilerin kullanımına sunulmaktadır.

Kütüphanelerde yapılacak eğitim, sağlık vb. gibi konulardaki toplantılar, imza günleri, el sanatları, resim sergileri, film gösterileri ve davet edilen küçük tiyatro gruplarının gösterileri halka duyurulmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, halk kütüphanelerindeki hizmet anlayışı çocuğun doğumuyla başlar tezine dayanmaktadır. Bunun için yeni doğan bebegi hastanede ziyaret eden kütüphaneci bir buket çiçek, ninni kasetleri, bir kaç masal kitabı ve kütüphaneyi tanıtan broşürü aileye götürürken bebekle ilk ve aileyle de sürekli bir sıcak iletişimi gerçekleştirmiş olur.

Öte yandan çocuğun kütüphaneyi sevmesi ve onunla özdeşleşebilmesi için tüm olanaklarını da sunmaktadır. Bunun için çocuğun kütüphanede bir veya birkaç gece geçirmesinden,

okul dönüşü evde ailesi olmadığı zamanlarda kütüphaneyi bir kulüp olarak kullanabilmesine, masal saatlerinden, kitap okuma, oyuncaklarla oynama, şiir yarışmaları gibi geniş bir hizmet anlayışıyla görev yapmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde halk kütüphanelerinin, toplum tarafından benimsenmesi ve bugünkü işlevsel durumuna gelmesi sonucu, halk eğitiminde kullanılan en güçlü araçlardan biri olduğu görülmektedir.

2.1.2. İngiltere

İngiltere'de halk kütüphanelerine ilişkin ilk yasal düzenleme 1850 yılında yapılmıştır. Halk kütüphanesi hizmetleri o tarihten 1957 yılına kadar devletin para yardımı ve denetimi olmadan, yerel yönetim bütçesiyle ve gönüllü kuruluşlarca isteğe bağlı olarak yürütülmüştür (Withers, 1988, s.310-317).

Merkezi Hükümetin 1957 yılından sonra halk kütüphanelerine ilgi göstermesi üzerine komiteler oluşturularak verilen raporlar sonucu 1964 yılında "Halk Kütüphanesi ve Müzeler Kanunu" yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile İngiltere'de halk kütüphanelerinin yasal ve yönetime ilişkin konumu bakımından büyük değişiklikler yapıldı. Bu yasa, Eğitim ve Bilimden sorumlu Devlet Bakanı'na halk kütüphanesi hizmetinin denetlenmesi ve gelişiminin hızlandırılması ve kütüphane yönetimlerinde sorumluluklarının uygun biçimde yerine getirilmesini sağlama görevlerini vermiştir. Yasaya göre oluşturulan "Danışma Kurulları" halk kütüphanesi hizmetinin yaygınlaştırılması ve daha işlevsel duruma gelmesi için, yerel yönetimler,

kütüphaneler, halk eğitimi kurumları, diğer eğitim kurumları, hastaneler ve benzeri kuruluşlarla işbirliği yapmaktadırlar. Danışma Kurullarının yaptıkları çalışma sonucu oluşturulan raporlar Eğitim ve Bilimden sorumlu Devlet Bakanına verilmekte, Bakan bu tavsiyeler doğrultusunda çalışmalarına yön vermektedir (Withers, 1988, s.316-317).

İngiltere'de ister merkez, ister şube kütüphaneleri olsun bütün kütüphaneler için uygulanması gereken bazı noktalar şöyle belirlenmiştir:

1. Hizmete sunulan materyaller tür, nitelik ve içerik açısından geniş bir alanı kapsayan, dengeli, bölgenin gereksinmelerine uygun, güncel ve standart eserleri içermektedir (Withers, 1988, s.311).

Bu doğrultuda İngiltere'deki halk kütüphaneleri, bölgesindeki azınlıkları da göz önüne alarak kendi kültürleri ile ilgili dermelerin kendi dillerinden sağlamaktadırlar. Ayrıca yaşlı okuyucular tarafından kullanılan büyük harfli kitaplar dermelerinde önemli bir yer tutmaktadır (Karademir, 1994, s.17).

Sunulan materyallerden ödünç alma özgürlüğü sadece kitap ve basılı malzemelerle sınırlı olmayıp bu özgürlük müzik eserleri, plaklar, fotokopi, ve diğer ilgili malzemeleri de kapsamaktadır.

2. Bütün kütüphaneler, çocuklar için özel hizmetler geliştirerek çocukları kütüphane kullanımına teşvik etmiştir. Ayrıca gençlerin de özel ihtiyaçları karşılanmaktadır (Withers, 1988, s.311).

İngiltere'de halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde oyuncaklar, masallar vb. çocuklara ait materyaller yaş gruplarına göre ayrılmış ve hizmete sunulmuştur. Ayrıca masal ve hikaye okuma saatleri düzenlenmektedir (Karademir,1994,s.18).

Kütüphane yönetimi ile eğitim kurumları arasında işbirliği mevcuttur. Öğretmenleriyle birlikte kütüphaneye gelen öğrenci hem kütüphaneyi kullanmayı öğrenmekte, hem de bir ödünç kitap alarak okullarına dönmektedirler (Karademir, 1994, s.17) Böylece çocukların kütüphane hizmetlerinden tam olarak yararlanması teşvik edilmekte ve çeşitli materyali kullanması konusunda gerekli bilgiler verilerek, bibliyografik araçlar ve diğer bilgi kaynakları konusunda aydınlatılmaktadırlar (Withers, 1988, s.317).

3. Bütün kütüphaneler, bibliyografik araçlarla, okuyucu danışma hizmetlerini geliştirmekte; kitap listeleri ve bültenler yayınlamaya ve kitap sergileri düzenleyerek, okuyucuların ilgi alanlarına en uygun kitapları seçmelerine ve okumalarına yardımcı olmaktadır (a.g.e.. s.311). Bunun için çok gelişmiş ilişkileri nedeniyle hem kitle iletişim araçları; hem de reklam şirketleriyle birlikte çalışmaktadırlar (Karademir, 1994, s.17).

4. İngiltere'de halk kütüphanelerinde yeterli düzeyde bir danışma ve bilgi verme hizmeti sağlanmıştır. Aranılan her türden bilgi isteminin karşılanabilmesi için, kütüphaneler, nitelikli personel ile yeterli sayıda ve kapsamda bibliyografik yayınlar ve diğer danışma kaynaklarına sahiptir. Her önemli hizmet

biriminde yeterli sayıda hazır bilgi içeren danışma kaynakları vardır. Burada şahsen veya telefonla yöneltilen sorular yanıtlanmaktadır. Halk kütüphaneleri, kütüphaneler arası bilgi ağları yanısıra, kendi bölgeleri içindeki teknik yüksekokul kütüphaneleri, diğer eğitim kurumlarına bağlı kütüphaneler ve diğer özel konu kütüphaneleriyle yakın ilişki ve işbirliği içinde çalışmaktadırlar (Withers,1988, s.311-317).

5. Halk kütüphaneleri, İngiltere toplumunun kültür hayatında "odak merkez" olarak işlev yapmaktadır. Kütüphanelerin çoğunluğu, okullarla, diğer eğitim kurumlarıyla ve yerel toplumların cesitli eğitim ve kültür çalışmalarıyla yakın bir ilişki içindedirler. Kütüphaneler yerel toplumların bu tür etkinliklerini destekleyerek kültür ve eğitim çalışmalarına katkıda buldukları gibi, kendileri de bu tür çalışmalarını yeterli personeli var ise ve kütüphane binası elverişli ise düzenlenmektedirler (a.g.e., s.311-312).

İngiltere'de 50.000-60.000 nüfuslu kasabalarda bulunan halk kütüphaneleri; konferans salonlarında sinema, tiyatro, seminer, açıkoturum düzenlenen bir kültür merkezi şeklindedir (Karademir, 1994, s.18).

Merkez halk kütüphanelerinde vatandaş-halk büroları bulunmaktadır. Bu bürolarda bulunan uzmanlar ekonomik, sağlık, ulaşım gibi konularda halkın sorunlarıyla ilgilenmektedirler (Karademir, 1994, s.18).

Kültürel etkinlikler çerçevesinde iki yılda bir kütüphaneler edebiyat festivali düzenlemektedir. Bu festivali

büyük şirketler finanse etmektedir. Kütüphanelerdeki kültürel etkinlikler bu hafta içinde yoğunlaşırken; bir kütüphanede imza günü, bir başka kütüphanede video gösterisi, diğer bir başka kütüphanede ise kitap dağıtımı ya da bir açıkoturum gibi etkinlikleri içeren yoğun programlar yapılmaktadır.

6. Halk kütüphaneleri öğrenci kategorisindeki okuyuculara değişen düzeylerde hizmet vermektedir. Sadece materyal sağlamakla kalmadığı gibi cesitli dans günleri, yarışma programları ve eğitim toplantıları da düzenlemektedirler.

7. İngilteredeki özel kütüphane hizmetleri:

- Gezici Kütüphaneler
- Yaşlılara, Eve Bağımlılara ve Fiziksel Özürlülere Verilen Kütüphane Hizmetleri (Acar, 1994, s.4-7)

olarak tanımlanabilir.

İngiltere'deki gezici kütüphanelerde de kendi içinde bir görev dağılımı mevcuttur. Bunlar:

- Yetişkinlere Hizmet Veren Gezici Kütüphaneler
- Yaşlılara Hizmet Veren Gezici Kütüphaneler
- Kitap Otobüsü (Book Buss) (Sadece Çocuklara Hizmet Veren Gezici Kütüphaneler) (Acar, 1994, s.4).

Yetişkinlere hizmet veren gezici kütüphaneler, dermesinde kitap dışında, konuşan kitap ve müzik kasetleri bulundurmaktadır. Yaşlılara hizmet veren gezici kütüphanelerin hizmet kapsamında yaşlıların kaldıkları bakımevleri, huzur evleri ile yaşlıların biraraya geldikleri dernekler ve kulüpler bulunmaktadır. Kitap Otobüsü denilen ve sadece çocuklara hizmet veren gezici kütüphanede özel eğitimli personel çalışmaktadır.

Dermesinde çocuk kitapları ve başka materyal bulunan bir gezici kütüphane okul önünde, çocuk parkında, semt duraklarında belirtilen program dahilinde görev yapmaktadır (a.g.r.1994,s.5).

- Yaşlılara, Eve Bağımlılara, ve Fiziksel Özürlülere Verilen Hizmetler

Yaşlılara ve eve bağımlılara kütüphane materyalinin ulaştırılması konusunda gönüllü dernekler yardımcı olmaktadır. Bu derneklerde gönüllü çalışanlar ücret almamakta; ancak giderlerini kütüphane hizmetleri servisi karşılamaktadır.

AGE Concern Kütüphanesi, 1983'te Clarence House'de açılmış İngiltere'nin tek yaşlı kütüphanesidir. Burada yaşlıların her türlü gereksinimleri karşılanmaktadır. Yaşlılar tarafından oldukça ilgi çeken dermelerinde büyük puntolu ve konuşan kitaplar dışında eski gazete başlıklarının resimleri, İngiltere'ye ait eski resimler, eski film yıldızlarının resimleri, yap-bozlar, kasetler bulunmaktadır (a.g.r., s.5).

İngiltere'de tutukluları, görme ve işitme engellilerini de kapsayan geniş bir kütüphane hizmeti anlayışıyla görev yapan halk kütüphaneleri, herkese açık ve okuma isteği uyandırır bir biçimde halka sunulmuştur.

Nitekim, halk eğitimi açısından da aranan ilk koşul halk kütüphanelerinin herkese açık ve eğitim gereksinimlerine göre düzenlenmiş olmasıdır.

Sonuç olarak; halk kütüphanelerinin gelişmiş ülkelerde her yönüyle bir kültür merkezi olarak kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu gelişme, bu ülkelerde çocukluk yıllarından başlayarak gençlik döneminde geliştirilen araştırma ruhu, merak ve okuma alışkanlığı ile açıklanabilir.

Şimdiye kadar yapılan tüm araştırmalar kitapla ve kütüphaneyle olan yakınlığın temelinin çocukluk ve gençlik çağlarında atıldığını ortaya koymuştur. İste bu nedenle gelişmiş ülkeler halk kütüphanelerine eğitim ve kültür kurumlarının başında gelen kurumlar olarak büyük önem vermektedirler (Sağlamtunc, 1992, s.11).

2.2. Türkiye'deki Durum

Ülkemizdeki halk kütüphaneleri idari yönden Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ne bağlıdır. Bir halk kütüphanesi binasında çocuk bölümü (bazı illerde ayrıca okul öncesi çocuk bölümü), yetişkinler bölümü, ödünç verme servisi, süreli yayınlar salonu, eğitsel etkinlikler salonu, konferans salonu, dermelerin yer aldığı okuma salonları, kitap depoları, idari ve teknik hizmetlerin yürütüldüğü bürolar yer almaktadır.

Halk ve Çocuk Kütüphanelerinin tümünde 1992 yılı istatistiklerine göre çeşitli dil ve konularda toplam 9.041.799 adet kitap mevcuttur. Bu kütüphanelerden toplam 19.297.767 kişi yararlanmıştır (D.I.E. 1992, s.11).

Halk kütüphanelerimiz, hızla değişen, gelişen toplumun istek ve ihtiyaçlarına yanıt verebilecek bir yaklaşımı geliştirme süreci içerisinde. Çağdaş kütüphanecilik anlayışına uygun ve toplumun vazgeçilmez bir iletişim merkezi olarak her geçen gün gelişme kaydetmektedirler. Halk kütüphanelerimiz daha önceleri içe dönük, duragan bir yapıya sahip iken; son yıllardaki iyileştirmelerle daha etkili ve aktif bir yapıya dönüşmeye başlamışlardır (Dizdaroğlu, 1992, s.59).

Geçmişten geleceğe doğru gelişen düşün ve bilgi ürünlerini toplayıp topluma ulaştıran, toplumla bütünleşip ulusal ve evrensel değerleri insanlar arasında paylaştıran demokratik kuruluşlar olan halk kütüphanelerinin hizmet alanını genişletmek amacıyla sayıları yurt çapında artırılmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda; 1933 yılında 85 olan halk kütüphanesi sayısından 1965 yılında 262'ye; 1989 yılında 853'e; 1991 yılında 938'e; ve 1993 yılında 1102'ye ulaşıldığı görülmüştür (Sara, 1993, s.5).

Halk kütüphanelerinin sayısı artırılırken hizmet niteliğinin de yükseltilmesi amaçlanırken; bunların artık ders çalışma ve ödev yapma yeri olmaktan çıkartılarak çağdaş bir anlayışla halkın her kesimine hizmet vermesi için Kütüphaneler Genel Müdürlüğü tarafından "Örnek Kütüphane" kapsamında ülke genelinde aşağıdaki kütüphaneler açılmıştır (Sara, 1993, s.6):

- Ankara OR-AN Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi
- Ankara Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi
- Ankara Cebeci Halk Kütüphanesi
- Antalya Tekelioğlu İl Halk Kütüphanesi
- Antalya Manavgat İlçe Halk Kütüphanesi
- İcel İl Halk Kütüphanesi
- Kırklareli İl Halk Kütüphanesi
- Kırklareli-Lüleburgaz İlçe Halk Kütüphaneleri.

Halk kütüphanesi hizmetlerinden daha çok vatandaşın yararlanmasını sağlamak üzere 1993 yılında Devlet Bakanlığı'na bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

ile imzalanan protokol çerçevesinde yetiştirme yurtlarında, huzur evlerinde, bazı illerde de tutukevi gibi özel toplulukların yaşadığı kuruluşlarda geçici dermelerle hizmet verilmektedir. Yine aynı amaçla yapılan bir diğer uygulama da yaz aylarında kamping, gençlik kampı, tatil köyleri v.b. kalabalık kitlelerin bulunduğu yerlerde hizmet sağlamaktır (Sara, 1993, s.7).

Halk kütüphaneleri görevlerini tam olarak yerine getirebilmek ve kaynaklarının verimli olarak kullanılmasını sağlayabilmek için halkın ilgisini, güvenini ve sevgisini kazanmak zorundadır. Bu nedenle günümüzde halkla ilişkiler büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda son yıllarda halk kütüphanelerinde güncel, çarpıcı, kamuoyunu yakından ilgilendiren konularda konferans, sempozyum vb. etkinlikler düzenlenmektedir.

Tüm bu gelişmelere rağmen ülkemizde halk kütüphanelerinin belirtilen amaçları ve görevleri doğrultusunda yeterli çalışma yaptıkları söylenemez. Gelişmiş ülkelerde halk kütüphaneleri bilgi-alışverişi ve kültür merkezleri olarak sosyal yaşamda işlevsel bir durumda iken, Türkiye'de henüz emekleme aşamasında olmasının birçok nedenden kaynaklandığı belirtilmektedir. Halk kütüphanelerimizin henüz ne yasası, ne standartları, ne de yazılı politikaları vardır. En önemli eksikliklerinden biri de halk kütüphanelerinin amaç ve ereklerinin ülke gerçekleri içinde saptanamamış olması, bunları gerçekleştirilebilmek için plan ve programların yapılmamasıdır. Bu plan ve programların

neden yapılmadığı ya da yapılamadığı sorunu, Ülkenin toplumsal, siyasal ve ekonomik yapısı ile yakın ilişki içindedir. Bu olgu toplumun kütüphane anlayışı ve hükümetlerin kütüphane politikalarını da içermektedir. Ülkemizde hükümetlerin sık sık değişmesi; sürekli olmayan hükümetlerin belli bir plan ve programı sürekli olarak izlememeleri; eğitim ve kültür alanında oluşan politikaların, yalnız politik tavırlara bağlı olarak değerlendirilmesi halk kütüphanesi politikalarını da etkilemiştir (Keseroğlu, 1989, s.187-189). Bu durumun sonucu halk kütüphaneleri, Ülkemizde istenilen düzeye henüz ulaşamamıştır.

D. İLGİLİ ARASTIRMALAR

Ülkemizde, konuyla ilgili araştırmaların sayısı oldukça azdır. Bu konuda ulaşılabilen araştırmalar şöyle özetlenebilir.

1972 yılında "Planlı Kalkınmada Halk Eğitimi ve Halk Kütüphaneleri" konulu çalışması ile Nuran Tosun; Ülkemizde planlı kalkınmada eğitimin, eğitimde de kitap ve kütüphanenin ne denli önemli rol oynadığını belirleyen bir durum değerlendirmesi yapmıştır. Halk kütüphanelerimizin nicelik ve nitelik yönünden Ülkemiz gereksinimlerini karşılamaktan uzak olduğunu, ayrıca toplum kalkınmasında başarılı olabilmek için kütüphanecilikte nitelikli elemana da gereksinim olduğunu ortaya çıkarmıştır (Tosun, 1977).

Bengü Çapar tarafından 1973 yılında Ankara İl Halk Kütüphanesine bağlı gezici kütüphane okuyucuları üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Sonuçta; Ankara'daki gezici

kütüphanelerin, nüfusun ancak % 06'sına hizmet verdiği; ulaşabildikleri kişilerin semtler tek tek ele alındığında semt nüfuslarına oranlarının çok düşük olduğu; hizmetin halk arasında yeterince bilinmediği; kütüphanenin hizmet verme yöntemlerinin işlevsel olmadığı; dermenin güncellenmemiş olduğu; hizmet verilen saatlerin halkın çalışma saatleri ile uygun olmadığı; bu nedenle gezici kütüphaneyi en çok çocuklar ve ev kadınlarının kullandığı; en fazla ödünç alınan yayınların aşk-macera romanları, çocuk hikaye ve masalları olduğu; okuyucuların sayısının, öğrenim düzeyleri yükseldikçe öğrenimlerine ters orantılı düştüğü; buna neden olarak da öğrenim düzeyleri yükseldikçe kişilerin ilgi alanlarının çeşitlendiği ve okuma alışkanlığının gittikçe azaldığı gösterilmektedir (Capar, 1973).

Tülin Sağlamtunc tarafından 1980 yılında "Ankara'da Halk Kütüphanesi Hizmeti" konulu bir araştırma yapılmıştır. Sonuçta: Ankara halkı için halk kütüphanelerinin daha çok ders çalışılan yerler olduğu; yetişkinlerin kütüphaneyi son derece az kullandığı; kütüphanelerde çevre ve kullanıcı araştırması yapılmadığı; kütüphanelerin halka tanıtılma yoluna gidilemediği; dermelerin genel olarak güncelliğini yitirmiş kitaplardan oluştuğu; gör-isit dermelerin olmadığı; yayın alınırken okuyucu araştırmaları yapılmadığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgular sonucu Sağlamtunc: "Ankara'da yeterli bir halk kütüphanesi hizmetinin verilemediğini" belirtmektedir (Sağlamtunc, 1980).

Halk kütüphanelerinin yetişkinlere yönelik hizmetlerini incelemek amacıyla Hasan Uyanık tarafından yapılan araştırma, Cebeci Halk Kütüphanesinden 27 Ocak - 3 Mart 1982 tarihleri arasında yararlanan yetişkinler üzerinde yürütülmüştür. Sonuçta, kütüphaneden yararlanan yetişkinlerin sayısının son derece düşük olduğu; daha çok çocukların yararlandığı; kütüphane tarafından yetişkinlere hizmet için hiç bir çaba gösterilmediği; erkek okuyucuların sayısının kadınlardan fazla olduğu; kütüphanenin çalışma saatinin yetişkinlerin yararlanmalarına uygun olmadığı; kitap tartışması, toplantılar vb. gibi kültürel etkinliklerin yapılmadığı; sakatlar, hastalar, yaşlılar, tutuklular gibi özel yetişkin gruplarına hizmet verilmediği; kütüphane dermesinin yetişkinlerin gereksinimlerini karşılayan nitelik ve nicelikte olmadığı görülmüştür (Uyanık, 1982).

Halk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Bulent Yılmaz tarafından 1990 yılında Yeminimahalle ilçe halk kütüphanesinde yapılan araştırma sonuçlarına göre, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesinin genç okuyucuların okuma alışkanlıklarını belirleyici oranda olumlu bir etkide bulunabilecek nicelik ve nitelikte olmadığı ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 1990).

Ayşe Ustün tarafından yapılan bir araştırmada toplumun kütüphaneyi algılayış biçimi incelenmiştir. Araştırma İstanbul'un sosyo-ekonomik ve kültürel durumunun oldukça yüksek olduğu yerleşim birimlerinden alınan 625'i erkek, 375'i kadın olan toplam 1000 denek üzerinde yapılmıştır. Deneklerin

% 57.8'inin hic kütüphaneye gitmediği; sürekli kütüphaneyi kullananların ise sadece % 6.5 olduğu ortaya çıkmıştır. Deneklerin öğrenim durumları gözönüne alınınca üniversite ve yükseköğretim mezunlarının % 28.1'inin hic kütüphaneyi kullanmadığı; lise ve dengi okul mezunlarının % 58.4'unun ve ilköğretim mezunlarının % 76.6'sının hic kütüphaneye gitmediği görülmüştür. Ev kadınlarının kütüphaneye gitmeme nedenleri arasında "kütüphanenin kendilerine ne vereceğini bilmemeleri", "kurumu yeterince tanımamaları" ve "kütüphanenin evlerinden uzak olması" gösterilmektedir. Sonuçta; toplumda kütüphane bilincinin oluşmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca maddi sorunları nedeniyle iki ya da üç ayrı işte çalışanların "yaşam savaşı" verdikleri böyle bir ortamda kütüphaneyi düşünemeyecekleri olgusu da başka bir sosyal sorun olarak ortaya çıkmıştır (Ustün, 1993).

Konuyla ilgili diğer ülkelerde pek çok araştırma yapılmasına rağmen, ülkemizde henüz yapılan araştırma sayısı çok azdır.

Eğitim sistemimizin yapısı ve mevcut sorunlar bilinmemektedir. Halk kütüphanelerinin işlevsel olmaması, konu ile ilgili araştırma-geliştirme çalışmalarının sınırlılığı, alt yapının yetersizliği gibi pek çok sorun bulunmaktadır. Halk kütüphanelerinin halk eğitiminde kullanılması yönünde gerek eğitim sistemimizdeki sorunlardan, gerek toplum yapısından, gerekse halk kütüphanelerinin örgütsel yapısından kaynaklanan sorunları dikkate alınması; uygulamanın başarılı olabilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu çalışma, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün "Örnek Halk Kütüphanesi" kapsamında hizmet vermeleri amaçlanan halk kütüphanelerinin yürüttükleri hizmetin var olan durumunu saptamak ve halk eğitimi açısından değerlendirmek üzere, araştırma örneğinde, kütüphaneyi kullananlar ile kütüphane personelinin görüşlerine başvurulduğu "betimsel" ve "tarama" modelinde bir araştırmadır.

Çalışma Evreni

Ülkemizde halk kütüphanelerinin sayısı 1102'ye ulaşmış (Gökalp, 1993, s.11) olup; bunlardan (8)'i, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün 1992 yılında, donatımları yeniden gözden geçirilerek "Örnek Halk Kütüphanesi"⁽¹⁾ kapsamında hizmete açılan Halk Kütüphaneleridir.

Bu araştırmada, anılan tüm halk kütüphanelerine yada Örnek Halk Kütüphanelerinin hepsine gelen kullanıcılara ve tüm kütüphane personeline ulaşmanın hem ekonomik olmayışı, hem de araştırma süresi, v.b. nedenlerle araştırmacının sınırlılığı dikkate alınarak; araştırma, Ankara il merkezinde bulunan (3) sayıda "Örnek Halk Kütüphaneleri" arasından seçilen Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi ile sınırlı tutulmuştur.

(1) Ankara il merkezinde bulunan "Örnek Halk Kütüphaneleri" şunlardır:
- Ankara Cebeci Halk Kütüphanesi;
- Ankara OR-AN Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi;
- Ankara Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi.

Anılan diğer kütüphaneler arasından, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin araştırma çalışma evreni olarak belirlenmesi öncesindeki süreçte şu çalışmalar yapılmıştır:

Öncelikle Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nden Ankara İl Merkezinde bulunan halk kütüphanelerinin isim listeleri alınmış, bu kütüphaneler hakkında bilgi içeren kaynaklar taranmıştır. Ayrıca, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ndeki ve Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi'ndeki yetkililer ile görüşülmüştür. Daha sonra, Örnek Halk Kütüphanesi kapsamındaki kütüphanelere gidilerek, bu kütüphanelerin yetkilileri ve kullanıcılarıyla görüşülmüştür. Bütün bu görüşmeler sırasında, Ankara ilinde araştırmanın çalışma evrenini oluşturacak kütüphane için belirlenen ölçütlere "Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi"nin sahip olduğu saptamıştır. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin gezici halk kitaplıkları, telefonla bilgi danışma hizmetleri ve kütüphanesinin bulunduğu yer bakımından çok daha geniş bir kitleye ulaşabilme olanaklarının bulunması bu seçimde etken olmuştur.

Araştırmanın çalışma evreni; a) Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni kullanan kullanıcılar b) Kütüphane personeli olmak üzere iki alt grupta düşünülmüştür. Birinci alt-evren ile ilgili olarak; araştırmanın örneklemini, araştırmanın yürütüldüğü Haziran 1995 ayı içinde kütüphaneyi kullanan tüm kullanıcılar oluşturmuştur. İkinci alt evren olan kütüphane personelinin ise hepsiyle görüşmeler yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Arastırma verilerinin toplanmasında, önce, konu ile ilgili olarak ulaşılabilen tüm Türkçe yayınlar taranmış; bu amaçla Türkiye Bibliyografyası, Türkiye Makaleler Bibliyografyası, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, Türk Kütüphaneciliği, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Yayınları, A.U.Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ve Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültelerinin Kütüphanecilik Anabilim Dalında yapılmış Lisans-üstü tezler ile A.U.Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde yapılmış tezleri de içeren geniş capta yayın taraması yapılmış ve araştırma amaçları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Kütüphane personeli ve kullanıcılarından doğrudan elde edilmesi amaçlanan verilerin toplanmasında ise; gözlem, görüşme ve anket teknikleri kullanılmıştır.

Bilgi Toplama Aracının Geliştirilmesi

Arastırmada kütüphane kullanıcılarına uygulanmak üzere geliştirilen ve örneği Ek 1'de verilen soru kağıdının hazırlanması için, araştırmanın amaç sorularına uygun soru ve yanıt seçeneklerinin oluşturulması aşamasında öncelikle Cebeci Halk Kütüphanesi, OR-AN Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi ve Adnan Ötuken İl Halk Kütüphanesi ziyaret edilerek, ilgili yönetici, personel ve kütüphane kullanıcılarının konuya ilişkin bilgi ve görüşleri informal görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili olarak taranan çeşitli kaynaklar ve belgelerden, bu konuda yapılan araştırmalardaki yaklaşımlar gözden

gecirilmiştir. Elde edilen ön veriler yardımıyla hazırlanan sorukağıdı taslağı, ön-deneme amacıyla, örnekleme girmeyen Cebeci Halk Kütüphanesi ile Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi kullanıcılarından rastgele 20 kişiye uygulanmış, soruların anlaşılabilirliği ve islerliliği sınanmış ve alınan öneriler doğrultusunda işlemeyen sorular çıkarılarak, anlaşılmayanlar yeniden düzenlenmiştir. Buna göre örneğin, boş zamanlarında ne yaptıkları, hangi tür kitapları okumayı tercih ettikleri, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni tercih etmelerinin nedeni gibi sorular karşısında kullanıcılar ısrarla tek seçenek işaretlemekte güçlük çekeceklerini ve tek tercih yapmak istemediklerini belirtmeleri üzerine; araştırmada güçlük çekileceği düşünülen bu ve buna benzer soruları önem sırasına göre derecelendirilerek yanıtlanacak biçimde yeniden düzenlenmiştir (Bk. Ek 1'deki, 10., 13., 23., 26. ve 49. sorular). Böylece geliştirilen sorukağıdı, bu kez, 10 kişilik bir uzman grubun görüşlerine sunulmuş ve alınan tepkiler değerlendirildikten sonra uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Uzman Grubu olarak; A.U. Eğitim Bilimleri Fakültesi, A.U. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, H.U. Eğitim Fakültesi ve H.U. Edebiyat Fakültesi'nde görevli ve konu ile ilgili görülen öğretim üyelerinden yararlanılmıştır.

Böylece, toplam 42 sorudan oluşan bilgi toplama aracı, Haziran 1995'te Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ne gelen kullanıcılara uygulanmak üzere çoğaltılmıştır.

Bilgi Toplama Aracının Uygulanması

Bilgi toplama aracının uygulanması için Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nde gerekli izin işlemlerinin tamamlanmasından sonra, uygulama sırasında uyulacak esaslar konusunda tez danışmanınca verilen bilgiler ve öneriler doğrultusunda, bilgi toplama aracı Haziran 1995'te Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ne gelen kullanıcılara araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Uygulama sırasında kullanıcıların birbirlerinden etkilenme, ortak yanıtlama ve bir kişiye bir günde tekrar soru kağıdı verme gibi aracın geçerlilik ve güvenilirliğini olumsuz yönde etkileyebilecek durumların yaratılmaması için gerekli önlemler alınmış; tüm uygulamalar sırasında kütüphanede bulunan araştırmacı tarafından, soruların doğru anlaşılması ve soru tekniğine uygun yanıt verilmesi için gerektiğinde yine genel açıklamalar yapılmıştır. Kullanıcıların yanıtladığı sorukağıdı geri alınırken kontrol amacıyla tekrar gözden geçirilmiş ve varsa eksikleri tamamlanmıştır.

Bu arada, kullanıcılar arasında gözlüğü olmayan, yazı yazma güçlüğü çeken, v.b. bazı yetişkinlere, aynı soru kağıdı araştırmacı tarafından yüzyüze görüşme yoluyla uygulanmıştır. Ancak bu uygulamanın da öteki kullanıcıların etkisinden uzak rahat bir ortamda yapılmasına özen gösterilmiştir.

Uygulama sırasında sorukağıdı 3 tercihli ve dereceli soruların işaretlenmesinde küçük sorunlar yaşanmış, 3 tercihin ayrı ayrı işaretlenmesinde kimi denekler 2. derecede, kimisi de

3. derecede tercih belirtmemişlerdir. Ancak büyük çoğunluk 3 tercih seçeneğini de ayrı ayrı işaretlemiştir. 1. derecedeki tercih "en çok" anlamını taşımaktadır ve, zaten, araştırmada bu "en çok" tercihinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ne gelen kullanıcılar araştırmaya büyük ilgi göstermişler, hatta özellikle ankete katılmak için geldiklerini belirtenlere de rastlanmıştır.

Öte yandan, araştırmının ikinci alt çalışma evreni olan Kütüphane personeliyle yapılan görüşmeler; açık uçlu soruları içeren bir görüşme formundan yararlanılarak ve gerektiğinde ses kayıt cihazı kullanılmak, gerektiğinde de notlar alınmak suretiyle yine araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Verilerin İşlenmesi, Çözümü ve Yorumlanması

Bu aşamada toplanan 212 anket gözden geçirilmiş; bozuk olan 2 anket iptal edilerek 210 anket geçerli sayılmış; daha sonra bu aşamada "başka" seçeneklerine verilen yanıtlar kaydedilmiştir. Daha sonra tüm sorulara verilen yanıt seçeneklerinin kodlarını gösteren bir kod anahtarı hazırlanmış ve toplanan ham veriler 210 denneğin her biri için Bilgi İşlem Merkezi'nden elde edilen "Veri Kodlama Form"larına kodlanmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi'nden yararlanılmış ve bu amaçla, sosyal bilimler alanındaki araştırmalar için geliştirilmiş olan SPSS (Statistical Package for Social Sciences) istatistik paket programı kullanılmıştır.

Öncelikle marjinal dağılımları görebilmek amacıyla, Bilgi İşlem Merkezi'nden, her soruya verilen yanıtların toplam sayı ve yüzdelerin çizelgelendirilmesi istenmiştir. Daha sonra X^2 testi yapılması istenilen değişkenler ile ilgili yönergeler ve örnek çizelgeler hazırlanarak, ilgili değişkenler için çapraz dağılımların çıkarılması istenmiştir.

İlgili değişkenler arasında çapraz dağılım çizelgeleri çıkarılan bazı çizelgelerde, dağılımların teknik yönden elverişli olmaması nedeniyle X^2 testi yapılamamıştır. Bu durumda, bu çizelgelerdeki veriler, dağılımdaki sayı ve yüzdeler üzerinden karşılaştırma yapılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

İlgili değişkenler arasında elde edilen X^2 değerlerinin yorumunda anlamlılık düzeyi olarak .05 benimsenmiştir.

İkinci alt evren olan Kütüphane Personeli ile yapılan açık görüşmelerde elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise, öncelikle görüşme sırasında alınan bant kayıtları ve notlar çözümlenerek amaçlar doğrultusunda sınıflandırılmış, ilgililerin konuya ilişkin görüşleri kendi aralarında ortak ve farklı yönleriyle karşılaştırılarak yorumlanmış ve bu yorumlara Bulgular Bölümündeki ilgili alt başlıklar altında sırası geldikçe yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölüm, iki alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölümde, Yenimahalle İlçesi ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi, bazı özellikleriyle genel anlamda tanıtılmakta; ikinci alt bölümde ise, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesini kullanan kullanıcılar ve Kütüphane Personeli Üzerinde yapılan alan araştırmasında toplanan verilerden elde edilen bulgular açıklanmaktadır.

Bölümde yer verilen çizelgelerde her gözeneğin sol üst köşesinde verilen sayı o gözeneğe düşen denek sayısını, sağ üstte verilen sayı satır yüzdesini ve sağ altta verilen sayı sütun yüzdesini göstermektedir. Yüzdeler hesaplanırken kesirli sayılar en yakın tam sayıya tamamlanmıştır.

A. ARASTIRMA ALANINA İLİSKİN BİLGİLER

1. YENİMAHALLE İLÇESİ

1.1. İlçenin Tarihçesi ve Coğrafi Konumu

Yenimahalle'nin şehir kesimi, 1946-1949 yılları arasında, o zamanın Ankara Belediye Başkanı Ragıp Tüzün tarafından bir dış mahalle olarak planlanmıştır. 1950 yılında az gelirli memurları konut sahibi yapmak amacı ile 3500 hane olarak kurulmaya başlamış olan Yenimahalle 1 Eylül 1957 yılında ilçe merkezi haline getirilmiş ve hızla gelişerek bugünkü durumunu almıştır (Örkcüoğlu, 1988, s.33).

Yenimahalle ilçesi, Ankara iline bağlı bir merkez ilçedir. Doğusunda Altındağ ve Çankaya; batısında Ayas ve Etimesgut; güneyinde Polatlı, Sincan ve Gülbaşı; kuzeyinde Keciören, Kazan ve Çubuk ilçesi yer almaktadır.

1.2. Nüfus Durumu

Yenimahalle ilçesinin 1990 Genel Nüfus Sayımına göre toplam nüfusu 351.436'dır. Toplam Nüfusun 177.677'sini erkekler, 173.759'unu kadınlar oluşturmaktadır.

İlçenin şehir nüfusu 343.951 olup, bunun 173.673'ü erkek, 170.278'i kadındır. İlçenin köy nüfusunun toplamı 7.485'dir. Köy nüfusunun 4.004'ü erkek, 3481'i de kadındır (D.I.E, 1993, s.24). Burada verilen rakamlara göre, Yenimahalle ilçe nüfusunun % 5'i köylerde, % 95'i ilçe merkezinde oturmaktadır.

1.3. Ekonomik Durumu

Yenimahalle ilçesinin şehir kesiminde oturanların büyük çoğunluğunun Ankara ilinden büyük oranda bir farklılık göstermediği; yani genellikle memur ve işçilerden oluştuğu söylenebilir. Ancak son yıllarda hızlı bir gelişme gösteren Yenimahalle ilçesi sınırları içinde ticaretle uğraşanlar çoğalmıştır.

Yenimahalle ilçesinin cinsiyete göre iktisaden faal olma durumu çizelge 1'de gösterilmektedir (12 ve daha yukarı yaştaki nüfus).

Cizelge 1: Yenimahalle İlçesinin 12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfusun Faal Olma Durumu

İktisaden Faal Olma	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın Sayı	Kadın %	Erkek Sayı	Erkek %	Sayı	%
Bir İste Çalışan	19421	87	86191	92	105612	91
İssiz	2916	13	7810	8	10726	9
Toplam	22337	19	94001	81	116338	100

Kaynak: D.İ.E., 1993.

Cizelge 1 incelendiğinde; iktisaden faal olan kadın nüfusun içinde kadınların çalışma oranı % 87 iken, bu oran erkeklerde % 92'dir. Erkek nüfusun % 8'ini issizler oluştururken, bu oran kadınlarda % 13'tür. Yenimahalle ilçesinde 12 ve daha yukarı yaşlardaki iktisaden faal nüfusun % 91'i bir işte çalışırken, % 9'unu issizler oluşturmaktadır.

Yenimahalle ilçesinde iktisaden faal olmayan nüfusun ekonomik nitelikleri Cizelge 2'de gösterilmektedir.

Cizelge 2: Yenimahalle İlçesinde İktisaden Faal Olmayan Nüfusun Ekonomik Nitelikleri

İktisaden Faal Olmayanlar	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın Sayı	Kadın %	Erkek Sayı	Erkek %	Sayı	%
Emekli	2193	2	11935	30	14128	9
Ev Kadını	84543	77	—	—	84543	57
Öğrenci	22640	21	25236	64	47876	32
Diğer	270	—	2477	6	2747	2
Toplam	109646	73	39648	27	149294	100

Kaynak: D.İ.E., 1993.

Görüldüğü gibi iktisaden faal olmayan nüfus içinde ev kadınları % 57'lik bir oranla ilk sırayı alırken, % 32'lik bir oranla öğrenciler ikinci sırada yer almaktadırlar. Yine kadınlar içinde emekli olanlar % 2'yi oluştururken, bu oran erkeklerde % 30 olmaktadır. Öğrencilerin ise % 47'sini kadınlar, % 53'ünü erkekler oluşturmaktadır. Bu durumda Yenimahalle'deki Halk Eğitimi kurumlarının iktisaden faal olmayan nüfus içinde "Ev Kadınları"nın öncelikli bir hedef kitle olarak belirlemeleri ve bu yönde çalışmalarına ağırlık vermeleri gerektiği söylenebilir.

1.4. Kültürel Etkinlikler

Yenimahalle'de kültürel etkinlikleri gerçekleştirebilecek müze, sanat galerisi, sinema-tiyatro salonu, konferans, toplantı salonlarının bulunmaması nedeniyle, düzenli olarak gerçekleştirilen kültürel etkinlikler yok denecek kadar azdır. Bes yıl önce Yenimahalle Belediyesi hizmet binasında 500 kişi kapasiteli bir tiyatro-sinema salonunun hizmete girmesi planlanmış, ancak bugüne kadar hizmete sunulamamıştır. Dolayısıyla yapılan kültürel etkinlikler, izleyen alt başlıkta belirtilen halk eğitimi kurslarıyla sınırlı kalmaktadır.

1.5. Eğitim Durumu

1990 Genel nüfus sayımına göre, Yenimahalle ilçesinde 6 ve yukarı yaşlardaki kadın-erkek nüfusun temel okur-yazarlık durumu Çizelge 3'te verilmektedir.

Cizelge 3: Yenimahalle İlcesinin Temel Okur Yazarlık Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Temel Okur Yazarlık Durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuma Yazma Bilmeyen	19166	76 13	6053	24 4	25219	8
Okuma Yazma Bilen	133427	47 87	149241	53 96	282668	92
Toplam	152953	49	155294	50	307887	100

Kaynak: DİE, 1993.

Cizelge 3'te görüldüğü gibi, Yenimahalle'de 6 ve yukarı yaşlarda temel okur yazarlık oranı % 92'dir. Konuyu erkek ve kadın nüfusu açısından irdelediğimizde, Yenimahalle'de toplam kadın nüfusun içinde okuma yazma bilenlerin oranı % 87 iken, bu oran erkeklerde % 96'dır. Bu verilere göre, Yenimahalle ilçesinin temel okur yazarlık sorununun büyük oranda çözümlenmiş olduğu görülmektedir.

Yenimahalle ilçesinde 6 ve yukarı yaşlardaki okul bitiren nüfusun eğitim düzeylerinin cinsiyete göre dağılımı ise Cizelge 4'de görülmektedir.

Cizelge 4 incelendiğinde bir okul bitirenlerin içinde ilkokul mezunlarının oranı % 51'dir. İlkokul mezunları cinsiyete göre bir farklılık göstermezken (% 50); eğitim düzeyi

**Çizelge 4: Yenimahalle İlçe Merkezi (Kadın-Erkek)
Nüfusunun Eğitim Düzeyleri**

Eğitim Düzeyi	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlkokul mezunu	62485	50 55	62238	50 48	124723	51
Ortaokul yada dengi okul mezunu	17298	44 15	22289	56 7	39587	16
Lise yada dengi okul mezunu	25129	46 22	29556	54 23	54685	23
Üniversite yada yüksek okul mezunu	8529	34 8	16334	66 13	24863	10
Bilinmeyen	17	41 —	24	59 —	41	—
Toplam	113458	47	130441	53	243899	100

Kaynak: D.İ.E., 1993.

yükseldikçe, buna paralel olarak erkeklerin de eğitim düzeyi artmaktadır. Bu durumun eğitim hizmetlerinden yararlanmada toplumun öncelikle erkeklere fırsatlar sunmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Ancak, Halk Eğitimi Merkezinin ve Yenimahalle Belediyesinin açtığı Halk Eğitimi kursları da, genelde beceri kursları niteliği taşımaktadır. İlçe Halk Eğitim Merkezinin 1994-1995 öğretim yılında açtığı kurslar ve kursiyer durumu Çizelge 5'de gösterilmektedir. Buna göre hedef kitlenin gereksinimlerini karşılamak üzere 17 alanda kurs açılmıştır. Gereksinimlere göre tekrar açılan kurslarla kurs sayısı 76 olup, bu kurslara 1474 kişi devam etmiştir (Yenimahalle Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğü yıllık raporu).

Cizelge 5: Yenimahalle İlçe Halk Eğitimi Merkezi ve Aksam Sanat Okulunun 1994-1995 Öğretim Yılı Etkinlik Durumu

Kurs Çesitleri	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı
Giyim	10	202
Makina Nakışları	14	298
El Sanatları	5	107
Daktilografi	3	55
Bağlama	2	41
Trikotaj	1	15
Ipek Pentür (Boyama)	1	18
Kalorifer Ateşçiliği	5	76
Telefon Santralcılığı	1	26
Okuma-Yazma 1. Kademe	1	23
Anne Çocuk Eğitimi	8	150
Bilgisayar Operatörlüğü	11	247
Bilgisayar Programcılığı	10	132
Anne Çocuk Eğitimi Çocuk Bakıcılığı	1	30
Muhasebe	1	25
Okuma Yazma 2.Kademe	1	16
Elektronik Yazı Makinası	1	13
Toplam	76	1474

Kaynak: Yenimahalle İlçe Halk Eğitimi Merkezi, 1995.

Yenimahalle Merkez ilçesinde, Cizelge 6'da da görüleceği gibi, eğitim ve öğretim kurumlarının yoğunluğu (159 adet) dikkati çekmektedir. Örgün eğitim hizmetlerinin, eğitim kademelerine yaygınlaşması, bu ilçedeki temel okur yazarlık sorunlarının çözümlenmesine büyük oranda katkıda bulunmuştur. Burada dikkat çeken ilk nokta, örgün eğitim kurumlarının yoğunluğu kadar halk eğitimi kurumlarının da yoğun olmasıdır. 1990 Genel nüfus sayımına göre nüfusu 351436 olan Yenimahalle'de, 1 Halk Eğitimi Merkezi, 2 adet Çıracılık Eğitimi Merkezi, 1 adet Gençlik ve Kültür Merkezi, 1 adet Halk Kütüphanesi ve buna bağlı olarak hizmet veren 7 adet Sube Halk Kütüphanesi mevcuttur.

Cizelge 6: Yenimahalle İlçesindeki Eğitim ve Öğretim Kurumları

Sıra No	Okul yada Kurumun Adı	Sayı
1	Uygulamalı Ana Okulu	3
2	Merkez ilkokulu	29
3	Köy ilkokulu (Karacakaya,Memlik Tasımal)	12
4	İlköğretim Okulu	30
5	Ortaokul	4
6	Kız Sanat Ortaokulu	1
7	Genel Lise	10
8	Anadolu Lisesi	2
9	Endüstri Meslek Lisesi	5
10	Teknik Lise	4
11	Anadolu Teknik Lisesi	4
12	Kız Meslek Lisesi	3
13	Anadolu Kız Meslek Lisesi	1
14	Ticaret Lisesi	1
15	Mahalli İda.Mes.Lis. ve Anadolu Mah.İ.M.L.	2
16	İmam Hatip Lisesi	1
17	Anadolu İmam Hatip Lisesi	1
18	Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	1
19	Çıraklık Eğitim Merkezi	2
20	Akşam Sanat Okulu	3
21	Pratik Kız Sanat Okulu	2
22	Halk Eğitim Merkezi	1
23	Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi	1
24	Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesine Bağlı Şube Halk Kütüphaneleri	7
25	Özel Okul (1 ilkokul, 3 lise)	4
26	Özel Eğitim Okulu (Görme Engelliler)	1
27	Özel Dersane	4
28	Özel Kurs	10
29	Özel Yurt	5
30	Sağlık Eğitim Merkezi	1
31	Gençlik Kültür Merkezi	1
32	Mesleki Teknik Açık Öğretim Okulu	1
33	Hizmetçi Eğitim Enstitüsü	1
34	Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitimi Merkezi	1
35	Rehberlik Araştırma Merkezi	1

Kaynak: Yenimahalle Belediyesi, 1995.

2. YENİMAHALLE İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ

2.1. Kütüphanenin Tarihsel Gelişimi

Ankara İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü adı altında 1971 yılında hizmete açılan kütüphane, 1984 yılında Kızılay Kumrular Sokakta bulunan eski milli kütüphane binasına taşınmıştır.

Kütüphane, 1985 yılına kadar İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet vermiştir. 1985 yılından itibaren, Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi'nin 1971-1975 yılları arasında kullandığı şimdiki binada "Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü" olarak hizmet vermektedir.

2.2. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Mevcut Durum

Son yıllarda, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'ne bağlı olarak bölgedeki sube halk kütüphanesi sayısı, yeni açılanların da katılımıyla, 7'ye ulaşmıştır. Bunlar:

- Aktepe Halk Kütüphanesi
- Batıkent Basın İş Halk Kütüphanesi
- Batıkent Mutek Halk Kütüphanesi
- Keçiören Halk Kütüphanesi
- Saray Köyü Halk Kütüphanesi
- Sentepe Halk Kütüphanesi
- Varlık Halk Kütüphanesi'dir.

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesinin en önemli özelliklerinden biri de, Ankara'nın tek gezici kütüphanesine sahip kütüphane olmasıdır. Halkın kendilerine gelmesi düşüncesini yeterli görmeyen kütüphane yetkilileri "halk bize gelmiyorsa biz onların ayağına gidelim" anlayışıyla harekete geçerek, kendilerine ulaşılması zor bölgelere "durak"lar koyarak kütüphane hizmeti sunmaktadırlar. Gezici kütüphane aracı önceden planlanan ve (Radyo-TV aracılığıyla) duyurulan program uyarınca Cumartesi-Pazar hariç hergün 09.00-17.00 saatleri arasında hizmet vermektedir.

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin yukarıda açıklanan ve önemi yadsınamayacak bu yan birimlerinin hizmeti, araştırma kapsamı dışında tutulduğundan bu birimler genel anlamda tanıtılmaya çalışılmıştır. Çalışmada kullanılan sayısal veriler

sadece "Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi" çalışmalarını içermektedir.

Kütüphaneye ait sayısal veriler yetkililerden, kütüphanenin çalışma raporlarından (1990-1994) ve istatistik çizelgelerinden elde edilmiştir. Kütüphanenin 1995 yılı çalışma raporları henüz hazır olmadığından 1995 yılı verileri alınamamıştır. Bes yıllık verilerin kütüphaneyi tanımamıza olanak sağlayacağı düşünülerek çalışma 1990-1994 yılları arasındaki verilerle sınırlandırılmıştır.

2.2.1. Kullanıcı Durumu

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nden yararlanan kullanıcıların yıllara ve cinsiyete göre dağılımları Çizelge 7'de verilmektedir.

Çizelge 7: Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Yıllara Göre Kullanıcıların Cinsiyeti

Yıllar	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1990	33476	49 21	33947	51 20	67423	20
1991	29511	50 18	28929	50 17	58440	17
1992	27407	49 17	28849	51 17	56256	17
1993	32932	46 20	38222	54 22	71154	21
1994	39558	48 24	42542	52 25	82100	25
Toplam	162884	49	172489	51	335373	100

Cizelge incelendiğinde, kütüphaneyi kullananların cinsiyete göre farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Dikkati çeken bir diğer nokta ise, kütüphaneden yararlanan kadınların ve erkeklerin, kendi cinsleri içinde, kullanmayanlara oranları bakımından; kadınlar aleyhine küçük farklarla bir diğerine oldukça yakın bir durum mevcut olmasıdır.

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi çalışma raporlarına göre kullanıcılar, kütüphaneden 3 biçimde yararlanmaktadırlar. Bunlar:

1. Kütüphaneden aldığı kitabı okuma salonunda okumak.
2. Okuma salonunda kendi kitaplarıyla çalışmak.
3. Kütüphaneden (sabit, gezici) eve ödünç kitap almak.

Kullanıcıların kütüphaneden yararlanma biçimlerine göre sayıları cizelge 8'de verilmektedir.

Cizelge 8: Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Kullanıcılarının Yıllara Göre Kütüphaneden Yararlanma Biçimleri

Yıllar	Yararlanma Biçimleri						Toplam	
	Okuma salonunda okumak üzere kitap alanlar		Okuma salonunda kendi kitaplarıyla çalışanlar		Kütüphaneden (sabit, gezici) eve ödünç kitap alanlar			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1990	25900	38 22	8275	12 14	33248	49 21	67423	20
1991	17962	31 15	6257	11 11	34221	58 22	58440	17
1992	26552	47 23	3458	6 6	26246	47 16	56256	17
1993	25885	36 22	18465	26 31	26804	38 17	71154	21
1994	21471	26 18	22433	27 38	38196	47 24	82100	25
Toplam	117770	35	58888	18	158715	47	335373	100

KAYNAK: 1990-1994 Yılı Y.I.H.K. Çalışma Raporu.

Çizelge 8 incelendiğinde, Kütüphaneden eve ödünç kitap alanların oranı 1990 yılında % 49, 1991 yılında % 58, 1992 yılında % 47, 1993 yılında % 38 ve 1994 yılında % 47'dir. Diğer kullanma biçimlerine göre duruma bakıldığında "eve ödünç alma" oranı % 47 ile en yüksek oranı oluşturmaktadır. "Okuma salonunda kendi kitaplarıyla çalışan" grup % 18'lik bir oranla en son sırada yer alırken, son yıllarda bu gruba girenlerin oranında bir artış olduğu söylenebilir. Bu oran, 1990 yılında % 14, 1991 yılında % 11, 1992 yılında % 6, 1993 yılında % 31 iken, 1994 yılında ise % 38'e yükselmiştir.

Diğer tüm halk kütüphanelerinde olduğu gibi, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ne de üye olmak için bir resimle başvurmak gerekmektedir. Başvuru sonucu erkekler için mavi, kadınlar için verilen pembe kartlar doldurularak mahalle muhtarı veya okul müdürüne onaylatılmaktadır. Onaylatılan kartı kütüphaneye getiren kullanıcıya resimli bir kimlik verilerek kullanıcının üye olması sağlanmaktadır. Böylece kullanıcı kütüphane materyalini kütüphanede yararlanma dışında ayrıca, 15 gün süreyle eve ödünç alma hakkına da sahip olmaktadır. Üyelik süresi bir yıl olup; üyelik hakkı takvim yılının bitiminde (31 Aralık) sona ermektedir. Bu konuda kütüphane Personelince belirtilen bir gözlem, üyelik işlemleri çok olmasa da, bir yıllık sürenin kullanıcılar için işlevsel olmadığı yolundadır.

Pazar hariç hergün 8.30-17.30 arası haftada toplam 48 saat hizmet veren Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde yıllara göre üye olma durumu çizelge 9'da gösterilmektedir.

Cizelge 9: Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Üye Durumu

Yıllar	Cinsiyet				Toplam		Üye Olma Durumunun Genel Toplam İçindeki Durumu	
	Kadın		Erkek					
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	%	Sayı
1990	1314	54 14	1133	46 13	2447	14	4	67423
1991	2466	52 27	2306	48 27	4772	27	8	58440
1992	2233	54 25	1892	46 22	4125	24	7	56256
1993	1626	49 18	1687	51 20	3313	19	5	71154
1994	1419	50 16	1431	50 17	2850	16	3	82100
Toplam	9058	52	8449	48	17507	100	5	353373

Kaynak: 1990-1994 Y.I.H.K.Çalışma Raporu.

Cizelgenin sağındaki sütun, toplam kullanıcı sayısına göre kullanıcıların üye olma durumlarını göstermektedir. Görüldüğü gibi genel toplamda kullanıcıların % 5'i üye iken; üye kadınların oranı (% 52) erkeklerden (% 48) biraz daha çoktur.

2.2.2. Derme

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi, satınalma ve bağış olmak üzere iki yolla yayın sağlamaktadır. Kütüphaneye satınalma yoluyla ve genellikle bir nüsha olarak alınan yayınların seçim ve sağlama işlemleri 16.5.1988 tarih ve 19816 sayılı Resmi Gazetede, yayımlanan "Yayın Seçme Yönetmeliği" esaslarına göre yapılmaktadır. Bu esaslar çerçevesinde kütüphane yetkilileri kullanıcı isteklerini de dikkate alarak satın alınmasını istedikleri yayınların listesini öneri

niteliğinde Genel Müdürlüğe göndermektedirler. Genel Müdürlük satın alınmak üzere tespit edilen yayınların listelerini ve raporlarını Yayın Secme Kurulu'na sunmaktadırlar. Kurul, satın almalarda edebiyat ile edebiyat dışı kitaplar arasında sayıca bir denge sağlamakta; hem kullanıcı isteklerine yanıt verecek, hem de kütüphane dermelerinin çeşitli konulardaki gereksinmelerini karşılayacak yayınlara öncelik vermektedir.

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin dermesi irdelendiği zaman; konuları bakımından her yıl "edebiyat" konusundaki kitapların ilk sırayı aldığı, bunu "Sosyal Bilimler" konusundaki kitapların izlediği görülmektedir.

Kütüphanenin dermesindeki kitapların konularına göre sayıları ve genel toplam içindeki oranları Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10: Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin 1990-1994 Yılları Arasındaki Mevcut Dermesi

Kitap Türü	1990 Sayı	1991 Sayı	1992 Sayı	1993 Sayı	1994 Sayı	Toplam Sayı	%
Genel Konular	3929	3949	4056	4255	4232	20421	11
Felsefe	531	659	685	756	769	3400	2
Din	2717	2882	2935	3040	3036	14610	8
Sosyal Bilimler	6617	7159	7400	7364	7436	35976	20
Dil Bilimi (Filolojiler)	762	826	857	871	872	4188	2
Nazari Bilimler	1566	1702	1746	1773	1773	8560	5
Tatbiki Bilimler	1898	2312	2444	2496	2502	11652	6
Güzel Sanatlar ve Eğlence	1681	1881	1935	1981	2050	9528	5
Edebiyat	8942	8729	9343	9986	10484	47484	27
Tarih, Coğrafya ve Biyografya	4334	4752	4923	5147	5197	24353	14
Toplam	32977	34851	36324	37669	38351	180172	100

Cizelgeye göre, dermedeki "edebiyat" eserleri % 27 ile ilk sırada yer alırken bunu % 20 ile "Sosyal Bilimler" konusundaki kitaplar izlemektedir. Tarih-Coğrafya-Biyografi konusundaki eserler de % 14 ile 3.sırada yer almaktadır. Dermede en düşük oranla (% 2) "Felsefe" ve "Dil Bilimi (filolojiler)" konulu kitaplar yer almaktadır.

Kütüphaneye her yıl abone ve bağış yoluyla dergi ve gazete gelmektedir. 1992 yılında 69 adet dergi, 1993 yılında 86 adet, 1994 yılında 94 adet ve 1995 yılında 85 adet dergiye abone olunmuştur. Abone işlemleri Genel Müdürlükçe ilgili kütüphane adına yapılmaktadır. Kütüphaneye abone olunan dergilerin düzenli gelip gelmediği hakkında yılda 2 kere Genel Müdürlüğe rapor sunulmaktadır. Kütüphane yetkililerine göre bağış yoluyla gelen dergiler düzenli değildir. Kütüphaneye gelen gazeteler, Cumhuriyet, Milliyet ve Hürriyet'tir.

Kütüphane de 5 adet çizgi film kasetinden başka kitap dışı materyal yoktur. Kütüphanede bulunan araçlar ise; 1 adet renkli TV, 1 adet video, 2 adet radyo ve müzik seti ve 1 adet de fotokopi makinasıdır.

2.2.3. Personel Durumu

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde 1995 yılında toplam 22 görevli bulunmaktadır. Bunların sadece 7'si kütüphanecilik bölümü mezunu olup; biri müdür ve biri de müdür yardımcısıdır. Kütüphanecilik bölümü mezunu olmayan diğer görevliler ise 2 şef, 7 memur, 3 teknisyen yardımcısı, 1 hizmetli, 1 gece bekçisi, 1 şöfördür.

Bireylerin, halk kütüphanelerini kültürel bilgi merkezi olarak kullanmaları ve kütüphaneyi benimsemelerinde personelin önemi yadsınamaz. Personel, Halk kütüphanelerinin kaynaklarını kullanıcıya yöneltmek ve olumlu yönde katılımlarını sağlamak zorundadır. Bunun için kültürel etkinliklerin düzenleyicisi ve başlatıcısı durumunda olmaları gerekmektedir. Bu sorumluluğa sahip personelin oluşmasında eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Bu oluşum "nitelikli personel" noktasında yoğunlaşmaktadır. Nitelikli personel, nitelikli kurumların oluşmasında, kurumun bütüncü bir parçası olarak görülür.

Bu düşünceden hareketle, araştırmada, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi personeline hizmetleri süresince hizmet-ici eğitim ve halk eğitimi alıp almadıklarını soruldu. Sadece kütüphanecilik bölümü mezunlarının çok kısa süreli olarak (15 gün) teknik hizmetlere yönelik hizmet-ici eğitim alma olanaklarının olduğu ve bugüne kadar halk eğitimi konusunda hiç eğitim almadıkları, çoğunluğunun bu kavramı ilk defa duydukları ve konu hakkında bilgi sahibi olmadıkları kendi ifadeleri ile belirlenmiştir.

Bu durumda Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin, kültürel etkinlikler düzenleyecek, kullanıcıların ve çevre halkın özelliklerini araştırarak, kullanıcılara ve çevreye kütüphaneyi tanıttak ve benimsetecek yeterlikte nitelikli personele sahip olmadığı söylenebilir.

2.2.4. Yapı ve Donanım Durumu

Yenimahalle birinci durakta İvedik Caddesine dik inen Gülderen sokakta bulunan ve Projesi Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanan kütüphane binası, 4110 m²'lik bir arsanın içinde, kuzeydoğu doğrultusunda yapılan birimin kullanım alanı 1600 m² olup, yüksekliği 11 metredir.

Kütüphane, giriş katıyla birlikte 3 kattır. Zemin katta işlevsel olmayan yemekhane ve kantin ve bölge cilt atölyesi; giriş katında çocuk bölümü, toplantı salonu, enformasyon danışma bölümü, fotokopi; 1. katta idari bürolar, okuma salonu ve teknik hizmetler bölümü; 2. katta idari bürolar, serbest okuma salonu ve süreli yayınlar bölümü bulunmaktadır.

Kütüphanenin aydınlatılması floresan lambalarla, ısıtması kalorifer ile yapılmaktadır. Çocuk bölümü dışındaki bütün yerler mozaiktir. Bu nedenle okuma salonlarında gürültülü bir ortam oluşmaktadır. Mobilyaları sıradan ve rahatsız edici bir yapıdadır. 6 kişinin birlikte oturduğu dikdörtgen masalar, kullanıcı yönünden itici bir özellik taşımaktadır. Tek kişilik masa ve koltuk olmayışı da olumsuz bir durumdur.

Kullanıcıların çeşitli etkinliklerini gerçekleştirebileceği bir toplantı salonu olmasına karşın bu salon işlevsel olarak kullanılmamaktadır. Kullanıcıların müzik dinleyebileceği, satranc oynayabileceği, çay-kahve içip dinlenebileceği uygun ortamlar ve kantin bulunmamaktadır. Kütüphanenin bu durumuyla, kullanıcılar için rahat bir ortam, alternatif bir halk eğitimi kurumu niteliğini gösterecek yapı ve donanıma sahip olmadığı, sadece zorunlu olduğunda gelinecek bir kurum niteliğinde olduğu söylenebilir.

2.2.5. KÜLTÜREL ETKİNLİKLER, DİĞER KURUMLARLA VE HALKLA İLİŞKİLER

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin yıllık çalışma raporlarında "Kültürel ve Eğitici Faaliyetler" başlığı altında yer alan ve o yıl gerçekleştirilen etkinlikler incelendiğinde; her yıl ulusal bayramlar, çeşitli gün ve haftalar (öğretmenler günü; Orman, Kızılay, Turizm, Sağlık, Trafik haftaları) nedeniyle açılan kitap, broşür, resim sergileri; Kütüphane Haftasında gerçekleştirilen bazı konferanslar; Kütüphane Haftasına ilişkin afişlerin çevre okullara asılması; çevre okullardaki öğrencilere, kreslerdeki çocuklara kütüphanenin gezdirilmesi gibi etkinliklerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Burada dikkati çeken ilk nokta bu etkinliklerin tüm eğitim ve öğretim kurumlarında düzenlenen (ve düzenlenmesi Bakanlık tarafından istenen) resmi nitelikte ve her yıl aynı biçimde tekrar edilen etkinlikler olmasıdır. Kütüphane Personeli yapılan görüşmelerde, bu etkinliklere katılımın az olduğunu, ancak; az da olsa düzenlenen ve değişik konuları içeren konferanslara ilginin daha yoğun olduğunu belirtmişlerdir.

Kütüphanenin belirli hedef gruplarına dönük düzenlediği özel etkinlikleri yoktur.

Kütüphane personeline, kurum ve derneklere yönelik hizmetlerinin olup olmadığı sorulduğunda; Keçiören'deki Sanatoryum Hastanesine, tutuklular için tutukevlerine ve Seyranbağlarındaki huzurevine geçmiş yıllarda zaman zaman hizmet verdiklerini, ancak 1995 yılında bu tür hizmetlerin

yapılmadığını belirtmişlerdir. Yapılamamasının nedeni olarak hem personel yetersizliği, hem de grupların ilgisizliği gösterilmektedir.

Bugüne kadar Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi tarafından kullanıcı isteklerini ve özelliklerini belirlemek üzere kullanıcılara ve çevre halkına dönük herhangi bir araştırma yapılmamıştır.

Kullanıcılar bugüne kadar okuma-tartışma grubu çalışmaları gibi etkinlikleri gerçekleştirmek için kütüphane ortamından yararlanmamışlardır. Bu durumda kütüphanenin kültürel etkinlikler açısından çekici bir "Kültür Merkezi" niteliğini henüz kazanmadığı söylenebilir.

Kütüphanenin çevresindeki halkla, kurum ve kuruluşlarla ilişkileri oldukça zayıf ve yüzeyseldir. Kütüphane halkla ilişkilerini geliştirecek girişimlerde bulunmamıştır. Bazı etkinlikler nedeniyle çevredeki okullarla kurduğu yüzeysel ilişkilerin dışında uzun süreli, programlı ve canlı ilişkileri bulunmamaktadır. Görüşmelerde personele, kütüphanenin halkla ilişkilerinin geliştirilmesi için neler yapılabileceği sorulduğunda; personelin bir kısmı halkla ilişkiler servisi ya da halkla ilişkilerden görevli bir elemanın olmamasını engel gösterirken, büyük bir çoğunluğu da kütüphanenin "okul kütüphanesi" gibi işlev gördüğünü, özellikle öğretim yılı içinde yoğun öğrenci istekleriyle karşılaştıklarını, bu nedenle halkla ilişkilerin ihmal edildiğini belirtmişlerdir.

Öte yandan sadece bir kütüphaneci (kütüphanecilik bölümü mezunu), kütüphaneyi mevcut durumundan işlevsel duruma

getirmenin yolunun halkla ilişkilerden geçtiğini; bu nedenle halkla ilişkilerin ihmal edilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Bu kütüphaneciye göre "halkla ilişkileri" güçlendirmenin tek yolu, kitle iletişim araçlarını kullanmak ve her düzeydeki okullarla, Üniversitelerle, yerel yönetimlerle, gönüllü kuruluşlarla, sivil toplum örgütleriyle sürekli iletişimde bulunmak gerekmektedir. Ayrıca, birçok etkinliklere maddi destek sağlayabilmek için sponsorluk görevini alabilecek kuruluşların da unutulmaması gerektiğini belirtmiştir. Aynı kütüphaneciye göre, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin halkla ilişkilerinin zayıf olmasının en önemli nedeni, yetkililerin bu konuya gereken önemi vermemesinden kaynaklanmaktadır.

Öte yandan, tüm bireylere iyi bir hizmet verebilmek için halk kütüphanesinin kaynak ve hizmetlerinin tanıtılması gerekir. Kütüphane hizmetleri ne kadar yeterli olursa olsun bireyler bu hizmetlerden haberdar olmazlarsa kütüphaneye ulaşamayacaklardır. Bu nedenle, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin "halkla ilişkileri" hızla değişen ve gelişen toplumun istek ve ihtiyaçlarına yanıt verebilecek bir yaklaşım sürecine girmesi gerekmektedir.

2.2.6. Gezici Kütüphanenin Durumu

Arastırmamız Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin merkez binasını kullanan kullanıcılarla sınırlı olduğundan, kütüphaneye bağlı Gezici Kütüphane kullanıcıları araştırma kapsamının dışındadır. Bu hizmet birimine ilişkin bilgiler

görüştüğümüz gezici kütüphane personeli ve kütüphanenin yöneticilerinden sağlanmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda Gezici Kütüphane genel anlamda tanıtılmaktadır.

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ne bağlı olan Gezici Kütüphane, Ankara ilinde bulunan ve özel olarak hazırlanmış bir araçla hizmet veren tek kütüphanedir. Aracın içi hizmete uygun bir biçimde düzenlenmiştir. Dışı da bakımlıdır ve yaptığı hizmeti belirten bir yazı taşımaktadır. Kütüphanenin teyp ve hoparlörü, ses düzeni ve mikrofonu vardır. Ancak merkez kütüphaneye ya da başka kütüphanelerle iletişim kurabilecek bir olanağı yoktur. Ayrıca, görevlilerin günlük gereksinimlerini karşılayacak bir donanıma sahip değildir.

Gezici kütüphanede, Üniversite düzeyinde bir kütüphanecilik eğitimi görmüş görevliler çalışmamaktadır. Bu hizmet biriminde bir şoför ve bir de lise mezunu (1 yıllık memur) iki görevli çalıştırılmaktadır. Bu kişiler izne çıktıkları ya da hasta oldukları zaman hizmet çoğu kez durmaktadır. Gezici kütüphane memuruyla yapılan görüşmede bugüne kadar gezici kütüphane konusunda bir meslek bilgisi almadığı; ancak işini zevkle yaptığı ve hizmet-ici eğitim almak istediği saptanmıştır.

Gezici kütüphane toplam 22 durakta hizmet vermektedir. Durak yerlerinin saptanması yöreden gelen istek doğrultusunda valiliğin onayı alındıktan sonra kesinlik kazanmaktadır. Bunun dışında, durak yerleri seçilirken bir ön araştırma yapılmamaktadır. Ayrıca, durakların çoğunun durumu sürekli bir

araştırma yapılmadığı için bilinmemekte ve bu nedenle bir değişiklik yapılmasına gereksnim duyulmamaktadır. Ancak görevlilerin görüşleri doğrultusunda işlevsel olmayan bazı duraklar zaman içinde iptal edilmektedir.

Öte yandan gezici kütüphanenin varlığından haberi olmayan diğer yöre sakinleri böyle bir istemde bulunamadıkları için, bu hizmetten yoksun kalmaktadırlar.

Gezici kütüphane, Cumartesi, Pazar hariç diğer günler 9.30 - 17.00 saatleri arasında hizmet vermekte; belirlenen duraklara 15 gün arayla gelmektedir. Geleceği günleri üyeleri bildiği gibi; ayrıca hizmetin vereceği semt, durak yeri ve hizmet saatleri yerel bir radyo ya da TRT radyosu anonsuyla kullanıcılara bildirilmekte, başka hiç bir yayın organında gezici kütüphanenin hizmet izlencesi bildirilmemektedir.

Gezici kütüphanenin hizmet saatlerinin çalışma saatlerinin dışına çıkamaması nedeniyle resmi kurumlarda çalışanlar hizmet kapsamının dışında kalmaktadır. Bu durumda kullanıcıların öğrencilerden, ev kadınlarından, emeklilerden ve az oranda küçük esnaftan oluşması olağandır. Genellikle durakların okulların yanında olması öğrencilerin kullanıcı grubunun büyük çoğunluğunu olusturmasına yol acmaktadır. Bu nedenle de yalnızca öğrencilere hizmet vermek amacıyla olduğu görünümü vermektedir. Bu sakıncalı bir tutumdur. Kütüphaneye yetişkinlerin ilgisini çekmeye çaba harcanmamaktadır.

Gezici kütüphane her semte aynı kitaplarla hizmet vermektedir. Semtlerdeki halkın sosyo-ekonomik özelliklerine göre hizmet verilmediği görülmektedir.

B. ARASTIRMA BULGULARI

1. ARASTIRMAYA KATILAN KULLANICILARIN SECILMIS BAZI SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Çalışmanın bu alt bölümünde, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde araştırmaya katılan kullanıcıların cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, mesleği (yaptığı iş), medeni durumu, boş zaman etkinlikleri gibi bazı kişisel özellikler ile Yenimahalle'de oturma süresi, anne ve babanın öğrenim düzeyi ve ortalama aylık hane geliri gibi ailenin sosyo-ekonomik durumu ile ilgili bazı özelliklere ilişkin tanıtıcı bilgiler çizelgeler üzerinde açıklanmaktadır.

1.1. Cinsiyet

Çizelge 11'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi örnekleme giren 210 kullanıcıdan 103'ü kadın (% 49) ve 107'si erkek (% 51) tir.

Çizelge 11: Kullanıcıların Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	103	49
Erkek	107	51
Toplam	210	100

Anket uygulanırken, kullanıcıların cinsiyet oranlarının birbirine yakın tutulması için araştırmacı tarafından herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle araştırmanın bu bulgusu, kütüphaneyi kullananlar arasında cinsiyet oranları açısından önemli bir farkın bulunmaması bakımından, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin (daha önce verilen) yıllara göre tuttuğu istatistik kayıtlarla da tutarlı görülmektedir. Bu durumda,

cinsiyetin kütüphane kullanımını etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir.

Öte yandan, Yılmaz'ın 1990 yılında yaptığı Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi araştırma sonuçlarında, kütüphaneyi kullananların cinsiyet oranları (% 63,5 erkek, % 36,5'i kadın) (Yılmaz, 1990, s.52) arasında önemli bir fark bulunmasına rağmen, 5 yıl sonra aynı kütüphanede yaptığımız araştırma bulgularına göre cinsiyet oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu sonuç, hem halk kütüphaneleri, hem de halk eğitimi açısından önemli bir gelişmedir.

1.2. Yaş

Araştırmaya katılan kullanıcıların, genel olarak Türk Milli Eğitim Sistemindeki okul bitirme yaşları gözönüne alınarak oluşturulan "Yaş Grupları"na göre dağılımları Çizelge 12'de verilmektedir.

Çizelge 12: Kullanıcıların Yaş Durumu

Yaş Grupları	Sayı	%
7-11	44	21
12-14	23	11
15-17	18	9
18-21	57	27
22-25	28	13
26-35	17	8
36-45	12	6
46 ve üzeri	11	5
Toplam	210	100

Cizelge incelendiğinde göze çarpan, kullanma oranlarının Üniversite öğrencisi yada Üniversiteye başlama yaş grubu olan "18-21", yaşlar (% 27) ile ilköğretim yaş grubu olan "7-11" yaşlarda (% 21) en yüksek olduğu ve "26-35" yaş grubu ile birlikte kütüphaneyi kullanma oranının düşmesidir. Bu durum, özellikle, eğitim sistemimizde yok denecek kadar az olan "Okul Kütüphanesi" anlayışı ile yakından ilgilidir. Okul kütüphanesine sahip olmayan öğrenciler halk kütüphanesini ödev yapma ve ders çalışma ortamı olarak kullanmaktadırlar. Şu durumda halk kütüphanelerinin kendi amaçlarına yönelmesi, ancak, okul kütüphanelerinin örgün eğitim kurumlarının içinde işlevsel olarak yer alması ve bu kurumlarla bütünleşmesiyle mümkün görülmektedir.

1.3. Öğrenim Düzeyi

Cizelge 13'de araştırmaya katılan kullanıcıların öğrenim düzeyi görülmektedir.

Kullanıcıların "Öğrenim düzeyi" irdelendiğinde, % 24'lük oranla "Üniversite öğrencisi" ilk sırada yer alırken, onu % 21 oranla "İlkokul öğrencisi" izlemektedir. Lise mezunları % 20 oranla üçüncü sırada yer almaktadır. Kütüphaneyi en az ilkokul mezunları (% 2) ve ortaokul mezunlarının (% 2) kullandığı görülmektedir.

Cizelge 13: Kullanıcıların Öğrenim Düzeyi

Öğrenim Düzeyi	Sayı	%
İlkokul öğrencisi	44	21
İlkokul mezunu	4	2
Ortaokul öğrencisi	23	11
Ortaokul mezunu	5	2
Lise ya da dengi okul öğrencisi	20	10
Lise ya da dengi okul mezunu	41	19
Üniversite yada yüksekokul öğrencisi	50	24
Üniversite yada yüksekokul mezunu	23	11
Toplam	210	100

Burada dikkati çeken nokta; kütüphaneyi kullanma oranları içinde ilkökul öğrencisi ile yükseköğretim öğrencisinin ilk sıralarda yer almasıdır. Bu sonucun kitap ve kütüphaneye başvurma davranışının, daha çok ilk ve yükseköğretim öğrencilerinin, okul ile bağıntılı gereksinimleriyle ilgili olduğu söylenebilir.

1.4. Mesleği (Yaptığı İş)

Kullanıcıların mesleği (yaptığı iş) Cizelge 14'de gösterilmektedir.

Cizelge 14: Kullanıcıların Mesleği (Yaptığı İş)

Mesleği (Yaptığı İş)	Sayı	%
Öğrenci	128	61
Memur	25	12
İşçi	5	2
Profesyonel Serbest Meslekler (doktor, avukat vb.)	5	2
Ev - kadını	6	3
Emekli	10	5
İşsiz	31	15
Toplam	210	100

Cizelge 14 incelendiğinde araştırmaya katılanların % 61'ini oluşturan öğrenciler ilk sırada yer alırken, % 15'lik bir oranla onu işsizler izlemektedir. İşsizlerin büyük çoğunluğunu ise Üniversite sınavlarına hazırlanan kişiler oluşturmaktadır.

1.5. Medeni Durum

Kullanıcıların medeni durumu Cizelge 15'de verilmektedir.

Cizelge 15: Kullanıcıların Medeni Durumu

Medeni Durumu	Sayı	%
Hiç evlenmemiş, bekar	175	83
Evli	30	14
Dul ya da boşanmış	5	3
Toplam	210	100

Cizelgeden de anlaşılacağı gibi kullanıcıların büyük çoğunluğu (% 83) bekarıdır. Bekarların çoğunluğunu öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin "ödev hazırlama ve ders çalışma" gereksinimlerini çözmede başka olanaklarının olmaması, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi kullanım biçimini de bu yönde önemli oranda etkilemektedir. Öte yandan kütüphanenin evlilerin ilgisini çekememesinin, toplumumuzda aile sorumluluklarının yüklenilmesi ile birlikte kitaba ve okumaya olan ilginin azaldığını gösterdiği söylenebilir.

1.6. Boş Zaman Etkinlikleri

Toplam 210 kullanıcıya boş zamanlarında yaptıkları etkinlikleri üç tercih şeklinde işaretlemeleri istenmiştir. "Boş zamanlarınızda ne yaparsınız?" şeklinde yönetilen soruyu 210 kullanıcının hepsi yanıtlamıştır. Ancak yanıt seçenekleri arasında en çok anlamını taşıyan "1. derecede önemli" tercihini hepsi işaretlediği halde; 2 kişi 2. derecede ve 8 kişi de 3. derecede tercih belirtmemişlerdir. 1. derece, 2.derece ve 3.derece tercihlerini "baska" seçeneğinde işaretleyen toplam 16 kişi ise, boş zamanlarında el-isi, ev-isi ve dikis diktiklerini; resim yaptıklarını; satranc oynadıklarını; elektrikle uğraştıklarını; fotoğraf çektiklerini ve namaz kıldıklarını yazmışlardır. "Baska" seçeneğini işaretleyen bu grup, tüm grup içinde % 8'i oluşturmaktadır.

Cizelge 16: Kullanıcıların Boş Zaman Etkinliklerinin Önem Derecesine Göre Dağılımı

Boş Zaman Etkinliği	Önem Derecesi					
	1. Derecede Önemli		2. Derecede Önemli		3. Derecede Önemli	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
TV İzlemek	32	15	29	14	51	24
Radio Dinlemek	16	8	42	20	23	11
Kitap, Dergi, Gazete Okumak. Kitapçıları Gezme	105	50	32	15	29	14
Kütüphaneye Gitmek	19	10	51	24	31	15
Çeşitli Kurslara Devam Etmek	5	2	4	2	7	3
Sinema, Tiyatro, Bale, Sergi v.b. İzlemek	2	1	16	8	18	8
Dernek, Sendika, Vakıf gibi Sivil Toplum Örgütlerinde çalışmak	5	2	4	2	10	5
Spor Yapmak	17	8	27	13	29	14
Başka	9	4	3	1	4	2
Tercih Belirtmeyenler	—	—	2	1	8	4
Toplam	210	100	210	100	210	100

Cizelgede görüldüğü gibi kullanıcıların 1. derecede yaptıkları etkinlikler içinde yer alan "kitap, dergi, gazete okumak ve kitapçıları gezme" seçeneğini 105 kişi (% 50), yani kullanıcıların yarısı tercih etmişken; "kütüphaneye gitmek" seçeneğini 1. derecede önemli gören kullanıcıların sayısı 19 (% 10)'dur. Cizelgeye bakıldığında dikkati çeken nokta "kütüphaneye gitmek" seçeneğinin 2. derecede önemli etkinlikler içinde 1 sırada (% 24) yer almasıdır. 3. derecede önem verilen

boş zaman etkinliği içinde ise, kitle iletişim araçları içinde önemli bir yere sahip olan "TV izlemek" seçeneği yer almaktadır.

Son yıllarda diğer ülkelerde ve ülkemizde toplumsal, ekonomik, kültürel ve teknolojik alanda yaşanan hızlı değişime toplumsal ve bireysel olarak ulaşabilmek ancak "bilgi"yle, "eleştirel düşünmek"le olanaklıdır. İnsanın bu niteliklere ulaşmasının yollarından biri de sürekli okumak olabilir. Türk Milli Eğitim Sisteminin tutucu, ezberci ve geleneksel niteliği de gözönüne alınınca, boş zamanlarında kitap, dergi, gazete okuyan ve kitapçıları gezen kullanıcıların oranının % 50 olması sevindirici bir sonuçtur. İşte bu sonuç, insanların gelişimini sürdürmesine olanak sağlayacak eşsiz bir fırsata sahip olan "Halk Kütüphaneleri"nin önemini ortaya koymaktadır. Eğer Halk Kütüphaneleri amaçları doğrultusunda kaynaklarını kullanıma sunamıyorsa, toplumun gelişimine katkıda bulunduğunu söylemek güçtür. Halk kütüphanesinin önemli görevlerinden biri, "boş zaman yaratıcısı ve olumlu bir biçimde kullanılmasını sağlamak"tır (Yılmaz, 1990, s.157). Yaptığımız araştırmada elde ettiğimiz verilere göre; kullanıcının boş zamanlarında en çok (1. derecede) yaptıkları etkinlikler içinde "kütüphaneye gitmek" seçeneğinin, sıralamada % 10 oranla 3. sırada yer alması kütüphanenin, kullanıcılara boş zamanlarında yaratıcı ve olumlu olanaklar sunmadığı sonucunu verebilir.

1.7. Yenimahalle'de Oturma Süresi

Kullanıcıların Yenimahalle'de oturma süreleri Cizelge 17'de verilmektedir.

Cizelge 17: Kullanıcıların Yenimahalle'de Oturma Süresi

Yenimahalle'de Oturma Süresi	Sayı	%
1 Yıldan Az	14	7
1-5 Yıl	41	20
6-10 Yıl	43	20
11-20 Yıl	45	21
20 Yıldan Fazla	17	8
Yenimahalle'de Oturmuyor	50	24
Toplam	210	100

Cizelge incelendiğinde, Yenimahalle'de oturmayanların % 24 oranla ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu % 21 oranla Yenimahalle'de 11-20 yıl yaşayanların izlediği ve Yenimahalle'de yaşanan süreler azaldıkça kullanım oranlarında bir düşüş olduğu görülmektedir. Ancak, bu bulgu, oturma süreleri 20 yıldan fazla olan kullanıcıları kapsamamaktadır. Bu durum, özellikle, bu gruptaki kullanıcıların yetişkin olması ve bu kullanıcıların kütüphaneyi daha az kullanmalarıyla yakından ilgilidir. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin bulunduğu yer itibarıyla ulaşım sorunu olmayıp; tek araçla Batıkent'e, Keciören'e, Kızılay'a ve Ulus'a ulaşma olanakları vardır. Yenimahalle ilçesi dışında oturanların tek araçla kütüphaneye ulaşmanın avantajını kullandıkları görülmektedir.

1.8. Ailenin Net Aylık Gelir Durumu

Kullanıcıların çoğunun öğrenci olması nedeniyle, bu araştırmada, ekonomik durum ile ilgili bir değişken olarak kullanıcıların ailelerinin ortalama gelir düzeyinin ne olduğu araştırılmıştır. Bu konuda, kullanıcılardan hane halkı içinde çalışanların aylık kazançlarını ve eğer varsa kira geliri, emekli aylığı, başka yerlerden gönderilen para ve benzeri hepsini toplayarak, evin ortalama aylık gelirini belirtmeleri istenmiş; elde edilen yanıtlar, araştırmanın yapıldığı tarihte 5.000.000 milyon TL. olan asgari ücret temel alınarak alt, ortanın-altı, orta, ortanın-üstü ve üst gelir dilimleri içinde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre kullanıcıların net aylık gelir düzeyleri Cizelge 18'de görülmektedir.

Cizelge 18: Kullanıcıların Aile Net Aylık Gelir Durumu

Aile Net Aylık Gelir Durumu	Sayı	%
10 Milyondan Az	64	31
10.000.000-15.000.000	63	30
15.000.001-20.000.000	38	18
20.000.001-30.000.000	36	17
30.000.001 ve daha fazla	9	4
Toplam	210	100

Cizelge 18'de görüldüğü gibi, tüm grupta araştırmaya katılanların (% 61) yarısından fazlası "alt" ve "ortanın-altı" olarak tanımlanabilecek olan kullanıcılardır. Bu grubu, "orta

gelirli" ailelerden gelen kullanıcılar (% 18) izlemekte ve gelir düzeyi arttıkça kullanma oranları düşmektedir. Bu bulgulara göre Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi kullanıcılarının çoğunluğunun alt ve ortanın altında bir gelir düzeyine sahip olduğu söylenebilir. bu bulgu, sözkonusu kullanıcıların kitap ve süreli yayın satın almada gelir düzeylerinin yeterli olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durumda kullanıcıların büyük bir bölümünün ilgileri doğrultusunda gereksinim duyduğu tüm yayınları sağlamada halk kütüphanesi dermesine başvurabileceği söylenebilir.

1.9. Anne ve Baba Öğrenim Düzeyi

Kullanıcıların ailelerinin öğrenim düzeyi Cizelge 19'da gösterilmektedir.

Cizelge 19: Kullanıcıların Anne-Baba Öğrenim Düzeyi

Anne ve Babanın Öğrenim Düzeyi	Anne		Baba	
	Sayı	%	Sayı	%
Okur-Yazar Değil	27	13	4	2
Bir Okul Bitirmemiş Fakat Okur-Yazar	25	12	14	7
İlkokul Mezunu	80	38	70	33
Ortaokul Mezunu	18	9	25	12
Lise ya da Dengi Okul Mezunu	30	14	42	20
Universite ya da Yükseköğretim Mezunu	30	14	55	26
Toplam	210	100	210	100

Cizelgede 19'da görüldüğü gibi, hem anne (% 38), hem de baba (% 38) için eğitim durumu "ilkokul mezunu" seçeneğinde

yoğunlaşmaktadır. Dikkati çeken bir nokta da, "okur-yazar değil" seceneğinin annede % 13 iken, babada bu durumun % 2'lik bir oranla çok düşük olmasıdır. Diğer bir nokta ise, ailelerde babanın genelde daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olduğudur. Kullanıcı ailelerinin eğitim düzeylerinin çoğunlukla ilkokul düzeyinde olmasına bakarak, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin halk eğitimi bakımından işlevsel bir rol yüklemesi konusunda daha fazla sorumluluk verdiği söylenebilir.

2. KULLANICILARIN OKUMA ALIŞKANLIKLARINA İLİŞKİN DURUMLARI

"Okuma" olgusu, uluslararası literatürde "temel okuryazarlık" ve "işlevsel okuryazarlık" ayrımı temelinde ele alınmaktadır. "Temel okuryazarlık" bireyin adını ve soyadını, v.b. okuyup yazmasını anlatan ilk aşama olarak ele alınırken; "işlevsel okuryazarlık" bireyin güncel yaşamda karşılaştığı güçlükleri yenmede okumaya sürekli gereksinim duyması ve başvurmasını ifade etmektedir. İşlevsel okuryazarlık, bir anlamda temel okuryazarlıkta kazanılan okuma becerisini sürekli ve düzenli bir biçime dönüştürmeyi anlatmaktadır. "Okuma" olgusuna, düşünceyi, duyarlığı, irdeleme ve eleştirme yeteneğini geliştirici bir nitelik kazandırmayı içeren üçüncü aşama ise, "irdeleyici okuma"dır. Toplumsal düzeyde başarılması güç olan ve belirli ekonomik, toplumsal, kültürel koşulları gerektiren "irdeleyici okuma" için, "okuma alışkanlığı" sorununun da toplumsal düzeyde çözümlenmiş olması gerekmektedir (Yılmaz, 1990, s.152-157).

Günümüzde gelişmiş ülkelerde halk kütüphaneleri gerek temel okuryazarlık ve gerekse işlevsel okuryazarlığın kazandırılıp geliştirilmesi bakımından halk eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. 1842 yılında George Ticknor; Ünlü Boston Halk Kütüphanesi Raporu'na da "bu rolün kütüphanenin eğitim işlevinden kaynaklandığına işaret etmiştir (Yılmaz, 1990, s.153).

Bu düşünceden hareketle kullanıcılara okuma alışkanlıklarına ilişkin 5 soru sorulmuştur. İlki, son bir yılda ne kadar kitap okudukları idi. İkinci soru, son okudukları kitabı hatırlayıp hatırlamadıklarına ilişkindi. Üçüncü soru, okumayı tercih ettikleri kitap türleriydi. Dördüncü soru, yeterince kitap, dergi, gazete vb. okuyup okumadıklarıydı. Son soruyla ise yeterince (ya da hiç) okuyamamalarının en önemli nedenini öğrenmeye çalışılmıştır.

2.1. Okuma Sıklıkları (Yılda)

İlk soruyu, sürekli ve düzenli olarak okuyan, yani okuma alışkanlığına sahip bireyi ortaya çıkaracak biçimde; okuyucuyu sahip olduğu okuma alışkanlığı düzeyine göre belirlemek için gruplandırmak gerekiyordu. Böylece konunun irdelenmesinde yöntemsel bir kolaylık sağlayan bir gruplandırma, son bir yılda okunulan kitap sayısını temel almaktadır. Buna göre;

Az okuyan kullanıcı, 1 yılda 1-5 kitap okuyan kişi; orta düzeyde okuyan kullanıcı, 1 yılda 6-20 kitap okuyan kişi; çok okuyan kullanıcı 1 yılda 21 ve daha fazla kitap okuyan kişidir. Bu gruplandırmaya giren kullanıcıların okuma sıklıkları Çizelge 20'de görülmektedir.

Cizelge 20: Kullanıcıların Kitap Okuma Sıklıkları

Kitap Okuma Sıklıkları	Sayı	%
1-5	70	33
6-11	44	21
12-20	45	22
21 ve Uzeri	51	24
Toplam	210	100

Belirtilen ölçütlere göre; kullanıcıların % 33'ü az okuyan okuyucu, % 43'ü orta düzeyde okuyan okuyucu, % 24'ü ise çok okuyan okuyucu grubundadır.

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi kullanıcılarının büyük bir bölümünün (% 43) orta düzeyde okuyan okuyucu olduğu bulgusu, Yılmaz'ın 1990 yılında yaptığı "Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi" araştırması sonuçlarından farklı çıkmıştır. Anılan araştırmada, kullanıcıların % 42'lik bir bölümü az okuyan okuyucu iken; % 37.8'i orta düzeyde okuyan okuyucu; hiç okumayan okuyucu oranı % 9.9 ve çok okuyan okuyucu oranı da % 9.4 olarak bulunmuştu (Yılmaz, 1990, s.57).

Kütüphane personeliyle yapılan görüşmelerde, kütüphanede bugüne kadar okuma tartışma etkinlikleri, okuma saatleri, kitap imza günleri gibi etkinliklerin yapılmadığı; kullanıcılara verilen katkının ise sadece okuma materyallerini seçmede istendiği takdirde rehberlikle sınırlı olduğu belirtilmiştir. Bu durumda Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin, okuma alışkanlığının kazandırılmasında sınırlı bir etkinliği olduğu söylenebilir.

2.2. Son Okudukları Kitabı Hatırlama Durumu

Kullanıcıların, son okudukları kitabı hatırlayıp-hatırlamama durumu Çizelge 21'de verilmektedir.

Çizelge 21: Son Okudukları Kitabı Hatırlama Durumu

Son Okuduğu Kitabı Hatırlama Durumu	Sayı	%
Hatırlıyorum	169	80
Hatırlamıyorum	41	20
Toplam	210	100

Çizelge 21 incelendiğinde, kullanıcıların % 80 gibi yüksek bir oranı okuduğu kitabı hatırlarken, % 20'si hatırlamadıklarını belirtmişlerdir. Buradan, kullanıcıların okumaya karşı ilgili oldukları sonucuna varılabilir.

2.3. Okumayı Tercih Ettikleri Kitap Türleri

Kütüphanenin "Dewey Onlu Tasnif (Decimal Classification) Sistemi" gözönüne alınarak oluşturulan kitap konu sıralamasına göre; kullanıcıların tercihleri soruldu. 1. derecede okumayı tercih ettikleri kitap konularını bütün kullanıcılar işaretlerken, 2. derecede tercih belirtmeyenlerin sayısı 14, 3. derecede tercih belirtmeyenlerin sayısı da 30'dur (Çizelge 22).

Cizelge 22: Kullanıcıların Okumayı Tercih Ettikleri Kitap Türlerinin Önem Derecesine Göre Dağılımı

Kitap Tercih	Önem Derecesi					
	1. Derecede Önemli		2. Derecede Önemli		3. Derecede Önemli	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Genel Konular	21	10	30	14	49	23
Felsefe	11	5	19	9	5	2
Din	24	11	19	9	25	12
Sosyal Bilimler	16	8	26	12	12	6
Dil Bilimi (Filolojiler)	1	1	4	2	1	1
Teorik Bilim, Nazari Bilimler	8	4	7	3	9	4
Uygulayım Bilimi (Teknoloji)	9	4	11	5	12	6
Güzel Sanatlar	17	8	22	11	19	9
Edebiyat (roman, şiir, hikaye vb.)	95	45	42	20	25	12
Tarih, Coğrafya, Biyografya Anılar	8	4	17	8	23	11
Tercih Belirtmeyenler	—	—	14	7	30	14
Toplam	210	100	210	100	210	100

Cizelge 22'den de görüleceği gibi, en çok okunan kitaplar sırayla Edebiyat (% 45), Din (% 11), Genel Konular (% 10), Güzel Sanatlar (% 8) ve Sosyal Bilimler (% 8) olan kitaplardır. Görüldüğü gibi kullanıcıların yarısına yakın bir bölümü edebiyat konusunda çeşitli kitaplardan hoşlanmakla beraber, diğer kitap konuları da farklı oranlarda tercih edilmektedir.

2.4. Yeterince Kitap Dergi vb. Okuyabilme Konusundaki Görüşleri

Cizelge 23: Kullanıcıların Yeterince Kitap, Dergi vb. Okuyup-Okuyamama Konusundaki Görüşleri

Yeterince Okuyabilme Durumu	Sayı	%
Evet	94	45
Hayır	116	55
Toplam	210	100

Cizelge 23'de görüldüğü gibi kullanıcıların yarısından fazlası (% 55) yeterince okuyamadığını düşünmektedir.

2.5. Yeterince Okuyamama Nedenleri

Yeterince (yada hiç) okuyamadığını düşünen 116 kişiye, bunun en önemli nedeni sorulduğunda; bu soruya yanıt verenlerin çoğun (% 57) neden olarak, okuyacak zamanı bulamadığını belirtmişlerdir. Kitapların çok pahalı olduğunu neden gösterenler ise, grubun % 24'unu oluşturmaktadır (Cizelge 24).

Cizelge 24: Yeterince Okuyamama Nedenleri

Nedenler	Sayı	%
Okurken sıkılıyorum Okumayı Sevmiyorum	10	9
Kitap Okuyacak zamanı Bulamıyorum	66	57
Kitaplar Çok Pahalı	28	24
TV. ve Radyo Benim İçin Yeterli Oluyor	12	10
Toplam	116	100

3. KULLANICILARIN KÜTÜPHANEYİ KULLANMA SIKLIKLARI VE KULLANMA DURUMLARI

Bu alt bölümde kütüphane kullanıcılarının genel olarak kütüphaneyi ve özelde Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni kullanma sıklıkları; onları bu kütüphaneye gelmeye ilk kimin yönelttiği; kütüphaneyi kullanma durumları, kütüphaneyi kullanmak için gösterdikleri nedenler ve kütüphane materyalini hor kullanmaya karşı tutumları konusunda araştırma bulgularına yer verilmektedir. Bu bulgular seçilmiş bazı özelliklere göre düzenlenen capraz çizelgeler üzerinde açıklanarak yorumlanmıştır.

3.1. Kütüphane Kullanma Sıklıkları

3.1.1. Genel Olarak Kütüphaneleri Kullanma Sıklıkları

Genel olarak kütüphane kullanma alışkanlığına sahip bireylerin, kütüphaneleri birbiriyle karşılaştırma olanağına sahip oldukları ve kullandıkları kütüphaneleri benimsemeleri de beklenir. Bu düşünceden hareketle, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi kullanıcılarının diğer kütüphaneleri de kullanıp kullanmadıkları soruldu. Kullanıcıların diğer kütüphaneleri kullanma sıklıkları çizelge 25'de verilmektedir.

Çizelge 25: Kullanıcıların Diğer Kütüphaneleri Kullanma Sıklıkları

Diğer Kütüphaneleri Kullanma Sıklığı	Sayı	%
Hic Gitmem	104	50
Yılda Birkac Kez	57	27
Ayda Birkac Kez	33	15
Haftada Birkac Kez	16	8
Toplam	210	100

Cizelge 25'de görüldüğü gibi kullanıcıların yarısı (% 50), diğer kütüphanelere hiç gitmediklerini belirtmişlerdir. Bu durumda ankete yanıt veren kullanıcıların yarısının Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi dışındaki kütüphaneleri kullanmadıkları anlaşılmıştır. Haftada bir kaç kez seçeneğini işaretleyenlerin Üniversite öğrencisi olup; bunlar, anket uygulanırken yapılan görüşmelerde, Üniversite kütüphanelerini kullandıklarını belirtilmiştir.

3.1.2. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni Kullanma Sıklıkları

Cizelge 26'da Kullanıcıların Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni kullanma sıklıkları verilmiştir.

Cizelge 26: Kullanıcıların Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni Kullanma Sıklıkları

Kullanma Sıklıkları	Sayı	%
Bugün İlk Kez	20	10
Yılda Birkac Kez	44	21
Ayda Birkac Kez	73	35
Haftada Birkac Kez	53	25
Hergün	20	10
Toplam	210	100

Buna göre kullanıcıların % 35'i ayda birkac kez bu kütüphaneyi kullanmaktadırlar. Kütüphaneye ilk kez gelenlerle, hergün kullananların oranlarınının (% 10) eşitlik göstermesi dikkat çekicidir.

Haftada bir kaç kez ve hergün seçeneklerini seçenler sık kullananlar olarak değerlendirilmektedir. Bunların toplam oranı (% 35), az kullananların toplam oranından (% 30) fazladır. Bu durumda genelde kullanıcıların kütüphaneyi düzenli olarak kullandıkları söylenebilir.

3.1.2.1. Cinsiyete Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Cizelge 27'de görüldüğü gibi, kadın ve erkek kullanıcılar arasında, kütüphaneyi kullanma sıklığı bakımından anlamlı bir farklılık yoktur.

Cizelge 27: Cinsiyete Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Cinsiyet	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı											
	Bugün İlk Kez		Yılda Birkac Kez		Ayda Birkac Kez		Haftada Birkac Kez		Hergün		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kadın	11	11	21	20	41	40	23	22	7	7	103	49
		55		48		56		43		35		
Erkek	9	8	23	22	32	30	30	28	13	12	107	51
		45		52		44		57		65		
Toplam	20	10	44	21	73	35	53	25	20	10	210	100

$$Sd = 2 \quad X^2 = 4.050 \quad P > .05$$

3.1.2.2. Yaşa Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Cizelge 28, yaş gruplarına göre kullanıcıların, kütüphaneyi kullanma sıklığını göstermektedir.

Çizelge 28: Yasa Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Yaş	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı										Toplam	
	Bugün İlk Kez		Yılda Birkac Kez		Ayda Birkac Kez		Haftada Birkac Kez		Hergün			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
7 - 11	4	9	2	5	15	34	13	30	10	22	44	21
		20		5		21		25		50		
12 - 14	—	—	5	22	12	52	5	22	1	4	23	11
		—		11		16		9		5		
15 - 17	1	6	3	17	9	44	5	27	1	6	18	19
		5		7		11		9		5		
18 - 21	7	12	12	21	13	23	19	33	6	11	57	27
		35		27		18		36		30		
22 - 25	5	19	9	29	9	32	4	14	2	7	28	13
		25		19		12		8		10		
26 - 35	1	6	6	35	7	41	3	19	—	—	17	8
		5		14		10		6		—		
36 - 45	2	17	4	33	5	42	1	8	—	—	12	6
		10		9		7		2		—		
46 ve Üzeri	—	—	4	36	4	36	3	27	—	—	11	5
		—		9		5		6		—		
Toplam	20	10	44	21	73	35	53	25	20	10	210	100

Çizelge incelendiğinde; 7-11 yaş grubu, "hergün" kullanan tüm kullanıcıların yarısını (% 50) oluşturmaktadır. Kütüphaneyi hergün kullananlar içinde ikinci sırayı 18-21 yaş grubu (% 30 ile) izlemektedir. Burada dikkati çeken bir önemli nokta da 26-35 yaş grubu ve yukarısı tarafından kütüphanenin hergün kullanılmadığıdır. Bir diğer nokta ise, örgün eğitimi bitirme yaşından sonraki yaş grubunun kullanma oranlarında düşüş olmasıdır. Buradan, ileri yaşlardakilerin kütüphaneyi kullanma alışkanlığının azaldığı sonucu çıkarılabilir.

3. 1.2.3. Medeni Duruma Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Kütüphaneyi kullanma sıklığı, kullananların medeni durumlarına göre de değişmektedir. Çizelge 29'da izlenebileceği gibi kütüphaneyi hergün kullananların % 100'ünü bekarlar oluşturmaktadır.

Çizelge 29: Medeni Duruma Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Medeni Durum	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı										Toplam	
	Bugün İlk Kez		Yılda Birkaç Kez		Ayda Birkaç Kez		Haftada Birkaç Kez		Hergün			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bekar	18	10	31	19	58	33	48	27	20	11	175	83
Evli, Dul ya da Boşanmış	2	6	13	37	15	43	5	14	—	—	35	17
		10		30		21		9		—		
Toplam	20	10	44	21	73	35	53	25	20	10	210	100

$$Sd = 4 \quad X^2 = 12.683 \quad P < .05p$$

Dul ya da boşanmış olanlar, bu gurubun sayıca az olması ve evlilik tecrübesini yaşamamasından dolayı kendi içlerinde büyük bir benzerlik görülmesi nedeniyle evli seçeneğiyle birleştirilmiştir. Görüldüğü gibi, evli, dul ya da boşanmış kullanıcılar hergün kütüphaneyi kullanmamaktadırlar. Bu gruptaki kullanıcıların ancak % 43'u kütüphaneyi "ayda bir kaç kez" sıklığında en yüksek oranda kullanmaktadırlar. Bu durum bekar kullanıcıların, evli, dul yada boşanmış olanlara oranla kütüphaneyi daha sık kullandıklarını göstermektedir.

Nitekim kütüphaneyi kullanma sıklığı ile, kullanıcıların medeni durumları arasında istatistiksel olarak da .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

3. 1.2.4. Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphane Kullanma Sıklığı

Cizelge 30'da görüldüğü gibi kütüphaneyi hergün kullananlar içinde ilkokul öğrencileri, ilk sırada yer alırken; onu % 35'lik oranla lise ya da dengi okul mezunları izlemektedir.

Cizelge 30: Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Öğrenim Düzeyi	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı										Toplam	
	Bugün İlk Kez		Yılda Birkac Kez		Ayda Birkac Kez		Haftada Birkac Kez		Hergün			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlkokul Öğrenci	4	9	3	7	14	32	13	30	10	23	44	21
		20		7		19		25		50		
İlkokul Mezunu	1	25	1	25	—	—	2	50	—	—	4	2
		5		2		—		4		—		
Ortaokul Öğrencisi	—	—	4	17	13	57	5	22	1	4	23	11
		—		9		18		9		5		
Ortaokul Mezunu	1	20	1	20	3	60	—	—	—	—	5	2
		5		2		4		—		—		
Lise yada Dengi Okul Öğrencisi	—	—	3	15	9	45	7	35	1	5	20	10
		—		7		12		13		5		
Lise yada Dengi Okul Mezunu	2	5	6	15	10	24	16	39	7	17	41	19
		10		13		13		30		35		
Universite yada Y.D. Öğrencisi	10	20	17	34	14	28	9	18	—	—	50	24
		50		39		19		17		—		
Universite yada Y.D. Mezunu	2	9	9	39	10	43	1	4	1	4	23	11
		10		20		13		1		5		
Toplam	20	10	44	21	73	35	53	25	20	10	210	100

İlkokul mezunlarının % 50'si haftada birkac kez kütüphaneyi kullanırken, Ortaokul mezunlarının % 60'ı, ortaokul öğrencilerinin % 57'si ve lise ya da dengi okul öğrencilerinin

% 45'i, Üniversite yada yüksekökol mezunlarının % 43'ü "ayda bir kaç kez"; Üniversite yada yüksekökol mezunlarının % 50'si "Bugün ilk kez" kütüphaneyi kullandıkları belirlenmiştir.

3.1.2.5. Mesleğine (Yaptığı İse) Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Kütüphaneyi kullanma sıklığının, mesleğine (yaptığı işe) göre dağılımı Çizelge 31'de verilmektedir.

Çizelge 31: Mesleğine (Yaptığı İse) Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Mesleği (Yaptığı İş)	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı										Toplam	
	Bugün İlk Kez		Yılda Birkac Kez		Ayda Birkac Kez		Haftada Birkac Kez		Hergün			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrenci	12	9	24	19	48	38	32	25	12	9	128	61
Memur	2	8	9	36	10	40	3	12	1	4	25	12
İşçi	1	20	1	20	2	40	1	20	—	—	5	2
Profesyonel Serbest Meslekler (Doktor, Avukat vb.)	2	40	2	40	—	—	1	20	—	—	5	2
Ev - Kadını	1	17	1	17	3	50	1	17	—	—	6	3
Emekli	—	—	3	30	4	40	3	30	—	—	10	5
İssiz	2	6	4	13	6	19	12	39	7	23	31	15
Toplam	20	10	44	21	73	35	53	25	20	10	210	100

Çizelgede görüldüğü gibi, kütüphane, % 66'lık oranla "ayda birkac kez"; % 60 oranla "bugün ilk kez", "haftada birkac kez"

ve "hergün" ve % 55'lik oranla "yılda birkaç kez" olmak üzere çok öğrenciler tarafından kullanılmaktadır.

Memurların % 40'ı, ev kadınlarının % 50'si, emeklilerin % 40'ı kütüphaneyi "ayda birkaç kez" kullanırken, işsizlerin % 39'u "haftada birkaç kez" kütüphaneyi kullandıklarını belirtmişlerdir.

3.1.2.6. Kitap Okuma Sıklığına Göre, Kullanıcıların Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Toplumsallaşma çabasında olup; okuma alışkanlığını bu çabanın bir aracı olarak gören bireyle, dermesinde varolan kaynaklarının toplum tarafından kullanılmasına sunan halk kütüphanelerini kullanma sıklığı arasında bir ilişki olması gerektiği düşüncesinden hareketle; kitap okuma sıklığına göre kütüphane kullanım sıklığının dağılımı ayrıca çizelgeleştirilerek irdelenmiştir.

Çizelge 32: Kitap Okuma Sıklığına Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Kitap Okuma Sıklığı	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı								Toplam			
	Bugün İlk Kez		Yılda Birkaç Kez		Ayda Birkaç Kez		Haftada Birkaç Kez				Hergün	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1 - 5	7	10	22	31	23	33	11	16	7	10	70	34
		35		50		31		21		35		
6 - 11	4	10	8	18	14	32	16	36	2	5	44	21
		20		18		18		30		10		
12 - 20	5	11	6	13	21	47	8	18	5	11	45	21
		25		14		29		15		25		
21 ve Üzeri	4	8	8	18	15	29	18	35	6	12	51	24
		20		17		21		34		30		
Toplam	20	10	44	21	73	35	53	25	20	10	210	100

Buna göre, az okuyan okuyucu kütüphaneyi % 33 ile "ayda birkaç kez" kullanırken; yılda 6-11 kitap okuyan okuyucu kütüphaneyi % 36'lık oranla "haftada bir kaç kez" kullanmaktadır. Yılda 12-20 kitap okuyan kullanıcı ise % 47'lik oranla "ayda birkaç kez" kütüphaneyi kullanmaktadır. Orta düzeyde okuyan okuyucuların (yılda 6-20 kitap okuyan) % 79'unun "ayda birkaç kez" kütüphaneyi kullandığı Çizelge 32'de görülmektedir.

Kütüphaneyi sık kullananların, en az okuyan okuyucu grubu (% 56) ile en çok okuyan okuyucu grubu (% 64) oldukları söylenebilir. Bu bulgu, ilk grubtakilerin kaynağa ulaşma fırsatını ancak kütüphanede bulunmaları, çok okuyan okuyucuların ise okuma alışkanlığını daha çok kazanmaları nedeniyle kütüphaneyi daha sık kullandıkları biçiminde yorumlanabilir.

3. 1.2.7. Ailenin Net Aylık Gelirine Göre Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Ailenin gelir düzeyi ile kütüphane kullanma sıklığı arasında bir ilişki olup olmadığı Çizelge 33'den incelenebilir.

Cizelge 33: Ailenin Net Aylık Gelirine Göre, Kullanıcıların Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Ailenin Net Aylık Gelir Durumu	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı											
	Bugün İlk Kez		Yılda Birkac Kez		Ayda Birkac Kez		Haftada Birkac Kez		Hergün		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
10 Milyondan Az	6	9	9	14	23	36	22	34	4	6	64	31
		30		20		32		41		20		
10.000.001-15.000.000	8	13	16	25	25	40	7	11	7	11	63	30
		40		36		34		13		35		
15.000.001-20.000.000	8	9	11	29	12	32	11	29	1	3	38	18
		15		25		17		21		5		
20.000.001-30.000.000	3	6	7	19	8	22	11	31	8	22	36	17
		10		16		11		21		40		
30.000.000 ve Daha Fazla	2	11	1	11	5	56	2	22	—	—	9	4
		5		2		7		4		—		
Toplam	20	10	44	21	73	35	53	25	20	10	210	100

Cizelgeye göre, kütüphaneyi "hergün" kullananlar % 40'lık oranla ortanın üstü gelir düzeyindeki iken, kullanıcılar bunu (% 20) alt gelir grubu izlemektedir. Kütüphaneyi "hergün" kullanmayanlar ile "haftada bir kaç kez" % 4 gibi düşük bir oranla kullananlar ise "üst gelir" grubundan gelen kullanıcılardan oluşmaktadır.

Görüldüğü gibi kütüphane kullanma sıklıkları, ailelerin gelir düzeyine göre değişiklik göstermektedir. Ailenin gelir düzeyi "orta halli" olan kullanıcılar ilk sırada yer alırken, onu "az gelirlili" ailelerden gelen kullanıcılar izlemekte ve daha sonra kullanma oranları, ailenin gelir düzeyi arttıkça düşmektedir.

3.1.2.8. Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Kullanıcıların, kütüphaneyi kullanma sıklığı konusunda verdikleri yanıtların, Yenimahalle'de oturma süresine göre dağılımı Cizelge 34'de verilmektedir.

Cizelge 34: Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı

Yenimahalle'de Oturma Süresi	Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı											
	Bugün İlk Kez		Yılda Birkac Kez		Ayda Birkac Kez		Haftada Birkac Kez		Hergün		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1 Yıldan Az	4	29	3	21	1	7	5	36	1	7	14	7
		20		7		1		9		5		
1 - 5 Yıl	4	10	4	10	17	41	12	29	4	10	41	20
		20		9		23		23		20		
6 - 10 Yıl	1	2	7	16	18	42	14	33	3	7	43	20
		5		16		25		26		15		
11 - 20 Yıl	4	9	12	27	14	31	11	24	4	9	45	21
		20		27		19		21		20		
20 Yıldan Fazla	1	6	6	35	7	41	2	12	1	6	17	8
		5		14		10		4		5		
Yenimahalle'de Oturmuyor	6	12	12	24	16	32	9	19	7	14	50	24
		30		27		22		17		35		
Toplam	20	100	44	21	73	35	53	25	20	20	210	100

Cizelge 34 incelendiğinde, kullanıcıların % 42'sinin 6-10 yıldır Yenimahalle'de yaşamakta olup aynı zamanda kütüphaneyi "ayda birkac kez" kullandığı; yine aynı süre diliminde Yenimahalle yaşayanların sadece % 2'sinin "bugün ilk kez" kütüphaneye geldikleri görülmektedir.

Öte yandan, kütüphaneyi "hergün" kullananların (% 35 oranında) en çok Yenimahalle'de oturmayanlar olduğu ve "bugün ilk kez" gelenlerin içinde de Yenimahalle'de oturmayanların (% 30 oranıyla) ilk sırada yer aldıkları cizelgeden anlaşılmaktadır. Bu durumda, Yenimahalle'de yaşama süresinin kütüphaneyi kullanma sıklığı üzerindeki etkisinin çok belirleyici olmadığı söylenebilir.

3.2. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ne Gelmeye İlk Yöneltilenler

Tüm bireylere iyi bir hizmet verebilmek için halk kütüphanesinin kaynak ve hizmetlerinin tanıtılması gerekir. Kütüphane hizmetleri ne kadar yeterli olursa olsun, bireyler bu hizmetlerden haberdar olmazlarsa kütüphane ortamına ulaşamayacaklardır. Bu düşünceden hareketle, kullanıcılara "Bu kütüphaneye ilk geldiğinizde sizi gelmeye en çok ne yöneltmiş idi?" sorusu soruldu. Dikkati çeken ilk nokta, bu sorunun altında yer alan seçenekler arasında "kütüphanenin yaptığı duyurular, tanıtımlar" seçeneğinin hiç işaretlenmemiş olmasıydı. Bu nedenle bu seçenek, yüzde dağılımların hesaplanması aşamasında cizelgelerden çıkarılmıştır. Dolayısıyla Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin, kurum olarak kendisinin, bireyleri kütüphaneye yöneltmede etkin olmadığı söylenebilir.

Cizelge 35: Kütüphaneye Gelmeye İlk Yöneltilenler

Kütüphaneye Yöneltilen	Sayı	%
Kendim	128	61
Ailem (anne,baba,kardes)	19	9
Arkadaşlarım	36	17
Öğretmenlerim	27	13
Toplam	210	100

Cizelge 35 incelendiğinde ilk kez kendi ilgisi ile kütüphaneye gelenlerin oranı % 61 iken, arkadaşlarının etkisiyle gelenlerin oranı % 17'dir. 3.sırada ise % 13'lük gibi bir oranla öğretmenlerin etkisiyle yönelenler yer almaktadır.

Burada dikkati çeken diğer nokta, kütüphanenin çevresinde ilköğretim ve orta dereceli birçok okulun bulunmasına rağmen, "Öğretmenlerin" etkisiyle kütüphaneye ilk defa gelenlerin oranının da çok düşük olmasıdır. Bu bulguya göre, öğretmenlerin kütüphaneye yöneltmede belirleyici oranda bir katkı yapamadığı anlamı çıkarılabilir.

3.3. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni Kullanma Durumları

3.3.1. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni Kullanma Amaçları

Kullanıcıların, "Bu kütüphaneyi genellikle en çok hangi amaçlarla kullanıyorsunuz?" sorusuna karşılık, kullanma amaçlarından 3 tanesini önem sırasına göre derecelendirerek verdikleri yanıtlar Cizelge 36'da gösterilmektedir.

Çizelge 36: Önem Derecesine Göre Kütüphane Kullanma Amaçları

Kullanma Amaçları	Önem Derecesi					
	1. Derecede Önemli		2. Derecede Önemli		3. Derecede Önemli	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Aradığım belli bir kaynağa ulaşmak için	51	24	49	23	31	15
Ders çalışmak, ödev yapmak için	89	42	46	22	15	7
Basvuru kaynaklarını (ansiklopedi, sözlük vb.) kullanmak için	4	2	15	7	24	11
Sürelî yayınları (gazete, dergi vb.) okumak için	15	7	30	14	22	10
Kitap ödünç almak için	43	21	34	16	35	17
Arkadaşlarla beraber olmak için	4	2	8	4	13	6
Kültürel etkinlikleri (konferans, tiyatro, sinema vb.) izlemek için	—	—	1	1	4	2
Fotokopi makinasını kullanmak için	1	1	4	2	10	5
Başka	3	1	2	1	2	1
Tercih belirtmeyenler	—	—	21	10	54	26
Toplam	210	100	210	100	210	100

Görüldüğü gibi kullanıcıların % 42'si (89 kişi) kütüphaneyi 1. derecede yani en çok "ders çalışmak, ödev yapmak için" kullanmaktadır. "Aradığı belli bir kaynağa ulaşmak için" kütüphaneyi kullananların oranı tüm grup içinde % 24 (51 kişi) tür. Kütüphaneyi "kitap ödünç almak için" kullananların oranı ise % 21 (43 kişi) dir.

Kullanıcılar içinde, kütüphaneyi 1. derecede kültürel etkinlikleri (konferans, tiyatro, müsamere vb.) izlemek için kullanan olmadığı dikkati çekmektedir. Bu durum, kütüphanenin kültürel etkinlikler açısından işlevsel bir "Kültür Merkezi" durumunda olamadığı biçiminde açıklanabilir.

Başka seçeneği içinde verilen yanıtlarda "satranç oynamak için", "zamanı iyi değerlendirmek için" ve "torunumu beklerken vakit geçirmek için" gibi ifadelere rastlanmıştır. Birinci derecede önem taşıyan bu kullanma amaçları % 1 (3 kişi) lik bir oranı oluşturmaktadır.

Bu veriler ışığında bu kütüphanenin henüz "çağdas kütüphane anlayışı" niteliklerine sahip olmadığı söylenebilir.

3.3.1.1. Yasa Göre, Kütüphaneyi Kullanma Amaçları

Soru kağıdındaki kütüphaneyi kullanma amaçları arasında her kullanıcının kendisine göre derecelendirmesiyle "birinci derecede önemli" görülen kullanma amaçları, en çok anlamını taşımaktadır. Bu nedenle, seçilmiş bazı değişkenlere göre verilen dağılımlar, en çok anlamını içermekte olan "birinci derece önemli" seçeneklere göre düzenlenmiştir.

Yasa göre kütüphaneyi kullanma amaçları Cizelge 37'de görülmektedir.

Çizelge 37: Yasa Göre, Kütüphaneyi Kullanma Amaçları

Yaş	Kullanma Amaçları																	
	Aradığı Belli Bir Kaynağa Ulaşmak İçin		Ders Çalışmak Ödev Yapmak İçin		Baskı Kaynaklarını (Ansiklopedi Sözlük vb.) Kullanmak İçin		Sürekli Yayınlara (Gazete, Dergi vb.) Okumak İçin		Kitap Ünvan Almak İçin		Arkadaş- larla Beraber Olmak İçin		Fotokopi Makinasını Kullanmak İçin		Baska		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
7-11	21	48	6	14	1	2	1	2	13	30	2	5	—	—	—	—	44	21
		41		7		25		7		30		50		—		—		
12-12	14	61	4	17	1	4	—	—	3	13	1	4	—	—	—	—	23	11
		27		4		25		—		7		25		—		—		
15-17	3	17	8	44	—	—	1	6	5	28	—	—	—	—	1	6	18	9
		6		9		—		7		12		—		—		33		
18-21	4	7	45	79	1	2	3	5	3	5	1	2	—	—	—	—	57	27
		8		51		25		20		7		25		—		—		
22-25	2	7	19	68	—	—	1	4	5	18	—	—	—	—	1	4	28	13
		4		21		—		7		12		—		—		33		
26-35	2	12	6	35	1	6	2	12	6	35	—	—	—	—	—	—	17	8
		4		7		25		13		14		—		—		—		
36-45	3	25	1	8	—	—	3	25	4	33	—	—	1	8	—	—	12	6
		6		1		—		20		9		—		100		—		
46 ve üzeri	2	18	—	—	—	—	4	36	4	36	—	—	—	—	1	9	11	5
		4		—		—		27		9		—		—		33		
Toplam	51	24	89	42	4	2	15	7	43	21	4	2	1	1	3	1	210	100

Çizelge 37 incelendiğinde, kütüphaneyi kullanma amaçları içinde 7-11 yaş grubunun % 48'i ve 12-14 yaş grubunun % 61'i "aradığı belli bir kaynağa ulaşmak için"; 15-17 yaş grubun % 44'u, 18-21 yaş grubunun % 79'u ve 22-25 yaş grubunun % 68'i "ders çalışmak, ödev yapmak için" yanıtlarını ilk sırada belirtmişlerdir.

26-35 yaş grubunun % 35'i kütüphaneyi "hem ders çalışmak, ödev yapmak için" ve hem de "kitap ödünç almak" için kullandıklarını; 46 ve üzeri yaş grubunun % 36'sı ise, "süreli yayınları (gazete, dergi vb.) okumak" ve yine % 36'sı "kitap ödünç almak için" seçeneklerini kullanma amaçları olarak belirtmişlerdir.

"Arkadaşlarla beraber olmak için" kütüphaneyi kullananların % 50'sini 7-11 yaş grubu oluştururken, "başvuru kaynaklarını (ansiklopedi, sözlük vb.) kullanmak için" kütüphaneyi kullananlar; 7-11, 12-14, 18-21 ve 26-35 yaş gruplarının herbirinde % 25 oranındadır.

Bu bulgulara dayanarak, kütüphanenin, örgün eğitim öğrencileri olarak değerlendirebileceğimiz 7-25 yaş gruplarındaki kullanıcılar tarafından "okul kütüphanesi" gibi kullanıldığını, yetişkinlerin ise kütüphaneyi daha çok, güncel olayları izleme ve kendilerini sürekli eğitmeyi yarayan bir araç olarak kullandıklarını söyleyebiliriz.

3.3.1.2. Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphaneyi Kullanma Amaçları

Kütüphaneyi kullanma amaçlarının, öğrenim düzeyine göre dağılımı Çizelge 38'de verilmektedir.

Cizelge 38: Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphaneyi Kullanma Amaçları

Öğrenim Düzeyi	Kullanma Amaçları														Toplam			
	Aradığım Belli Bir Kaynağa Ulaşmak İçin		Ders Çalışmak Üdev Yapmak İçin		Basvuru Kaynaklarını (Ansiklopedi Sözlük vb.) Kullanmak İçin		Sürekli Yayınları (Gazete, Dergi vb) Okumak İçin		Kitap Odunc Almak İçin		Arkadalarla Beraber Olmak İçin		Fotokopi Makinasını Kullanmak İçin				Başka	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlkokul Öğrencisi	22	50	6	14	1	2	1	2	12	27	2	5	-	-	-	-	44	21
		43		7		25		7		28		50		-		-		
İlkokul Mezunu	2	50	-	-	-	-	-	-	1	25	-	-	1	25	-	-	4	2
		4		-		-		-		2		-	100		-			
Ortaokul Öğrencisi	13	57	4	17	1	4	-	-	4	17	1	4	-	-	-	-	23	11
		25		4		25		-		9		25		-		-		
Ortaokul Mezunu	2	40	-	-	-	-	2	40	-	-	-	-	-	-	1	20	5	2
		4		-		-		13		-		-			33			
Lise ya da Dengi okul Öğrencisi	3	15	10	50	-	-	1	5	5	25	-	-	-	-	1	5	20	10
		6		11		-		7		12		-			33			
Lise ya da Dengi Okul Mezunu	4	10	23	56	1	2	4	10	8	20	1	2	-	-	-	-	41	20
		8		26		25		27		19		25		-		-		
Universite ya da Yüksek- okul Öğrencisi	1	20	42	84	1	2	2	4	4	8	-	-	-	-	-	-	50	24
		2		47		25		13		9		-			-			
Universite ya da Yüksek- okul Mezunu	4	17	4	17	-	-	5	22	9	39	-	-	-	-	1	4	23	11
		8		4		-		33		21		-			33			
Toplam	51	24	89	42	4	2	15	7	43	21	4	2	1	1	3	1	210	100

Cizelge 38'e göre, Üniversite ya da yüksek okul öğrencisinin % 84'u, lise ya da Dengi okul mezunlarının mezunlarının % 56'sı, Lise ya da dengi okul mezunlarının % 50'si "ders çalışmak ve ödev hazırlamak" seçeneğini kullanma amaçları içinde ilk sıralarda yer vermişlerdir.

"Fotokopi makinasını kullanmak için" yanıtına kütüphaneyi kullanma amaçları içinde ilk sırada yer veren öğrenim düzeyi grubu, sadece ilkokul mezunları grubudur (% 100).

Burada dikkati çeken ilk nokta, örgün eğitim öğrencileri ile mezunlarının kullanma amaçları arasında farklılıklar olmasıdır. "Başvuru kaynaklarını (Ansiklopedi, sözlük vb.) kullanmak için" ilkokul mezunu, ortaokul mezunu ve yüksek okul mezunlarının hiçbirinin kullanma amaçları arasında yer almazken; bu seçenek genellikle öğrenciler arasında kullanma amacı olarak belirtilmiştir.

Dikkati çeken bir diğer nokta ise, kullanım amaçlarının, öğrenim düzeyi yükseldikçe "kendinden yönelimli öğrenme" doğrultusunda yer almasıdır. Öğrenim düzeyi yükseldikçe kullanıcıların giderek daha çok bilginin, kültürün ve haberin paylaşılması amaçlarıyla kütüphaneyi kullandıkları anlaşılmaktadır.

3.3.1.3. Mesleğe (Yaptığı işe) Göre, Kullanma Amaçları

Kullanıcıların kütüphaneyi kullanma amaçlarının mesleğe (yaptığı işe) göre dağılımı Çizelge 39'de verilmiştir.

Cizelge 39: Mesleğe (Yaptığı İse) Göre, Kullanma Amaçları

Mesleği (Yaptığı İs)	Kullanma Amaçları																	
	Aradığım Belli Bir Kaynağa Ulaşmak İçin		Ders Çalışmak Üdev Yapmak İçin		Basvuru Kaynaklarını (Ansiklopedi Sözlük vb.) Kullanmak İçin		Sürelî Yayınlari (Gazete, Dergi vb) Okumak İçin		Kitap Üdünc Almak İçin		Arkadaş- larla Beraber Olmak İçin		Fotokopi Makinasını Kullanmak İçin		Baska		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrenci	40	31	54	42	2	2	4	3	24	19	3	2	-	-	1	1	128	61
		78		61		50		27		56		75			33			
Memur	5	20	8	32	1	4	4	16	7	28	-	-	-	-	-	-	25	12
		10		9		25		27		16		-		-				
İsci	-	-	2	40	-	-	-	-	2	40	-	-	-	-	1	20	5	2
				2						5					33			
Profesyonel Serbest Mes- lekler(Dok- tor,Avukat)	1	20	2	40	-	-	1	20	1	20	-	-	-	-	-	-	5	2
		2		2				7		2								
Ev Kadını	-	-	-	-	-	-	-	-	5	83	-	-	1	17	-	-	6	3
									12				100					
Emekli	2	20	-	-	-	-	5	50	2	20	-	-	-	-	1	10	10	5
		4						33		5					33			
İssiz	3	10	23	74	1	3	1	3	2	6	1	3	-	-	-	-	31	15
		6		26		25		7		5		25						
Toplam	51	24	89	42	4	2	15	7	43	21	4	2	1	1	3	1	210	100

Cizelge 39 incelendiğinde; kütüphaneyi kullanma amaçları arasında "sürelî yayınlari (gazete, dergi vb.) okumak" dışında bütün seçenekler öğrenciler tarafından daha fazla belirtilmiştir. "Sürelî yayınlari (gazete, dergi vb.) okumak için" kütüphaneyi kullananların % 33'unu ilk sırada emekliler oluşturmaktadır.

Görüldüğü gibi kütüphane, kullanıcının örgün eğitimi sırasında karşılaştığı çeşitli güçlüklerin yenilmesinde, bilgisinin artması ve gelişmesinde destek olmaktadır.

3.3.1.4. Ailenin Net Aylık Gelirine Göre Kütüphaneyi Kullanma Amaçları

Kütüphaneyi kullanma amaçlarının ailenin net aylık gelirine göre dağılımı Çizelge 40'da gösterilmektedir.

Çizelge 40: Ailenin Net Aylık Gelir Durumuna Göre, Kütüphaneyi Kullanma Amaçları

Aile Net Aylık Gelir Durumu	Kullanma Amaçları																	
	Aradığım Belli Bir Kaynağa Ulaşmak İçin		Ders Çalışmak Ödev Yapmak İçin		Basvuru Kaynaklarını (Ansiklopedi Sözlük vb.) Kullanmak İçin		Sürekli Yayınları (Gazete, Dergi vb) Okumak İçin		Kitap Ödünç Almak İçin		Arkadaşlarla Beraber Olmak İçin		Fotokopi Makinasını Kullanmak İçin		Baska		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
10.000.000 Milyondan Az	15	23	28	44	3	5	7	11	7	11	2	3	1	2	1	2	64	31
		29		31		75		47		16		50		100		33		
10.000.001 - 15.000.000	13	21	28	44	-	-	4	6	15	24	1	2	-	-	2	3	63	30
		25		31		-		27		35		25		-		67		
15.000.001 - 20.000.000	11	29	18	47	1	3	2	5	6	16	-	-	-	-	-	-	38	18
		22		20		25		13		14		-		-		-		
20.000.001 - 30.000.000	9	25	11	31	-	-	2	6	13	36	1	3	-	-	-	-	36	17
		18		13		-		13		30		25		-		-		
30.000.000 ve Daha Fazla	3	33	4	44	-	-	-	-	2	22	-	-	-	-	-	-	9	4
		6		5		-		-		5		-		-		-		
Toplam	51	24	89	42	4	2	15	7	43	21	4	2	1	1	3	1	210	100

Çizelge 40'da da görüldüğü gibi, kütüphaneyi kullanma amaçları arasında "ders çalışmak, ödev yapmak için" seçeneklerini ilk sırada belirtenlerin, aile gelirleri düşük kullanıcılar olduğu; kütüphanenin, bu kesimden insanlara

kaynaklara ulaşabilme ya da onlardan yararlanma olanağı sunarak, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasında yardımcı olduğu söylenebilir.

3.3.1.5. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kullanma Amaçları

Kütüphaneyi kullanma sıklığına göre, kullanıcıların, kullanma amaçları, Çizelge 41'de görülmektedir.

Çizelge 41: Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına Göre, Kullanma Amaçları

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Kullanma Amaçları																	
	Aradığım Belli Bir Kaynağa Ulaşmak İçin		Ders Çalışmak Üdev Yapmak İçin		Başvuru Kaynaklarını (Ansiklopedi Sözlük vb.) Kullanmak İçin		Sürekli Yayınları (Gazete, Dergi vb) Okumak İçin		Kitap Üdün Almak İçin		Arkadaşlarla Beraber Olmak İçin		Fotokopi Makinasını Kullanmak İçin		Baska		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez	3	15	11	55	-	-	1	5	2	10	2	10	-	-	1	5	20	10
		6	12				7		5		50				33			
Yılda Birkac Kez	10	23	23	52	-	-	2	5	7	16	-	-	1	2	1	2	44	21
		20	26				13		16			100			33			
Ayda Birkac Kez	18	25	24	33	2	3	6	9	22	30	1	1	-	-	-	-	73	35
		35	27			50	40		51		25							
Haftada Birkac Kez	15	28	22	42	2	4	5	9	7	13	1	2	-	-	1	2	53	25
		29	25			50	33		16		25				33			
Hergün	5	25	9	45	-	-	1	5	5	25	-	-	-	-	-	-	20	10
		10	10				7		12									
Toplam	51	24	89	42	4	2	15	7	43	21	4	2	1	1	3	1	210	100

Çizelge 41'den, "hergün" kullanan kullanıcıların % 45'inin "Haftada birkac kez" kullananların %42'sinin, "ayda birkac kez" kullananların % 33'unun, "yılda birkac kez" kullananların % 52'sinin ve "bugün ilk kez" kullananların da % 55'inin kütüphaneyi öncelikle "ders çalışmak ve üdev yapmak için" kullandıkları anlaşılmaktadır.

"Kitap ödünç almak" seçeneğini belirtenlerin % 51'inin "ayda birkaç kez" kullananlar olduğu; "fotokopi makinasını kullanmak için" kütüphaneyi kullandığını belirten bir kullanıcının ise kütüphaneyi "yılda birkaç kez" kullandığı çizelgeden görülmektedir.

3.3.2. Kütüphaneye Bugün Gelme Nedenleri

Araştırma grubundaki kullanıcılara "Kütüphaneye bugün için geldiniz?" sorusu sorulduğunda; kullanıcıların % 42'si ders çalışmak, ödev hazırlamak için geldiklerini belirtirken, % 26'sı da ödünç alma bölümüne geldiğini belirtmiştir.

"Arkadaşlarla birlikte olma" seçeneği ile ifade edilme kütüphaneye gelme nedeni (% 14) özellikle gençler açısından dikkat çekicidir. Bu veri, kütüphanenin gençlerin arkadaşlarıyla birlikte olma gereksinimlerini bir ölçüde karşıladığına ve kütüphanenin bir "Kültür Merkezi" olması durumunda, gençlerin, kütüphaneye yönelebileceklerine işaret eden önemli bir bulgudur.

Çizelge 42: Kütüphaneye Bugün Gelme Nedenleri

Nedenler	Sayı	%
Ders Çalışmak, Ödev Hazırlamak İçin	90	42
Arkadaşlarla Birlikte Olmak İçin	30	14
Kitap Okumak İçin	10	5
Günlük Gazeteleri Okumak İçin	16	8
Ödünç Kitap Almak yada Ödünç Aldığım Kitabı Vermek İçin	54	26
Baska	10	5
Toplam	210	100

3.3.3. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesini Tercih Etme Nedenleri

Kullanıcıların, bu kütüphaneyi tercih etme nedenlerinin önem derecesine göre dağılımı Cizelge 43'de verilmektedir.

Cizelge 43: Önem Derecesine Göre, Kütüphane Tercih Etme Nedenleri

Tercih Etme Nedenleri	Önem Derecesi					
	1. Derecede Önemli		2. Derecede Önemli		3. Derecede Önemli	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evime, işyerime ve okuluma çok yakın olması	125	60	17	8	12	6
Aradığım kaynağı bulabilmem	34	16	40	19	16	7
Kütüphane personelinin iyi hizmet vermesi (güler yüzlü, cana yakın ve okuyucuya yardımcı olması)	14	6	31	15	27	13
Çeşitli hizmetler sunması (konferans, amatör tiyatro gösterisi, satranç oynama, fotokopi çekme imkanı vb.)	1	1	18	8	19	9
Fiziksel ortamın rahatlığı (ışık, ısıtma, düşeme vb.)	22	10	34	16	32	15
Birlikte olduğum arkadaşların tercihlerinin olması	8	4	27	13	25	12
Baska	6	3	1	1	4	2
Tercih Belirtmeyenler	—	—	42	20	75	36
Toplam	210	100	210	100	210	100

Cizelge 43 incelendiğinde, kullanıcıların yarısından fazlasının (% 60) bu kütüphaneyi birinci derecede, "yakın olması" nedeniyle; % 16'sının "Aradığı kaynağı bulabilme" nedeniyle; % 10'unun "fiziksel ortamın rahatlığı" nedeniyle

belirttikleri görülmektedir. Kütüphanenin "çeşitli hizmetler sunmasını" 1. derecede tercih eden sadece 1 kişidir. Aynı seçeneği 2. derecede 18 kişi (% 8), 3.derecede 19 kişi (% 9) tercih etmesine rağmen; bu seçeğin tüm tercihler içinde en düşük oranda olduğu görülmektedir.

Bu soruda 2. derece tercih belirtmeyenlerin sayısı 42 (% 20) iken; 3. derecede tercih belirtmeyenlerin sayısı 75 (% 35) dir.

Soru kağıdında belirtilen seçenekler dışında "baska" seçeneğini işaretleyerek bu kütüphaneyi tercih etme için kendi nedenlerini yazan 6 kişi tüm grup içinde % 3'ü oluşturmaktadır. Bu grubun yanıtları arasında, bu kütüphaneyi tercih etmelerinde en önemli nedeni olarak; pardesüyle kütüphaneye girilmesine izin verilmesi; halk kütüphanelerini tanıma ve öğrenme isteği; başka kütüphanelerin olmaması nedeniyle mecburiyetten; ve kitapların piyasada pahalı olması gibi nedenler belirtilmiştir.

3.3.4. Kütüphane Kataloglarını Kullanma Durumu

Kullanıcıların katalogları kullanma durumu Çizelge 44'de verilmistir.

Çizelge 44: Kütüphane Kataloglarını Kullanım Durumu

Katalogları Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	113	54
Hayır	97	46
Toplam	210	100

Çizelge 44'de görüldüğü gibi kütüphane kataloglarını kullanan kullanıcıların oranı % 54'dür.

Anket uygulamaları sırasında kütüphanede açık raf sistemi olması nedeniyle kataloglara gereksinim duyulmadan da kütüphanenin kullanıldığı gözlenmiştir.

3.3.4.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Katalogları Kullanma Durumu

Kullanıcıların, katalogları kullanma durumu konusunda verdikleri yanıtların kütüphaneyi kullanma sıklığına göre dağılımı Çizelge 45'de verilmektedir.

Çizelge 45: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Katalogları Kullanma Durumu

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Kullanma Durumu				Toplam	
	Evet		Hayır		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Bugün İlk Kez	14	70	6	30	20	10
Yılda Birkac Kez	29	66	15	34	44	21
Ayda Birkac Kez	34	47	39	53	73	35
Haftada Birkac Kez	30	57	23	43	53	25
Hergün	6	30	14	70	20	10
Toplam	113	54	97	46	210	100

Sd= 4

$\chi^2 = 10.966$

$P < .05$

Kütüphane kullanma sıklığı ile katalogları kullanma durumu arasında .05 düzeyinde bir anlamlı ilişki bulunmuştur.

3.3.5. Kütüphane Kataloglarını Kullanmayı Kimin Öğrettiği
Katalogları kullanan kullanıcılara sorulan "kütüphane kataloglarını kullanmayı size kim öğretti?" sorusuna verilen yanıtlar Çizelge 46'da görülmektedir.

Çizelge 46: Kütüphane Kataloglarını Kullanmayı Kimin Öğrettiği

Katalogları Kullanmayı Kimin Öğrettiği	Sayı	%
Gidip Geldikçe Kendi Kendime Öğrendim	83	73
Öğretmenim Öğretti	10	9
Kütüphane Personeli Öğretti	18	16
Baska	2	2
Toplam	113	100

Çizelge 46'da görüldüğü gibi, katalogları kullandığını belirten toplam 113 kısıden 83 kişi (% 73) "gidip geldikçe kendi kendine öğrendiğini" birinci sırada belirtmişlerdir. Bunu % 16 oranında "kütüphane personeli öğretti" ve % 9 oranında "öğretmenlerim öğretti" yanıtları izlemektedir.

Soru kağıdında belirtilen seçeneklerin dışında "başka" seçeneğini işaretleyen, 2 kişi, kataloglar kullanmayı kütüphaneci olan ailelerinden öğrendiklerini belirtmişlerdir.

3.3.5.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Katalogları Kullanmayı Kimin Öğrettiği

Katalogları kullanmayı kimin öğrettiği, kullanma sıklığına göre dağılımları Çizelge 47'de gösterilmektedir.

Cizelge 47: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Katalogları Kullanmayı Kimin Öğrettiği

Kütüphane Kullanma Sıklığı:	Katalogları Kimin Öğrettiği									
	Gidip geldikçe kendi kendine öğrendi		Öğretmenim Öğretti		Kütüphane personeli öğretti		Başka		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün ilk Kez	9	64 11	1	7 10	3	21 17	1	7 50	14	12
Yılda Birkac Kez	22	76 27	3	10 30	3	10 17	1	3 50	29	26
Ayda Birkac Kez	26	76 31	2	6 20	6	19 33	-	- -	34	30
Haftada Birkac Kez	23	77 29	3	10 30	4	13 22	-	- -	30	27
Hergün	3	50 4	1	17 10	2	33 11	-	- -	6	5
Toplam	83	73	10	9	18	16	2	2	113	100

Cizelge 47'ye göre katalogları kullanmayı "gidip geldikçe kendi kendine" öğrendiğini belirten kullanıcıların % 31'i "ayda birkac kez" kütüphaneyi kullanırken, aynı yanıtı veren kullanıcılardan kütüphaneyi haftada birkac kez kullananların oranı % 28'dir.

Kullanma sıklığına göre katalogları kullanmayı kimin öğrettiğine bakıldığında; "bugün ilk kez" kullananların % 64'u, "yılda ve ayda birkac kez" kullananların % 76'sı, "haftada birkac kez" kullananların % 77'si ve "hergün" kullananların % 50'sinin "gidip geldikçe kendi kendine öğrendikleri" anlaşılmaktadır.

3.3.6. Kütüphaneye Uye Olma Durumu

Kullanıcıların kütüphaneye Uye olma durumu Çizelge 48'de verilmistir.

Çizelge 48: Uye Olma Durumu

Uye Olma Durumu	Sayı	%
Evet	92	44
Hayır	118	56
Toplam	210	100

Buna göre, kullanıcıların yarısından fazlasının (% 56) Uye olmadığı anlaşılmaktadır.

3.3.6.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Uye Olma Durumu

Kütüphane kullanma sıklığına göre, kullanıcıların Uye olma durumu Çizelge 49'da verilmektedir.

Çizelge 49: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Uye Olma Durumu

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Uye Olma Durumu				Toplam	
	Evet Sayı	%	Hayır Sayı	%	Sayı	%
Bugün ilk Kez	-	-	20	100	20	10
Yılda Birkac Kez	11	25	33	75	44	21
Ayda Birkac Kez	38	52	35	48	73	35
Haftada Birkac Kez	31	58	22	42	53	25
Hergün	12	60	8	40	20	10
Toplam	92	44	118	56	210	100

Cizelge 49 incelendiğinde, "hergün" kullananların % 60'ının, "haftada birkaç kez" kullananların % 58'inin, "ayda birkaç kez" kullananların % 52'sinin kütüphaneye üye oldukları görülmektedir. "Bugün ilk kez" seçeneğini belirten kullanıcıların % 100'ünün kütüphaneye üye olmaması doğaldır.

Bu durumda üyelerin önemli bir çoğunluğunun, kütüphaneyi oldukça sık kullandıkları söylenebilir.

3.3.7. Kütüphaneye Üye Olmama Nedenleri

"Üye Olmayanlara, üye olmamanızın en önemli nedeni nedir?" sorusu sorulduğunda "Ödünç kitap almaya gereksinim duymadım" seçeneğinin, kütüphanenin üyesi olmayan toplam 118 kullanıcıdan, 61 kullanıcı tarafından (% 52) ilk sırada belirtildiği Cizelge 50'de görülmektedir. Kütüphaneye üye olmayanlar, ödünç materyal alma dışında, tıpkı üye olanlar gibi kütüphane hizmetlerinden eşit ölçüde yararlanmaktadır. Bu nedenle üye olmayanların üye olmaya gereksinim duymadığını belirtmesi doğal görünebilir.

Cizelge 50: Üye Olmama Nedenleri

Nedenler	Sayı	%
Ödünç Kitap v.b. Almaya Gereksinim Duymadım	61	52
Üyelik İşlemlerinin Çok Olması	8	7
Ödünç Verme Servisinden Yeterince Bilgi Sahibi Değilim	25	21
Kütüphanede Aradığım Her Kaynağı Bulamıyorum	13	11
Zamanımın Olmaması	9	7
Başka	2	2
Toplam	118	100

3.4. Halk Kütüphanelerinde Materyalleri Hor Kullanmaya Karşı Tutumlar

Arastırma grubuna giren kullanıcılara, "halk kütüphanelerinde kitap, dergi, gazete gibi materyalleri hor kullananları uyarır mısınız?" sorusu soruldu. Verilen yanıtlara göre, materyalleri hor kullananları uyananların oranı % 61'dir. "Bazen" uyardıklarını belirtenlerin oranı ise % 32'dir.

Çizelge 51: Kullanıcıların Kütüphanede Materyalleri Hor Kullananları Uyarıp-Uyarmama Durumu

Materyalleri Hor Kullananları Uyarıp-Uyarmama	Sayı	%
Evet, Genellikle	127	61
Bazen	68	32
Hayır, Hic	15	7
Toplam	210	100

Anket uygulamaları sırasında "bazen" seçeneğini yanıtlayanlar ile sürdürülen görüşmelerde, buna neden olarak, "hor kullananları uyarma işinin aslında görevlilerin işi olduğu, ancak görevlilerin göremediği ve bulunmadığı durumlarda uyardıkları"nı; "hayır" seçeneğini yanıtlayan 15 kişi tarafından ise, "hor kullananları uyarmanın görevlilerin işi olduğu ve kendilerini hic ilgilendirmediği"ni belirten açıklamalar yapılmıştır.

4. YENİMAHALLE İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ'NİN KULLANICILARIN GEREKSİNİMLERİNİ KARŞILAMA DURUMLARI

4.1. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Durumu

Kütüphanenin kullanıcı gereksinimlerini karşılama durumları Çizelge 52'de verilmektedir.

Çizelge 52: Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimleri Karşılama Durumu

Gereksinim Karşılama Durumu	Sayı	%
Evet	131	62
Hayır	79	38
Toplam	210	100

Çizelge 52 incelendiğinde, tüm grup içinde, kütüphanenin gereksinimlerini karşıladığını belirten kullanıcıların oranı % 62, gereksinimlerinin karşılanmadığını ileri sürenlerin oranı % 38'dir. Bu durumda kütüphanenin kullanıcılarca genelde var olan kütüphane anlayışı içinde değerlendirildiği söylenebilir. Yine de kullanıcı gereksinimleri karşısında kütüphanenin yetersiz bulunduğunu gösteren % 38 oranı bu konuda daha ileri bir inceleme gerekliliğine işaret eden önemli bir bulgudur.

4.1.1. Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Durumu

Çizelge 53 incelendiğinde ilkökul öğrencilerinin % 98'i, ortaokul öğrencilerinin % 78'i, lise yada dengi okul öğrencilerinin % 45'i, Üniversite yada yüksek okul öğrencilerinin % 52'si kütüphanenin gereksinimlerini karşıladığını belirtmişlerdir.

Cizelge 53: Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Durumu

Öğrenim Düzeyi	Gereksinim Karşılama Durumu				Toplam	
	Evet		Hayır		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İlkokul Öğrencisi	43	98 33	1	2 1	44	21
İlkokul Mezunu	1	25 1	3	75 4	4	2
Ortaokul Öğrencisi	18	78 14	5	22 6	23	11
Ortaokul Mezunu	2	40 2	3	60 4	5	2
Lise Yada Dengi Okul Öğrencisi	9	45 7	11	55 14	20	10
Lise Yada Dengi Okul Mezunu	24	59 18	17	41 22	41	20
Üniversite Yada Y.O. Öğrencisi	26	52 20	24	48 30	50	24
Üniversite Yada Y.O. Mezunu	8	35 6	15	65 19	23	11
Toplam	131	62	79	38	210	100

Kütüphanenin gereksinimlerini karşılamadığını belirten 79 kişi'den 24'ü Üniversite yada yüksek okul öğrencisi olup; bu grup % 30'luk oranla ilk sırada yer almaktadır.

Burada dikkati çeken en önemli nokta; eğitim düzeyi arttıkça, kütüphanenin gereksinimlerini karşılamadığını belirten kullanıcıların oranında da bir artış olmasıdır.

4.1.2. Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Durumu

Cizelge 54: Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphanenin Gereksinimleri Karşılama Durumu

Yenimahalle'de Oturma Süresi	Gereksinim Karşılama Durumu				Toplam	
	Evet		Hayır		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1 Yıldan Az	10	71 8	4	29 5	14	7
1 - 5 Yıl	27	66 21	14	34 18	41	20
6 - 10 Yıl	25	58 19	18	42 23	43	20
11 - 20 Yıl	27	60 21	18	40 23	45	21
20 Yıldan Fazla	10	59 8	7	41 9	17	8
Yenimahalle'de Oturmuyorum	32	64 24	18	36 23	50	24
Toplam	131	62	79	38	210	100

Sd = 5

$X^2 = 1.285$

P>.05

Yenimahalle'de oturma süresi ile, kütüphanenin gereksinimlerini karşılama durumu arasında istatistiki olarak anlamlı bir bağımlılık bulunamamıştır (Cizelge: 54).

Kullanıcıların Yenimahalle'de oturma süresi ile kütüphanenin gereksinimlerini karşılama durumuna ilişkin olarak ortaya çıkan bu durum, kullanıcıların Yenimahalle'de oturma süresinden çok, kütüphanenin gereksinimlerini karşılama gerektiği yönünde bir değerlendirme yapamadıkları biçiminde yorumlanabilir.

4.1.3. Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Durumu

Çizelge 55, kütüphanenin kullanıcıların gereksinimlerini karşılayıp-karşılamadığı konusunda verdikleri yanıtların kütüphane kullanma sıklığına göre dağılımını vermektedir.

Çizelge 55: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Gereksinimlerini Karşılama Durumu

Kullanma Sıklığı	Gereksinim Karşılama Durumu				Toplam	
	Evet		Hayır		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Bugün İlk Kez	15	75	5	25	20	10
		11		6		
Yılda Birkac Kez	25	57	19	43	44	21
		19		24		
Ayda Birkac Kez	45	62	28	38	73	35
		34		35		
Haftada Birkac Kez	31	58	22	42	53	25
		24		28		
Hergün	15	75	5	25	20	10
		11		6		
Toplam	131	62	79	38	210	100

$$Sd = 4 \quad X^2 = 3.653 \quad P > .05$$

Yapılan X^2 testi sonucu, kütüphaneyi kullanma sıklığı ile kütüphanenin kullanıcı gereksinimlerini karşılama arasında istatistikî olarak anlamlı bir ilişki .05 düzeyinde bulunamamıştır.

Kütüphaneyi kullanma sıklığı ile ilişkili olarak karşımıza çıkan bu durum, kütüphanenin bir halk kütüphanesi olarak algılanmadığı, ve kütüphanenin de kullanıcıların gereksinimlerini karşılama yönünde bir çaba içinde olmadığı olgusunu pekiştirdiği söylenebilir. Bu durumda kullanıcı, varolan mevcut duruma göre kütüphaneyi kullandığı biçiminde yorumlanabilir.

4.2. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri

Araştırmaya katılan ve kütüphanenin gereksinimlerini karşılamadığını belirten 79 kullanıcının bu durumun nedenlerine ilişkin görüşleri önem derecelerine göre çizelge 56'da verilmiştir.

Çizelge: 56 Önem Derecesine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri

Kütüphanenin Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri	Önem Derecesi					
	1. Derecede Önemli		2. Derecede Önemli		3. Derecede Önemli	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yayın Sayısı Yetersiz	23	29	15	19	7	9
Yayın Türü Yetersiz	20	25	21	26	5	6
Personelin Rehberliği Yetersiz	10	13	11	14	11	14
Acık Olduğu Saatler Bana Uymuyor	5	6	3	4	3	4
Fiziksel Olarak Rahat Değil (Işık, Aydınlatma, Döşeme, Masa, Gürültü, v.b.)	4	5	2	2	4	5
Kütüphaneye Geldiğimde Yer Bulamıyorum	—	—	3	4	3	4
Kantin, Otopark, Dinlenmek Üzere Oturma, Gezinme Alanları, Müzik Dinlenme vb. Olanaklarının Olmaması	9	12	6	8	17	22
Konferansların, Yazarlarla Süyleşilerin, Özel İlgi Gruplarının Kendilerinin Düzenleyecekleri Okuma-Tartışma vb. Etkinliklerin Eksikliği	5	6	10	13	11	14
Başka	3	4	—	—	2	2
Tercih Belirtmeyenler	—	—	8	10	16	20
Toplam	79	100	79	100	79	100

Cizelge 56 incelendiğinde; kullanıcıların, kütüphanenin gereksinimlerini karşılamadaki yetersizliğini 1. derecede belirttikleri seçeneklerin başında % 29 oranıyla "yayın sayısının yetersizliği" gelmektedir.

2. Derecede önemli görülen neden, en çok ,"yayın türü'nün yetersizliği" iken, 3. derecede ise, en çok "kantin, otopark, dinlenmek üzere oturma gezinme alanları, müzik dinleme vb. olanakların olmayışı gelmektedir.

Aynı cizelgede, toplam 5 kullanıcı tarafından yanıt verildiği görülen "baska" seçeneğinde, 3 kişi "mescit" in olmamasını, 1 kişi "kütüphanenin çevrede yaşayanlara ulaşamamasını", diğer 1 kişi de "kitap kayıtlarının fazlaca düzensiz oluşunu, kütüphanenin bireyin gereksinimini karşılamada yetersiz kalmasını neden olarak belirtmiştir. Bu seçeneği belirten 5 kişi tüm grubun % 6'sı gibi küçük bir oranı oluşturmaktadır.

Öte yandan, Cizelge 56'da "kütüphaneye geldiğimde yer bulamıyorum" seçeneğinin kullanıcılar tarafından gereksinimlerini karşılamama nedenleri arasında en önemli neden olarak belirtilmediği; ancak % 4'lük oranlarla 2. ve 3. derecede önemli görülen nedenler arasında yer aldığı görülmektedir.

4.2.1. Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri

Cizelge 57: Öğrenim Düzeyine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri

Öğrenim Düzeyi	Nedenler																	
	Yayın Sayısı Yetersiz	Yayın Türü Yetersiz	Personelin Rehberliği Yetersiz	Acık Olduğu Saatler Uymuyor	Fiziksel Olarak Rahat Değil (Isık, Aydınlatma, Döşeme, Masa, Gürültü vb.)	Kantin, Otopark, Dinlenmek Üzere Oturma, Gezinme Alanları, Müzik Dinleme vb. Olanaklarının Olmaması	Konferansların Yazarlarla Söylesilerin, Özel İlgil Gruplarının Kendilerinin Düzenleyecekleri Okuma-Tartışma Etkinliklerin Eksikliği	Baska	Toplam									
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlkokul Öğrencisi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100	—	—	1	1
İlkokul Mezunu	1	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	33	—	—	3	4
Ortaokul Öğrencisi	2	40	3	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	6
Ortaokul Mezunu	2	67	—	—	—	—	1	33	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4
Lise yada Dengi Okul Öğrencisi	2	18	3	27	4	36	—	—	—	—	—	—	1	9	1	9	11	14
Lise yada Dengi Okul Mezunu	4	24	5	29	3	18	—	—	1	6	3	18	—	—	1	6	17	21
Universite yada Yüksek Okul Öğrencisi	8	33	5	21	2	8	2	8	2	8	4	17	—	—	1	4	24	30
Universite yada Yüksek Okul Mezunu	4	27	4	27	1	7	2	13	1	7	1	7	2	13	—	—	15	20
Toplam	23	29	20	25	10	13	5	6	4	5	9	12	5	6	3	4	79	100

* Yüzdeler gereksinimlerini karşılamadığını belirten (79) kişi üzerinden alınmıştır.

Cizelge 57'de görüldüğü gibi, kütüphanenin gereksinimlerini karşılamadığını belirten ilkökul öğrencisi sadece 1 kişidir ve bu kişi "kültürel etkinliklerin eksikliği"ni en önemli neden olarak belirtmiştir.

İlkökul mezunlarına göre, "yayın sayısının yetersizliği", "kantin, otopark, dinlenmek üzere gezinme alanları, müzik dinleme vb. olanaklarının olmayışı" ve "kültürel etkinliklerin eksikliği" % 33'lük oranlarla gereksinimlerini karşılamama da en önemli nedenlerdir.

Cizelge incelendiğinde, kültürel etkinliklerin eksikliğini 1 ilkökul öğrencisi ve 1 ilkökul mezunu dışında, 1 lise yada dengi okul öğrencisi ve 2 Üniversite yada yüksekökul mezunu tarafından belirtildiği anlaşılmaktadır.

"Acık olduğu saatler bana uymuyor" seçeneğini en önemli neden olarak yanıtlayan Üniversite yada yüksekökul öğrencisi ile mezunlarının tüm grup içinde % 40 oranı ile ilk sırada yer aldığı; onu % 20'lik oranla ortaökul mezunlarının izlediği görülmektedir.

"Personelin rehberliğini yetersiz" bulduğunu belirtenler irdelendiğinde, bu seçeneğin daha az öğrenimli kullanıcılar tarafından en önemli neden olarak görülmediği; ancak lise ya da yüksekökul öğrencileri tarafından en önemli neden olarak görülmeye başlandığı ve öğrenim düzeyi yükseldikçe % 10'luk oranlarla düşüş gösterdiği anlaşılmaktadır.

4.2.2. Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri

Cizelge 58: Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılama Nedenleri

Yenimahalle'de Oturma Süresi	Nedenler																	
	Yayın Sayısı Yetersiz		Yayın Türü Yetersiz		Personelin Rehberliği Yetersiz		Acık Oldugu Saatler Uymuyor		Fiziksel Olarak Rahat Değil (Işık, aydınlatma, Döşeme masa, güdültü vb.)		Kantin, Otopark, Dinlenmek Uzere Oturma, Gezinme Alanları, Müzik Dinlenme vb. Olanaklarının Olmaması		Konferans Yazarlarla Söyleşilerin Özel İlgil Gruplarının Kendilerinin Düzenleyecekleri Okuma-Tartışma Etkinliklerinin Eksikliği		Baska	Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1 yıldan Az	1	25	1	25	—	—	1	25	—	—	—	—	—	—	1	25	4	5
		4		5			20									33		
1-5 Yıl	3	21	4	29	4	22	—	—	—	—	2	14	—	—	1	7	14	18
		13		40		40						22				33		
6-10 Yıl	7	39	4	22	4	22	1	6	—	—	1	6	1	6	—	—	18	23
		30		20		40		20				11		20				
11-20 Yıl	7	39	4	22	2	11	—	—	1	6	3	17	1	6	—	—	7	9
		30		20		20			25			33		20				
20 Yılden Fazla	3	43	1	14	—	—	2	29	—	—	—	—	1	14	—	—	7	9
		13		5			40							20				
Yenimahalle'de oturuyor	2	11	6	33	—	—	1	6	3	17	3	17	2	11	1	6	18	23
		9		30			20		75		33		40			33		
Toplam	23	29	20	25	10	13	5	6	4	5	9	12	5	6	3	4	79	100

* Yüzdeler, kütüphanenin gereksinimlerini karşılamadığını belirten (79 kişi) üzerinden alınmıştır.

Kütüphanenin kullanıcı gereksinimlerini karşılamama nedenleri arasında, "fiziksel olarak rahat değil" seceneğini % 75'lik oranla, "konferansların, yazarlarla söyleşilerin, özel ilgi gruplarının kendilerinin düzenleyeceği okuma-tartışma etkinliklerinin eksikliği" seceneğini de % 40'lık oranla Yenimahalle'de oturmayanlar; "personelin rehberliği yetersiz" seceneğini % 40'lık oranlarla Yenimahalle'de 1-5 yıl arası

oturanlar ile 6-10 yılları arasında oturanlar; "acıık olduğu saatler bana uymuyor" seceneğini % 40'lık oranla Yenimahalle'de 20 yıldan fazla oturanlar daha fazla belirtmişlerdir.

Yenimahalle'de 20 yıldan fazla oturanların % 43'ü, 11-20 yıl arasında ve 6-10 yıl arasında oturanların herbirinin % 39'u "yayın sayısı yetersiz" seceneğini; Yenimahalle'de oturmayanların % 33'ü ise "yayın türü yetersiz" seceneğini gereksinimlerini karşılamayı engelleyen en önemli nedenler olarak belirtmişlerdir.

4.2.3. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılamama Nedenleri.

Cizelge 59: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Kullanıcı Gereksinimlerini Karşılamama Nedenleri

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Nedenler																	
	Yayın Sayısı Yetersiz	Yayın Türü Yetersiz	Personelin Rehberliği Yetersiz	Acık Olduğu Saatler Uymuyor	Fiziksel Olarak Rahat Değil (Isık, Aydınlatma, Döşeme, Masa, Gürültü vb.)	Kantin, Otopark, Dinlenmek Üzere Oturma, Gezinme Alanları, Müzik Dinleme vb. Olanaklarının Olmaması	Konferansların, Yazarlarla Söylesilerin, Özel ilgi Gruplarının Kendilerinin Düzenleyecekleri Okuma-Tartışma Etkinliklerinin Eksikliği	Baska	Toplam									
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez	—	—	—	—	—	—	1	20	1	20	—	—	1	20	2	40	5	6
Yılda Birkac Kez	7	37	5	25	2	11	2	11	—	—	2	11	1	5	—	—	19	24
Ayda Birkac Kez	9	29	9	32	3	11	2	7	1	3	3	11	2	7	—	—	28	36
Haftada Birkac Kez	6	27	4	19	5	23	—	—	2	9	3	14	1	5	1	5	22	28
Hergün	2	40	2	40	—	—	—	—	—	—	1	20	—	—	—	—	5	6
Toplam	23	29	20	25	10	13	5	6	4	5	9	12	5	6	3	4	79	100

* Yüzdeler, kütüphanenin gereksinimlerini karşılamadığını belirten (79 kişi) üzerinden alınmıştır.

Cizelge 59'da görüldüğü gibi; kütüphaneye "bugün ilk kez" gelenlerin % 60'ı, "kütüphanenin açık olduğu saatlerin kendisi için uygun olmadığını"(% 20); "fiziksel olarak rahat olmadığını" (% 20) ve "konferansların, v.b. eksikliğini" (% 20) neden olarak gösterirken, "hergün" kullananların % 40'ı "yayın türü ve yayın sayısı"nı neden olarak belirtmişlerdir.

"Personelin rehberliğini yetersiz" olarak neden gösteren kullanıcıların % 50'sini "haftada birkaç kez", % 30'unu da "ayda bir kaç kez" kullananlar en yüksek oranda oluşturmaktadır.

4.3. Kütüphanede Önemli Görülen Sorunlara İlişkin Görüşler

Kütüphanede önemli görülen sorunlara ilişkin olarak, kullanıcılara, "Bu kütüphanedeki en önemli sorun (aksaklık) sizce hangisidir?" sorusu sorulmuştur. Önem derecesi belirterek verdikleri yanıtlar, cizelge 60'da verilmektedir.

Çizelge 60: Önem Derecesine Göre, Kütüphanede Görülen Sorunlar

Kütüphanede Önemli Görülen Sorunlar	Önem Derecesi					
	1. Derecede Önemli		2. Derecede Önemli		3. Derecede Önemli	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Cok Gürültülü Kullanılması	36	17	25	12	18	9
Kütüphanenin Fiziksel Ortamının (Masa, Sandalye, Isıtma v.b.) Yetersiz Olması	14	7	12	6	7	3
Konferans, Panel, Açık Oturum, Sinema, Belgesel Film Gösterimi gibi Etkinliklerin Olmaması	34	16	25	12	24	11
Personelin Tutum ve Davranışları	15	7	14	7	17	8
Yeni Yayınların Olmaması	43	21	40	19	20	10
Çay, Kahve, Nescafe İçmek ve Dinlenmek Üzere Uygun Ortamların Olmaması	46	22	46	22	27	13
Kütüphanenin Açılış ve Kapanış Saatlerinin Uygun Olmaması	16	8	18	9	22	11
Tercih Belirtmeyenler	2	1	—	—	2	1
Baska	4	2	30	14	73	35
Toplam	210	100	210	100	210	100

Çizelge 60 incelendiğinde, kullanıcıların 1. derecede önemli gördükleri sorunlar, "çay, kahve, nescafe içmek ve dinlenmek üzere uygun ortamların olmayışı (% 46); yeni yayınların olmayışı" (% 43); "çok gürültülü kullanılması (% 36) ve "konferans, panel, açık-oturum, sinema, belgesel film gösterimi gibi etkinliklerin olmayışı" (% 34) dır. 2. derecede önemli gördükleri sorunlar irdelendiğinde, bunların da 1. derecedeki sorunlarla paralellik gösterdiği görülmektedir.

4.3.1. Yasa Göre, Kütüphanede Önemli Görülen Sorunlar

Çizelge 61: Yasa Göre, Kütüphanede Önemli Görülen Sorunlar

Yas	Sorunlar										Toplam									
	Cok Gürültülü Kullanılması	Kütüphanenin Fiziksel Ortamının (Masa, Sandalye, Isıtma v.b.) Yetersiz Olması	Konferans, Panel, Acık Oturma Sinema, Belgesel Film Gösterimi gibi Etkinliklerin Olması	Personelin Tutum ve Davranışları	Yeni Yayınlara Olmaması	Çay, Kahve Nescafe v.b. İçmek ve Dinlenmek Üzere Uygun Ortamların Olmaması	Kütüpha- nenin Acılıs ve Kapanıs Saatlerinin Uygun Olmaması	Tercih Belirt- meyenler	Baska											
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
7 - 11	15	34	3	7	6	14	1	2	10	23	5	11	—	—	2	5	2	5	44	21
		42		21		18		7		23		11		—		50		100		
12 - 14	5	22	2	9	5	22	1	4	3	13	4	17	2	9	1	4	—	—	23	11
		14		14		15		7		7		9		13		25		—		
15 - 17	3	17	—	—	3	17	2	11	7	39	2	11	1	6	—	—	—	—	18	9
		8		—		9		13		16		4		6		—	—	—		
18 - 21	3	5	6	11	11	19	9	16	6	11	16	28	5	9	1	2	—	—	57	27
		8		43		32		60		14		35		31		25		—		
22 - 25	5	18	3	11	3	11	1	4	6	21	6	21	4	14	—	—	—	—	28	13
		14		21		9		7		14		13		25		—	—	—		
26 - 35	3	18	—	—	3	18	—	—	4	24	6	35	1	6	—	—	—	—	17	8
		8		—		9		—		9		13		6		—	—	—		
36 - 45	2	17	—	—	2	17	—	—	2	17	4	33	2	17	—	—	—	—	12	6
		6		—		6		—		5		9		13		—	—	—		
46 ve Üzeri	—	—	—	—	1	9	1	9	5	45	3	27	1	9	—	—	—	—	11	5
		—		—		3		7		12		7		6		—	—	—		
Toplam	36	17	14	7	34	16	15	7	43	21	46	22	16	8	4	2	2	1	210	100

Çizelgeye göre, Yenimahalle ilçe Halk Kütüphanesi'nin en önemli görülen sorunlarına ilişkin görüşler arasında, "personelin tutum ve davranışları" (% 60); "kütüphanenin

fiziksel ortamının (masa, sandalye, ısıtma vb.) yetersiz olması" (% 43); "konferans, panel, açık-oturum, sinema, belgesel film gösterimi gibi etkinliklerin olmayışı" (% 32); "çay, kahve, nescafe içmek ve dinlenmek üzere uygun ortamların olmayışı" (% 35); "kütüphanenin açılış ve kapanış saatlerinin uygun olmayışı" (% 31) seçeneklerini 18-21 yaşları arasında olanlar; "çok gürültülü kullanılması" seçeneğini ise % 42'lik oranla 7-11 yaşları arasında olanlar, diğer yaş gruplarına göre daha fazla belirtmişlerdir (Çizelge 61).

"Başka" seçeneğinde yanıt veren 7-11 yaşları arasındaki 2 kullanıcı "çocukların ilgisini çekecek faaliyetlerin olmaması" ve "kitapların yıpranmış olmasını" en önemli sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

7-11 yaşları arasında olanlara göre en önemli sorun "çok gürültülü kullanılması" (% 34) iken; "15-17" ve "46 ve üzeri" yaş gruplarına göre ise "yeni yayınların olmayışı" ilk sırada yer almaktadır (% 39 ve % 45).

18-21 (% 28), 22-25 (% 21), 26-35 (%35) ve 36-45 (% 33) yaşları arasında olanlar kütüphanedeki en önemli sorunu "çay, kahve, nescafe içmek ve dinlenmek üzere uygun ortamların olmayışı" ile açıklamaktadır.

Kütüphane personeli ile yapılan görüşmelerde; çay, kahve v.b. yapmak için bütün demirbaşların olmasına ve kantin olarak kullanılabilen bir odanın bulunmasına rağmen, eleman olmadığı için kantinin hizmete geçirilemediği ve bu nedenle kullanıcıların bu sorununa çözüm bulamadığı belirtilmiştir.

4.3.2. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanede Önemli Görülen Sorunlar

Kütüphaneyi kullanma sıklığına göre, kütüphanede en önemli görülen sorunlara ilişkin dağılım çizelge 62'de verilmektedir.

Çizelge 62: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanede Önemli Görülen Sorunlar

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Sorunlar																			
	Çok Gürültülü Kullanılması		Kütüphanenin Fiziksel Ortamının (Masa, Sandalye, Isıtma v.b.) Yetersiz Olması		Konferans, Panel, Açık Oturma Salonu, Sinema, Belgesel Film Gösterimi gibi Etkinliklerin Olmaması		Personelin Tutum ve Davranışları		Yeni Yayınların Olmaması		Çay, Kahve, Nescafe, v.b. İçmek ve Dinlenmek Üzere Uygun Ortamların Olmaması		Kütüphanenin Acılıs ve Kapanış Saatlerinin Uygun Olmaması		Tercih Belirtmeyenler		Diğer		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez	5	25	—	—	1	5	1	5	1	5	7	35	4	20	1	25	—	—	20	10
Yılda Birkac Kez	9	20	2	5	6	14	5	11	5	11	11	25	4	9	2	5	—	—	44	21
Ayda Birkac Kez	11	15	8	11	13	18	3	4	15	21	15	21	7	10	—	—	1	1	73	35
Haftada Birkac Kez	7	13	3	6	12	23	5	9	16	30	9	17	1	2	—	—	—	—	53	25
Hergün	4	20	1	5	2	10	1	5	6	30	4	20	—	—	1	5	1	5	20	10
		11		7		6		7		14		9		—		50		50		
Toplam	36	17	14	7	34	16	15	7	43	21	46	22	16	8	4	2	2	1	210	100

Çizelge incelendiğinde Kütüphane'deki en önemli sorunlara ilişkin görüşler arasında, "kütüphanenin fiziksel ortamının (masa, sandalye, ısıtma vb.) yetersiz olması" (% 57); "kütüphanenin acılıs ve kapanış saatlerinin uygun olmayışı" (% 44); "konferans, panel, açıkoturum, sinema, belgesel film

gösterimi gibi etkinliklerin olmayışı" (% 38) seçeneklerini belirtenler arasında "ayda birkaç kez" kullananlar; "yeni yayınların olmayışı" (% 31) seçeneğini belirtenler arasında "haftada birkaç kez" kullananlar ilk sırada bulunmaktadır. Burada dikkati çeken bir nokta; sorun olmadığını belirtenlerin % 50'sini "hergün" ve "ayda birkaç kez" kullananların oluşturmasıdır.

"Bugün ilk kez" gelenlerin % 35'i, "yılıda bir kaç kez" kullananların % 25'i, "ayda birkaç kez" kullananların % 21'i, "çay, kahve, nescafe içmek ve dinlenmek üzere uygun ortamların olmayışı" nı en önemli sorun olarak görürken; "haftada birkaç kez" ve "hergün" kullananların % 30'u ise "yeni yayınların olmayışı" nı en önemli sorun olarak belirtmişlerdir.

5. KULLANICILARIN GENEL OLARAK HALK KÜTÜPHANELERİNDEN VE YENİMAHALLE İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ'NDEN BEKLENTİLERİNE İLİSKİN GÖRÜŞLERİ

Halk kütüphanelerinin halk eğitimindeki rolünü geliştirmenin, daha çok, bireylerin beklentilerini yerine getirme ya da duyulan gereksinimlerinden hareket ederek bu yönde ilgiler ve davranışlar geliştirmelerine olanak sağlamakla mümkün olduğu bilinmektedir.

Bu konuda, kullanıcılara sorulan sorular ve alınan yanıtlar, kütüphaneyi kullanma sıklığına ve seçilen bazı kişisel özelliklere göre, aşağıda verilmektedir.

5.1. Halk Kütüphanelerinde Doğrudan Kullanıcıya Hizmet Veren Personelden Beklentiler.

Toplumun bütün bireyelerine açık olan halk kütüphaneleri, dünyada artık yalnızca kitap sağlamakla yetinmemekte, çeşitli kültür çalışmalarının kaynaştığı birer merkez haline

gelmektedirler. Bunun için, halk kütüphanelerinde görevli kütüphanecilerin tartışma ve araştırma konularını saptayarak bireyleri okumaya ve araştırmaya özendirilmeleri, kütüphane binası içinde konuların tartışılacağı toplantılar düzenlemeleri gerekmektedir.

Bu tür hizmetleri verebilmesi için nitelikli elemanlara sahip olması beklenen halk kütüphaneleri, tarafsız bir kurum olarak, kullanıcıların beklentilerini ve ilgilerini de ayrıca bilmek durumundadır. Bu düşünceden hareketle kullanıcılara "halk kütüphanelerinde kullanıcıya doğrudan hizmet veren personelden daha çok neler bekliyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Verdikleri yanıtlar Çizelge 63'de görülmektedir.

Çizelge 63: Halk Kütüphanelerinde Kullanıcıya Doğrudan Hizmet Veren Personelden Beklentiler

Personelden Beklentiler	Beklentisi			
	Var		Yok	
	Sayı	%	Sayı	%
Kullanıcıya Saygılı Olmasını	109	52	101	48
İstedığı Konuda Fikir Verip, Yol Göstermesini, Yardımcı Olmasını	147	70	63	30
Güleryüzlü, Hoşgörülü Olmasını	123	59	87	41
Bilgili ve Kültürlü Olmasını	113	54	97	46
Disiplini Sağlamasını	87	41	123	59
Başka	6	3	204	97

* Birden fazla yanıt verildiği için, yüzdeler toplam denek sayısı olan 210 kullanıcı üzerinden alınmıştır.

Çizelge incelendiğinde, kullanıcıların % 70'i "istediği konuda fikir verip, yol göstermesine yardımcı olması" isteğini

belirtirken; bunu % 59'luk oranla "gülyüzlü ve hoşgörülü olmasını" belirtenler ve % 54 ile "bilgili ve kültürlü olmasını" isteyenler izlemektedir.

Görüldüğü gibi, kullanıcıların önemli bir çoğunluğu kendilerine rehberlik edebilecek nitelikli elemanlara gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Bu durumda halk kütüphanelerinin gelişmesinin, öncelikle elemanlarının nitelikli olmasına bağlı olduğu söylenebilir.

5.1.1. Öğrenim Düzeyine Göre, Halk Kütüphanelerinde Kullanıcıya Doğrudan Hizmet Veren Personelden Beklentiler

Çizelge 64: öğrenim düzeyine göre kullanıcıların, halk kütüphanelerinde kullanıcıya doğrudan hizmet veren personelde görmek istedikleri niteliklere ilişkin beklentilere yer vermektedir. Personelde var olması istenen nitelikler arasında "istediği konuda fikir verip yol göstermesi, yardımcı olması" seçeneği en çok lise ve dengi okul mezunları (% 26) ile Üniversite ya da yüksekokul öğrencileri (% 26), "kullanıcıya saygılı olması" en çok lise yada dengi okul mezunları (% 26), "bilgili ve kültürlü olması" ise en çok Üniversite ya da yüksekokul öğrencileri (% 25) tarafından verilmiştir.

Çizelge incelendiğinde dikkati çeken, ilkokul ve ortaokul mezunlarında personelden beklentilerin diğer gruplara göre çok düşük olmasıdır.

"Başka" seçeneği başlığı altında değerlendirilen ve personelin "yardımcı olmasını", "araştırmacı olmasını", "politik tavır içinde olmamasını", işine önem vermesini", "daha aktif olmalarını", "bu işin eğitimini almış olmalarını" belirten 6

kisinin yanıtları ise tüm grup içinde % 3'lük bir orana sahiptir (Çizelge 64).

Çizelge 64: Öğrenim Düzeyine Göre, Halk Kütüphanelerinde Kullanıcıya Doğrudan Hizmet Veren Personelden Beklentiler

Öğrenim Düzeyi	Personelden Var Olması İstenen Beklentileri											
	Kullanıcıya Saygılı Olmasını		İsteddiği Konuda Fikir Verip, Yol Göstermesini, Yardımcı Olmasını		Güler yüzlü, Hoşgörülü Olmasını		Bilgili, ve Kültürlü Olmasını		Disiplini Sağlamasına		Başka	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlkokul Öğrencisi n = 44	21	48	25	59	20	45	15	34	15	34	—	—
İlkokul Mezunları n = 4	2	50	3	75	3	75	3	75	1	25	—	—
Ortaokul Öğrencisi n = 23	15	65	15	70	15	70	12	52	10	43	—	—
Ortaokul Mezunları n = 5	3	60	3	60	4	80	2	40	1	20	—	—
Lise yada Dengi Okul Öğrencisi n = 20	9	45	17	85	13	65	14	70	9	45	1	5
Lise yada Dengi Okul Mezunları n = 41	23	56	32	78	25	63	22	54	20	49	1	2
Üniversite yada Yüksekokul Öğrencisi n = 50	25	52	38	76	29	58	28	56	28	56	—	—
Üniversite yada Yüksekokul Mezunları n = 23	10	44	12	52	12	52	16	70	3	13	4	17
Toplam N = 210	109	52	147	70	123	59	113	54	87	41	6	3

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için, satır yüzdeleri "öğrenim düzeyi" sütunundan (n) ile gösterilen sayılar ve toplam (N = 210) sayılar üzerinden alınmıştır.

5.1.2. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Kullanıcıya Doğrudan Hizmet Veren Personelden Beklentiler

Konuya ilişkin dağılım Çizelge 65'de verilmektedir.

Çizelge 65: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Kullanıcıya Doğrudan Hizmet Veren Personelde Görmek İstedikleri Davranışlara İlişkin Beklentiler

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Personelden Var Olması İstenen Beklentileri											
	Kullanıcıya Saygılı Olmasını		İstedığı Konuda Fikir Verip, Yol Göstermesini, Yardımcı Olmasını		Güleryüzlü, Hoşgörülü Olmasını		Bilgili, ve Kültürlü Olmasını		Disiplini Sağlamasını		Başka	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez n = 20	9	40	14	70	10	50	10	50	7	35	—	—
Yılda Birkac Kez n = 44	24	55	30	68	29	66	27	61	22	50	1	2
Ayda Birkac Kez n = 73	38	49	49	67	39	53	33	45	26	36	3	4
Haftada Birkac Kez n = 53	30	57	38	72	33	62	33	62	22	42	2	4
Hergün n = 20	11	55	16	80	12	60	10	50	10	50	—	—
Toplam N = 210	109	52	147	70	123	59	113	54	87	41	6	3
X ² Testi Sonuçları	Sd = 4 X ² = 2.000 P > .05	Sd = 4 X ² = 1.382 P > .05	Sd = 4 X ² = 2.693 P > .05	Sd = 4 X ² = 4.942 P > .05	Sd = 4 X ² = 3.295 P > .05	X ² Testi Yapılamadı						

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için, satır yüzdeleri "kütüphaneyi kullanma sıklığı" sütunundan (n) ile belirtilen kişi sayısı ile araştırmaya katılan (N = 210) kişi üzerinden alınmıştır

Çizelge incelendiğinde, Halk Kütüphanelerinde görev yapan personelden beklentilere ilişkin görüşler arasında, % 33 oranla "kullanıcıya saygılı olması" ve "istediği konuda fikir verip, yol göstermesi ve yardımcı olması" ve % 32 ile "güleryüzlü,

hoşgörülü olması" seçeneklerini, "ayda birkaç kez" kütüphaneyi kullananlar daha fazla belirterek ilk sıralarda yer almışlardır.

Kütüphaneyi "hergün" kullananların % 83'ü "istediği konuda fikir verip, yol göstermesini, yardımcı olmasını" ilk sırada belirtirken; "haftada birkaç kez" kullananların % 72'si ile "bugün ilk kez" gelenlerin % 70'i de personelden aynı beklentiler içinde olduğunu belirtmiştir.

Ancak, kütüphaneyi kullanma sıklığı ile, halk kütüphanelerinde kullanıcıya hizmet veren personelden beklentiler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

5.2. Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklere İlişkin Bilgi, Görüş ve Beklentiler

5.2.1. Kullanıcıların Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklerle İlgili Mevcut Duruma İlişkin Bilgisi

Kullanıcıların "Sizce bir halk kütüphanesinde kültürel etkinliklere yer verilebilir mi ?" sorusuna verdikleri yanıtlar, Çizelge 66'da verilmektedir.

Çizelge 66: Kullanıcıların Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklerle İlgili Mevcut Duruma İlişkin Bilgisi

Bilgisi Olma Durumu	Sayı	%
Evet	165	79
Hayır	6	3
Fikrim Yok	39	18
Toplam	210	100

Çizelgeye göre, % 79'u halk kütüphanelerinde kültürel etkinliklerle ilgili mevcut duruma ilişkin bilgisi olduğunu belirtirken, % 3'ü hiç bilgisi olmadığını açıklamıştır.

5.2.1.1. Kullanıcıların Öğrenim Düzeyine Göre, Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklerle İlgili Mevcut Duruma İlişkin Bilgisi

Cizelge 67, Öğrenim düzeyine göre, kullanıcıların, halk kütüphanelerindeki kültürel etkinliklerle ilgili mevcut duruma ilişkin bilgisi olma durumunu göstermektedir.

Cizelge 67: Kullanıcıların Öğrenim Düzeyine Göre, Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklerle İlgili Bilgisi Olma Durumu

Öğrenim Düzeyi	Bilgisi Olma Durumu						Toplam	
	Evet		Hayır		Fikrim Yok			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlkokul Öğrencisi	23	52	2	5	19	43	44	21
		14		33		49		
İlkokul Mezunu	4	100	—	—	—	—	4	2
		2		—		—		
Ortaokul Öğrencisi	17	74	—	—	6	26	23	11
		10		—		15		
Ortaokul Mezunu	4	80	—	—	1	20	5	2
		2		—		3		
Lise yada Dengi Okul Öğrencisi	16	80	1	5	3	15	20	10
		10		17		8		
Lise yada Dengi Okul Mezunu	37	90	—	—	4	10	41	20
		22		—		10		
Üniversite yada Yükseköğretim Öğrencisi	45	90	1	2	4	8	50	23
		27		17		10		
Üniversite yada Yükseköğretim Mezunu	19	83	2	9	2	9	23	11
		12		33		5		
Toplam	165	79	6	3	39	18	210	100

Cizelge incelendiğinde, "evet" diyenlerin % 27'sini Üniversite yada yükseköğretim öğrencisi oluştururken, onu % 22 ile lise yada dengi okul mezunu izlemektedir. 3. sırada ise, % 14'lük oranla yanıtlayan ilköğretim öğrencileri yer almaktadır.

Burada dikkati ceken nokta, bilgisi olmadığını belirtenlerin % 33'ü ilkokul öğrencisi ile Üniversite yada yükseköğretim mezunları iken, % 17'si de lise ile Üniversite öğrencisi olmasıdır.

"Lise yada dengi okul mezunları" ile "Üniversite yada yükseköğretim öğrencilerinin" % 90'nı bilgisi olduğunu belirtirken bu oran, ilkokul mezunlarında % 100'dür.

5.2.1.2. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklerle İlgili Mevcut Duruma İlişkin Kullanıcıların Bilgisi

Kullanıcıların, halk kütüphanelerinde kültürel etkinliklerle ilgili mevcut duruma ilişkin bilgisi olup olmadıkları konusunda verdikleri yanıtların, kütüphaneyi kullanma sıklığına göre dağılımı Çizelge 68'de verilmektedir.

Çizelge 68: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklerle İlgili Kullanıcıların Bilgisi Olma Durumu

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Bilgisi Olma Durumu						Toplam	
	Evet		Hayır		Fikrim Yok		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Bugün İlk Kez	17	85	—	—	3	15	20	10
Yılda Birkac Kez	33	75	2	5	9	20	44	21
Ayda Birkac Kez	58	79	2	3	13	18	73	35
Haftada Birkac Kez	41	77	2	4	10	19	53	25
Hergün	16	80	—	—	4	20	20	10
Toplam	165	79	6	3	39	18	210	100

"Bugün ilk kez" gelenlerin % 85'i bilgisi olduğunu belirtirken, "hergün" kullananların % 80'ini, "ayda bir kaç

kez" kullananların % 79'u bilgisi olduğunu belirtmektedir. Bu durumda kütüphaneyi kullanma sıklığı ile halk kütüphanelerinde kültürel etkinliklerle ilgili kullanıcıların bilgisi arasında bir ilişki olmadığı söylenebilir.

5.3. Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstenen Kültürel Etkinlikler

Kullanıcılara "halk kütüphanelerinde" kültürel etkinliklerden hangilerine sizce yer verilmelidir?" sorusu altında verilen kültürel etkinlik seçeneklerinden birine ya da birkaçına işaret koyarak yanıt vermeleri istenmiştir. Kullanıcıların, bu kültürel etkinliklerin yapılmasını isteyip istemediklerine ilişkin görüşleri Çizelge 69'da verilmektedir.

Çizelge 69: Halk Kütüphanelerinde Kültürel Etkinliklere Yer Verilmesine İlişkin İstek

Kültürel Etkinlikler	Yer Verilmesi İsteği			
	Var		Yok	
	Sayı	%	Sayı	%
Cesitli ilgi Gruplarına Düzenlenecek Okuma-Tartışma v.b. Etkinlikler	130	62	80	38
Yarışmalar	66	31	144	69
Sergiler	109	52	101	48
Konferans, Panel, Açık Oturum, Konserler, Söylesiler	123	59	87	41
Tiyatro, Belgesel Film, Sinema, Slayt Gösterimi v.b.	99	47	111	53
Başka	7	3	203	97

* Birden fazla işaretleme yapıldığı için, yüzdeler toplam denek sayısı olan (N = 210) üzerinden alınmıştır.

Cizelge 69'da görüldüğü gibi, "çeşitli ilgi grupları için düzenlenecek okuma-tartışma vb. etkinlikler" % 62 ile ilk sırada yer alırken; "konferans, panel, açık oturum, konserler, söyleşiler v.b." % 59 ile ikinci sırada, "sergiler" % 52 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Buna göre, kullanıcıların yarısından fazlasının halk kütüphanelerinde kültürel etkinliklere yer verilmesini istedikleri söylenebilir.

5.3.1. Cinsiyete Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstenen Kültürel Etkinlikler

Halk kütüphanelerinde kültürel etkinliklere yer verilmesi isteğiyle ilgili soru kökü altında bir ya da birden çok etkinlik işaretlenebilmesine izin verildiği için, seçeneklerin her biri ayrı birer soru olarak kabul edilmiştir. Seçilen bazı değişkenlere göre düzenlenen Cizelgeler de buna göre düzenlenmiş ve çözümlenmiştir.

Cizelge 70, kullanıcıların cinsiyetine göre halk kütüphanelerinde yer verilmesi istenen kültürel etkinliklerin dağılımını göstermektedir.

Cizelgede görüleceği üzere, yer verilmesi istenen kültürel etkinlik ile cinsiyet arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Çizelge 70: Cinsiyete Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler

Cinsiyet	Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler											
	Çeşitli İlgili Gruplarına Düzenlenecek Okuma-Tartışma v.b. Etkinlikler		Yarışmalar		Sergiler		Konferans, Panel, Açık Oturum, Konserler, Söylesiler v.b.		Tiyatro, Belgesel Film Sinema, Slayt Gösterimi v.b.		Başka	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kadın n = 103	67	65 52	35	34 53	54	52 50	58	56 47	52	50 53	2	2 29
Erkek n = 107	63	59 49	31	29 47	55	51 50	65	61 63	47	44 47	5	5 71
Toplam N = 210	130	62	66	31	109	52	123	59	99	47	7	3
X ² Testi Sonuçları	Sd = 1 X ² = 0.847 P > .05		Sd = 1 X ² = 0.611 P > .05		Sd = 1 X ² = 0.022 P > .05		Sd = 1 X ² = 0.426 P > .05		Sd = 1 X ² = 0.906 P > .05		X ² Testi Yapılamadı	

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için satır yüzdeleri kadın denek sayısı olan (103) ve erkek denek sayısı olan (107) üzerinden ve toplam denek sayısı olan (210) kişi üzerinden alınmıştır.

5.3.2. Yaşa Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler

Çizelge 71'de görüldüğü gibi, "36 ve 45" yaş grubundaki kullanıcılar "sergileri" (% 83) ve "konferans, panel, açık-oturum, konserler, söyleşiler vb. (% 83); "7-11", "12-14", "26-35" yaş grubundakiler de "çeşitli ilgi gruplarına düzenlenecek okuma-tartışma v.b. etkinlikleri"ni (sırasıyla % 55, % 70, % 65) diğer etkinliklerden görece daha çok istediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 71: Yasa Güre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler

Yas Grupları	Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler													
	Çesitli İlgili Gruplarına Düzenlenecek Okuma-Tartışma v.b. Etkinlikler		Yarışmalar		Sergiler		Konferans, Panel, Açık Oturma, Konserler, Söylesiler v.b.		Tiyatro, Belgesel Film Sinema, Slayt Gösterimi v.b.		Diğer			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
7 - 11 n = 44	24	55 19	17	39 25	23	52 21	14	32 11	22	50 22	—	—		
12 - 14 n = 23	16	70 12	9	39 14	13	57 12	9	39 7	12	52 12	1	4 14		
15 - 17 n = 18	7	39 5	6	33 9	8	44 7	10	56 8	10	56 10	—	—		
18 - 21 n = 57	41	72 32	14	25 21	30	53 28	44	77 36	24	42 24	1	2 14		
22 - 25 n = 28	16	57 12	7	25 11	13	46 12	18	64 15	16	57 16	3	11 43		
26 - 35 n = 17	11	65 9	4	24 6	7	41 6	9	53 7	6	35 6	1	6 14		
36 - 45 n = 12	7	58 5	6	50 9	10	83 9	10	83 8	6	50 6	1	9 14		
46 ve Üzeri n = 11	8	73 6	3	27 5	5	45 5	9	82 7	3	27 3	—	— 2		
Toplam N = 210	130	62	66	31	109	52	123	59	99	47	7	3		
X ² Testi Sonuçları	Sd = 7 X ² = 8.992 P > .05	Sd = 7 X ² = 6.009 P > .05	Sd = 7 X ² = 6.664 P > .05	X ² Testi Yapılamadı	Sd = 7 X ² = 5.333 P > .05	X ² Testi Yapılamadı								

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için satır yüzdeleri yaş gruplarındaki sütunda (n) ile gösterilen sayı üzerinden ve toplam (N = 210) üzerinden alınmıştır.

Yer verilmesi istenen bazı kültürel etkinlikler ile yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

5.3.3. Öğrenim Düzeyine Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler

Kullanıcıların öğrenim düzeyine göre yer verilmesi istenen kültürel etkinliklere ilişkin dağılım Çizelge 72'de verilmektedir.

Çizelge 72: Öğrenim Düzeyine Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler

Öğrenim Düzeyi	Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler											
	Çeşitli İki Gruplarına Düzenlenecek Okuma-Tartışma v.b. Etkinlikler		Yarışmalar		Sergiler		Konferans, Panel, Açık Oturma, Konserler, Söyleşiler v.b.		Tiyatro, Belgesel Film Sinema, Slayt Gösterimi v.b.		Diğer	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlkokul Öğrencisi n = 44	24	55	17	39	23	52	13	30	21	48	—	—
		18		26		21		11		21		—
İlkokul Mezunu n = 4	2	50	—	—	2	50	2	50	3	75	1	25
		2		—		2		2		3		14
Ortaokul Öğrencisi n = 23	16	70	9	39	13	57	10	43	13	57	1	4
		12		14		12		8		13		14
Ortaokul Mezunu n = 5	2	40	2	40	3	60	3	60	—	—	—	—
		2		3		3		2		—		—
Lise yada Dengi Okul Öğrencisi n = 20	9	45	6	30	11	55	12	60	11	55	—	—
		7		9		10		10		11		—
Lise yada Dengi Okul Mezunu n = 41	29	71	13	32	18	44	32	78	17	41	—	—
		22		20		17		26		17		—
Üniversite yada Yüksekokul Öğrencisi n = 50	32	64	10	20	24	48	31	62	25	50	3	6
		25		15		22		25		25		43
Üniversite yada Yüksekokul Mezunu n = 23	16	70	9	39	15	65	20	87	9	39	2	9
		12		14		14		16		9		29
Toplam N = 210	130	62	66	31	109	52	123	59	99	47	7	3

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için satır yüzdeleri öğrenim düzeyi sütununda (n) ile gösterilen sayı ve toplam denek sayısı (N = 210) üzerinden alınmıştır.

Cizelgede görüldüğü gibi; "Çesitli ilgi grupları için düzenlenecek okuma-tartışma vb. etkinlikler"i % 25'lik oranla "Universite yada yüksekokul öğrencisi" ilk sırada isterken; onu % 22 ile "lise yada dengi okul mezunu" grup ve üçüncü sırada da % 18'lik oranla "ilkokul öğrencisi" grubu izlemektedir. "yarışmaları" % 26 oranla "ilkokul öğrencileri"; "Sergileri" % 2 ile "Universite ya da yüksekokul öğrencileri", "konferans, panel, acıkoturum, konserler, söyleşiler vb." etkinlikler % 26 ile "lise yada dengi okul mezunları"; "tiyatro, belgesel film, sinema, slayt gösterimi vb." etkinlikler % 25 ile "Universite yada yüksekokul öğrencileri" öteki öğrenim düzeyi gruplarında bulunan kullanıcılara oranla istek olarak daha çok belirtmişlerdir.

"Universite ya da yüksekokul mezunu" olanların % 87'si, "lise yada dengi okul mezunu" olanların % 78'i, "Lise yada dengi okul öğrencisi" olanların % 60'ı "konferans, panel, acık oturum, konserler söyleşiler v.b.", etkinliklere; "ilkokul mezunları'nın % 75'i de "tiyatro, belgesel film, sinema, slayt gösterimi v.b." etkinliklere yer verilmesi isteğini daha fazla belirterek ilk sıralarda yer almışlardır.

5.3.4. Medeni Duruma Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler

Cizelge 73, kullanıcıların medeni durumuna göre yer verilmesi istenen kültürel etkinliklerin dağılımını göstermektedir.

Çizelge 73: Medeni Durumuna Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler

Medeni Durum	Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler											
	Çesitli İlgili Gruplarına Düzenlenecek Okuma-Tartışma v.b. Etkinlikler		Yarışmalar		Sergiler		Konferans, Panel, Açık Oturum, Konserler, Söylüşler v.b.		Tiyatro, Belgesel Film, Sinema, Slayt Gösterimi v.b.		Baska	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bekar n = 175	106	61 82	53	30 90	89	51 92	99	57 90	85	49 86	5	3 71
Evlü, Dul yada Bosanmış n = 35	24	69 18	13	37 29	20	57 18	24	69 20	14	40 14	2	6 29
Toplam N = 210	130	62	66	31	109	52	123	59	99	47	7	3
X ² Testi Sonuçları	Sd = 1 X ² = 0.792 P>.05		Sd = 1 X ² = 0.636 P>.05		Sd = 1 X ² = 0.462 P>.05		Sd = 1 X ² = 1.731 P>.05		Sd = 1 X ² = 0.860 P>.05		X ² Testi Yapılmadı	

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için satır yüzdeleri medeni durum sütununda (n) ile gösterilen sayı ve toplam denek sayısı: (N = 210) üzerinden alınmıştır.

Görüldüğü gibi medeni durum ile halk kütüphanelerinde yer verilmesi istenen kültürel etkinlikler arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

5.3.5. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstlenen Kültürel Etkinlikler

Kütüphaneyi "hergün" kullananların % 70'i "tiyatro, belgesel film, sinema, slayt gösterim vb." etkinliklere; "haftada birkaç kez" kullananların % 72'si, "Ayda birkaç kez" kullananların % 60'ı ve "yılda bir kaç kez" kullananların % 66'sı "çesitli ilgi gruplarına düzenlenecek okuma-tartışma vb. etkinlikler"e yer verilmesini istemişlerdir.

Cizelge 74: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Yer Verilmesi İstenen Kültürel Etkinlikler

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Yer Verilmesi İstenen Kültürel Etkinlikler											
	Gecimli Tipli Gruplarına Düzenlenecek Okuma-Tartışma v.b. Etkinlikler		Yarışmalar		Sergiler		Konferans, Panel, Açık Oturum, Konserler, Söylesiler v.b.		Tiyatro, Belgesel Film, Sinema, Slayt Gösterimi v.b.		Başka	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez n = 20	10	50	5	25	8	40	13	65	11	55	—	—
Yılda Birkac Kez n = 44	29	66	9	20	21	48	22	50	19	43	4	9
Ayda Birkac Kez n = 73	40	60	23	32	43	59	44	60	32	44	—	—
Haftada Birkac Kez n = 53	39	72	20	38	26	49	33	62	23	43	2	4
Hergün n = 20	9	45	9	45	11	55	11	55	14	70	1	5
Toplam N = 210	130	62	66	31	109	52	123	59	99	47	7	3
X ² Testi Sonuçları	Sd = 4 X ² = 6.162 P > .05	Sd = 4 X ² = 5.530 P > .05	Sd = 4 X ² = 3.125 P > .05	Sd = 4 X ² = 2.163 P > .05	Sd = 4 X ² = 5.585 P > .05	X ² Testi Yapılmadı						

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için satır yüzdeleri kütüphaneyi kullanma sıklığı sütununda (n) ile gösterilen sayı ve toplam denek sayısı (N = 210) üzerinden alınmıştır.

5.4. Kullanıcıların Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Düzenlenebilecek Kültürel Etkinliklere Katılma Bicimine İlişkin İstekleri

Kullanıcıların "bu kütüphanede böylesi kültürel etkinlikler düzenlenirse siz nasıl katılmak isterdiniz?" sorusuna verdiği yanıtlar Cizelge 75'de görülmektedir.

Cizelge 75: KÜLTÜREL Etkinliklere Katılma Biçimine İlişkin İstekler

KÜLTÜREL Etkinliklere Katılma Biçimi	Sayı	%
Hic Katılmam	11	5
İzleyici Olarak	52	25
Verilebilecek Hizmetlerde Görev Alarak	18	8
Gerektiğinde İzleyici, Gerektiğinde Görev Alarak	90	43
Zaman Buldukça	39	19
Toplam	210	100

Cizelge incelendiğinde araştırmaya katılan kullanıcıların % 43'ü "gerektiğinde izleyici, gerektiğinde görev alarak"; % 25'i "izleyici olarak"; % 19'u da "zaman buldukça" kültürel etkinliklere katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

5.4.1. Yaşa Göre, KÜLTÜREL Etkinliklere Katılma Biçimi İsteği

Cizelge 76, yaşa göre kültürel etkinliklere katılma biçimine ilişkin dağılımı göstermektedir.

Çizelge 76: Yaşa Göre, Kullanıcıların Kültürel Etkinliklere Katılma Biçimi İsteği

Yaş Grupları	Katılma Biçimi İsteği										Toplam	
	Hiç Katılmam		İzleyici Olarak		Verilebilecek Hizmetlerde Görev Alarak		Gerektiğinde İzleyici, Gerektiğinde Görev Alarak		Zaman Buldukça			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
7 - 11	4	9 36	8	18 15	9	20 50	12	27 13	11	25 28	44	21
12 - 14	—	—	7	30 13	2	9 11	13	57 14	1	4 3	23	11
15 - 17	1	6 9	10	56 19	—	—	6	33 7	1	6 3	18	9
18 - 21	2	4 18	11	19 21	2	4 11	32	56 36	10	18 26	57	27
22 - 25	—	—	6	21 12	2	7 11	14	50 16	6	21 15	28	13
26 - 35	1	6 9	3	17 6	2	12 11	5	29 6	6	35 15	17	8
36 - 45	3	25 27	2	17 4	1	8 6	3	25 3	3	25 8	12	6
46 ve Üzeri	—	—	5	45 10	—	—	5	45 6	1	9 3	11	5
Toplam	11	5	52	25	18	8	90	43	39	19	210	100

Yaşları 7-11 arasında olan kullanıcıların % 27'si, 12-14 arasında olanların % 57'si, 18-21 arasında olanların % 56'sı, 22-25 arasında olanların % 50'si "gerektiğinde izleyici, gerektiğinde görev alarak"; 15-17 yaşları arasında olanların % 56'sı "izleyici olarak"; 26-35 yaşları arasında olanların % 35'i ise "zaman buldukça" seçeneğini işaretleyerek, kültürel etkinliklere katılma biçimine ilişkin isteklerini belirtmişlerdir.

"Hic katılmam" diyenlerin % 36'sını 7-11, % 27'sini ise 36-45 yaşları arasında olan kullanıcılar oluşturmaktadır. "Verilebilecek hizmetlerde görev alarak" kültürel etkinliklere katılmak istediğini belirtenlerin % 50'sini 7-11 yaşlarındaki kullanıcılarıdır.

5.4.2. Öğrenim Düzeyine Göre, Kültürel Etkinliklere Katılma Biçimi İsteği

Çizelge 77, kullanıcıların öğrenim düzeyine göre kültürel etkinliklere katılma biçimi isteklerine ilişkin dağılımı göstermektedir.

Çizelge 77: Öğrenim Düzeyine Göre, Kullanıcıların Kültürel Etkinliklere Katılma Biçimi İsteği

Öğrenim Düzeyi	Katılma Biçimi İsteği								Toplam			
	Hic Katılmam		İzleyici Olarak		Verilebilecek Hizmetlerde Görev Alarak		Gerektiğinde İzleyici, Gerektiğinde Görev Alarak				Zaman Buldukça	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlkokul Öğrencisi	4	9	8	18	9	20	13	30	10	23	44	21
		36		15		50		14		26		
İlkokul Mezunu	—	—	2	50	1	25	—	—	1	25	4	2
		—		4		6		—		3		
Ortaokul Öğrencisi	—	—	7	30	2	9	12	52	2	9	23	11
		—		13		11		13		5		
Ortaokul Mezunu	—	—	2	40	—	—	1	20	2	40	5	2
		—		4		—		1		5		
Lise yada Dengi Okul Öğrencisi	1	5	8	40	1	5	8	40	2	10	20	10
		9		15		6		9		5		
Lise yada Dengi Okul Mezunu	2	5	7	17	2	5	22	54	8	20	41	20
		18		13		11		24		21		
Üniversite yada Yükseköğretim Öğrencisi	2	4	16	32	3	6	19	38	10	20	50	23
		18		31		17		21		26		
Üniversite yada Yükseköğretim Mezunu	2	9	2	9	—	—	15	65	4	17	23	11
		18		4		—		17		10		
Toplam	11	5	52	25	18	8	90	43	39	19	210	100

Cizelge incelendiğinde, "ilkokul mezunlarının" % 50'si "izleyici olarak"; ortaokul mezunlarının hem "izleyici" (% 40) hem de "zaman buldukça" (% 40); lise yada dengi okul mezunlarının % 54'u ile Üniversite yada yüksek okul mezunlarının % 65'i "gerektiğinde izleyici, gerektiğinde görev alarak" katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

5.4.3. Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre, Kültürel Etkinliklere Katılma Biçimi İsteği

Cizelge 78'de görüldüğü gibi; öğrencilerin % 40'ı, memurların % 36'sı, işçilerin % 60'ı emeklilerin % 50'si ve işsizlerin % 61'i "gerektiğinde izleyici, gerektiğinde görev alarak" kültürel etkinliklere katılmak istediklerini; profesyonel serbest meslek (doktor, avukat vb.) sahiplerinin % 40'ı ise hiç katılmak istemediklerini belirtmişlerdir.

Cizelge 78: Mesleğine (Yağtığı İse) Göre, Kullanıcıların Kültürel Etkinliklere Katılma Biçimi İsteği

Mesleği (Yaptığı İş)	Katılma Biçimi İsteği								Toplam			
	Hic Katılmam		İzleyici Olarak		Verilebilecek Hizmetlerde Görev Alarak		Gerektiğinde İzleyici, Gerektiğinde Görev Alarak				Zaman Buldukça	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrenci	6	5	36	28	13	10	51	40	22	17	128	61
		55		69		72		57		56		
Memur	2	8	4	16	2	8	9	36	8	32	25	12
		18		8		11		10		21		
İşçi	—	—	—	—	—	—	3	60	2	40	5	2
		—		—		—		3		5		
Profesyonel Serbest Meslekler (Doktor, Avukat v.b.)	2	40	1	20	1	20	1	20	—	—	5	2
		18		2		6		1		—		
Ev Kadını	—	—	2	33	1	17	2	33	1	17	6	3
		—		4		6		2		3		
Emekli	—	—	4	40	—	—	5	50	1	10	10	5
		—		8		—		6		3		
İssiz	1	3	5	6	1	3	19	61	5	16	31	15
		9		10		6		21		13		
Toplam	11	5	52	25	18	8	90	43	39	19	210	100

Cizelge incelendiğinde, "işçi", "evkadını" ve "emekli"lerin "hic katılmam" seçeneğini tercih etmedikleri görülmektedir.

Burada bir nokta dikkati çekmektedir. Katılma biçimine ilişkin tüm seçeneklerde öğrencilerin oranı öteki meslek sahiplerine göre daha fazladır. Bu durumun kütüphanelerin öğrenciler tarafından daha çok kullanılmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

5.4.4. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kültürel Etkinliklere Katılma Biçimi İsteği

Kullanıcıların, kütüphaneyi kullanma sıklığına göre kültürel etkinliklere katılma biçimine ilişkin isteklerinin dağılımı Çizelge 79'da verilmektedir.

Çizelge 79: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kullanıcıların Kültürel Etkinliklere Katılma Biçimi İsteği

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Katılma Biçimi İsteği										Toplam	
	Hic Katılmam		İzleyici Olarak		Verilebilecek Hizmetlerde Görev Alarak		Gerektiğinde İzleyici, Gerektiğinde Görev Alarak		Zaman Buldukça			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez	3	15	9	45	—	—	6	30	2	10	20	10
Yılda Birkac Kez	4	9	10	23	1	2	20	45	9	20	44	21
Ayda Birkac Kez	4	5	20	17	7	10	30	41	12	16	73	35
Haftada Birkac Kez	—	—	7	13	9	17	25	47	12	23	53	25
Hergün	—	—	6	30	1	5	9	45	4	20	20	10
Toplam	11	5	52	25	18	8	90	43	39	19	210	100

Çizelge incelendiğinde, "hic katılmam" seceneğini belirtenlerin en çok ayrı ayrı % 36 oranlarında "yılda bir kaç kez" ve "ayda birkac kez" kullananlar; "izleyici olarak" istek belirtenlerin en çok % 38 oranında "ayda birkac kez" kullananlar, "gerektiğinde izleyici ve gerektiğinde görev

olarak" katılma biçimi belirtenlerin ise en çok % 33 oranında yine "ayda birkaç kez" kütüphaneyi kullananlar olduğu görülmektedir.

Burada dikkati çeken nokta, "hiç katılmam" seçeneğinin kütüphaneyi sık kullananlar tarafından seçilmemiş olmasıdır.

Bu durumda, kütüphaneyi kullanma sıklığının etkinliklere katılma biçimini etkilediğini söyleyebiliriz.

5.5. Halk Kütüphanelerinde Bulunması İstenen Araçlara ve Birimlere İlişkin Beklentiler

Halk kütüphanelerinin çağdaş kütüphanecilik anlayışına uygun dinamik bir yapıya dönüşmesi için, artık bireylerin gelip sadece ödünç kitap aldıkları ya da öğrencilerin ders çalıştıkları ve ödev yaptıkları yer olmaktan çıkartılarak; halkın her kesimine hizmet verebilecek, her türlü basılı ve gör-ışit materyaliyle donatılmış olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda kütüphanecilik hizmetlerinin yenilenmesinde kütüphanede bulunması gereken araçlara ilişkin kullanıcıların görüşlerinin öneminin yadsınamayacağı açıktır. Bu nedenle, araştırmada, kullanıcıların bu konudaki beklentileri de araştırılmıştır.

Bu düşünceden hareketle, kullanıcılara 2 soru sorulmuştur. İlki, "Hangi araçlar halk kütüphanelerinde mutlaka bulunmalıdır?" idi. İkinci soru ise, "Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde hangi birimler mutlaka bulunmalı" idi.

Her iki soru kökü altında bir ya da birden çok seçeneğin işaretlenebilmesine izin verildiği için bu maddelerin her biri ve "başka" seçeneği ayrı birer soru olarak kabul edilmiş ve yanıtlar buna göre çözümlenmiştir.

5.5.1. Halk Kütüphanelerinde Bulunması İstlenen Araçlara İlişkin Beklentiler

İlk soruya verilen yanıtlar Çizelge 80'de görülmektedir.

Çizelge 80: Halk Kütüphanelerinde Bulunması İstlenen Araçlara İlişkin Beklentiler

Araçlar	Beklenti İsteği			
	Var		Yok	
	Sayı	%	Sayı	%
Herhangi Bir Araca Gerek Yok	200	95	10	5
Radyo - Teyp	69	33	141	67
Video, TV	92	44	118	56
Bilgisayar	169	80	41	20
Fotokopi Makinası	162	77	48	23
Ödünç Verebilmek Üzere Fotoğraf Makinası, Kamera, Teyp v.b.	64	30	146	70
Hepsi	45	21	165	79
Baska	4	2	206	98

Çizelge incelendiğinde, kullanıcılar ilk sırada "bilgisayar" (% 80) isterken; ikinci sıradaki istek "fotokopi makinası" (% 77) olmuştur. Üçüncü sırada yer alan "Video, TV" ise % 44'lük bir orana sahiptir.

Aynı çizelgede 4 kullanıcı tarafından yanıt verdiği görülen "baska" seçeneğinde, "alarmlar" (iki kişi), "Yabancı dil laboratuvarı için uygun araç ve gereçler" ve "tepegöz" istekleri belirtilmiştir.

5.5.1.1. Mesleğe (Yaptığı İse) Göre, Halk Kütüphanelerinde Bulunması İstlenen Araçlara İlişkin Beklentiler

Kullanıcıların halk kütüphanelerinde bulunmasını istedikleri araçlar, mesleklerine (yaptıkları işe) göre, Cizelge 81'de verilmektedir. Bu cizelge, verilen araç seçeneklerinden birine ya da bir kaçına işaret koyarak istek bildiren kullanıcılara göre düzenlenmiştir.

Cizelge 81: Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre, Halk Kütüphanelerinde Bulunması İstlenen Araçlar

Mesleği (Yaptığı İşe)	Bulunulması İstlenen Araçlar															
	Herhangi Bir Araca Gerek Yok		Radyo, Teyp		Video, TV		Bilgisayar		Fotokopi Makinası		Üdunc Verilebilmek Üzere Fotoğraf Makinası, Kame- ra, Teyp v.b.		Hepsi		Baska	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrenci n = 128	8	6 60	37	29 54	56	44 61	104	81 62	97	76 60	39	30 61	27	21 60	3	2 75
Memur n = 25	1	4 10	10	40 14	11	44 12	21	84 12	21	84 13	8	32 12	6	24 13	—	—
İşçi n = 5	—	—	1	20 1	—	—	2	40 1	4	80 2	—	—	—	—	—	—
Profesyonel Serbest Meslekler (Doktor, Avukat v.b.) n = 5	—	—	3	60 4	3	60 3	4	80 2	4	80 2	2	40 3	2	40 4	1	20 25
Ev Kadını n = 6	—	—	2	33 3	3	50 3	5	83 3	3	50 2	3	50 5	1	17 2	—	—
Emekli n = 10	1	10 10	6	60 9	6	60 7	7	70 4	7	70 4	7	70 11	6	60 13	—	—
İssiz n = 31	—	—	10	32 14	13	42 14	26	84 15	26	84 16	5	16 8	3	10 7	—	—
Toplam N = 210	10	5	69	33	92	44	169	80	162	77	64	30	45	21	4	2

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için satır yüzdeleri, mesleği (Yaptığı İşe) sütununda (n) ile belirtilen sayı ve toplam örnek sayısı olan N = 210 üzerinden alınmıştır.

Cizelge 81'de görüldüğü gibi, öğrencilerin % 80'i "bilgisayar" isterken; memurların % 84'u, Profesyonel Serbest Meslek (avukat, doktor v.b.) sahiplerinin % 80'i ve issizlerin % 84'u hem "bilgisayar" hem de "fotokopi makinası", ev-

kadınlarının % 83'ü ise "bilgisayar"ı istediklerini belirtmişlerdir. Bu durumda kullanıcıların meslekleri gözönüne alındığında en çok istenen araçlar arasında "bilgisayar" ın birinci sırada yer aldığı; onu "fotokopi" makinasının izlediği söylenebilir.

5.5.1.2. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Bulunması İstlenen Araçlara İlişkin Beklentiler

Cizelge 82, kütüphane kullanma sıklığına göre, halk kütüphanelerinde bulunması istenen araçlara ilişkin dağılımı ve her aracın ayrı ayrı test durumunu göstermektedir.

Cizelge 82: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Halk Kütüphanelerinde Bulunması İstlenen Araçlar

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Bulunulması İstlenen Araçlar															
	Herhangi Bir Araca Gerek Yok		Radyo, Teyp		Video, TV		Bilgisayar		Fotokopi Makinası		Edine Verilebilmek Üzere Fotoğraf Makinası, Kamera, Teyp v.b.		Hepsi		Baska	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez n = 20	2	10	2	10	4	20	14	70	16	80	3	15	1	5	—	—
Yılda Birkaç Kez n = 44	2	5	13	30	16	41	37	84	36	82	14	32	9	20	1	2
Ayda Birkaç Kez n = 73	4	5	21	29	36	49	56	77	57	78	19	26	15	22	3	4
Haftada Birkaç Kez n = 53	1	2	22	42	26	49	47	89	38	72	20	38	14	26	—	—
Hergün n = 20	1	5	11	55	8	40	15	75	15	75	9	40	5	25	—	—
Toplam N = 210	10	5	69	33	92	44	169	80	162	77	64	30	45	21	4	2
X ² Testi Sonuçları	X ² Testi Yapılamadı		Sd=4 X ² =11.752 P<.05	Sd=4 X ² =6.366 P>.05	Sd=4 X ² =5.073 P>.05	Sd=4 X ² =1.618 P>.05	Sd=4 X ² =5.155 P>.05	Sd=4 X ² =4.175 P>.05	X ² Testi Yapılamadı							

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için satır, üdeleri, kütüphaneyi kullanma sıklığı sütununda (n) ile belirtilen sayı ve toplam örnek sayısı olan N = 210 üzerinden alınmıştır.

Buna göre, bulunması istenen araçlardan yalnızca "Radyo-Teyp" isteği ile kütüphaneyi kullanma sıklığı arasında istatistiksel olarak .05 düzeyinde anlamlı bir bağımlılık bulunmuştur.

Ancak, genel dağılım açısından bakıldığında, kullanıcıların büyük çoğunluğunun "bilgisayar" ve "fotokopi makinası"nı daha çok istedikleri görülmektedir.

5.5.2. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Bulunması İstlenen Birimlere İlişkin Beklentiler

Cizelge 83'de görüldüğü gibi, kullanıcıların % 61'i "bilgisayar laboratuvarı"nı; % 60'ı "kantin"i; % 51'i "Çok amaçlı salon"u istemişlerdir. Öte yandan, "herhangi bir birime gerek yok" seçeneğini belirtenlerin oranı % 4'dür. Bu bulgulara göre, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde işlevsel birimlerin olmasının bu kütüphanenin, kullanıcıları açısından bir anlam taşıdığı anlaşılmaktadır.

Cizelge 83: Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Bulunması İstlenen Birimlere İlişkin Beklentiler

Birimler	Beklenti İsteği			
	Var		Yok	
	Sayı	%	Sayı	%
Herhangi Bir Birime Gerek Yok	202	96	8	4
Kantin	127	60	83	40
Yabancı Dil Laboratuvarı	70	33	140	67
TV-Video İzleme, Müzik Dinleme Salonu	65	31	145	69
Çok Amaçlı Salon (Sinema, Tiyatro, Slayt Gösterimi, Sergi, Konferans, Açık-oturum Düzenlenmesi v.b. için)	106	51	104	49
Bilgisayar Laboratuvarı	128	61	82	39
Baska	3	1	207	99

Anket uygulamaları sırasında, kütüphanede "kantin" olmamasının kullanıcılar arasında sıkıntı yarattığı, bir şeyler yemek için kiminin evden birşeyler getirdiği, kiminin de kütüphaneyi bu nedenle erken terkettiği gözlemlenmiştir. Araştırmacının kullanıcılarla yaptığı yüzyüze görüşmelerde Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin, "kantin" dışında, oturma ve dinlenme salonlarının da olmamasının önemli bir olumsuzluk yarattığı ifade edilmiştir.

Ayrıca, aynı çizelgede 3 kişi tarafından "başka" seçeneğinin tercih edildiği görülmektedir. Kullanıcıların bu seçenekte, istediklerini belirttikleri birimler; "Mescit" (2 kişi) ve "danışmanlık hizmeti bürosu" dur.

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi bünyesinde "Bilgi Danışma Merkezi" olarak hizmet vermesi beklenen büronun, eleman ve kaynak yetersizliği nedeniyle son 2 yıldır (1994-1995) işlevsel bir durumda olmadığı yetkililerce belirtilmiştir.

Tüm bu veriler gözönüne alındığında "Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi"nin, kullanıcıların bütünsel gereksinimlerine göre yetersiz kaldığı söylenebilir.

5.5.2.1. Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Bulunması İstenen Birimlere İlişkin Beklentiler

Kullanıcıların, mesleklerine (yaptıkları işe) göre, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde bulunmasını istedikleri birimlerin dağılımı, Çizelge 84'de gösterilmektedir.

Cizelge 84: Mesleğine (Yaptığı İse) Göre, Kütüphane'de Bulunması İstenen Birimlere İlişkin Beklentiler

Mesleği (Yaptığı İse)	Bulunması İstenen Birimler													
	Herhangi Bir Birime Gerek Yok		Kantin		Yabancı Dil Laboratuvarı		TV-Video İzleme, Müzik Dinleme Salonu		Çok Amaçlı Salon		Bilgisayar Laboratuvarı		Baska	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrenci	6	5 75	75	59 59	49	38 70	31	24 48	58	45 55	82	64 64	2	2 67
Memur	—	— —	19	76 15	7	28 10	12	48 19	13	52 12	17	68 13	—	— —
İşçi	1	20 13	3	60 2	1	20 1	2	40 3	3	60 3	1	20 1	—	— —
Profesyonel Serbest Meslekler (Doktor, Avukat v.b.)	—	— —	2	40 2	2	40 3	2	40 3	3	60 3	2	40 2	—	— —
Ev Kadını	—	— —	3	50 2	1	17 1	1	17 2	5	83 5	3	50 2	—	— —
Emekli	1	10 13	8	80 6	1	10 1	3	30 5	4	40 4	4	40 3	—	— —
İssiz	—	— —	17	55 13	9	29 13	14	45 22	20	65 19	19	61 15	1	3 33
Toplam	8	4	127	60	70	33	65	31	106	51	128	61	3	1

Cizelgede görüldüğü gibi; öğrencilerin % 64'ü "bilgisayar laboratuvarı" isterken, % 59'u da "kantin"; "memurların % 76'sı ve emeklilerin % 80'i de "kantin'i, profesyonel sebest meslek sahiplerinin % 60'ı, ev kadınlarının % 83'ü, işsizlerin % 65'i "Çok amaçlı salon (tiyatro, sinema, slayt gösterimi, sergi, konferans, açık oturum düzenlenmesi v.b. için)" istediklerini belirtmişlerdir.

"Yabancı dil laboratuvarını" % 70 oranla öğrencilerin, "bilgisayar laboratuvarı"nı da % 64 oranla yine öğrencilerin daha fazla istediği görülmüştür. Bu bulgular kullanıcıların gereksinmelerini gidermede, kütüphaneden beklentilerinin olduğuna işaret etmektedir.

5.5.2.2. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde Bulunması İstlenen Birimlere İlişkin Beklentiler

Cizelge 85, kullanıcıların, kütüphane kullanma sıklığına göre, kütüphanede bulunmasını istedikleri birimlere ilişkin dağılımını göstermektedir.

Cizelge 85: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphane'de Bulunması İstlenen Birimlere İlişkin Beklentiler

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Bulunması İstlenen Birimler													
	Herhangi Bir Birime Gerek Yok		Kantin		Yabancı Dil Laboratuvarı		TV-Video İzleme, Müzik Dinleme Salonu		Çok Amaçlı Salon		Bilgisayar Laboratuvarı		Başka	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez n = 20	—	—	10	50	9	45	5	25	12	60	12	60	1	5
Yılda Birkac Kez n = 44	3	7	30	69	12	27	15	34	17	39	28	64	—	—
Ayda Birkac Kez n = 73	2	3	41	56	26	36	18	25	40	55	43	59	2	3
Haftada Birkac Kez n = 53	2	4	32	60	14	26	15	28	27	51	33	62	—	—
Hergün n = 20	1	5	14	70	9	45	12	60	10	50	12	60	—	—
Toplam N = 210	8	4	127	60	70	33	65	31	106	51	128	61	3	1
X ² Testi Sonuçları	X ² Testi Yapılmadı		S _d = 4 X ² = 3.338 P > .05	S _d = 4 X ² = 4.490 P > .05	S _d = 4 X ² = 9.958 P < .05	S _d = 4 X ² = 3.744 P > .05	S _d = 4 X ² = 0.315 P > .05	X ² Testi Yapılmadı						

Çizelge incelendiğinde, bulunması istenen birimlerden yalnızca "TV-Video izleme, müzik dinleme salonu" ile kütüphaneyi kullanma sıklığı arasında istatistiksel olarak .05 düzeyinde anlamlı bir bağımlılık bulunmuştur.

Ancak, genel yüzde dağılımları açısından çizelge incelendiğinde kütüphaneyi "hergün" kullananların % 70'inin "kantin" isterken, "haftada birkaç kez" kullananların % 62'sinin "bilgisayar laboratuvarı"nı daha çok istedikleri görülmektedir.

5.6. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesine Yeni Alınan Yayınlardan ve Düzenlenen Etkinliklerden Haberdar Edilme Biçimine İlişkin Beklentiler

Halk Kütüphanelerine yeni alınan yayınlardan kullanıcıların haberdar edilmediği bilinmektedir. Bu durumda, kullanıcılar, belki de var olan kaynaklar hakkında yeterli ya da hiç bir bilgileri olmadığından kütüphaneye sadece "ödev yapmak ve ders çalışmak için" yönelmiş olabilirler.

Oysa kullanıcıda gizil bulunan ilgiyi uyandırmanın birinci koşulu, halkı, halk kütüphanelerinin canlı bir kuruluş olduğuna inandırmaktır. Bu nedenle kütüphane hizmetlerinin halka tanıtılması ve ulaştırılması gerekmektedir. Kütüphane ancak, böyle olduğu takdirde "ders çalışmak ve ödev hazırlamak" için uygun bir yer olmaktan çıkıp etkili bir toplumsal kurum olabilir. Böyle olunca halk kütüphaneleri de gerçek görevini yerine getirebilecektir. Çünkü halk kütüphanesinin gerçek görevi halk eğitimi için ideal bir araç olmaktır (Thomson-Sydney-Tomkins 1962 s.17).

Bu düşünceden hareketle kullanıcılara sorulan "kütüphaneye yeni alınan yayınlardan ve düzenlediği etkinliklerden nasıl haberdar olmayı tercih eder siziz?" sorusuna karşı alınan yanıtlar çizelge 86'da verilmektedir.

Çizelge 86: Kullanıcıların Yeni Alınan Yayınlarından ve Düzenlediği Etkinliklerden Haberdar Edilme Biçimine İlişkin Beklentiler

Haberdar Edilme Biçimleri	Sayı	%
Kütüphanenin Duyuru ve Broşürlerinin Düzenli Aralıklarla Üyelik Kartındaki Adresine Postalanmasıyla	68	32
Kütüphanede Düzenlenecek "Duyuru Köşesi"nde Sergilenmesiyle	69	33
Duyuru ve Broşürlerin Düzenli Aralıklarla Okullara Gönderilmesiyle	28	13
Ankara'da Yayın Yapan Özel Radyolarda, Belediye, Okul, Sanayi Sitesi gibi Kurumların Dergi, Bülten ve Panolarında Yer Verilmesiyle	45	22
Toplam	210	100

Çizelgeden de görüldüğü gibi, kullanıcıların % 69'unun "kütüphanede düzenlenecek (Duyuru Köşesi)nde sergilenmesi", ve % 68'inin "Kütüphanenin duyuru ve broşürlerinin düzenli aralıklarla üyelik kartındaki adresine postalanması" beklentisi içinde oldukları anlaşılmaktadır.

5.6.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ne Yeni Alınan Yayınlarından ve Düzenlenen Etkinliklerden Haberdar Edilme Biçimine İlişkin Beklentiler

Çizelge 87'de görüldüğü gibi, kullanıcıların kütüphaneyi kullanma sıklığı ile kütüphaneye yeni alınan yayınlardan haberdar edilme biçimine ilişkin beklentileri arasında X^2 testi ile anlamlı bir fark saptanamamıştır.

Cizelge 87: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphaneye Yeni Alınan Yayınlardan ve Düzenlenen Etkinliklerden Haberdar Edilme Biçimine İlişkin Beklentiler

Kütüphane Kullanma Sıklığı:	Haberdar Edilme Biçimleri									
	Kütüphanenin Duyuru ve Brosürlerinin Düzenli Aralıklarla Üyelik Kartındaki Adrese Postalanmasıyla		Kütüphanede Düzenlenecek "Duyuru Kösesi"nde Sergilenmesiyle		Duyuru ve Brosürlerinin Düzenli Aralıklarla Okullara Gönderilmesiyle		Ankara'da Yayın Yapan Özel Radyolarda, Belediye, Okul, Sanayi Sitesi gibi Kurumların Dergi, Bülten ve Panolarında Yer Verilmesiyle		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez	6	30	3	15	3	15	8	40	20	10
Yılda Birkac Kez	12	27	10	23	6	14	16	36	44	21
Ayda Birkac Kez	27	37	28	38	8	11	10	14	73	35
Haftada Birkac Kez	19	36	18	34	7	13	9	17	53	25
Hergün	4	20	10	50	4	20	2	10	20	10
Toplam	68	32	69	33	28	13	45	22	210	100

Sd = 12

$X^2 = 20.370$

P>.05

Ancak, yüzde dağılımı eğilim açısından bakıldığında kütüphaneyi "hergün" kullananların % 50'si duyuruların kütüphanede düzenlenecek "duyuru kösesi"nde sergilenmesini isterken; "bugün ilk kez" gelenlerin % 40'ı ile "yılda birkac kez" kullananların % 36'sının "Ankara'da yayın yapan özel radyolarda, Belediye, okul, sanayi sitesi gibi kurumların dergi, bülten ve panolarında yer verilmesi" yoluyla haberdar olmak istedikleri görülmektedir.

Bu verilere göre değerlendirildiğinde, kullanıcıların büyük çoğunluğunun kütüphaneye yeni alınan yayınlardan ve düzenlediği etkinliklerden haberdar edilme beklentisi içinde olduğu söylenebilir.

5.7. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesinin Hizmet Verdiği Gün ve Saatlerin Uygunluğu ve Beklentileri

Gelişmiş Ülkelerdeki halk kütüphaneleri haftada 60-66 saat hizmet verirken Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi haftada 48 saat hizmet vermekte olup, hergün 17.30'dan sonra ve pazar günleri hizmet vermemektedir. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesinde çalışma saatlerinin kullanıcılar için uygun olup olmadığı ve değilse beklentilerinin ne olduğuna ilişkin sorular, kütüphanedeki mevcut durumu değerlendirebilmek için gerekli görülmüştür. Kullanıcıların verdikleri yanıtlara ilişkin dağılım Çizelge 88'de görülmektedir.

Çizelge 88: Kütüphanenin Açık Olduğu Gün ve Saatlerin Uygun Olup-Olmadığı

Kütüphanenin Açık Olduğu Gün ve Saatlerin Uygun Olup-Olmadığı	Sayı	%
Evet	148	70
Hayır	62	30
Toplam	210	100

Çizelge 88 incelendiğinde, kullanıcıların % 70'i kütüphanenin hizmet verdiği gün ve saatleri uygun bulurken, % 30'u uygun görmemektedir. Yılmaz'ın 1990 yılında yaptığı araştırma sonuçlarında, kullanıcıların % 67'si uygun gördüklerini belirtirken, % 33'u de uygun olmadığını

belirtmiştir. Araştırmanın yapıldığı tarihten bugüne kadar 5 yıl geçmesine rağmen, sadece % 3 gibi çok düşük bir oranla farklılaşma olduğu görülmektedir. Öte yandan, kullanıcılarla yaptığımız yüz yüze görüşmelerde, kütüphanenin hizmet verdiği gün ve saatlerin kendileri için uygun olmadığı daha açık olarak söylenmiş olup, bunun soru kağıdındaki yanıtlara farklı biçimde yansıtıldığı anlaşılmaktadır. Bunun nedeninin, kullanıcılarla personel arasındaki sıcak ilişkilerden kaynaklandığı söylenebilir. Görüşmelerde birçok kullanıcı, kütüphanenin hizmet verdiği gün ve saatlerin artması durumunda, zaten az olan personelin daha çok yorulacağı ve hizmet vermede yetersiz kalacağı endişesi taşıdıklarını; bu nedenle kütüphanenin hizmet verdiği gün ve saatleri benimsememekle birlikte, şu anki çalışma saatlerinden yana olduklarını ortaya koymuşlardır.

Kütüphanenin hizmet verdiği gün ve saatleri uygun bulmadığını belirten kullanıcıların (% 30) beklentileri Çizelge 89'da gösterilmektedir.

Çizelge 89: Hizmet Verilmesi İstenen Gün ve Saatlere İlişkin Beklentiler

Hizmet Verilmesi İstenen Gün ve Saatlere İlişkin Beklentiler	Sayı	%
Hergün (Resmi Tatiller dahil) 8.30/17.30	32	52
Hergün (Resmi Tatiller dahil) 9.30/22.00	23	37
Hergün (Resmi Tatiller hariç) 8.30/20.30	7	11
Toplam	62	100

Buna göre, yeni bir çalışma saati beklentisi içinde olan toplam 62 kullanıcının % 52'si, resmi tatiller dahil hergün 8.30/19.30 saatleri arasında kütüphanenin hizmet vermesini istediklerini belirtmişlerdir.

Bu konuda kütüphane personelinin düşüncelerini ortaya çıkarmak, kütüphanenin işlevleri konusunda önem taşımaktadır. Bu yapılmadığı durumda, kütüphane olgusuna tek yönlü bakılacak ve kütüphanelerin geliştirilmesi çalışmalarında, personelin nedeni etkileri ve işlevleri olduğu ihmal edilecektir.

Bu nedenle görüşlerine başvurulmuş personeline büyük bir kısmının, yapılan görüşmelerde, kütüphanenin açık olduğu gün ve saatlerin uygun olduğunu belirtmeleri dikkat çekicidir. Üte yandan standart çalışma saatlerini kütüphanede uygulama olanağının olup olmadığı sorulduğunda, kütüphane hizmetlerinin standart çalışma saatlerine (60-66 saat) ulaşabilmesinin ancak part-time çalışma sistemiyle mümkün olabileceği ve kütüphanenin mevcut koşulları gözönüne alındığında (personel yetersizliği, bina durumu v.b.) bunu gerçekleştirmenin olanaksız olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında, bugüne kadar, kullanıcıların bu tür isteklerinin olup olmadığı hakkında kütüphanenin herhangi bir araştırma da yapmadığı anlaşılmıştır.

Oysa bu konuda kullanıcıların gereksinimlerini ortaya çıkarmak, kütüphanenin daha geniş kesimlere kullanma olanağı sunmak açısından önemlidir. Bu yapılmadığı durumda bir işte çalışan bireylerin kütüphaneye ulaşması olanaklı olmayacaktır. Böyle bir durum, halk kütüphanelerinin geliştirilmesinin önündeki bir engel oluşturabileceği biçiminde değerlendirilebilir.

6. KULLANICILARIN YENİMAHALLE İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ'NDEN ETKİLENME DURUMLARI

Bu alt bölümde, kullanıcıların kütüphaneyi tanımlamaya ilişkin görüşleri; kütüphane ortamındaki atmosferi algılama durumu; kütüphanenin yaşamlarında bir etki yaratıp yaratmadığına ilişkin görüşleri ile ilgili araştırma bulgularına yer verilmektedir. Bu bulgulardan gerekli görülenler, kütüphaneyi kullanma sıklığına göre düzenlenen ve yapılan X² testi sonuçlarını da gösteren çizelgeler üzerinde açıklanmaktadır.

6.1. Kütüphanenin "Tanımlanma" Biçimine İlişkin Görüşleri

Kullanıcıların " bu kütüphaneyi en iyi tanımlayan seçenek sizce hangi sidir?" sorusuna verdikleri yanıtlar, Çizelge 89'da verilmektedir.

Çizelge 90: Kütüphanenin "Tanımlanma" Biçimine İlişkin Görüşler

Kütüphaneyi Tanımlama Biçimi	Sayı	%
Öğrencilerin Ödevlerini Hazırlamaları ve Ders Çalışmaları İçin Uygun Ortamı Sunan Bir Yer	101	48
Arkadaşlarla Buluşulan Uygun Bir Yer	6	3
Günlük Gazete ve Dergilerin Okunmasına Olanak Sağlayan Bir Yer	19	9
Toplumun Her Kesiminden Her Yaştaki Bütün Bireylere Aradıkları Her Tür Kaynağı ve Danışma Hizmetini Sunan Eğitim ve Kültür Ortamına Sahip Bir Yer	82	39
Başka	2	1
Toplam	210	100

Cizelgede görüldüğü gibi, kullanıcıların % 48'i kütüphaneyi "ödev hazırlama ve ders çalışma ortamı" olarak belirtirken, % 39'u "toplumun her kesiminden, her yastaki bütün bireylere aradıkları her tür kaynağı ve danışma hizmetini sunan bir eğitim ve Kültür Ortamına sahip bir yer" olarak değerlendirmişlerdir.

"Başka" seçeneğini seçtikleri görülen 2 kişi'ye göre, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi: "gazeteleri bile görme olanağı olmayan atıl bırakılmış bir yer" ve "sakin ve keşfedilmemiş bir yer"dir.

Verilere göre, kullanıcılarının Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesini daha çok bir "okul kütüphanesi" gibi algıladıkları söylenebilir. Ancak kütüphanenin yine tüm kullanıcılar içinde % 39 gibi bir oranda "... eğitim ve kültür ortamına sahip bir yer" olarak tanımlanmış olması da umut vericidir.

6.1.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre Kütüphanenin "Tanımlanma" Biçimine İlişkin Görüşler

Cizelge 91 incelendiğinde yalnızca "hergün" kullananların % 45'i kütüphaneyi bir "eğitim ve Kültür Ortamı" olarak algılarken; "Bugün ilk kez" gelenlerin % 60'ının, "Yılda birkaç kez" gelenlerin % 55'inin, "ayda birkaç kez" gelenlerin % 48'nin ve "haftada Birkac kez kullananların % 43'ünün kütüphaneyi "ödev hazırlama ve ders çalışma için uygun ortamı sunan bir yer" olarak algıladıkları görülmektedir.

Cizelge 91: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin "Tanımlanma" Biçimine İlişkin Görüşler

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Kütüphanenin Tanımlanma Biçimi						Toplam					
	Öğrencilerin Ödevlerini Hazırlamaları ve Ders Çalışmaları İçin Uygun Ortamı Sunan Bir Yer		Arkadaşlarla Buluşulan Uygun Bir Yer		Günlük Gazete ve Dergilerin Okunmasına Dınak Sağlayan Bir Yer				Toplumun Her Kesiminden Her Yastaki Bütün Bireylere Aradıkları Her Tür Kaynağı ve Danışma Hizmeti Sunan Bir Eğitim ve Kültür Ortamına Sahip Bir Yer		Başka	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Bugün İlk Kez	12	60	—	—	—	—	8	40	—	—	20	10
Yılda Birkac Kez	24	55	—	—	3	7	17	39	—	—	44	21
Ayda Birkac Kez	35	48	2	3	5	7	30	41	1	1	73	35
Haftada Birkac Kez	23	43	3	6	8	15	18	34	1	2	53	25
Hergün	7	35	1	5	3	15	9	45	—	—	20	10
Toplam	101	48	6	3	19	9	82	39	2	1	210	100

"Arkadaşlarla buluşulan uygun bir yer olarak" kütüphaneyi tanımlayanların % 50'sinin kütüphaneyi haftada birkac kez kullandıkları görülmektedir. Bu durum da kütüphanenin daha çok bir "ders çalışma ve ödev hazırlama yeri" olarak tanımlanma olgusu pekismektedir.

6.2. Kütüphane Ortamındaki Atmosferin Algılanma Durumu

Kullanıcılara kütüphane ortamındaki atmosferi algılama durumuna ilişkin görüşleri ile ilgili olarak; "Bu kütüphanede kendinizi nasıl hissediyorsunuz?" sorusu soruldu. Verdikleri yanıtlar Çizelge 92'de verilmektedir.

Çizelge 92: Kütüphane Ortamındaki Atmosferin Algılanma Durumu

Kütüphane Ortamı	Sayı	%
Çok Rahat ve Mutlu	67	32
Rahat	132	63
Rahatsız ve Sıkıntılı	11	5
Toplam	210	100

Çizelge 92 incelendiğinde; kullanıcıların % 63'ünün kütüphane ortamında kendilerini "rahat", % 32'sinin "çok rahat ve mutlu" ve çok düşük oranla da (% 5) "rahatsız ve sıkıntılı" hissettikleri görülmektedir.

Görüldüğü gibi, kullanıcıların çoğunluğu kütüphane ortamındaki atmosferi "orta derecede" rahat bulduklarını belirtmektedirler. Kullanıcıların büyük bir bölümünün başka bir kütüphaneye hiç gitmediğini gözönünde bulundurduğumuzda bunların, dolayısıyla bu kütüphane ortamındaki atmosferi bir başka kütüphaneyle karşılaştırma olanağına sahip olmadan ileri sürülen düşünceler olduğu görülecektir. Yani birçoğu bu kütüphanenin atmosferi hakkındaki düşüncelerini belirtirken, var olması gerekeni bilmemekte, var olandan hareket

etmektedirler. Buna karşın, kütüphane ortamındaki atmosferi "çok rahat" bulanların oranının % 32 olması dikkati çekmektedir.

6.3. Kütüphanenin Yaşamlarında Bir Etki Yaratıp Yaratmadığına İlişkin Görüşler

Kullanıcıların, kütüphanenin yaşamlarında bir etki yaratıp yaratmadığı konusundaki görüşlerini almak için "bu kütüphaneye gelmeye başladıktan sonra bu nedenle yaşamınızda herhangi bir değişiklik oldu mu?" sorusu soruldu. Yanıtlar çizelge 93'de verilmektedir.

Çizelge 93: Kütüphanenin Kullanıcıların Yaşamlarında Bir Etki Yaratıp-Yaratmadığına İlişkin Görüşleri

Kütüphanenin Yaşamlarında Bir Etki Yaratıp-Yaratmadığı	Sayı	%
Evet	124	59
Hayır	86	41
Toplam	210	100

Görüldüğü gibi, kullanıcıların % 59'u, kütüphaneye gelmeye başladıktan sonra, bunun yaşamlarında bir etki yarattığını belirtirken, % 41'u etki yaratmadığı görüşündedirler.

6.3.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Yaşamlarında Bir Etki Yaratıp Yaratmadığına İlişkin Görüşler

Çizelge 94, kullanıcıların, kütüphane kullanma sıklığına göre, kütüphanenin yaşamlarında bir etki yaratıp yaratmadığı konusundaki görüşlerini vermektedir.

Kütüphane kullanma sıklığının kullanıcıların yaşamlarında bir etki yaratmada çok önemli bir rol oynamış olabileceği düşünülmektedir. Nitekim, kütüphaneyi kullanma sıklığı ile kütüphanenin yaşamlarında bir etki yaratıp-yaratmama durumu arasında istatistiksel olarak da .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Cizelge 94: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Yaşamlarında Bir Etki Yaratıp-Yaratmadığı

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Etki Yaratıp-Yaratmadığı				Toplam	
	Evet		Hayır			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez	8	40 6	12	60 14	20	10
Yılda Birkac Kez	17	39 14	27	61 31	44	21
Ayda Birkac Kez	45	62 36	28	38 33	73	35
Haftada Birkac Kez	40	75 32	13	25 15	53	25
Hergün	14	70 11	6	30 7	20	10
Toplam	124	59	86	41	210	100

Sd = 4

$X^2 = 17.689$

$P < .01$

6.4. Kütüphanenin Yaşamlarında Yarattığı Etkiye İlişkin Algıları

Kütüphanenin yaşamlarında bir etki yarattığını belirten (% 59) kullanıcılara, ayrıca, "kütüphane yaşamınızda nasıl bir

etki yarattı?" sorusu sorularak, soru kökü altında verilen seçeneklerden birine yada bir kaçına işaret koyarak yanıt vermeleri istenmiştir. Kullanıcıların görüşleri Çizelge 94'de verilmektedir.

Çizelge 95: Kütüphanenin Yaşamlarında Yarattığı Etkiye İlişkin Algıları

Kütüphanenin Yaşamlarında Yarattığı Etkiler	Sayı	%
Kendime Güvenim Arttı	32	26
Daha Çok Arkadaş Edindim	22	18
Planlı ve Sistemli Çalışmayı Öğrendim	49	40
Okuldaki Başarım Arttı	38	31
Okuma Alışkanlığım Arttı	35	28
Başka	3	2

* Yüzdeler daha önce bu seçeneği seçen 124 kişi üzerinden değerlendirilmiş ve birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Soru kökü altında bir ya da birden çok seçeneğin işaretlenebilmesine izin verildiği için bu maddelerin herbiri ve "başka" seçeneği ayrı birer soru olarak kabul edilmiş ve böyle çözümlenmiştir.

Çizelge 95 incelendiğinde, kütüphanenin yaşamlarında etki yarattığını belirten 124 kullanıcıdan % 40'ı, bu etkinin niteliğine ilişkin olarak, "planlı ve sistemli çalışmayı öğrendim", % 31'i "okuldaki başarım arttı", % 28'i "okuma alışkanlığım arttı" seçeneklerini belirtmişlerdir.

6.4.1. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Yaşamlarında Yarattığı Etkiye İlişkin Algıları

Cizelge 96, kullanıcıların, kütüphane kullanma sıklığına göre, kütüphanenin yaşamlarında yarattığı etki konusundaki algılarına ilişkin dağılımı ve test sonuçlarını göstermektedir.

Cizelge 96: Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Yaşamlarında Yarattığı Etkiye İlişkin Algıları

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Kütüphanenin Yaşamlarında Yarattığı Etkiler					
	Kendine Güvenim Arttı	Daha Çok Arkadaş Edindim	Planlı ve Sistemli Çalışmayı Öğrendim	Okuldaki Başarım Arttı	Okuma Alışkanlığım Arttı	Başka
	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %
Bugün İlk Kez n = 20	3 15 9	— — —	1 5 2	3 15 8	2 10 6	1 5 33
Yılda Birkaç Kez n = 44	4 9 13	1 2 5	8 18 16	4 9 11	6 14 17	— — —
Ayda Birkaç Kez n = 73	15 22 50	7 10 32	15 22 33	10 14 26	15 22 46	1 1 33
Haftada Birkaç Kez n = 53	8 15 25	9 17 41	17 32 35	14 26 37	7 13 20	— — —
Hergün n = 20	1 5 3	5 25 23	7 35 14	7 35 18	4 20 11	1 5 33
Toplam N = 210	32 26	22 18	49 40	38 31	35 28	3 2
X ² Testi Sonuçları	Sd=4 X ² =5.434 P>.05	X ² Testi Yapılamadı	Sd=4 X ² =8.278 P>.05	Sd=4 X ² =9.820 P<.05	Sd=4 X ² =2.997 P>.05	X ² Testi Yapılamadı

Cizelgeye göre, kütüphane kullanma sıklığı ile yalnızca "okuldaki başarının arttığı" seçeneği arasında .05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir bağımlılık bulunmuştur.

Ancak, yüzde dağılımları açısından bakıldığında, "bugün ilk kez" gelenlerin % 15'i "kendime güvenim arttı" ve yine % 15'i "okuldaki başarıml arttı" seçeneklerini etki olarak gösterirken; "hergün" kullananların % 35'i "planlı ve sistemli çalışmayı öğrendim" ve yine % 35'i "okuldaki başarıml arttı" seçeneklerini kütüphanenin yaşamlarında yarattığı etki olarak belirtmişlerdir.

"Okuma alışkanlığım arttı" seçeneğini ilk sırada % 46'lık oranla "ayda birkaç kez" kullananlar, onu % 20 oranla "haftada birkaç kez" kullananlar izlemektedir. Bu verilere göre, kütüphaneyi kullanma sıklığı arttıkça, kütüphanenin bireyin yaşamında belirtilen yönlerde etkiler yarattığı söylenebilir.

6.5. Kütüphanenin Kapatılması Durumunda, Tepki Verme Biçimlerine İlişkin Görüşleri

Halk kütüphaneleri görevlerini tam olarak yerine getirebilmek için insan yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmek zorundadır. Bu nedenle halk kütüphaneleri halkın gereksinme duyduğu ve sahip çıktığı kurumlar olarak ele alınması gerekmektedir.

Bu amaçla; kullanıcılara "bu kütüphanenin kapatılması gibi bir durumla karşılaşırsanız sizin tepkiniz ne olur?" sorusu sorulmuştur. Soruya verdikleri yanıtlar çizelge 97'de gösterilmektedir.

**Cizelge 97: Kütüphanenin Kapatılması Durumunda,
Kullanıcıların, Tepki Verme Biçimine
İlişkin Görüşleri**

Tepki Verme Biçimleri	Sayı	%
Kapanırsa Üzülürüm, Ama Elimden Bir Şey Gelmeyeceğini Düşünerek Tepki Vermem	90	43
Kütüphaneye Sahip Çıkar, Kapatılmaması ya da Yeniden Açılması İçin Caba Gösteririm	115	55
Başka	5	2
Toplam	210	100

* Soru kağıdında bu sorunun seçenekleri arasında yer alan "kütüphanenin kapatılması beni hiç ilgilendirmiyor" seçeneğini işaretleyen olmadığı için cizelgede yer verilmemiştir.

Cizelge incelendiğinde, kullanıcıların % 55'inin "kütüphaneye sahip çıkar ve kapatılmaması ya da yeniden açılması için caba gösteririm", % 43'unun "kapanırsa üzülürüm, ama elimden bir şey gelmeyeceğini düşünerek tepki vermem" görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.

Tepki verme biçimlerine ilişkin görüşlerini "başka" seçeneğinde belirten 5 kullanıcının verdiği yanıtlar ise, "kişisel olarak vereceği cabanın ses getirmeyeceği, bu nedenle sivil toplum örgütleriyle birlikte baskı grubu oluşturarak soruna sahip çıkacağı, v.b." biçimlerde ifade edilen ve örgütlü tepki verme biçimine ilişkin görüşleri yansıtmaktadır.

**6.5.1. Yaşa Göre, Kütüphanenin Kapatılması Durumunda,
Tepki Verme Biçimlerine İlişkin Görüşleri**

Kullanıcıların, kütüphanenin kapatılması durumunda tepki verme biçimlerine ilişkin görüşleri, yaş gruplarına göre Cizelge 98'de verilmektedir.

Cizelge 98: Yaşa Göre, Kütüphanenin Kapatılması Durumunda, Tepki Verme Biçimlerine İlişkin Görüşler

Yaş Grupları	Tepki Verme Biçimleri						Toplam	
	Kapanırsa Uzulurum, Ama Elimden Bir Şey Gelemeyeceğini Düşünerek Tepki Vermem		Kütüphaneye Sahip Çıkar, Kapatılmaması ya da Yeniden Açılması İçin Caba Gösteririm		Başka			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
7 - 11	22	50 24	22	50 19	—	—	44	21
12 - 14	7	30 8	16	70 14	—	—	23	11
15 - 17	10	56 11	8	44 7	—	—	18	9
18 - 21	27	47 30	29	51 25	1	2 20	57	27
22 - 25	11	39 12	17	61 15	—	—	28	13
26 - 35	6	35 7	10	59 9	1	6 20	17	8
36 - 45	5	42 6	6	50 5	1	8 20	12	6
46 ve Üzeri	2	18 2	7	64 6	2	18 40	11	5
Toplam	90	43	115	55	5	2	210	100

Hemen göze carpan, 7-11 ve 15-17 yaşları arasında olanların dışında kalan tüm yaş gruplarındaki kullanıcıların, çoğunluğunun, kütüphanenin kapatılması durumunda kütüphaneye sahip çıkacaklarını kapatılmaması ya da yeniden açılması için caba göstereceklerini belirtmişlerdir.

"Başka" seçeneğini işaretleyerek, örgütsel bir tepki verilmesi gerektiğini belirtenlerin ise daha çok yetişkin kullanıcılar olduğu görülmektedir.

6.5.2. Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphanenin Kapatılması Durumunda Kullanıcıların Tepki Verme Biçimlerine İlişkin Görüşleri

Cizelge 99 kütüphanenin kapatılması durumundaki olası tepkilerin, Yenimahalle'de oturma süresi ile bağıntılı olarak daha anlamlı çözümlenebileceği düşünülerek düzenlenmiştir.

Cizelge 99: Yenimahalle'de Oturma Süresine Göre, Kütüphanenin Kapatılması Durumunda, Tepki Verme Biçimlerine İlişkin Görüşler

Oturma Süresi	Tepki Verme Biçimleri						Toplam	
	Kapanırsa Üzülürüm Ama Elimden Bir Şey Gelemeyeceğini Düşünerek Tepki Vermem		Kütüphaneye Sahip Çıkar, Kapatılmaması ya da Yeniden Açılması İçin Caba Gösterirdim		Baska			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1 Yıldan Az	6	43	8	57	—	—	14	7
		7		7		—		
1 - 5 yıl	16	39	25	61	—	—	41	20
		18		22		—		
6 - 10 yıl	16	37	27	63	—	—	43	20
		18		23		—		
11 - 20 yıl	23	51	20	45	2	4	45	21
		25		18		40		
20 yıldan fazla	7	41	8	47	2	12	17	8
		8		7		40		
Yenimahalle'de Oturmuyor	22	44	27	54	1	2	50	24
		24		23		20		
Toplam	90	43	115	55	5	2	210	100

Cizelge incelendiğinde gözlenen durum bu varsayımı doğrulamamıştır. Örneğin, 11-20 yıl arasında Yenimahalle'de oturanlar "tepki vermem" seçeneğini % 51'lik oranla daha fazla belirtirken, Yenimahalle'de oturmayanların % 54'ü kütüphanenin kapatılmaması için caba göstereceği anlaşılmaktadır.

Öte yandan "tepki vermem" seçeneğini % 25'lik oranla yine Yenimahalle'de 11-20 yıl arasında oturanlar daha fazla belirtirken; kütüphaneye sahip çıkacağını % 23'lük oranlarla daha fazla belirtenlerin, 6-10 yıl Yenimahalle'de oturanlar ve Yenimahalle'de oturmayanlar olduğu dikkat çekmektedir.

6.5.3. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Kapatılması Durumunda Tepki Verme Bicimlerine İlişkin Görüşler

Cizelge 100 incelendiğinde; kütüphaneyi "yılda birkaç kez" kullananlar dışındaki tüm kullanıcıların çoğunlukla, böyle bir olasılıkta kütüphaneye sahip çıkarak tepki verme anlayışında oldukları belirlenmiştir.

Cizelge 100: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanenin Kapatılması Durumunda, Tepki Verme Bicimlerine İlişkin Görüşler

Kütüphaneyi Kullanma Sıklığı	Tepki Verme Bicimleri						Toplam	
	Kapanırsa Üzülürüm, Ama Elimden Bir Şey Gelemeyeceğini Düşünerek Tepki Vermem		Kütüphaneye Sahip Çıkar, Kapatılmaması ya da Yeniden Açılması İçin Çaba Gösteririm		Baska			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez	7	35	12	60	1	5	20	10
Yılda Birkaç Kez	24	55	19	43	1	2	44	21
Ayda Birkaç Kez	30	41	41	56	2	3	73	35
Haftada Birkaç Kez	21	40	31	59	1	2	53	25
Hergün	8	40	12	60	—	—	20	10
Toplam	90	43	115	55	5	2	210	100

7. YENİMAHALLE İLCE HALK KÜTÜPHANESİ'NDE VERİLECEK HİZMETLERE KULLANICI KATILIMINA İLİSKİN TUTUM VE GÖRÜŞLER

Bu alt bölümde, kullanıcıların, kütüphanede çeşitli hizmetlerde gönüllü olarak çalışıp-calışmama isteği, verilecek bu tür hizmetlere ilişkin tutum ve görüşleri ile ilgili araştırma bulgularına yer verilmektedir. Bu bulgular, kütüphaneyi kullanma sıklığına göre düzenlenen çizelgeler üzerinde açıklanmıştır.

7.1. Kütüphanede Çeşitli Hizmetlerde Gönüllü Olarak Çalışıp-Calışmama İsteği

Son yıllarda değişen toplum ve gelişen teknoloji sonucu halk kütüphanelerimizin de yeni bir yapılaşma sürecine girdiği bilinmektedir. Bu süreçte var olan "kullanıcı tipi" nin de değişmesine gereksinim duyulmaktadır. Geçmiş yılların sessiz, pasif kullanıcı tipi yerine, kütüphanenin eğitim etkinliklerinde, izlencelerinde ya da hizmetlerinde yeralan katılımcı ve aktif bir "kullanıcı tipi" üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Son derece geniş kapsamlı olan bu konu; kütüphaneye yetişkinlerin, gençlerin, ve çocukların işbirliğini gerekli kılan bir "gönüllü çalışma" esasına dayanmaktadır. Bu bir anlamda günümüz kütüphanesinin "gelin en iyisini birlikte yapalım" (Yalmanoğlu, 1993, s.113) mesajını içeren anlayışıdır.

Bu düşünceden hareketle araştırmaya katılan kullanıcılara "bu kütüphanede verilen, verilebilecek olan çeşitli hizmetlerde gönüllü olarak çalışmak ister misiniz?" sorusu soruldu. Soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 101'de gösterilmektedir.

Cizelge 101: Kütüphanede Çeşitli Hizmetlerde Gönüllü Olarak Çalışma İsteği

Gönüllü Olarak Çalışma İsteği	Sayı	%
Evet	101	48
Hayır	109	52
Toplam	210	100

Cizelge incelendiğinde, tüm kullanıcıların % 52'sinin kütüphanede gönüllü olarak çalışmak istemedikleri, % 48'inin gönüllü çalışmak istedikleri görülmektedir.

7.1.1. Mesleğine Göre, Kütüphanede Çeşitli Hizmetlerde Gönüllü Olarak Çalışıp-Çalışmama İsteği

Cizelge 102: Mesleğine Göre, Kütüphanede Çeşitli Hizmetlerde Gönüllü Çalışma İsteği

Mesleği (Yaptığı İş)	Gönüllü Çalışma İsteği				Toplam	
	Evet		Hayır			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrenci	64	50 63	64	50 59	128	61
Memur	9	36 9	16	64 15	25	12
İşçi	2	40 2	3	60 3	5	2
Profesyonel Serbest Meslekler (Doktor, Avukat v.b.)	2	40 2	3	60 3	5	2
Ev Kadını	4	67 4	2	33 2	6	3
Emekli	6	60 6	4	40 4	10	5
İssiz	14	45 14	17	55 16	31	15
Toplam	101	48	109	52	210	100

Cizelge 102'ye göre, öğrencilerin % 50'si çalışmak istediklerini, % 50'si ise istemediklerini belirtirken; ev-kadınlarının % 67'si ve emeklilerin % 60'ı gönüllü olarak çalışmak istemektedirler.

Diğer yandan memurların % 64'u, işçilerin ve Profesyonel serbest meslek sahiplerinin % 60'ı ile işsizlerin % 55'i çalışmak istemediklerini belirtmektedir.

Bu verilere, göre bir iste çalışmayanların kütüphanede gönüllü olarak çalışma isteğinde olduklarını söyleyebiliriz. Şu durumda kütüphanenin, ev-kadınları ve emeklilerle işbirliğine girmesi durumunda katkı alabileceği düşünülebilir.

7.1.2. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanede Çeşitli Hizmetlerde Gönüllü Olarak Çalışıp-Çalışmama İsteği

Kütüphane kullanma sıklığı ile kütüphanede çeşitli hizmetlerde gönüllü olarak çalışma isteği arasında bir ilişki olup olmadığı Cizelge 103'den incelenebilir.

Cizelge 103: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Kütüphanede Çeşitli Hizmetlerde Gönüllü Olarak Çalışıp-Çalışmama İsteği

Kütüphane Kullanma Sıklığı	Çalışıp-Çalışma İsteği				Toplam	
	Evet		Hayır			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez	5	25	15	75	20	10
		5		14		
Yılda Birkac Kez	15	34	29	66	44	21
		15		27		
Ayda Birkac Kez	34	47	39	53	73	35
		34		36		
Haftada Birkac Kez	33	62	20	38	53	25
		33		18		
Hergün	14	70	6	30	20	10
		14		6		
Toplam	101	48	109	52	210	100

$$Sd = 4$$

$$X^2 = 15.904$$

$$P < .01$$

Cizelge 103'de görüldüğü gibi, kütüphaneyi kullanma sıklığı ile kütüphanede çeşitli hizmetlerde gönüllü olarak çalışıp-çalışmama isteği arasında, istatistiksel olarak .01 düzeyinde anlamlı bağımlılık bulunmuştur.

7.2. Kütüphanede Verilecek Gönüllü Hizmetlere İlişkin Görüşler

Kütüphanede çeşitli hizmetlerde gönüllü olarak çalışmak isteğini belirten 101 kullanıcıya "daha çok nasıl bir iş yaparak hizmet verebileceğinizi düşünürsünüz?" sorusu soruldu. Kullanıcıların verdikleri yanıtlar Cizelge 104'de verilmektedir.

Cizelge 104: Kütüphanede Verilecek Gönüllü Hizmetlere İlişin Görüşler

	Sayı	%
Bana Uygun Herhangi Bir Görev	31	30
Kütüphanenin Duyurularının İlan Edilmesinde, Broşürlerin Dağıtılmasında	7	7
Kütüphanenin Ödünç Verme Servisinde	6	6
Kültürel Etkinliklerin Düzenlenmesinde	20	20
Kütüphanenin Bakımı ve Düzenlenmesinde	8	8
Kütüphaneye Materyal Alımında	10	10
Kullanıcılara Kütüphanede Yardımcı Olmada	19	19
Toplam	101	100

Cizelge incelendiğinde "bana uygun herhangi bir görev" seçeneğini belirtenlerin oranı (% 30) ilk sırada yer alırken, onu % 20 oranla "kültürel etkinliklerin düzenlenmesinde katkı"

vermek istediklerini belirtenler izlemektedir. 3. sırada ise % 19 oranla "kullanıcılara kütüphanede yardımcı olmada" yanıtları yer almaktadır.

7.2.1. Mesleğine (Yaptığı İşe) Göre, Verilecek Gönüllü Hizmetlere İlişkin Görüşler

Cizelge 105'de görüldüğü gibi, gönüllü verilecek hizmetler arasında yer alan "kütüphaneye materyal alımında" seceneğini öğrenci, memur ve emekli gruplarının herbiri kendi içinde % 20 oranında, diğer secenekleri de yalnızca öğrenciler daha fazla belirtmişlerdir.

Cizelge 105: Mesleğe Göre, Verilecek Gönüllü Hizmetlere İlişkin Görüşler

Mesleği (Yaptığı İş)	Verilecek Hizmetler															
	Bana Uygun Herhangi Bir Görev		Kütüphanenin Duyurularının İlanında, Broşürlerinin Dağıtılmasında		Kütüphanenin Üdüne Verme Servisinde		Kültürel Etkinliklerin Düzenlenmesinde		Kütüphanenin Bakımı ve Düzeninin Sağlanmasında		Kütüphaneye Materyal Alımında		Kullanıcılara Kütüphanede Yardımcı Olmada		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrenci	22	34	6	9	5	8	6	13	7	11	4	6	12	19	64	63
		71		66		83		40		88		20		53		
Memur	2	22	—	—	—	—	4	44	—	—	2	22	1	11	9	9
		5		—		—		20		—		20		5		
İşçi	1	50	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50	—	—	2	2
		3		—		—		—		—		10		—		
Profesyonel Serbest Meslekler	—	—	—	—	—	—	2	100	—	—	—	—	—	—	2	2
		—		—		—		10		—		—		—		
Ev Kadını	—	—	1	25	—	—	2	50	—	—	—	—	1	25	4	4
		—		14		—		10		—		—		5		
Emekli	3	50	—	—	—	—	1	17	—	—	2	33	—	—	6	6
		10		—		—		5		—		20		—		
İssiz	3	21	—	—	1	7	3	21	1	7	1	7	5	36	14	14
		10		—		17		15		13		10		26		
Toplam	31	30	7	7	6	6	20	20	8	8	10	10	19	19	101	100

Diğer yandan, öğrencilerin % 34'ü, emeklilerin % 50'si "bana uygun herhangi bir görev"; işçilerin % 50'si "bana uygun herhangi bir görev" ve % 50'side "kütüphaneye materyal alımında"; profesyonel serbest meslek sahiplerinin % 100'ü, ev kadınlarının % 50'si ve memurların % 44'ü "kültürel etkinliklerin düzenlenmesinde"; işsizlerin % 36'sı "kullanıcılara kütüphanede yardımcı olmada" hizmet vermeyi öncelikli olarak istemektedirler.

7.2.2. Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Verilecek Gönüllü Hizmetlere İlişkin Görüşler

Kullanıcıların verilecek gönüllü hizmetlere ilişkin görüşleri kütüphane kullanma sıklığına göre, çizelge 106'da verilmektedir.

Çizelge 106: Kütüphane Kullanma Sıklığına Göre, Verilecek Hizmetlere İlişkin Görüşler

Kütüphane; Kullanma Sıklığı	Verilecek Gönüllü Hizmetler															
	Bana Uygun Herhangi Bir Görev		Kütüphanenin Duyurularının İlanında, Broşürlerinin Dağıtılmasında		Kütüphanenin Çoğunlukla Verme Servisinde		Kültürel Etkinliklerin Düzenlenmesinde		Kütüphanenin Bakımı ve Düzeninin Sağlanmasında		Kütüphaneye Materyal Alımında		Kullanıcılara Kütüphanede Yardımcı Olmada		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bugün İlk Kez	1	20	1	20	—	—	1	20	—	—	1	20	1	20	5	5
Yılda Birkac Kez	4	27	1	7	1	7	2	13	—	—	2	13	5	33	15	15
Ayda Birkac Kez	14	41	2	6	3	9	9	25	—	—	2	6	4	12	34	33
Haftada Birkac Kez	8	24	3	9	1	3	7	21	4	12	4	12	6	18	33	33
Hergün	4	29	—	—	1	7	1	7	4	29	1	7	3	21	14	14
		13				17		5		50		10		16		
Toplam	31	30	7	7	6	6	20	20	8	8	10	10	19	19	101	100

Cizelge 106 incelendiğinde, kullanıcıların kütüphanede verebilecekleri gönüllü hizmetlere ilişkin görüşler arasında; "kütüphanenin bakımı ve düzeninin sağlanması"nda % 50'şer oranlarda kütüphaneyi "haftada bir kaç" ve "hergün" kullananlar; "kütüphanenin ödünç verme servisi"nde yine % 50 oranında "ayda birkaç kez" kullananlar; "kullanıcılara kütüphanede yardımcı olmada" % 20 oranında "yılda birkaç kez" kullananlar; ve "kütüphanenin duyurularının ilan edilmesinde, broşürlerinin dağıtılması"nda % 44'lük oranla kütüphaneyi "bugün ilk kez" kullananlar daha fazla istek belirterek verebilecekleri gönüllü hizmetler olarak ilk sırada yer almıştır.

Kütüphaneyi "hergün" kullananların % 29'u "bana uygun herhangi bir görev" veya "kütüphanenin bakımı ve düzeninin sağlanması"nda; "haftada birkaç kez" kullananların % 24'u ve "ayda birkaç" kullananların % 41'i "bana uygun herhangi bir görev" ve "yılda birkaç kez kullananların" % 33'u de "kullanıcılara kütüphanede yardımcı olmada" seçeneklerini verebilecekleri gönüllü hizmetlerde öncelikli olarak istediklerini belirtmişlerdir.

BÖLÜM V

ÖZET, SONUC VE ÖNERİLER

ÖZET

Günümüzde eğitim, artık yalnızca yaşam için hazırlamak olarak değil, yaşam boyu devam eden bir süreç olarak algılanmaktadır. Bu nedenle, daha önceleri yalnızca çocuklar, gençler ve okullarla sınırlı olarak tanımlanan örgün eğitim kavramı dışında, eğitimde sürekliliği sağlamayı amaçlayan ve bireylerin ömürleri boyu gelişimlerini biçimlendiren, bütün toplumsal kurumları ve etkileşimleri dikkate alan bir "halk eğitimi" kavramı giderek önem kazanmaktadır. Halk eğitimi herkese okulla sınırlı olmayan geniş bir alanda sürekli öğrenme fırsatları sunarken, temel amaçları ister eğitim olsun ister olmasın toplumda öğrenmeye yardım etme durumunda olan bütün kuruluşlardan yararlanmaktadır. Bu anlamda halk kütüphaneleri de halk eğitiminde etkili bir araç olma durumundadır. Çünkü bu kütüphane türü, toplumu oluşturan kadın-erkek her düzeyden, her yaşta bireylere her türlü materyal sağlama yanında; tartışma, konferans, sergi, tiyatro, film gösterileri, müzik konserleri gibi kültürel etkinliklerle donatılmış bir ortam, bir öğrenme ortamı da sunarak; düşünen, yeni bilgiler üreten, yapıcı ve yaratıcı, çevreye duyarlı, sanat zevki olan bireylerin yetiştirilmesini amaçlayan bir eğitim ve kültür kuruluşu olarak halka dönük ve halk eğitimini ön plana alan bir kütüphane türüdür.

Gelişmiş Ülkelerde insanının ve dolayısıyla toplumun gelişmesine kaynaklık eden halk kütüphaneleri üstlendikleri bu görevleri tam anlamıyla yapabilen işlevsel bir kurum olarak yaşamın bütünleyici bir parçası görülmektedir. Halk kütüphaneleri bu Ülkelerde bilgi-alışverişi ve kültür merkezleri olarak toplumsal yaşamda işlevsel bir durumda iken; ülkemizde yurt çapında örgütlenmiş olan halk kütüphanelerinin, kültür ve eğitim kurumu olarak hemen hemen her dönemde onaylanmasına karşın, henüz amaç ve görevleriyle halk eğitimine yönelme yönünde yetersiz kaldığı görülmektedir.

Öte yandan, Türk Milli Eğitim Sistemi'nin toplumun varolan eğitim gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalması, eğitimde verimliliğin düşük olması, sistemin bireyi ihmal eden tutucu, baskıcı ve ezberci niteliği ile geleneksel özellikler taşıması gözönüne alınınca; özellikle ülkemizde "çağdas halk kütüphaneleri"nin çağdas dünyanın gerektirdiği yapıcı ve yaratıcı, okuma alışkanlığı kazanmış, kendi kendine öğrenen ve bilgi üreten bireyin yetişmesinde sağladığı olanaklarla halk eğitiminde önemli bir işlevi yerine getirebileceği açıktır.

Bu bağlamda halk kütüphanelerinin sözü edilen amaçların uygulamaya dönüştürülebilmesi, toplumun bireysel ve toplumsal gereksinimlerine sürekli yanıt verebilecek biçimde geliştirilip yaygınlaştırılabilmesi için varolan etkinlik biçimlerinin ve değişimlerin araştırılması ve bunların ülke gerçekleri içinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Gelişmiş Ülkelerde, bu konu üzerinde çeşitli düzeylerde çalışılmasına karşın, ülkemizde,

halk kütüphanelerinin çalışmalarına ilişkin saha araştırmaları yok denecek kadar azdır.

İste böyle bir gereksinimden yola çıkan bu araştırmada, halk kütüphanelerinden biri olan "Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi"nin bir halk kütüphanesi olma özelliğini hangi düzeyde yerine getirebildiğini, kullanıcılarının kütüphaneyle ilişkilerine ve bu konudaki düşünce, tutum ve beklentilerine ilişkin varolan durumlarını, seçilen bazı kişisel ve sosyo-ekonomik özellikler ile karşılaştırmalı olarak, araştırmak amaçlanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulguların, kütüphane-kullanıcı ilişkisinin tekrar gözden geçirilmesi, kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, halkı kütüphaneye yöneltebilecek düzenlemeler için alınması gereken bazı önlemler ile yeni araştırma gereksinimlerine ışık tutacağı umulmaktadır.

Bu araştırmanın çalışma evreni, Ankara İli Yenimahalle İlcesinde etkinlik gösteren "Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi"nin kullanıcıları ile kütüphane personeli olarak tanımlanmıştır. Araştırmanın, kullanıcılar örneklemini Haziran 1995'te bu kütüphaneyi kullanan kullanıcıların tümü oluşturmuştur. Bir aylık süre içinde kütüphaneyi kullanan toplam 210 kullanıcıya ulaşılmış ve toplam değerlendirme ulaşılan bu 210 kullanıcı üzerinden yapılmıştır. İkinci alt çalışma evreni olan kütüphane personelinin ise hemen hemen tamamıyla görüşmeler yapılmıştır.

Bilgi toplama aracı olarak kullanılan soru kağıdı, literatür taraması, ilgili yönetici, kullanıcı ve uzman görüşlerinden yararlanılarak ve ön denemesi yapılarak geliştirildi ve araştırmacı tarafından Haziran 1995'te uygulandı.

Anketin uygulaması tamamlandıktan sonra, geliştirilen kod anahtarı üzerinde kodlama işlemi yapıldı; sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalar için geliştirilmiş olan SPSS paket programı kullanılarak araştırma verileri yan ve capraz dağılımlar olarak çizelgelendirildi, ve çözümleme tahminleri olarak frekans, yüzde ve X^2 testi'nden yararlanıldı. Personelle yapılan görüşmelerde alınan bant kayıtları çözümlendi ve gerekli görülen kısımlar araştırmanın ilgili bölümlerinde kullanıldı. Her iki yöntemle elde edilen bulgular birlikte yorumlandı.

Araştırma ile elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni kullanan kullanıcıların % 49'u kadın ve % 51'i erkek; % 83'u bekar % 61'i öğrencilerden oluşmaktadır. Yaş gruplarına göre sıralamada ilk sırayı 18-21 yaş grubunda bulunanlar (% 27) almakta; bunu 7-11 yaş grubunda bulunanlar (% 21) izlemektedir. Yenimahalle'de oturmayanlar % 24 ile ilk sırayı izlerken; 6-10 ve 11-20 yıl yıldan beri Yenimahalle'de oturanların (% 21) oranları ile ikinci sırada; Üçüncü sırada ise 1-5 yıl arasında oturanların (% 20) oldukları görülmüştür. Önemli bir bölümünün anne ve babaları ilkökul mezunu düzeyinde

(% 38 ve % 33) olup; aylık aile-gelir düzeyi 10 milyondan az olanlar (% 31) ile 10.000.000-15.000.000 TL. arasında olanlar (% 30), yani alt ve ortanın altında olanlar, çoğunluğu oluşturmaktadır.

Kullanıcılardan, boş zamanlarında 1.derecede "kitap, gazete, dergi okuduklarını ve kitapçıları gezdiklerini" belirtenlerin oranının % 50 ile ilk sırada yer aldığı, 2. derecede yapılan etkinliğin en çok kütüphaneye gitmek (% 24) olduğu 3. derecede ise TV izledikleri (% 24) görülmüştür.

Kullanıcıların büyük çoğunluğu 1. derecede "edebiyat" (% 45) türünde, 2. derecede (% 20) yine aynı türde, 3. derecede ise "genel konular" (% 23) da kitap okumayı daha çok tercih etmektedir. Son bir yılda okudukları kitap sayısı gözönüne alınınca kullanıcıların üçte birinin "az okuyan okuyucu" (yılda 1-5 kitap) grubunda oldukları görülmektedir. Yarıdan biraz fazlası (% 55) yeterince okumadıklarını düşünmekte; yeterince okuyamama nedenleri arasında "kitap okuyacak zamanı bulamama" ilk sırada (% 59) yer almaktadır.

Araştırmaya katılan kullanıcıların % 50'sinin bu zamana kadar başka bir kütüphaneye hiç gitmedikleri, bu kütüphaneyi ise sık kullandıkları (% 33) görülmüştür. Yarıdan fazlası (% 61)'i kütüphaneye ilk defa gelme kararının kendilerine ait olduğunu belirtmiştir.

Kullanıcıların % 54'ü kütüphane kataloglarını kullandıklarını ve bunlarında % 74'ü katalog kullanmayı gidip geldikçe kendi kendilerine öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Kütüphanenin en çok "ders çalışmak ve ödev yapmak için" kullanıldığı, onu "kitap ödünce almak için" kullananların izlediği görülmektedir. Kullanıcıların bu kütüphaneyi tercih etmelerinde önemli görülen nedenlerin başında "evine, iş yerine, okuluna çok yakın olması" (% 60) gelmektedir. 2. derecede önemli görülen neden "aradığı kaynağı bulabilmesi (% 19), ve 3. derecede önemli görülen neden ise fiziksel ortamın rahatlığı (% 15) olmuştur.

Kullanıcıların % 62'si kütüphanenin kendi gereksinimlerini karşıladığını düşünmektedir. Gereksinimlerine karşılamadığını belirtenlerin gösterdikleri nedenler arasında, yayın sayısının ve yayın türünün yetersiz olması ilk sıralarda gösterilmiştir.

Kullanıcılarca kütüphanede en önemli görülen sorun konusunda "çay, kahve, nescafe içmek ve dinlenmek üzere uygun ortamların olmayışı"nın ilk sırada (% 22) yer aldığı saptanmıştır.

Kullanıcıların yaklaşık dörtte üçü (% 70) istediği konuda personelin fikir verip yol göstermesini" beklerken, yarısından fazlasında (% 58) "güleryüzlü ve hoşgörülü olmasını" personelden istemektedir.

Kullanıcıların çoğunluğu (% 78) kütüphanelerde kültürel etkinliklere yer verilmesi gerektiği konusunda bir değerlendirme yapmaktadır. Yer verilmesi istenen etkinlikler içinde "çeşitli ilgi grupları için düzenlenecek okuma-tartışma vb. etkinlikler" ilk sırada (% 62) yer alırken; "konferans, panel, açık-oturum, konserler, söyleşiler gibi etkinlikleri" istediklerini belirtenler de yarısından fazladır (% 59). Ayrıca,

kullanıcıların büyük çoğunluğu, halk kütüphanelerinde düzenlenebilecek olan etkinliklere gönüllü olarak katılma isteğinde olduklarını açıklamışlardır.

Kullanıcıların, halk kütüphanelerinde bulunmasını istedikleri araçlara ilişkin beklentilerin başında bilgisayar (% 81) gelmektedir. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde kantin ve bilgisayar laboratuvarı ise yine en çok istenen birimler olarak işaret edilmiştir.

Kullanıcıların büyük çoğunluğu kütüphaneye yeni alınan yayınlardan ve kütüphanenin düzenlediği etkinliklerden haberdar olmayı istemektedir. Haberdar edilme biçimiyle ilgili olarak, üçte biri (% 33) duyuruların kütüphane de düzenlenecek "Duyuru Kösesi"nde sergilenmesine, diğer üçte biri ise (% 32) üyelik kartındaki adrese düzenli aralıkla gönderilmesine ilişkin tercih bildirmişlerdir.

Kütüphanenin açık olduğu gün ve saatlerin, kullanıcıların önemli bir çoğunluğu (% 71) için uygun olduğu saptanmıştır. Uygun olmadığını belirtenlerin, yeni çalışma saatlerine ilişkin olarak, resmi tatiller dahil hergün akşam 19.30'a kadar kütüphanenin hizmet vermesini istedikleri görülmüştür.

Kullanıcıların yaklaşık yarısı (% 48) Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ni "öğrencilerin ödevlerini hazırlamaları ve ders çalışmalarını için uygun ortamı sunan bir yer" olarak tanımlarken, % 39'u da bu kütüphaneyi bir "eğitim ve kültür ortamı" olarak algıladıklarına ilişkin görüş bildirmişlerdir.

Kullanıcıların kütüphane ortamını genelde orta derecede rahat olarak algıladıkları görülmüştür.

SONUÇLAR

Bu araştırmada çıkarılabilecek olan sonuçları aşağıdaki noktalarda toplamak olanaklı görülmektedir.

1. Toplumsal gelişme ve değişme ortamlarının hazırlanması herseyden önce, bireyin kendi sorunlarını kavrayabilecek ve sorumluluklarını benimseyecek duruma gelmesi ile mümkündür. Bu oluşumun da, ancak, kişinin "okuma" gücü kazanmasına bağlı olduğu görülmektedir. Bireyin anlama gücünü geliştiren, bilgi dağarcığını zenginleştiren öğrenmenin de temel aracı olan okumaya gereksinim duymak gerekir. Bu araştırma sonuçları göstermiştir ki, kullanıcılar, yeterince okuyamadıklarını ve okuma alışkanlıklarının olmadığını kabul etmekle birlikte, bu konuda karşı karşıya oldukları kişisel engeller yanısıra, durumu değiştirme yönünde kütüphanenin de kullanıcılara etkili bir rehberlik sunmadığı; ancak, sahip olduğu derme ile soruna çözüm getirme noktasında yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Böylece, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin soruna yaklaşımı, daha çok, bireylerin çeşitli nedenlerle elde edemediği okuma materyallerini onlara sunma rolü ile sınırlı bir "geleneksel" kütüphanecilik yaklaşımı olarak nitelenebilir.

Öte yandan, kütüphanede bulunan yayın sayısı ve türünün kullanıcılarca yeterli görülmediği bulgusuna dayalı olarak, kütüphanenin bu rolünü de yeterince gerçekleştiremediği sonucu çıkarılabilir.

2. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesinin düzenlediği etkinlikler, halk eğitimine verebileceği potansiyel katkı bakımından, çok sınırlıdır. Az sayıda düzenlenen etkinlikler

her yıl aynı içerikte ve sıradandır. Oysa kullanıcıların, kültürel etkinliklere olan gereksinimlerini karşılamada kütüphaneden birtakım beklentiler içinde olduğu görülmektedir. Kütüphanenin, düzenleyeceği canlı kültürel etkinliklerle, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, halk eğitimine katkısını arttırabileceği anlaşılmaktadır.

3. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi, bir halk kütüphanesi olması bakımından halkın ilgisini çekebilecek ve gerçekten rahat hissedebileceği bir donanım ve fiziksel özelliklere sahip değildir.

4. Kullanıcıların görüşlerine dayalı olarak, kütüphanenin verdiği hizmetler bakımından sorunlar bulunduğu ve üzerinde çalışılması gerektiği ortaya çıkmış, bu alanda kullanıcıların gereksinimlerine ve beklentilerine ilişkin önemli ipuçları elde edilmiştir. Karşılaşılan sorunlardan bazılarının farklı kişisel özellikler ile ilişkili olduğu görülmektedir.

5. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesinde halk eğitiminde çok önemli bir yere sahip olan kullanıcı-rehber görevli ilişkisi yoktur. Varolan ilişki resmi nitelikte bir kullanıcı-görevli ilişkisidir. Kullanıcıların önemli bir kısmının "öğretmen" olarak algıladığı bir görevli davranışı, halk eğitimi süreçlerinde önem kazanan "öğrenmeye yardımcı" ya da "öğrenmeyi kolaylaştırıcı" rolleri ile uyusmamaktadır. Verili koşullarda Halk Kütüphanelerinin halk eğitimine önemli bir katkıda bulunması beklenemez.

6. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bizdeki halk kütüphaneleri de toplumun tüm kesimine hizmet vermek

durumundadır. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin bir halk kütüphanesi olarak taşıması gereken özellikler arasında toplumun her kesiminden insanların yararlandığı ilkesinin gözardı edildiği; özel gruplar, görme ve işitme engelliler, tutuklular, yaşlılar, vb. için hizmet verilemediği belirlenmiştir. Kütüphanenin bu tür özel gruplara hizmet verebilecek ne materyali, ne de personeli mevcuttur.

7. Yine, gelişmiş ülkelerdeki halk kütüphanelerinde birbirlerinin birikim ve deneyimlerinden yararlanmak amacıyla sık sık toplantılar düzenleyerek ciddi bir işbirliğine girilmektedir. Ayrıca; hizmetin daha da geliştirilmesi için, diğer kurumlar ve halkla ilişkiler yönünden de yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Oysa Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi ile diğer kütüphaneler arasında bu yönde ciddi bir işbirliği saptanamadığı gibi; kütüphane, çevresinde çok yakın bulunan diğer kurumlar, ve halkla ilişkilerden de yoksundur.

8. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nde, halk eğitimine yönelik çeşitli hizmetleri gerçekleştirmede gereksinim duyacağı verileri toplayıp çözümleyebilmek amacıyla, herhangi bir kullanıcı ve çevre araştırması yapılmadığı görülmektedir. Sadece kitap alımında kütüphaneyi sık kullanan kullanıcıların sözel isteklerinin gözönüne alındığı belirlenmiştir.

9. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi kullanıcılarının, yeni alınan yayınlardan ve kütüphanenin düzenlediği etkinliklerden daha çok iki biçimde haberdar edilmek istedikleri belirlenmiştir. Böyle ki kullanıcılar, ilgili

duyuruların kütüphanenin "duyuru köşesi" ile ve üyelik kartlarındaki adrese gönderilmesi biçiminde doğrudan kendilerine ulaşılabilir yollarla yapılmasının daha etkili olabileceği görüşündedir. Bu durum, kütüphaneye yeni alınan yayınlardan ve düzenlediği etkinliklerden kullanıcılarını daha "sıcak bir iletişim"le haberdar etmesinin uygun olacağı sonucuna işaret etmektedir.

10. Gelişmiş ülkelerdeki pek çok uygulamadan da anlaşılabilir gibi halk kütüphanelerinde, bilgisayar, TV, Video, radyo, vb. gibi araçlar ile herkesin kendi hız ve gereksinimine göre öğrenme ve bilgilenme olanağı sunulmakta ve kullanıcılar tarafından tercih edilmektedir. Bu araştırma bulgularına göre, kullanıcıların hemen hemen hepsi halk kütüphanelerinde anılan araçlara yer verilmesini istemektedir. O halde, kullanıcıların beklentisi de, halk kütüphanelerinin çağdaş gelişmelere uyum yapması gerektiği yönündedir.

11. Kullanıcıların Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesinde bulunmasını önemli gördüğü birimlerin içinde özellikle "kantin" eksikliği duyulan bir gereksinim olarak ortaya çıkmıştır. Bu durum bireylerin gereksinimlerini gidermede öncelikle "duyulan gereksinim"lerinden hareket edilmesi gerektiği yolundaki evrensel görüşü desteklemektedir.

12. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin, kullanıcıların ve personelin görüşlerine dayalı olarak, daha çok bir okul kütüphanesi gibi algılanmakta olduğu, kütüphanenin uygulamalarının da bu yönde geliştiği ortaya çıkmıştır. Oysa

tüm kullanıcılar ve personel, halk kütüphanelerinin halk eğitimine etkisi olabilecek bir ortam olduğunun bilincindedirler. Ancak, bu amaçla kullanan kullanıcı sayısı görece daha azdır. Bu araştırma göstermiştir ki, örgün eğitim sistemi içinde okul kütüphanelerinin eksikliği önemli sorundur. Bu durum, öğrencilerin okul dönemlerinde ilgili gereksinimlerini çözmede halk kütüphanelerinden okul kütüphanesi gibi yararlanacağını göstermektedir. Ancak bu yararlanmanın salt ödev yapmak, ders çalışmak yönünde olduğuna ilişkin önemli ipuçları elde edilmiştir. Türk Milli Eğitim Sisteminin taşıdığı geleneksel yapısı, araştırmacı, yaratıcı ve özgün bilgi üreten bireylerin yetişmesindeki tutuculuğu dikkate alındığında, sorunun temelinde kullanıcının örgün eğitim sürecinde aldığı eğitimle kütüphaneden gerçek anlamda yararlanmaya yönlendirilmemiş olması yatmaktadır.

13. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'deki halk kütüphanelerinin eğitimsel, kültürel ve boş zamanları değerlendirme görevlerinden birisi de "Yerel Bilgi Merkezi" olarak görülen konumunu ve işlevini sürekli geliştirdiği; bu nedenle toplumsal kurum ve derneklerin çalışmalarını teşvik ettiği ve yardımcı olduğu görülmektedir. Bunun için halk kütüphanesi toplumsal kurum ve derneklerin konferans, sergi, açık-oturum vb. salonlarını açarak bu etkinliklerde gerekli olacak mevcut materyallerini de vererek halkın çeşitli konularda bilinçlenmesine yardımcı olmaktadır. Ülkemizdeki halk kütüphanelerinin de bir "Yerel Bilgi Merkezi" olarak giderek

geliştirilmesi gerekmektedir. Nitekim Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin, zaman zaman konferans salonunu kiraya vermesi; okulların resim sergileri için salonlarını açması bu konuda bir arayışın var olduğuna işaret etmektedir.

14. Toplumsal gelişme ve değişmelere ayak uydurabilen halk kütüphanelerinin ülkemizde de Cumhuriyet'in ilanı ile halk okuma odaları, köy enstitüleri ve halkevlerine bağlı kütüphaneler aracılığıyla, halk kütüphanelerinin temel amaçları diyebileceğimiz, halkın eğitimi, bilgilendirilmesi ve kültürel etkinliklerin sağlanmasında önemli katkılar verdiği anlaşılmaktadır. Ancak daha sonra kurulan halk kütüphanelerinin, anılan kurumların kapatılmasıyla bu konuda ortaya çıkan boşluğu doldurmada yetersiz kaldığı görülmektedir. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi, 1992 yılında uygulamaya alınan örnek halk kütüphanesi projesi kapsamında belli bir değişim ve gelişim göstermekle birlikte, halk kütüphanesi olarak taşıması gereken özellikler bakımından henüz yetersiz kalmaktadır.

15. Bu araştırma bulguları benzeri tarama araştırmalarının sürekli ve sistemli olarak yapılması gerektiğini bu çalışmaların yalnızca kütüphaneye gelen kullanıcıların değil, hem doğrudan kütüphane kurumunu ilgilendiren ve hem de bu kurumlardan hizmet görececek olan toplumu çeşitli yönleriyle ele alan araştırmalar yapılmasına gereksinim bulunduğunu ortaya koymaktadır.

ÖNERİLER

Halk kütüphanelerinin halk eğitimindeki yeri ile ilgili olarak, kütüphanenin aranan ve istekle karşılanan bir kurum olması için yapılan bu çalışmada, herhangi bir problem alanında yoğunlaşılması; daha çok, halk kütüphanesinin toplum yaşamındaki olumlu etkisini en üst düzeye çıkarma yollarının neler olduğunun ve gelişmiş ülkeler kütüphanelerinin örneklerinden zaman kaybetmeden ülke koşulları gözeticilerle yararlanma yoluna gidebilmek için, yeni hizmet biçimlerinin, yeni iletişim olanaklarının ve yeni teknolojilerin neler olduğunun saptanması amaçlanmıştır. Bu nedenle araştırma bulgularına ve sonuçlarına dayalı olarak burada getirilebilecek öneriler, bir araştırma-geliştirme süreci içinde dikkate alınması gereken öneriler olmaktadır. Aşağıdaki önerilerin bu bağlamda değerlendirilmesi uygun olacaktır:

1. Kullanıcıların Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesini tercih etme nedenleri arasında öncelikle yer alan "evime, işyerime ve okulumu yakın olması" gibi kendini gösteren ve kullanıcı yönünden zaman kaybını azaltacak yakınlık ya da ulaşım kolaylığı etkeni dikkate alınarak, işlevsel hizmet veren kütüphane binaları çoğaltılmalı, şehir planlarında, diğer toplumsal gereksinimlerin yanında kütüphanelere de zorunlu olarak yer verilmelidir.

2. Kütüphane binası fiziksel koşullar ve iç donanım yönünden standartlara uygun bir görünüme getirilmeli, ortamın daha rahat ve gürültüden uzak olmasına özen gösterilmelidir.

3. Kütüphanede eğitim ortamları kullanıcıların gereksinimlerine yanıt verebilecek biçimde geliştirilmeli, araç-gereç ve birim eksikliklerinin giderilmesi için önlemler alınmalıdır.

4. Kütüphanede özellikle çalışan kesimin yararlanabilmesi için, İngiltere ve A.B.D. olduğu gibi kütüphaneler resmi tatiller dahil haftanın her günü geç saatlere kadar açık bulundurulmalıdır.

5. Kullanıcıların ve kütüphane personelinin görüşleri temelinde, gelişmiş ülke örneklerinde olduğu gibi, bir halk kütüphanesi olarak hizmet verebilmesinin ön koşulu, örgün eğitim öğrencilerinin önemli bir gereksinimi olarak kendini gösteren "Okul Kütüphanesi" türünün ayrıca geliştirilmesidir. Türk Milli Eğitim Sisteminde "Okul kütüphanesi"nin eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmesi ve her okulda nitelikli kütüphanecilerin de bulunduğu işlevsel olarak hizmet veren okul kütüphanelerinin yer alması için gereken önlemler alınmalıdır.

6. Kütüphanede derme, kültürel etkinlik gibi diğer hizmetlerin yapılmasında kullanıcıların gereksinimlerine yanıt verebilecek özellikle olup-olmadığı konusunda kullanıcı araştırması, çevre araştırması yapılmalıdır. Ayrıca derme ve kültürel etkinlik vb. hizmetler sunulurken yansız seçim temel ilke olarak benimsenmelidir.

7. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi, potansiyel ve gerçek kullanıcıları kütüphane hizmetleri konusunda bilgilendirmeli ve

kütüphane-toplum ilişkisinin kurulması ve sürdürülmesi için duyuru, reklam ve tanıtım çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Bu çalışmaların İngiltere ve Amerika Birleşik Devletlerindeki çalışmalar düzeyine ulaştırabilmesi için, kitle iletişim araçları ile, diğer kurum ve kuruluşlarla olumlu bir işbirliği içinde çalışmalar yapılmalı; ve bunun için kütüphanede halkla ilişkilerden sorumlu nitelikli elemanların bulunduğu "Halkla İlişkiler Servisi"ne yer verilmelidir.

8. Kütüphaneye yeni alınan yayınlar ve düzenlediği etkinlikler kullanıcılara mutlaka duyurulmalı ve tanıtılmalıdır. Bu, kütüphanede "duyuru kösesi"nde olabileceği gibi üye olan kullanıcıların adreslerine de gönderilebilir. Bu konuda, çevre okullarla ve halk eğitimi örgütleriyle de işbirliğine gidilmelidir.

9. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi çeşitli etkinliklerin yoğunlaştığı bir "Kültür Merkezi" durumuna getirilmelidir. Bunun için açık-oturum, konserler, imza günleri, sergi, yazarlarla söyleşiler, kitap okuma ve tartışma saatleri, TV-Video, slayt, film ve tiyatro, folklor gösterileri, satranç turnuvaları, diğer kurum ve kuruluşların etkinliklerine ilişkin broşürler, ilanlar bulunmalı; kullanıcıların kendilerinin düzenleyecekleri bu tür etkinliklerini gerçekleştirmede ortam ve materyal sunmalı ve hatta teşvik etmelidir.

10. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi öncelikle çevresindeki eğitim kuruluşlarıyla, diğer kütüphaneler ve belediyelerle, ayrıca, halk eğitimi alanındaki çalışmaları

yürüten örgütler arasında ortak hizmet, işbirliği ve kaynak paylaşımı ilkeleri benimsenmeli, toplumsal ve kültürel tüm çalışmalarda birbirlerine katkıları özendirilmelidir.

11. Kütüphanede kitap okuma-tartışma grupları oluşturularak güncel konuların tartışmaya açılması yoluyla bireylerin öğrenmeleri ve özgün bilgi üretmeleri olanaklı olabilir.

12. Toplum-kütüphane ilişkisinin kurulması; olumlu bir biçimde geliştirilip sürdürülmesi ve gelişmiş ülkelerdeki halk kütüphaneleri gibi aranan ve istekle karşılanan bir kurum olması nitelikli elemanla sağlanabilir. Bu nedenle kütüphane ve bilgi hizmetlerinin özünü etkileyen eleman sorunu önemle ele alınmalı, kütüphanenin "kütüphaneci" personel açığı kapatılmalıdır. Kullanıcılara hizmet verecek personel; halkla ilişkiler, halk eğitimi, istatistik, v.b. konularında sık sık hizmet-ici eğitim programlarıyla eğitilmelidir.

13. Halk kütüphanelerinin toplum yaşamındaki olumlu etkisini en üst düzeye çıkarmak ve işlevsel kılabilmek için, halk kütüphanelerinde "kütüphaneci" personel dışında saha araştırmalarında uzman olan "Halk Eğitimcileri"nden yararlanma yolu aranmalıdır.

14. Bu çalışmada birçok kez vurgulandığı gibi, ülkemizdeki halk kütüphanelerinin çağdas gereksinimler yönünde geliştirilebilmesi için, toplumun yapısal özelliklerine ve ülke koşullarına uygun bir ulusal kütüphane politikası oluşturulmalı

ve bu politikalar hükümetlerle değişmemeli, kalıcı devlet politikası niteliği taşımaktadır.

15. Son olarak hızlı bir değişim ve gelişim sürecinde olan toplumumuzda bu değişime uyum sağlayabilmek için bireyin bu bilince ulaşması gerekir. Bu bilince ulaşmak için, bireyin bilgilenmesi ve eğitilmesi zorunludur. Türk Milli Eğitim Sisteminin çağdas bir görünüm içinde olmaması ve geleneksel özellikler taşımasına karşın; kendi kendine öğrenen yapıcı ve yaratıcı bireylerin yetişmesinde büyük olanaklar sunan halk kütüphaneleri, çağdas dünyanın gerektirdiği bireylerin yetişmesinde önemli bir işlevi yerine getirebilecek özelliklere sahiptir. Bu bağlamda halk kütüphanelerinin yeniden değerlendirilmesi ve çağdas kütüphane anlayışı içinde ele alınması ülkemiz açısından büyük önem taşımaktadır.

EK 1: YENİMAHALLE İLCE HALK KUTUPHANESİ KULLANICI ANKETİ

Sayın Arkadaşım,

Halk Kütüphanelerinin, kullanıcılarının gereksinimlerini karşılayıp karşılamadığına ilişkin görüşlerini almak, bu kütüphanelerin bireylerin yaşamında nasıl bir etki yarattığını belirlemek üzere bir araştırma planlamış bulunuyorum. Sonuçta halk kütüphanelerinin halk eğitiminde daha işlevsel kullanılması yönündeki çalışmalara katkıda bulunmayı amaçlıyorum.

Bu nedenle Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ne gelen sizlerin görüşlerini almak istiyorum. Bu amaçla hazırlanan anket toplam (43) sorudan oluşmaktadır. Anket sorularının nasıl yanıtlanacağı gerekli yerlerde, soru başlarında ya da altında açıklanmıştır.

Anketten elde edilecek bilgiler yalnız Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halk Eğitimi Anabilim Dalında yapılan Yüksek Lisans tez çalışmasında kullanılacaktır.

Araştırmanın amacına ulaşması, sizin anket sorularını ve ilgili açıklamaları dikkatle okuduktan sonra yanıtlarınızı, hiç bir etki altında kalmadan, size en uygun gelen seçeneği seçerek belirtmenize bağlı olacaktır.

Gösterdiğiniz ilgi ve yardımlarınıza teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Ayfer YAKAR

KULLANICI ANKETİ

GENEL AÇIKLAMA:

SORULARI OKUDUKTAN SONRA İSTENİLENI, SIZE EN UYGUN GELEN SEÇENEGİN ÜNÜNDEKİ () İÇİNDE X İSARETİ KOYARAK VEYA RAKAMLARI YAZARAK BELİRTİNİZ.

1. Cinsiyetiniz ?
 K
 E
2. Kac yaşındasınız ?
 7-11
 12-14
 15-17
 18-21
 22-25
 26-35
 36-45
 46 ve Uzeri
3. Medeni durumunuz nedir ?
 Bekar
 Evli
 Boşanmış, dul
4. Yenimahalle ilçesi'nde ne kadar süredir oturuyorsunuz ?
 1 yıldan az
 1-5 yıl
 6-10 yıl
 11-20 yıl
 20 yıldan fazla
 Yenimahalle'de oturmuyorum
5. Eğitim durumunuz nedir ?
 İlkokul öğrencisi
 İlkokul mezunu
 Ortaokul öğrencisi
 Ortaokul mezunu
 Lise ya da dengi okul öğrencisi
 Lise ya da dengi okul mezunu
 Üniversite ya da yüksekokul öğrencisi
 Üniversite ya da yüksekokul mezunu
6. Mesleğiniz (yaptığınız iş) nedir ?
 Öğrenci
 Memur
 İsci
 Profesyonel serbest meslekler (doktor, avukat v.b.)
 Ev kadını
 Emekli
 İssiz
 Başka (varsa belirtiniz):

7. Su anda hanenizin aylık geliri ne kadardır ?

ACIKLAMA: LUTFEN, HANEHALKI İCİNDE ÇALISANLARIN AYLIK KAZANCLARI VE EGER VARSA; KIRA GELİRİ, EMEKLI AYLIGI, BASKA YERDEN GÜNDERİLEN PARA VE BENZERİ HEPSİNİ TOPLAYARAK HANENİZE BİR AYDA GİREN ORTALAMA PARA MİKTARINI BELİRTİNİZ.

- () 10 milyondan az
 () 10.000.001-15.000.000
 () 15.000.001-20.000.000
 () 20.000.001-30.000.000
 () 30.000.001 ve daha fazla

8. Anne ve babanızın eğitim durumu nedir ?

Annem	Babam	
()	()	Okur-yazar değil
()	()	Bir okul bitirmemis fakat okur-yazar
()	()	İlkokul mezunu
()	()	Ortaokul mezunu
()	()	Lise ya da dengi okul mezunu
()	()	Universite ya da yüksek okul mezunu

9. Bos zamanlarınızda ne yaparsınız ?

ACIKLAMA: LUTFEN EN ÇOK YAPTIGINIZ ÜÇ TANESİNİ SECİNİZ. BUNLARIN YANLARINDAKİ () İCİNE, SİZİN İCİN TAŞIDIGI ÖNEM SIRASINA GÖRE 1., 2., 3., RAKAMLARINI YAZINIZ.

- () TV izlerim
 () Radyo dinlerim
 () Kitap, dergi, gazete okur, kitapçıları gezerim
 () Kütüphaneye giderim
 () Çesitli kurslara devam ederim
 () Siname, tiyatro, bale, sergi v.b. izlerim
 () Dernek, sendika, vakıf gibi sivil toplum örgütlerinden birine giderim
 () Spor yaparım
 () Baska (varsa belirtiniz):

10. Hangi tür kitapları okumayı tercih ediyorsunuz ?

ACIKLAMA: LUTFEN EN ÇOK TERCİH ETTİĞİNİZ 3 TANESİNİ SECİNİZ. BUNLARIN YANLARINDAKİ () İCİNE, SİZİN İCİN TAŞIDIGI ÖNEM SIRASINA GÖRE 1., 2., 3., RAKAMLARINI YAZINIZ.

- () Genel konular
 () Felsefe
 () Din
 () Sosyal Bilimler
 () Dil bilimi (filolojiler)
 () Teorik (nazari) bilimler
 () Uygulayım bilim (teknoloji)
 () Güzel sanatlar ve eğlence
 () Edebiyat (Roman, Siir, Hikaye v.b.)
 () Tarih, coğrafya, biyografya, anılar
 () Baska (varsa belirtiniz):

ASAGIDAKI 11., 12., VE 13. SORULARI "DERS KİTABI" DIŞINDA DÜŞÜNEREK CEVAPLANDIRINIZ.

11. Son bir yılda kaç kitap okudunuz ?

(HİÇ OKUMADI İSE NİZ BU SORUYU YANITLAMAYIP 13. SORUYA GECİNİZ.)

- () 1-5
 () 6-11
 () 12-20
 () 21 ve Uzeri

12. Son okuduğunuz kitabın adını ve yazarın adını hatırlıyorsanız lütfen yazınız ?

- () Hatırlamıyorum
 () Hatırlıyorum: Kitabın adı :.....
 Yazarın adı :.....

13. Yeterince kitap, dergi v.b. okuyabildiğinizi düşünüyor musunuz ?

- () Evet
 () Hayır

(YANITINIZ "EVET" İSE 15. SORUYA GECİNİZ.)

14. Yeterince (ya da hiç) okuyamamanızın en önemli nedeni nedir ?

(YALNIZ BİRİSİNİ İSARETLEYİNİZ)

- () Okurken sıkılıyorum, okumayı sevmiyorum
 () Kitap okuyacak zamanı bulamıyorum
 () Kitaplar çok pahalı
 () TV ve Radyo benim için yeterli oluyor
 () Başka (varsa belirtiniz):

15. Bu kütüphaneyi ne kadar sıklıkta kullanıyor sunuz ?

(YALNIZ BİRİSİNİ İSARETLEYİNİZ)

- () Bugün ilk kez
 () Yılda birkaç kez
 () Ayda birkaç kez
 () Haftada birkaç kez
 () Hergün

16. Genel olarak (bundan başka) kütüphanelere ne kadar sıklıkta gidirsiniz ?

- () Hiç gitmem
 () Yılda birkaç kez
 () Ayda birkaç kez
 () haftada birkaç kez

17. Bu kütüphaneye ilk geldiğinizde, sizi gelmeye en çok ne yönlendirmiş idi ?

(YALNIZ BİRİSİNİ İSARETLEYİNİZ)

- Kendim
- Ailem (anne, baba, kardeş)
- Arkadaşlarım
- Öğretmenlerim
- Kütüphanenin yaptığı duyurular, tanıtımlar
- Başka (varsa belirtiniz):

18. Bu kütüphaneyi tercih etmeniz en önemli nedeni nedir ?

ACIKLAMA: AŞAĞIDAKİ SEÇENEKLERDEN ÜÇ TANESİNİ SEÇİP () İÇİNE SİZİN İÇİN TAŞIDIĞI ÖNEM SIRASINA GÖRE, 1., 2., 3. RAKAMLARINI YAZINIZ.

- Evime, işyerime, ve okuluma çok yakın olması
- Aradığım kaynağı bulabilmem
- Kütüphane personelinin iyi hizmet vermesi (gülerüzlü, cana yakın ve okuyucuya yardımcı olması)
- Çeşitli hizmetler sunması (konferans, amatör tiyatro gösterisi, fotokopi çekme, v.b.)
- Fiziksel ortamın rahatlığı (ışık, ısıtma, döşeme v.b.)
- Birlikte olduğum arkadaşların tercihlerinin olması
- Başka (varsa belirtiniz):

19. Bu kütüphaneyi genellikle en çok hangi amaçlarla kullanıyorsunuz ?

ACIKLAMA: LÜTFEN KULLANMA AMAÇLARINIZDAN EN ÇOK ÜÇ TANESİNİ SEÇİNİZ. BUNLARIN YANLARINDAKİ () İÇİNE SİZİN İÇİN TAŞIDIĞI ÖNEM SIRASINA GÖRE, 1., 2., 3. RAKAMLARINI YAZINIZ.

- Aradığım belli bir kaynağa ulaşmak için
- Ders çalışmak, ödev yapmak için
- Başvuru kaynaklarını (ansiklopedi, sözlük v.b.) kullanmak için
- Süreli yayınları (gazete, dergi v.b.) okumak için
- Kitap ödünç almak için
- Arkadaşlarla beraber olmak için
- Kültürel etkinlikleri (konferans, tiyatro, müsamere v.b.) izlemek için
- Fotokopi makinasını kullanmak için
- Başka (varsa belirtiniz):

20. Bu kütüphaneyi en iyi tanımlayan seçenek sizce aşağıdakilerden hangisidir ?

(YALNIZ BİRİSİNİ İSARETLEYİNİZ)

- Öğrencilerin ödevlerini hazırlamaları ve ders çalışmalarını için uygun ortamı sunan bir yer
- Arkadaşlarla buluşulan uygun bir yer
- Günlük gazete ve dergilerin okunmasına olanak sağlayan bir yer
- Toplumun her kesiminden her yaşta bütün bireylere aradıkları her tür kaynağı ve danışma hizmetini sunan bir eğitim ve kültür ortamına sahip bir yer
- Başka (varsa belirtiniz):

21. Bu kütüphane sizin gereksinimlerinizi yeterince karşılıyor mu?
 Evet
 Hayır

(YANITINIZ "EVET " İSE 23. SORUYA GEÇİNİZ)

22. Bu kütüphanenin gereksinimlerinizi karşılamadaki yetersizliğini en iyi tanımlayan seçenek sizce aşağıdakilerden hangisidir ?

ACIKLAMA: LUTFEN GEREKSİNİMLERİNİZİ KARŞILAMADA YETERSİZ BULDUGUNUZ EN ÇOK ÜÇ TANESİNİ SEÇİNİZ. BUNLARIN YANIDAKİ () İÇİNE, SİZİN İÇİN TASIDIGI ÖNEM SIRASINA GÖRE 1., 2., VE 3. RAKAMLARINI YAZINIZ.

- Yayın sayısı yetersiz
 Yayın türü yetersiz
 Personelin rehberliği yetersiz
 Açık olduğu saatler bana uymuyor
 Fiziksel olarak rahat değil (ışık, aydınlatma, döşeme, masa, gürültü v.b.)
 Kantin, otopark, dinlenmek üzere oturma, gezinme alanları, müzik dinleme v.b. olanaklarının olmayışı
 Konferansların, yazarlarla söyleşilerin, özel ilgi gruplarının kendilerinin düzenleyecekleri okuma-tartışma v.b. etkinliklerin eksikliği
 Başka (varsa belirtiniz):
23. Kütüphaneye bugün için geldiniz?

(YALNIZ BİRİNİ İŞARETLEYİNİZ)

- Ders çalışmak, ödev hazırlamak için
 Arkadaşlarla birlikte olmak için
 Kitap okumak için
 Günlük gazeteleri okumak için
 Ödünç kitap almak ya da ödünç aldığım kitabı vermek için
 Başka (varsa belirtiniz):
24. Kütüphane kataloglarını kolayca kullanabiliyor musunuz ?
 Evet
 Hayır

(YANITINIZ "HAYIR" İSE 26. SORUYA GEÇİNİZ)

25. Kütüphane kataloglarını kullanmayı siz kim öğretti?
 Gidip geldikçe kendi kendime öğrendim
 Öğretmenim öğretti
 Kütüphane personeli öğretti
 Başka (varsa belirtiniz):

26. Bu kütüphaneye üye misiniz ?

- () Evet
() Hayır

(YANITINIZ "EVET İSE 28. SORUYA GEÇİNİZ)

27. Üye değilseniz, üye olmamanızın en önemli nedeni nedir ?

(YALNIZ BİRİSİNİ İŞARETLEYİNİZ)

- () Üçüncü kitap v.b. almaya ihtiyaç duymadım
() Üyelik işlemlerinin çok olması
() Üçüncü verme servisinden yeterince bilgi sahibi değilim
() Kütüphanede aradığım her kaynağı bulamıyorum
() Zamanımın olmayışı

28. Bu kütüphanede kendinizi nasıl hissediyor sunuz ?

- () Çok rahat ve mutlu
() Rahat
() Rahatsız ve sıkıntılı

29. Sizce bir halk kütüphanesinde kültürel etkinliklere yer verilebilir mi ?

- () Evet
() Hayır
() Fikrim yok

30. Halk kütüphanelerinde aşağıdaki kültürel etkinliklerden hangilerine sizce yer verilmelidir ?

(BİR DEN ÇOK SEÇENEĞİ İŞARETLEYEBİLİRSİNİZ)

- () Çeşitli ilgi gruplarına düzenlenecek okuma-tartışma v.b. etkinlikler
() Yarışmalar
() Sergiler
() Konferans, panel, açık-oturum, konserler, söyleşiler v.b.
() Tiyatro, belgesel film, sinema, slayt gösterimi v.b.
() Başka (varsa belirtiniz):

31. Bu kütüphanede böylesi kültürel etkinlikler düzenlenirse siz nasıl katılmak isterdiniz ?

(YALNIZ BİRİSİNİ İŞARETLEYİNİZ)

- () Hiç katılmam
() İzleyici olarak
() Verilebilecek hizmetlerde görev alarak
() Gerektiğinde izleyici, gerektiğinde görev alarak
() Zaman buldukça

32. Halk kütüphanelerinde kitap, dergi, gazete, ansiklopedi gibi materyalleri hor kullananları uyarır mısınız?

- () Evet, genellikle
() Bazen
() Hayır, hiç

33. Bu kütüphanedeki en önemli sorun (aksaklık) sizce aşağıdakilerden hangisidir ?

ACIKLAMA: LUTFEN SECENEKLERDEN EN ÇOK ÜÇ TANESİNİ SECİNİZ. BUNLARIN YANLARINDAKİ () İÇİNE, SİZİN İÇİN TAŞIDIGI ÖNEM SIRASINA GÖRE 1., 2., 3. RAKAMLARINI YAZINIZ.

- () Çok gürültülü kullanılması
 () Kütüphanenin fiziksel ortamının (masa, sandalye, ısıtma v.b. yetersiz olması)
 () Konferans, panel, açık-oturum, sinema, belgesel film gösterimi gibi etkinliklerin olmayışı
 () Personelin tutum ve davranışları
 () Yeni yayınların olmayışı
 () Çay, kahve, nescafe içmek ve dinlenmek üzere uygun ortamların olmayışı
 () Kütüphanenin açılış ve kapanış saatlerinin uygun olmayışı
 () Başka (varsa belirtiniz):

34. Bu kütüphanenin açık olduğu gün ve saatler sizin için uygun mu ?

- () Evet
 () Hayır

(YANITINIZ "HAYIR" İSE BAŞKA HANGİ GÜN VE SAATLERDE AÇIK OLMALIDIR ?)

Gün	Saatler
() Hergün (Resmi tatiller dahil)	8.30-19.30
() Hergün (Resmi tatiller dahil)	9.00-21.00
() Hergün (Resmi tatiller haric)	8.30-20.30

35. Sizce aşağıdaki araçlardan hangileri halk kütüphanelerinde mutlaka bulunmalıdır ?

(BİRDEN ÇOK SECENEĞİ İSARETLEYEBİLİRSİNİZ)

- () Herhangi bir araca gerek yok
 () Radyo-Teyp
 () Video, TV
 () Bilgisayar
 () Fotokopi makinası
 () Üdünc verebilmek üzere fotoğraf makinası, kamera, teyp, v.b.
 () Hepsi
 () Başka (varsa belirtiniz):

36. Sizce aşağıdaki birimlerden hangisi bu kütüphanede mutlaka bulunmalıdır ?

(BİRDEN ÇOK SEÇENEGİ İŞARETLEYEBİLİRSİNİZ)

- Herhangi bir birime gerek yok
- Kantin
- Yabancı Dil Laboratuvarı
- TV-Video izleme, müzik dinleme salonu
- Çok amaçlı salon (sinema, tiyatro, slayt gösterimi, sergi, konferans, açık-oturum düzenlenmesi v.b. için)
- Bilgisayar laboratuvarı
- Başka (varsa belirtiniz):

37. Bu kütüphanenin kapatılması gibi bir durumla karşılaşırsanız sizin tepkiniz ne olur ?

(YALNIZ BİRİSİNİ İŞARETLEYİNİZ)

- Kapanırsa üzülürüm, ama elimden bir şey gelmeyeceğini düşünerek tepki vermem
- Kütüphaneye sahip çıkar, kapatılmaması ya da yeniden açılması için çaba gösteririm
- Kütüphanenin kapatılması beni hiç ilgilendirmiyor
- Başka (varsa belirtiniz):

38. Bu kütüphanede verilen, verilebilecek olan çeşitli hizmetlerde gönüllü olarak çalışmak ister misiniz ?

- Evet
- Hayır

(YANITINIZ "HAYIR" İSE 40. SORUYA GECİNİZ)

39. Daha çok hangi konuda, nasıl bir iş yaparak katkı verebileceğinizi düşünürsünüz ?

- Bana uygun herhangi bir görev
- Kütüphanenin duyurularının ilan edilmesinde, broşürlerinin dağıtılmasında
- Kütüphanenin ödünç verme servisinde
- Kültürel etkinliklerin düzenlenmesinde
- Kütüphanenin bakımı ve düzeninin sağlanmasında
- Kütüphaneye materyal alımında
- Kullanıcılara kütüphanede yardımcı olmada

40. Halk kütüphanelerinde kullanıcıya doğrudan hizmet veren personelden daha çok neler bekliyor sunuz ?

(BİRDEN ÇOK SEÇENEGİ İŞARETLEYEBİLİRSİNİZ)

- Kullanıcıya saygılı olmasını
- İstedğim konuda fikir verip, yol göstermesini, yardımcı olmasını
- Güler yüzlü, hoşgörülü olmasını
- Bilgili ve kültürlü olmasını
- Disiplini sağlamasını
- Başka (varsa belirtiniz):

41. Bu kütüphaneye gelmeye başladıktan sonra, bu nedenle yaşamınızda herhangi bir değişiklik oldu mu ?

- () Hayır
() Evet

(YANITINIZ "EVET" İSE KÜTÜPHANE YAŞAMINIZDA NASIL BİR ETKİ YARATTI ?)

- () Kendime güvenim arttı
() Daha çok arkadaş edindim
() Planlı ve sistemli çalışmayı öğrendim
() Okuldaki başarımlarım arttı
() Okuma alışkanlığım arttı
() Başka (varsa belirtiniz):

42. Kütüphaneye yeni alınan yayınlardan ve düzenlediği etkinliklerden nasıl haberdar olmayı tercih eder siziz ?

(YALNIZ BİRİSİNİ İŞARETLEYİNİZ)

- () Kütüphanenin duyuru ve broşürlerinin düzenli aralıklarla üyelik kartımdaki adresime postalanmasıyla
() Kütüphanede düzenlenecek "Duyuru Kösesi"nde sergilenmesiyle
() Duyuru ve broşürlerin düzenli aralıklarla okullara gönderilmesiyle
() Ankara'da yayın yapan özel radyolarda, belediye, okul, sanayi sitesi gibi kurumların dergi, bülten ve panolarında yer verilmesiyle
() Başka (varsa belirtiniz):

43. Halk kütüphanelerinin bir halk eğitimi ortamı olarak gelişmesinde ve daha işlevsel olmasında sizin başka önerileriniz varsa lütfen belirtiniz:

.....

**EK 2: YENİMAHALLE İLÇE HALK KUTUPHANESİ PERSONELİ İLE
YAPILAN GÖRÜŞME FORMU**

1. Öğrenim durumunuz ? Fakülte ise belirtiniz.
2. Kaç yılında bitirdiniz ?
3. Kütüphanecilikteki hizmet süreniz ?
4. Kaç yıldır bu kütüphanede görevlisiniz ?
5. Bu kütüphanenin hangi bölümünde çalışıyor sunuz ?
Su andaki bulunduğunuz yerden memnun musunuz ?
Başka bir bölümde çalışmayı tercih eder misiniz ? Neden "0"
bölümde çalışmak istiyorsunuz ?
6. Bugüne kadar hiç hizmet-ici eğitim aldınız mı? Aldıysanız
hangi konuda ?
Hizmet öncesi (Lisede, fakültede, yada hizmet-ici eğitimde)
eğitiminde hiç Halk Eğitimi konularında eğitim alma
olanağınız oldu mu ?
7. Kütüphane dermeleriniz nasıl oluşuyor ? Siz önerilerinizi
nasıl oluşturuyor sunuz ? Kullanıcıların istekleri dikkate
alınıyor mu ?
8. Kullanıcı isteklerini belirlemek üzere sistemli
araştırmalar yapıyor musunuz ? Kullanıcılara ve çevre
halkına dönük olarak ne kadar sıklıkta yaptınız ?
9. Bu kütüphanede özel ilgi gruplarının organize ettikleri
okuma-tartışma v.b. etkinlikleri yapabiliyor mu ? Özel
çalışma gruplarına kendilerinin kurdukları ve organize
ettikleri etkinliklerini kütüphanede yapabileceklerine
ilişkin duyurular denendi mi ? Bu duyurular sonunda böyle
bir talep olursa, kütüphane grubun çalışması için
istedikleri gün ve saatte yer, ortam ve kaynak sağlamak
için yardımcı olur mu ? Yaklaşımınız ne olur ? Ne gibi
sıkıntıları, ne gibi sakıncalar olabilir ?
10. Kullanıcıların özelliklerini araştırıyor musunuz ? Yani
kullanıcılar daha çok öğrenciler, bizim ilçemizde çalışan
kimler, şu yaşın üzeri az geliyor gibi, peki bunlar neden
gelmiyor ? diye düşünebilir. Bunlara hizmet götürmeyi
planlayabiliyor musunuz ? Böyle bir çalışma şimdiye kadar
yapılabildi mi ?
11. Kütüphanenizde;
Okul öncesi, okul sonrası çocuk için kreşlere ve
klüblere, hastalar ve tutuklular için hastane ve
tutukevlerine, yaşlılar için huzurevleri, Çocuk
Esirgeme Kurumu,
gibi kurumsal kurum ve derneklere yönelik hizmetiniz
var mı ? Hangi kurumlardan istekler var ? Siz hangi
kurumları hedefliyor sunuz ? Bu konuda hizmet vermek üzere
yeterli sayı ve nitelikte personel ve materyaliniz var mı ?
Bunlar kitap gibi materyalleri nasıl alıyorlar, ne kadar
sıklıkta değişimi yapılıyor, bu konuda başka
etkinlikleriniz olabiliyor mu ?

12. Bünyenizde çalışmalarını sürdüren "ENFORMASYON HİZMETİ" ne kadar devam etti ? Neden durdu ? Güçlükleri nelerdi ? Hizmetin sürdürülememesinin nedeni kurumdan mı kaynaklanmaktadır ? Danışma Hizmetinin devam etmesi için eksiklikler karşılanırsa siz bunun yararına inanıyor musunuz ? Devam etmesini istiyor musunuz ?
13. Kütüphanenize bağlı olarak hizmetlerini yürüten "GEZİCİ HALK KÜTÜPHANESİ" nereye gidiyor ? Programını kim, neye göre belirliyor ? Hedef kitle olarak kimi belirliyor ? Hangi günlerde göreve çıkıyor ? Hafta sonu da gidiyor mu ? Güvenlik sorunları var mı ? Olabilir kaygısı var mı ? Bu konuda bugüne kadar ne tedbirler alındı ? Yenimahalle ilçesi sınırları içinde kentleşmemiş olan gecekondü mahallelerindeki insanlara hizmet nasıl götürülüyor, bu yörelerdeki kütüphaneyle ilişki kurulması istenen gruplara hizmet nasıl götürülüyor ? Gezici Halk Kütüphanesi bu yörelere ulaşabiliyor mu ?
14. Kütüphanenin "halkla ilişkiler" servisi ya da bu işle özel olarak görevli elemanı var mı ? Bugüne kadar hangi etkinlikler yapıldı ? Hangi kitle iletişim araçlarından yararlandı ? Bu konuda Ankara'da yayın yapan özel radyolardan, belediye, okul, sanayii sitesi gibi kurumların dergi,bülten ve panolarından yararlanabilme olanağını bulabildiniz mi ?
15. Kütüphanede kültürel etkinlik olarak neler yapılabiliyor ? Nasıl karar veriliyor ? Bu kültürel etkinliklerin duyurusu nasıl yapılıyor ? Bu duyurular yeterli oluyor mu ? Sizce başka nasıl duyurulabilir ?
16. Kütüphanenizin konferans salonundan kimler yararlanıyor ya da salondan yararlanmak için kimler bugüne kadar başvurdu ? Onlara nasıl olanaklar sunuluyor ?
17. Kütüphanenizde engelliler için hizmet veriliyor mu ? (görme, işitme, ortopedik) Neler yapılıyor ? Bu hizmeti yürütebilecek personeliniz, materyaliniz var mı ? Binanın donanımı bu hizmetler için uygun mu ?
18. Kütüphanede hizmetin daha çok okul çağına gittiği sonucu çıkıyorsa, okul çağını aşmış ya da okul çağında olup da okula gitmeyen ancak öğrenme ihtiyacı olan okuldaki uzaklaşmış çocuk, genç, yetişkin gibi bireylere dönük olarak neler yapılabiliyor ?
19. Üniversitenin sadece kütüphanecilik bölümünden mi staja geliyorlar ? Halk Eğitimi bölümü öğrencilerinden böyle bir istek gelirse konuya nasıl bakarsınız ? (çalışma alanları kullanıcılarla ilgili olacaktır)
20. Gönüllü çalışmak isteyen kullanıcılardan hangi konularda yardım alabilirsiniz, neye ihtiyaçlarınız var. Bugüne kadar yetişkin gönüllülerle böyle bir ilişki kurulabildi mi ? Kimlerle yapıldı ? Sonuçları nasıldı?
21. Kütüphanenin açılış ve kapanış saatleri sizce uygun mu ? Nasıl olursa daha kullanışlı olur ?
22. Sizce bu kütüphanenin genel olarak sorunları nelerdir ? Bu sorunlar ülkemizde ki diğer halk kütüphaneleri için de düşünülebilir mi ?

KAYNAKÇA

- Acar, Berrin. "İngiltere Halk Kütüphaneleri ve Özel Kütüphane Hizmetleri" konusunda İngiltere'de yaptığı inceleme sonucu Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ne sunulan yayınlanmamış rapor (Mart, 1994). Ankara: 1994.
- Adalı, Oya. "Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitapları" Türkiye'nin Ders Kitapları. (Yayına Hazırlayan: S.Üzil-N.Tapan) Çağdas Yaşam Destekleme Derneği Yayınları:5, Cem Yayınevi. İstanbul:1991.
- Aksakal, Ali. "Halk Kütüphaneciliğinde Halkla İlişkilerin Önemi" I.Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu (29 Kasım - 4 Aralık 1993) Bildiriler. Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, Kütüphanecilik Dizisi: 27, Ankara:1993.
- Akyüz, Yahya. Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan-1985'e) Genişletilmiş 2. Baskı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. No: 149, Ankara:1985.
- Alakuş, Meral. Bilgi Toplumu. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü. Kütüphanecilik Dizisi:22, Ankara:1991.
- Alpay, Meral-Safiye, Özkan. İstanbul Kütüphaneleri. Unal Matbaası, İstanbul: 1982.
- Alpay, Meral. "Halk Kütüphanesi Kanunu Gerekli mi?" T.K.D.B. Cilt: XXIV, Sayı: 4, Ankara: 1975.
- , Kütüphane: Dünyaya Yarına Bağlayan Köprü. Türk Kütüphaneciler Derneği. İstanbul Şubesi Yayınları, No:6, İstanbul: 1991.
- Altunya, Niyazi. "Anayasa Hukukumuzda Eğitim ve Öğrenim Hakkı" (Yayınlanmamış Doktora Tezi). A.U.Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Anabilim Dalı, Ankara: 1990.
- Ankara Cento Kütüphaneciliği Geliştirme Semineri Raporu. (Ceviren: Necmettin Sefercioğlu T.K.D.B. Cilt: XI, Sayı: 1-2, Ankara: 1962.
- Artukoğlu, Adil. "Türkiye'de Halk Kütüphanelerinin Reorganizasyonu". Türk Kütüphaneciler Derneği 40.Yıl Kurultayı (30 Kasım-1 Aralık 1989:Ankara) Bildirileri. (Yayına Hazırlayan: Atılğan, Doğan-Üzdemirci, Fahrettin). Ankara: 1990.
- Aydın, Mustafa. "Toplum, Kültür ve Eğitim İlişkisi". Eğitim Sosyolojisi. Gazi Büro Kitabevi, Ankara: 1991. ✓

- Ayhan, Serap. "Halk Eğitiminde Katılma". (Yayınlanmamış Doktora Tezi). A.U.Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara:1988. ✓
- , "İletişim, Öğrenme ve Halk Eğitimi Üzerine" A.U. Basın Yayın Yüksek Okulu Nermin Abadan Unat'a Armağan 1989/1990. A.U. Basımevi. Ankara: 1991. ✓
- Aslan, Kadir. "Çağdas İnsan Yetistirmede Geleceğin Eğitimi İçin Bir Öneri". Eğitimde Nitelik Geliştirme. Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu Bildiri Metinleri. (Yayına Hazırlayan: İlhami Fındıkçı) Kültür Koleji Genel Müdürlüğü, Kültür Koleji Yayınları No: 1. İstanbul:1991.
- Başaran, Mehmet. Tonguç yolu: Köy Enstitüleri: Devrimci Eğitim. Varlık Yayınları. İstanbul: 1974. ✓
- Baysal, Jale. "Atatürk İlkeleri Işığında Türk Eğitim Sistemi İçinde Kütüphaneler". Atatürk İlkeleri Işığında Türk Eğitim Sistemi Bilimsel Toplantısı (18-20 Kasım 1981). Ankara: 1983. ✓
- , Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş. Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Subesi Yayını. No: 10. İstanbul: 1991. ✓
- , "Kitaplıklardan Eğitimde Yararlanma". Yaratıcı Toplum Olma Yolunda Çağdas Eğitim. Cem Yayınları. İstanbul: 1993. ✓
- Brookfield, Stephan. "Self-Directed Learning Political Clarity and The Critical Practice of Adult Education" Adult Education Quarterly. Volume: 43, Number: 4, 1993.
- Bulbul, Sudi. "Dünya'da ve Ülkemizde Yaygın Eğitim". Yaygın Eğitim Sorunları. XI.Eğitim Toplantısı (12-13 Kasım 1987) TED Yayınları. Ankara: 1988.
- Campbell, H.C. Halk Kütüphanesi Sistem ve Hizmetlerinin Geliştirilmesi. (Ceviren: Doc.Dr.Bengü Çapar) 2.Baskı, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü. Kütüphanecilik Dizisi: 10, Ankara: 1992.
- Çapar, Bengü. "Halk Kütüphanesi Hizmetinin Yaygınlaştırılması ve Planlanması". Kütüphaneciliğimiz Üzerine Görüşler 1987. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü. Kütüphanecilik Dizisi: 12, Ankara: 1987.
- , "Ankara İl Halk Kütüphanesi'ne Bağlı Gezici Kütüphane Okuyucuları Üzerine Bir Araştırma". Ankara: 1973. ✓
- Dağlı, Nevzat. "Halk Eğitimi Açısından Halk Kitaplıkları ve Gezici Kitaplıklar".A.U.Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllığı. SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi. Ankara: 1979. ✓

D.I.E. Kùltür İstatistikleri 1992. Ankara: 1994.

—————, 1990 Genel Nùfus Sayımı, Nùfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. Ankara: 1993.

Dickerman, Watson. Türkiye'de Halk Eğitimi Hakkında Rapor (1951). Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayınları. Ankara:1956.

Dewey, John. Türkiye Maarifi Hakkında Rapor. 2.Baskı. İstanbul Milli Eğitim Basımevi. İstanbul: 1952.

Dizdaroğlu, Z.Bülend. "Türkiye'de Halk Kütüphanelerinde Gençlere Yönelik Hizmetler. Bu Konudaki Gelişmeler ve Yeni Arayışlar". Türkiye'de ve Federal Almanya Cumhuriyeti'nde Gençlere Yönelik Kütüphane Hizmetleri. Kùltür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü. Kütüphanecilik Dizisi: 14, Ankara: 1992.

Eksi, Aysel. "Çağdas Bir Toplumda Kişilik Gelişimi". Yarattıcı Toplum Olma Yolunda Çağdas Eğitim. Çağdas Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları. Cem Yayınevi. İstanbul: 1990.

Ersoy, Osman. "Gezici Kütüphaneler II." T.K.D.B. Cilt: XII, Sayı: 1/2 Ankara: 1963.

—————, Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma. Güven Matbaası. Ankara: 1966.

—————, "Halk Kütüphaneleri". T.K.D.B. Cilt: 32, Sayı: 1-4, Ankara: 1983.

—————, "Gezici Kütüphaneler". Mustafa Güzelgöz ve Eşekli Kütüphane. Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Subesi Yayınları. No: 8, İstanbul: 1991.

Ertürk, Selahattin. Türkiye'de Bazı Eğitim Sorunları Üzerine Düşünceler. Yelkentepe Yayınları. Ankara: 1986. ✓

Gedikoğlu, Şevket. Türkiye'de Yaygın Eğitimden Çağdas Halk Eğitimi. Kadioğlu Matbaası, Ankara: 1991. ✓

Geray, Cevat. Halk Eğitimi. Genişletilmiş ikinci baskı. A.U.Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 73, Ankara: 1978. ✓

Geray, Cevat-H. Akman-C.A. Kansu. "Cahillığın ve Teknik Yetersizliğin Giderilmesinde Köy Enstitüleri'nden Çıkan Sonuçlar". Türkiye Öğretmenler Sendikası Devrimci Eğitim Şurası Doküman 9. Ankara: 1968. ✓

Gökalp, Tefvik Rüstü. I.Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu'nda yapılan konuşma. Ankara: 1993.

Gürdal, Oya. "Kütüphanecilik Eğitimi Planlaması 1". Türk Kütüphaneciliği. Cilt: 4, Sayı: 1, Ankara: 1990.

Gürtürk, Sami. Fotoğraflarla Halk Kütüphaneciliği. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul: 1966.

Güzelgöz, Mustafa. "Urgü'de Gezici Kütüphane Servisi Nasıl Teşekkül Edildi?". T.K.D.B. Cilt: VIII, Sayı: 3/4, Ankara: 1959.

Hacıoğlu, Fatma. "Öğretmenlik Uygulaması Modeli". Güzel Sanatlar Eğitimi ve Eğitim Programları ve Öğretimi. Eğitim Bilimleri I. Ulusal Kongresi. Ankara (24-28 Eylül 1990). M.E. Vakfı Basımevi. Ankara: 1993.

"Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği". 19 Ağustos 1982 tarih ve 17787 sayılı Resmi Gazete.

Halk Eğitimi Komitesi Raporu. Milli Eğitim Basımevi. Ankara: 1961

IFLA Halk Kütüphaneleri İçin Hizmet Kılavuzu. (Çeviren: Sevgi Hısım) 1.Baskı. Ankara: 1987; 2.baskı. Kütüphane Genel Müdürlüğü, Ankara: 1992.

İpsiroğlu, Nazan. "Çağdaş Eğitimden Ne Anlıyoruz". Yaratıcı Toplum Olma Yolunda Çağdaş Eğitim. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları. Cem Yayınevi. İstanbul: 1990.

Karademir, Harun Resit. "Kütüphaneler ve Halkla İlişkiler" konusunda İngiltere'de yaptığı inceleme sonucu Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne verilen yayınlanmamış rapor. Ankara: 1994. ✓

Karasar, Niyazi. Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Üçüncü Baskı. Ankara: 1981.

_____, Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Ankara: 1982.

Keseroğlu, Hasan S. Halk Kütüphanesi Politikası ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Durum. Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayını. İstanbul: 1989.

Kızılkın, Zafer-Gülle, Tayfun. "Cumhuriyetimizin 70.Yılında Halk Kütüphaneleri ve Düşünce Özgürlüğü" konulu Bilimsel Eser Yarışmasına Sunulan eser (yayınlanmamış). Ankara: 1993.

Kongar, Emre. Kültür Üzerine. İstanbul Çağdaş Yayınları. İstanbul: 1982. ✓

Köknel, Özcan. İnsanı Anlamak. Altın Kitaplar Yayınevi. İstanbul: 1987.

Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü. Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Yurt Sathında Yaygınlaştırılmasında Mahalli İdarelerden Beklentilerimiz. Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, Kütüphanecilik Dizisi: 18, Ankara: 1990. ✓

Kütüphaneler Komitesi Raporu. Milli Eğitim Basımevi. Ankara: 1961.

Lowe, John. Dünya'da Yetişkin Eğitime Toplu Bakış. (Çeviren: Turhan Oğuzkan). Unesco Türkiye Milli Komisyonu. Ankara: 1985.

Malkoç, Günseli. "Toplumumuzda Kadının Değişen Rolü ve Yetişkin Eğitimi". Eğitim Yönetimi ve Planlaması ve Halk Eğitimi. Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi (24-28 Eylül 1990) Bildiriler III. A.U. Eğitim Bilimleri Fakültesi. Milli Eğitim Basımevi. Ankara: 1993.

Mardin, Nur. "İki Psikoloji Kitabı". Türkiye'nin Ders Kitapları. (Yayına Hazırlayan: S. Üzil-N. Tayan) Çağdas Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları. Cem Yayınevi. İstanbul: 1991.

Mc Colvin, Lionel R. Halk Kütüphaneleri Yayma Faaliyeti. (Çeviren: Berin Yurdadoğ). Güzel İstanbul Matbaası. Ankara: 1963. ✓

Oğuzkan, Turhan. "Cumhuriyetçi Yetistirmek ve Yetişkin Eğitimi". Çağdas Kültürümüz (Olgular-Sorunlar). Çağdas Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları. Cem Yayınevi. İstanbul: 1991.

Onur, Bekir. "Türk Eğitim Sistemi" Eğitim ve Bilim Dergisi. Cilt: 18, Sayı: 93. Temmuz: 1994.

Oksüzoğlu, Ayşe F. "Köy Kitaplıkları ve Köyde Okunan Kitaplar". T.K.D.B. Cilt: XXIV, Sayı: 3. Ankara: 1975.

Örkcüoğlu, Muzaffer. İlçemiz Yenimahalle. Örkcüoğlu Yayınları. 7. Baskı. Ankara: 1988.

Üzil, Seyda. "Eğitimde Öğrenci Boyutu". Yaratıcı Toplum Olma Yolunda Çağdas Eğitim. Çağdas Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları. Cem Yayınevi. İstanbul: 1990.

Özdemirci, Fahrettin. "Bes Yıllık Kalkınma Planlarında Halk Kütüphanelerimiz". Türk Kütüphaneciliği. Cilt: 1. Ankara: 1987.

_____, "Halk Kütüphanelerinin Mali Kaynaklarını Geliştirme Yolları". Prof. Dr. Osman Ersoy'a Armağan. Türk Kütüphaneciler Derneği. Ankara: 1990.

Özgen, Bekir. Türkiye'de Örgün Eğitim. Bornova Belediyesi Kültür Yayınları. No: 2, Bornova, İzmir: 1994.

- Özuduru, Turhan. "Okuyan İnsan Sayısı Çoğaldıkça Ülkemizin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Düzeyi Yükselinecektir". Anahtar Dergisi. Milli Produktivite Merkezi Aylık Yayın Organı. Yıl: 5, Sayı: 56. Ağustos: 1993.
- Polat, Tulin. "Ortaokullarda Türkçe: Türkçe Dersleri 1". Türkiye'nin Ders Kitapları. (Yayına Hazırlayan: Ş.Özil-N.Tapan) Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları. Cem Yayınevi. İstanbul: 1991.
- Razon, Norma. "Yaratıcılığı Geliştirici Oyunla Eğitim". Yaratıcı Toplum Olma Yolunda Çağdaş Eğitim. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları. Cem Yayınevi. İstanbul: 1990.
- Sağlamtunc, Tulin. "Ankara'da Halk Kütüphanesi Hizmeti". (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara: 1980.
- _____, "Halk Kütüphaneciliğinde Gelişmeler ve Türkiye". Kütüphaneciliğimiz Üzerine Görüşler 1987. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü. Ankara: 1987.
- _____, "Toplumun Kültürel Kalkınmasında Halk Kütüphanelerinin Rolü". Türk Kütüphaneciler Derneği 40.Yıl Kütüphanecilik Kurultayı. (30 Kasım-1 Aralık 1989 Ankara) Bildirileri. (Yayına Hazırlayan: Doğan Atılğan ve Fahrettin Özdemirci) Türk Kütüphaneciler Derneği. Ankara: 1990.
- _____, "Türkiye'de Gezici Kütüphaneler ve Mustafa Güzelgöz". Mustafa Güzelgöz ve Eşekli Kütüphane. Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Subesi Yayınları. No: 8, İstanbul: 1991.
- _____, "Alman Halk Kütüphanecileri ve Türklerin Okuma Alışkanlığı". I.Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu. (29 Kasım-1 Aralık 1993) Bildirileri. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Kütüphanecilik Dizisi: 27, Ankara: 1993.
- Sara, Tufan. "Halk Kütüphanelerinin Gelişimi ve Uygulanan Politikalar". Eğitim Politikaları ve Uygulanması Yüksek Lisans dersinde sunulan ödev. A.U. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aralık - Ankara: 1993.
- Sayın, Sara. "Çağdaş Eğitimde Amaç ve Yöntem". Yaratıcı Toplum Olma Yolunda Çağdaş Eğitim. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları. Cem Yayınevi. İstanbul: 1990.
- Sefercioğlu, Necmettin. Halk Kütüphanelerinden Yararlanma ve Kütüphanelerarası İşbirliği". Kütüphaneciliğimiz Üzerine Görüşler 1987. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü. Ankara: 1987.

Soysal, Özer. "Yeni Eğitim anlayışında Kütüphane". T.K.D.B. Cilt: XVI. Ankara: 1967.

_____, Çağdas Eğitim ve Türkiye'de Okul Kütüphanesi. Güven Matbaası. Ankara: 1969.

_____, "Kütüphane Haftasının Düşündürdükleri". Türk Kütüphaneciliği. Cilt: 1, Sayı: 1, Ankara: 1987.

_____, Cumhuriyet ve Kütüphaneciliğimiz". Kütüphanecilik Dergisi. Belge/Bilgi Kütüphane Araştırmaları. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi. Sayı: 1. Edebiyat Fakültesi Basımevi. İstanbul: 1987.

_____, "Türkiye'de Genclere Özgü Okuma Davranışları". Türk Kütüphaneciliği. Cilt: II, Sayı: 1. Ankara: 1988.

_____, "Eğitimsel Kavramlar Işığında Okul Kütüphanesi - Bilgi Üzerine Çeşitlemeler 1". Jale Baysal'a Armağan. (Yayına Hazırlayan: Hasan S. Keseroğlu) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü. İstanbul: 1993.

Senalp, Leman. "Halk Kütüphanelerinin Yaygın Eğitimdeki Yeri". Prof.Dr. Osman Ersoy'a Armağan. Türk Kütüphaneciler Derneği Yayını. Ankara: 1990.

Tan, Mine. "Eğitsel Fırsat Eşitliği (Sosyolojik Bir Kavram Olarak Gelişim)" Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Yıl: 1987, Cilt: 20, Sayı: 1-2, Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara: 1988.

Tanilli, Server. Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz ? Amac Yayıncılık. İstanbul: 1988. ✓

Taş, Müfit. "Kütüphanelerde Enformasyon Hizmetleri ve Toplumsal Kalkınma" konusunda A.B.D'de yaptığı inceleme sonucu Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ne verilen rapor. (yayınlanmamış) Ankara: 1994.

Thompson, Lawrence S. Türkiye'de Kütüphaneleri Geliştirme Programı. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul: 1952.

Thomson, Carl-Sydney, Edward-Tomkins, Miriam D. Yetişkinlerin Eğitiminde Halk Kütüphaneleri. (Ceviren:Behire Abacıoğlu). Unesco Türkiye Milli Komisyonu Yayınları: 1. Ankara: 1962. ✓

Tosun, Nuran. "Planlı Kalkınmada Halk Eğitimi ve Halk Kütüphaneleri". (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi). T.C. Başbakanlık Devlet Planlam Teşkilatı Müsteşarlığı. Ankara: 1977. ✓

Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü - Kültür Bakanlığı Kütüphaneciler Genel Müdürlüğü. "Mahalli İdarelerin Kültürel Fonksiyonları (Halk Kütüphaneleri ve Mahalli İdareler)" Araştırma Projesi Raporu. (Yayınlanmamış) Ankara: 1991. ✓

Türkiye'de Nüfus Eğitimi ve Kalkınma (Durum, Uygulama ve Stratejiler) Birinci Uluslararası Nüfus Eğitimi ve Kalkınma Kongresi. MEB-DİE Matbaası. Ankara: 1993.

Uyanık, Hasan. "Halk kütüphanelerinde Yetişkin Eğitimi ve Cebeci Halk Kütüphanesi". (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara: 1982. ✓

Unal, Sedat. "Eğitimde Fırsat Eşitsizliği Araştırması". (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara: 1984. ✓

UNESCO Yetişkin Eğitimi Terimleri Sözlüğü. (Çeviren: Ferhan Oğuzkan). Unesco Türkiye Milli Komisyonu. Ankara: 1985.

Ustun, Ayşe. "Halk Eğitimi ve Halk Kütüphaneleri". (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi). İstanbul Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi. İstanbul: 1993. ✓

Yalçındağ, Selçuk. "Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler". Halkla İlişkiler Sempozyumu -87. A.U.Basın-Yayın Yüksek Okulu. T.O.D.A.I. Enstitüsü. Ankara: 1988.

Yalmanoğlu, Nezaket. "Halk Kütüphanelerinin Halka Açılış Projesi". I. Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu. Ankara:1993.

Yener, Melahat Pınar. "Çağdaş Kütüphane Anlayışı ve İstanbul'daki Halk Kütüphaneleri". (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: 1991. ✓

Yenimahalle Belediyesi Yıllık Faaliyet Raporu (1990-1995).

Yenimahalle Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü Çalışma Raporu (1995).

Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Raporu (1990-1994).

Yurdadoğ, Berin U. Kitaplık Bilim Terimleri Sözlüğü. Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara: 1974.

Yılmaz, Bulent. "Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi". (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara: 1990.

_____, "Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü". Prof.Dr. Osman Ersoy'a Armağan. Türk Kütüphaneciler Derneği. Ankara: 1990.

Withers, F.N. "Kütüphane Hizmeti Standartları (Milletlerarası Bir İnceleme)". (Çevirenler: Sönmez Taner-Aysel San). Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, Kütüphanecilik Dizisi: 13. Ankara: 1988.